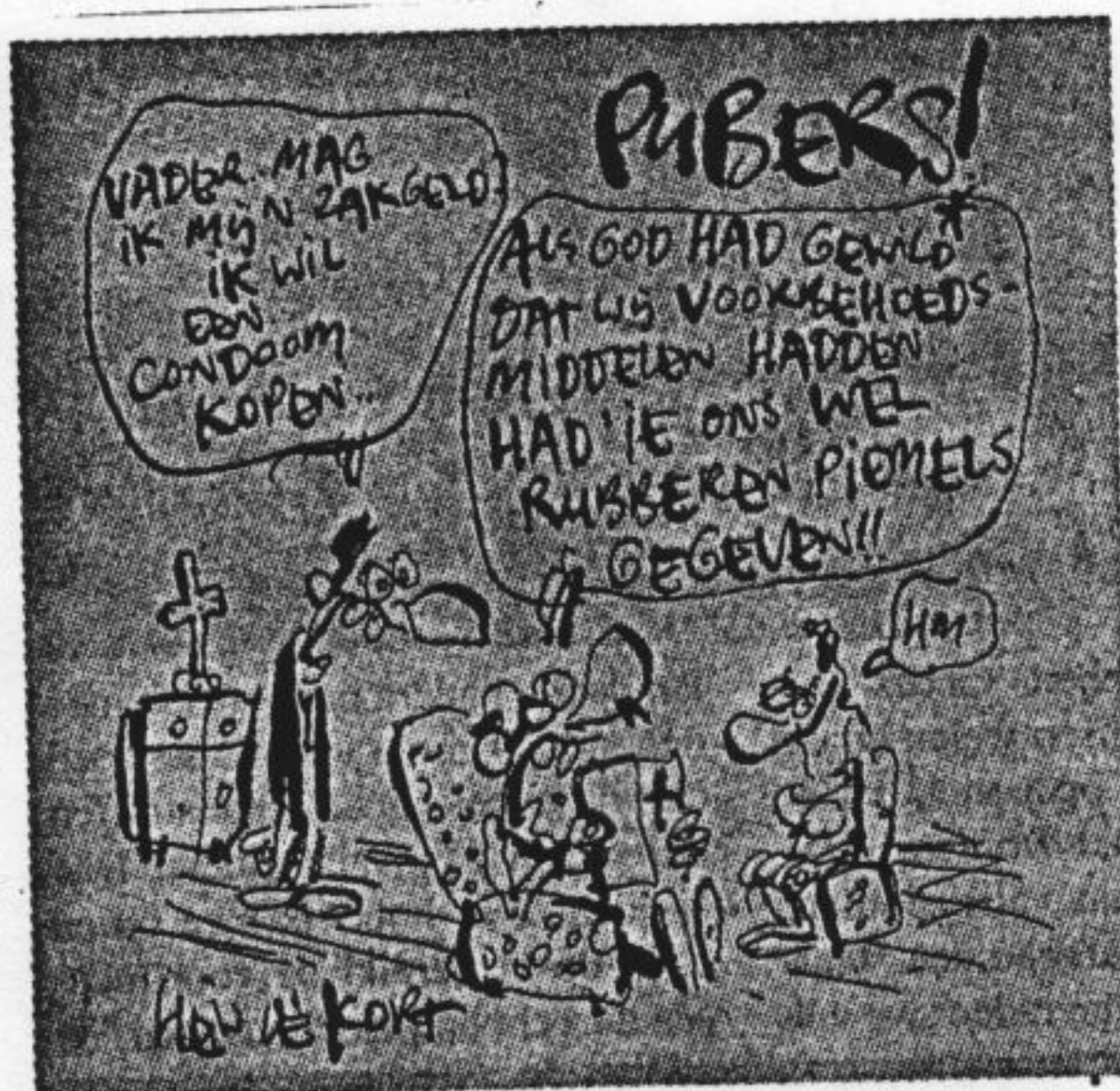


PERSFOCUS

TIENDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 1994

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT



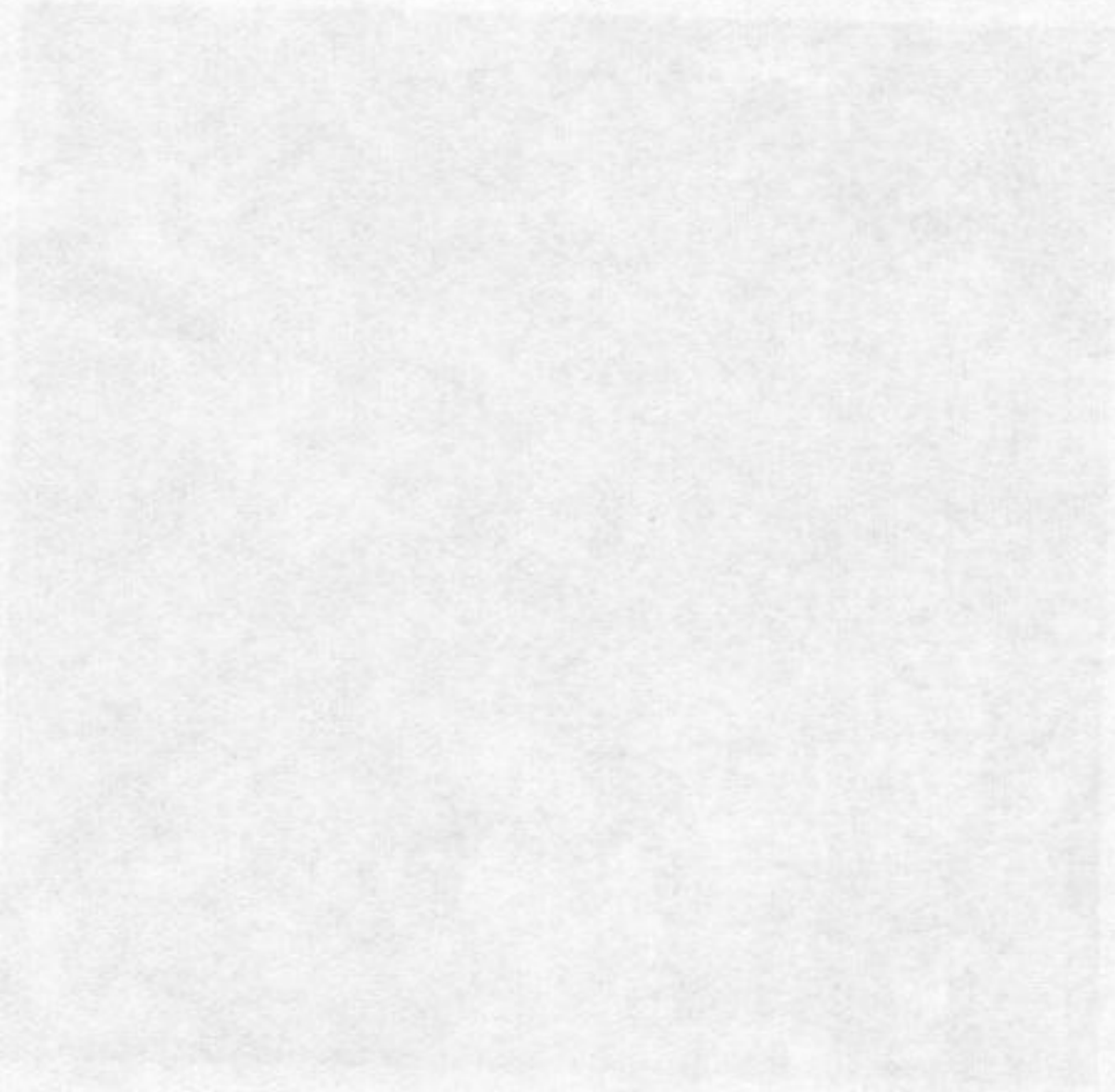
IN DIT NUMMER:

Doktertje spelen	pag. 2
Rutgers Stichting ten dode opgeschreven	pag. 6
Intimiteit in het jeugdwerk	pag. 7
Die Lust am Kind	pag. 13
John 'Spartacus' Stamford...	pag. 14
...kinderprostitutie...	pag. 16
...en de angst voor netwerken	pag. 18
Porno met een Gooise 'r'	pag. 21
Op jacht naar kinderporno	pag. 22
Ontucht van de maand	pag. 23
Geen gehoor voor Yolanda	pag. 25
Kindermoord	pag. 26
Jeugdige terreur	pag. 28
De strijd tegen misbruik	pag. 31
Onterecht?	pag. 33
Kinderrechten	pag. 34
Gelijk behandelde homo's	pag. 36
Achtergrond	pag. 39

PERSEFOCUS

TROUW JAARBOEK NUMMER 11 NOVEMBER 1994

VERBODEN TOEGANG VOOR
VERBODEN TOEGANG VOOR VERBODEN TOEGANG



1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

De organisatie is opgericht op 15 december 1993. Het doel is de...
 Het is de bedoeling om...
 De organisatie is opgericht op 15 december 1993. Het doel is de...
 Het is de bedoeling om...
 De organisatie is opgericht op 15 december 1993. Het doel is de...
 Het is de bedoeling om...

PERSFOCUS, TIENDE JAARGANG, NUMMER 11 1994

Met knipsels uit:

| | |
|---|------|
| Volkskrant | Vk |
| Telegraaf | Tel |
| Algemeen Dagblad | AD |
| NRC Handelsblad | NRC |
| Trouw | Tr |
| Het Parool | Par |
| Nieuwsblad van het Noorden | NvhN |
| Alkmaarse Courant | AC |
| Brabants Dagblad | BD |
| Gooi en Eemlander | G+E |
| Primeur | Prim |
| Groene Amsterdammer | GA |
| Vrij Nederland | VN |
| Uitleg | |
| BioNieuws | |
| Tijdschrift voor Jeugdwerk en
Jeugdhulpverlening | TJJ |
| XL | |
| Uit Duitsland: | |
| Tageszeitung | TAZ |
| Express | EXP |
| Stern | STE |
| Emma | |
| Uit België: | |
| Gazet van Antwerpen | GvA |
| La Dernière Heure | LDH |
| De Standaard | STA |
| Uit Zwitserland: | |
| Anderschume/Kontiki | AKO |
| Uit Engeland: | |
| The Observer | OBS |
| The Daily Telegraph | TDT |

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending
als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

DE SEKSUELE ONTWIKKELING VAN KINDEREN

Van doktertje spelen tot echte seks

Frits Wafelbakker

TJ)
Nix/Becc '94

Seksuele gevoelens zijn niet alleen voorbehouden aan volwassenen. Ook kinderen, zelfs baby's van een half jaar oud, zijn seksuele wezens. Tussen het min of meer toevallig aanraken en strelen van de eigen geslachtsdelen en de geslachtsgemeenschap zit meestal een ontwikkeling van zo'n zestien jaar. Frits Wafelbakker beschrijft hoe het kind stapsgewijs de eigen seksuele gevoelens ontdekt, van het doktertje spelen, met iemand van de andere sekse 'friemelen' in het fietsenhok, de

eerste tongzoen tot de echte seks.

Van de seksuele ontwikkeling van jonge kinderen weten we vrij weinig. Het is moeilijk om onderzoeksgelden te verkrijgen, omdat de beslissers het belang van zulk onderzoek niet inzien. Daarbij speelt wellicht de gedachte mee dat seksualiteit een zaak van volwassenen is en dat er aan onderzoekers van kinderseksualiteit een steekje los is, als ze al niet pedofiel zijn.

Onze kennis berust op drie bronnen. Ten eerste de eigen herinneringen van volwassenen, met als nadelen de kans op herinneringsvervalsing en de schaamte om eigen ervaringen te rapporteren. Ten tweede de observaties van ouders en verzorgers bij (hun) kinderen, met als nadeel dat er wellicht toch een zekere 'censuur' optreedt bij het waarnemen of bij het rapporteren. En ten derde de mededelingen van kinderen zelf, hetzij spontaan, hetzij na gerichte vragen.

THEORETISCHE MODELLEN

Je kunt op verschillende manieren naar de ontwikkeling van kinderen kijken. Allereerst volgens een biologisch model. Het kind ontstaat uit de versmelting van zaad- en eicel, en de vrucht maakt al voor de geboorte een aantal ontwikkelingen en invloeden door die later bepalend zullen zijn voor een aanmerkelijk deel van zijn/haar gedrag. Maar ook na de geboorte zullen biologische aspecten zoals het geslacht, de geslachtsorganen en verschillende hormonen erg belangrijk zijn bij de ontwikkeling van seksueel gedrag.

Naast de biologische basis is er ook een groei in het driftleven, die we met Freud noemen het psycho-analytisch model. Freud ziet de seksuele drift als een soort oerkracht, vergelijkbaar met honger, en hij geeft daaraan de naam libido. Die libido hecht zich achtereenvolgens aan - of richt zich op - verschillende organen.

Allereerst op de mond, en dan spreekt Freud van 'orale fase'. Het kind zuigt aan de moederborst en ervaart dat als zeer lustvol. Over het algemeen zijn lichaamsopeningen, waar huid en slijmvlies in elkaar overgaan, bronnen voor lust. Kluiven, neuspeuteren, oorboren, oogwrijven, gatkrabben en poepen geven vaak een lustgevoel. Na de orale fase richt de libido van het kind zich op de anus, en in de 'anale fase' heeft het kind veel behagen aan ontlasten, of juist ophouden van de ontlasting. Het merkt ook dat het daarmee de aandacht van moeder of opvoeder kan trekken, en lof oogst als het op het goede ogenblik en op de juiste plaats met die ontlasting tevoorschijn komt. Er is later aan de anale fase heel veel belang toegekend als basis voor gierigheid (ergens op zitten!) en voor masochistische verlangens (een lekker pak slaag krijgen), maar daar ga ik hier aan voorbij. Daarna zou de 'fallische fase' komen, waarin het kind veel aandacht krijgt voor de penis of voor het niet hebben van een penis. Het verdere psycho-analytisch gedachtegoed krijgt naar mijn mening steeds meer een mythisch karakter. Boeiende verhalen, die echter moeilijk te bewijzen zijn en die wellicht bij enkelen opgaan. Ik denk dan aan begrippen als penisnijd, Oedipuscomplex, castratie-angst en castratie-verlangens. Sommigen zien de fallische fase als een deel van de 'genitale fase', waarin het kind veel belangstelling heeft voor de genitaliën van beide geslachten.

Freud stelt dat er zo tussen 6 en 10 jaar een 'latentiefase' zou zijn, waarin de libido zich niet duidelijk manifesteert. Dat begrip latentiefase kom je zelfs nu nog in allerlei boeken tegen en het beantwoordt kennelijk aan het verlangen van mensen die kinderen als 'blanke wezens' beschouwen, die nog niet zijn aangeraakt door 'onreine gedachten'. De werkelijkheid is anders. Ook tussen 6 en 10 jaar zijn kinderen seksuele wezens, nieuwsgierig naar genitale details bij het eigen en het andere geslacht, en met duidelijke lichamelijke en intieme verlangens. Maar de meeste kinderen reageren heel gevoelig op de signalen die de grote mensen wereld uitzendt en bevredigen hun verlangens dus buiten het zicht van volwassenen, in de vorm van doktersspelle-

tjes, masturbatie-onderwijs tussen jongens en soms ook in primitief coïtaal gedrag.

Er is een derde model, het leertheoretische model, dat gebruikt wordt om aan te geven hoe kinderen opgroeien tot volwassenen. Het begrip leren moet hier breder worden opgevat dan alleen onderwijs krijgen. Kinderen leren dingen, ook ten aanzien van seksualiteit, langs verschillende wegen: door te onderzoeken (jonge mensen en jongen dieren zijn nieuwsgierig, ze exploreren de wereld); door prikkels, die op ze afkomen (we noemen die prikkels 'stimuli'); door versterkers (re-inforcers, zoals beloning of lof) en verzwakkers (straf); door onderricht (iets aan kinderen voor doen en bewust leiden van het gedrag) en tenslotte door het waarnemen van modellen, die ze kunnen imiteren, of waarmee ze zich kunnen identificeren.

De drie besproken modellen spelen door elkaar heen en ze vullen elkaar aan. Ze gelden voor het kind als geheel en niet alleen voor het seksuele leven.

SEKSUELE ONTWIKKELING

Als we ons nu beperken tot de seksuele ontwikkeling, dan kunnen we daarin, een beetje kunstmatig, drie gebieden onderscheiden: geslachtelijkheid, lichamelijke en intimiteit.

Onder geslachtelijkheid verstaan we alles wat te maken heeft met het feit dat er twee geslachten bestaan. Vroeger namen we min of meer vanzelfsprekend aan dat een kind, geboren met een vagina, zich ook een meisje zou voelen, zich als meisje zou gedragen en later op jongens zou vallen.

Tegenwoordig is dat niet meer zo vanzelfsprekend. We kennen nu het begrip 'gender-identiteit', dat is het diepste gevoel dat je een jongen of een meisje bent. Heel zeldzaam komt het voor dat iemand zich voelt als een jongen gevangen in een meisjeslichaam, of omgekeerd. Dat noemen we dan 'gender-dysforie', onbehagen in je diepste geslachtsgevoelens, en dat kan later leiden tot een geslachtsveranderende operatie. We spreken dan van transseksualiteit. Daarnaast kennen we ook zoets als geslachtsrol. Dat is het verlangen om zich als jongen of meisje te gedragen. Ook hierbij komen afwijkingen voor in het te verwachten patroon, tot uiting komend in de behoefte om de kleren van het andere geslacht te dragen. We noemen dat 'cross-dressing' of transvestitisme.

Een derde aspect van geslachtelijkheid wordt gevormd door de seksuele voorkeur, het zogenaamde 'vallen op'. Het merendeel van de mensen valt op het andere geslacht en die betitelen we als heteroseksueel. Een klein deel van de mensheid valt op het eigen geslacht en dat noemen we homoseksueel. Een nog kleinere groepje kent beide verlangens en dat heet dan biseksueel. Een belangrijke vraag is hoe en wanneer geslachtsidentiteit, geslachtsrol en geslachtelijke voorkeur ontstaan. We weten met zekerheid dat ze zeer vroeg in de ontwikkeling gevormd worden. Zeker voor het tweede jaar. Geslachtelijke voorkeur wellicht al voor de geboorte. Recent zijn er onderzoeken gepubliceerd, waaruit blijkt dat homoseksualiteit bij mannen zou samenhangen met de omvang van een bepaalde kern in de hersenen. Gender-identiteit en geslachtsrol worden al vanaf de geboorte ingeprent door ouders, die zich in hun gedrag uitgesproken op meisjes of op jongens richten. Uit analyse van opgenomen geluidsbanden blijkt dat ouders zich vaak nauwelijks bewust zijn van de signalen die zij in die richting afgeven.

Lichamelijke houding onder meer in hoe kinderen wordt geleerd om te gaan met bloot en blootzijn. Gaan ze samen met ouders onder de douche, hoe worden ze aangeraakt en hoe raken ze anderen aan en waar? Hoe reageren ouders wanneer kinderen hun eigen geslachtsdelen aanraken? Hoe is de houding ten aanzien van het genieten van je lichaam? Gaan ouders met hun kinderen ooit naar een blootstrand? Onder intimiteit verstaan we het koesteren en knuffelen van

kinderen binnen de ouder/kindrelatie. Het belang van het huidcontact, het strelen en gestreeld worden, het ontdekken en benoemen van lekkere plekjes. Bij het ouder worden vermindert dat contact tussen ouders en kinderen, maar het gaat later weer spelen in verliefdheid en verkering, waarbij opnieuw gekoesterd en geknuffeld wordt.

PRAKTIJK

Na de verschillende modellen zijn we nu toe aan de ontwikkeling in de praktijk.

Baby's beginnen vanaf de leeftijd van ongeveer een half jaar hun geslachtsdelen te ontdekken, met min of meer toevallig aanraken, strelen en wrijven. Deze vorm van lichaamsverkenning wordt ook wel genitaal spel genoemd. Rondom anderhalf jaar kan dit spel een meer doelgericht karakter krijgen,

terwijl het ook sterkere lustgevoelens opwekt, kenbaar aan een rood gezicht, versnelde ademhaling en opwinding. Deze vorm van auto-erotisch gedrag kan geleidelijk toegroeien naar echte masturbatie. Ongeveer eenderde van de moeders heeft genitaal spel of masturbatie-gedrag bij hun kinderen opgemerkt. Tot aan de puberteit zal 30 tot 40 % van de jongens en 18 tot 30 % van de meisjes tot masturberen komen. Jongens leren het vaak van andere jongens, terwijl meisjes het veelal zelf ontdekken.

Seksueel spel met anderen komt vanaf ongeveer 4 jaar voor, vaak in de vorm van dokter- of vader-en-moeder-spelletjes. Ongeveer de helft van de kinderen heeft vóór het twaalfde jaar wel eens seksueel spel met een ander kind gedaan. Tot echt coïtaal gedrag komt het tussen de 2 en 30 % van de kinderen. Andere vormen, zoals mond-genitale contacten, anale contacten, en inbrengen van voorwerpen in genitaliën of anus komen ook voor, maar minder frequent. Langfeldt heeft oudere kinderen geïnterviewd over hun sociale en seksuele interactie en beschrijft de ontwikkeling binnen jongens-groepjes (8-12 jaar), die van elkaar leren hoe te masturberen.

INTERACTIE-CARRIÈRE

De verdere ontwikkeling tussen puberteit en jonge volwassenheid is ondermeer beschreven door Schofield. Hij schets de verschillende fasen die kinderen doormaken: van eerste kusje, eerste afspraakje, tongzoenen, betasten boven de kleren, betasten onder de kleren, passief en actief verkennen in het broekje tot echte geslachtsgemeenschap.

Dit zijn redelijk afgrensbare fasen, maar ze doen onvoldoende recht aan de relationele gevoelens zoals verliefdheid, houden van en liefde. Daarover weten we wel een en ander via dagboeken van en gesprekken met jongeren. Een beschrijving is gegeven door Straver en Rademakers in hun 'stapsgewijze interactie-carrière'. Het woord 'interactie' geeft al aan dat de seksuele ontwikkeling niet een solo-zaak is, maar het resultaat van een wisselwerking tussen twee mensen. Het woord 'carrière' is hier eigenlijk een te hard woord voor 'levensloop'. In die levensloop kun je een aantal duidelijke stappen onderscheiden. Tussen de 10 en 12 jaar bewegen jeugdigen zich nog voornamelijk in de kring van seksegenoten. De eerste doorbraak vindt plaats door groepjes die toenadering zoeken tot de andere sekse, in de vorm van demonstratief gedrag, uitdagend of toeroepen, maar er is nog de veiligheid van de eigen groep.

Daarna komen de individuele toenaderingspogingen. Op zeker ogenblik maakt zich een durfal los van de eigen groep en gaat met de andere groep achter de fietsenbergplaats of iets dergelijks en verblijft daar korte tijd. Daarna vindt uitgebreid terugrapportage plaats in de eigen groep (Wat deden ze? Wat kon je?) Dit is wat te romantisch beschreven, maar het probeert weer te geven hoe zich in onze cultuur het einde van de kindertijd voordoet. Spoedig komen de eerste echte afspraken en de eerste zoentjes, de start van de Schofieldse fasen. Tegelijkertijd vindt er een afbrokkeling plaats van de vriendschappen die tot dit ogenblik voor jongens en voor meisjes een duidelijke functie hadden. Meisjesvriendschappen hadden een uitgesproken intiem karakter; een meisje kon daarin heel veel kwijt van haar gevoelens, verlangens en dromen. Jongensvriendschappen hadden meer het karakter van samen dingen doen, samen iets meemaken, iets stoerderigs. Dat gaat nu voor beide geslachten veranderen en dat vraagt nogal wat aanpassing.

Naast de veranderende vriendschappen is er ook de veranderende opvatting over normen. Rond 10-11 jaar is seks iets wat toch eigenlijk alleen plaatsvindt binnen het huwelijk. Die opvatting verruimt zich geleidelijk. Eerst naar verloofden, dan naar samenwonenden, en naar mensen die heel veel van elkaar houden. Tenslotte, aan het einde van de puberteit, aanvaarden ze dat er ook mensen zijn, die seks alleen voor de pret hebben of het alleen maar voor geld doen.

Voor de meeste jongeren verloopt deze stapsgewijze ontwikkeling met de nodige twijfels en onzekerheden. Maar uitgesproken moeilijk is het voor jeugdigen die bij zichzelf homo-, lesbische of biseksuele gevoelens herkennen. Het zou al heel wat zijn wanneer er in voorlichting meer vanzelfsprekend van wordt uitgegaan dat er in iedere groep ook jeugdigen zitten met niet-hetero-gerichte voorkeuren. Bij verliefdheid en 'vallen op' zou er altijd op gewezen moeten worden dat zulke gevoelens zich ook kunnen richten op het eigen geslacht. En dat die gevoelens, net als bij hetero-jeugdigen, niet altijd beantwoord worden. Daarnaast zou het goed zijn als er in de kring van bekenden, de leraren op school, de sport, of in de hogere klassen herkenbare homo's of lesbiennes zijn, waarmee jongeren met zulke gevoelens zich kunnen identificeren.

(Frits Wafelbakker is jeugdarts en sociaal seksuoloog)

Literatuur

Ende-de Monchy, C.M. van den, *Exploratief onderzoek naar de lichaamsbeleving bij kinderen van 4 tot 6 jaar*. Doctoraalscriptie R.U.Utrecht, 1980.

Huijbregts, T., *Seksualiteit tussen 6 en 12*. Doctoraalscriptie U.v.A., 1992.

Langfeldt, T., 'Process in sexual development', in: Cook, M. en G. Wilson, *Love and attraction; an international conference*. XI Infant and child sexuality. Pergamon Press, Oxford, 1978.

Schofield, M., *The sexual behaviour of young people*. Longmans, 1965; Pelican Books, 1968.

Straver, C. en J. Rademaker, *Van fascinatie naar relatie*. Het leren omgaan met relaties en seksualiteit in de jeugdperiode: een ontwikkelingsdynamische studie. Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek, Zeist, 1986.

Zanden, R. van der, 'Seksueel gedrag van kinderen: een literatuuroverzicht', in: *Tijdschrift voor ontwikkelingspsychologie*, 19 (1992) 3, september, p. 133-153.

"Zet 'm op" is niet alles

Naar aanleiding van de campagne "Zet 'm op" wil Eigentijdse Jeugd een vraagteken zetten bij de onderliggende boodschap ervan, nl. dat spontaan liefdegevoel en seks als vanzelfsprekend samengaan.

De auteurs onderstrepen dat ze voorstanders zijn van een eerlijke condoomcampagne: "Wie seksueel risicogedrag hanteert, moet een condoom gebruiken". Dit is een kwestie van mensenrechten. En de basis van alle mensenrechten is de eerbied voor de persoon, zijn leven, gezondheid en welzijn."

Iets anders is het accent dat gelegd wordt. "Als men stelt dat het condoom in de seksuele risicocontacten moet opgenomen worden als een 'teken van liefde', herleidt men op die manier het begrip liefde niet tot een zich goed voelen op het ogenblik — zolang het duurt — en zorgen dat er geen stukken van komen? Het risico dat de campagne deze ver-smalling meebrengt of versterkt is niet denkbeeldig, ook als is het wellicht niet zo bedoeld."

"Als je je goed voelt bij elkaar dan is alles oké, dan hoort seks er gewoon bij, zodat het in feite een 'must' wordt — en in ieder geval door velen met de grootste evidentie zo gezien wordt."

Vandaar dat Eigentijdse Jeugd zich de vraag stelt: "Wordt jonge mensen geen verengd en uitgehold begrip van liefde voorgeschoteld of indirect gesuggereerd, dit wil zeggen als een nieuwe norm opgedrongen, namelijk: 'Als je seks hebt, dan is dat geen probleem, ieder maakt dat voor zichzelf uit. Maar als je het doet, doe het dan goed — zorg dat je jezelf beschermt en de kwalijke gevolgen voorkomt — en dan is het een daad van liefde!' Worden liefde en seks op deze manier niet gebanaliseerd en geresulteerd tot entertainment en tijdverdrijf?"

Toch denkt Eigentijdse Jeugd dat veel jongeren "op zoek zijn naar iets constanter en steviger dat draagkracht geeft en blijvend gelukkig maakt". De vraag die zij met deze Open Brief lanceren kadert in de jongerenactie 'Kom op tegen relatievervuiling', bedoeld als kritische aanvulling bij de talrijke en telkens weer terugkerende preventiecampagnes. Deze actie wil jongeren die vandaag op zoek zijn naar groei in relatiebekwaamheid een steuntje in de rug geven.

Eigentijdse Jeugd
Dilbeek

GVA 24.11.94

Als je met een Nederlands meisje naar bed wilt, moet je niet zeggen: 'Ik wil bij jou wel mijn worstje verstoppen.' Beter is het om veel en lang met haar te praten, en juist niet over sex. Dit is een van de 99 tips uit het boek *Doe maar gewoon* van Hans Kaldenbach (Prometheus, 9,90 gulden).

Het is 'een luchtige gebruiksaanwijzing voor iedereen die in het dagelijks leven al dan niet vrijwillig geconfronteerd wordt met Nederlanders'.

De handleiding is gevuld met goede raad aan buitenlanders. Zo wordt erop gewezen dat ze de uitdrukkingen 'krijg het heen en weer' en 'heb ik iets van u aan?' niet te letterlijk moeten opvatten. En dat Nederlanders het leuk vinden als je koffiepunten voor ze spaart. Als iemand de groeten aan je vrouw doet, hoeft je je geen zorgen te maken,

Nederlands meisje duldt geen 22-11 opmerkingen over een 'worstje'

want er wordt niets seksueels mee bedoeld.

Het boekje bevat ook serieuzere tips. Bijvoorbeeld: 'de Nederlander' stelt het op prijs dat je ergens op tijd aanwezig bent.

Deze adviezen zijn voornamelijk bedoeld voor personen van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse afkomst. Opmerkelijk is het daarom dat het boekje is geschreven in het Nederlands. Veel mensen uit bovengenoemde doelgroepen zullen het niet begrijpen.

'Dit boek kan op twee manieren gebruikt worden', legt schrijver Hans Kaldenbach uit. 'Aan de ene kant leert het de Nederlanders dat ze zelf ook een cultuur hebben, aan

de andere kant kan je het bijvoorbeeld behandelen bij lessen Nederlands voor buitenlanders. Een vertaling wordt nog overwogen'.

Er zou een neiging kunnen ontstaan de zaken om te draaien. Is het bijvoorbeeld bij niet-Nederlandse mannen wel normaal om bij meisjes over worstjes te beginnen, als ze sex willen?

'Zo moet je het zeker niet opvatten', zegt Kaldenbach hierover, 'maar het is wel zo dat Nederlanders ontzettend omslachtig met dit soort dingen omgaan. Sommige laagopgeleide Creolen hebben bijvoorbeeld een veel vrolijkere en directere aanpak als het om sex gaat.'

Is het de bedoeling dat buitenlanders de tips in zijn boekje gebruiken

om zich aan te passen aan de Nederlandse cultuur? Kaldenbach: 'Nee hoor, het boekje is bedoeld om aan te geven wat Nederlanders normaal vinden, zodat men daar rekening mee kan houden. Het is niet goed om je te veel aan te passen, want daar word je ongelukkig van. Het is precies als in een liefdesrelatie.'

Het boekje eindigt met een mop inclusief uitleg.

'Weet u waarom Nederlandse mannen kreunen als ze klaarkomen? Omdat het uit hun eigen zak moet komen.'

'Deze mop is niet alleen voor u leuk' (u herkent de zuinigheid), maar ook voor Nederlanders. Ze kunnen er om lachen omdat het over sex gaat en ze waarderen de woordspeling.'

Gerard Janssen

PER JAAR BELLEN 75.000 JONGEREN DE KINDERTELEFOON

Meeste vragen over seksualiteit *TEL '91*

door MARIANNE JANSSEN

AMSTERDAM — Binnenkort verwacht de Kindertelefoon Amsterdam haar kwartmiljoenste telefoontje. Een respectabel aantal, in vijftien jaar vergaard. Respectabel, maar ook enigszins triest, want het betekent dat evenzovele kinderen anoniem onbekende mensen wilden bellen omdat ze hun verhaal elders niet kwijt konden. Soms wilden die kinderen gewoon hulp bij het bedenken van een naam voor hun hamster, vaker vormen loodzware problemen het doel van hun gesprek.

Sjoerd en Christine zijn twee van de zestig vrijwilligers bij de Amsterdamse Kindertelefoon. Meer dan een voor-naam melden ze niet, zoals ze dat ook naar de kinderen doen. Want ze houden vast aan het principe van de Kindertelefoon: wie belt kan anoniem blijven, met wie je belt maakt ook niet uit. Iedereen die antwoordt na het draaien van het gratis nummer 06.0432 is er voor het kind: hij of zij luistert, praat terug en probeert eventueel samen met het kind tot een oplossing te komen.

Jubileum

Nadat vijftien jaar geleden de Kindertelefoon Amsterdam naar Duits voorbeeld van start ging, werden dat jaar nog drie vestigingen geopend. Nu opereert de Kindertelefoon vanuit twintig verschillende plaatsen: een kind dat het 06-nummer draait wordt doorverbonden met het dichtstbijzijnde centrum. Op een symposium, dat op 23 november gehouden wordt, viert de Kindertelefoon haar jubileum met een symposium over 'Actief luisteren naar kinderen en jongeren': de doelgroep van de lijn van 8 tot 18 jaar.

Sjoerd: "We hebben in de loop der jaren enorm veel kennis over kinderen vergaard. Kinderen bellen anoniem, maar na afloop wordt er een registratie van het gesprek vastgelegd. Daar staat heel weinig in: waarover ging het gesprek, hoe oud was het kind, belde er een jongen of een meisje, en hoe lang duurde het gesprek."

"Maar ook uit een dergelijke summere registratie bouw je een schat aan gegevens op. Wij zijn bijvoorbeeld nu in staat om te melden wat vijftien jaar geleden de gemiddelde leeftijd van de bellers was en wat de belangrijkste problemen zijn waarmee onze bellers tobden."

De leeftijd van de bellers is in de afgelopen jaren sterk gestegen. In 1979 was 17% van de bellers ouder dan 15 jaar, nu is dat 52%. Ook neemt het aantal jongens dat belt toe, was dat in '79 minder dan 25%, nu ligt dat aantal tussen de 35 en 40%.

De gesprekken gaan ook steeds langer duren. Maar liefst een kwart van de jongeren die belt, blijft meer dan een kwartier met de medewerker van de Kindertelefoon in gesprek. En aansluitend daarop valt eveneens te constate-



■ Sjoerd van de Kindertelefoon: "Wij kunnen een kind helpen het gesprek thuis op gang te brengen." FOTO: THEO TERWIEL

ren dat de ernst van de problemen waarmee kinderen bellen groter wordt. Vroeger werd er vaker door kinderen een mop verteld, hulp bij een som gevraagd, een recept voor een moederdagcake gevraagd, tegenwoordig worden dergelijke telefoontjes naar de achtergrond gedrongen door de Probleem-top-zes.

In de top-zes staan met kop en schouders bovenaan: vragen over seksualiteit. Christine: "Je zou denken dat jongeren toch aardig op de hoogte zijn, maar in de praktijk valt dat tegen. Ze durven kennelijk niet met hun vragen naar voren te komen als op school of thuis voorlichting wordt gegeven. Vooral jongens hebben veel vragen over seksualiteit: ze hebben tijdens de lessen zitten lachen en zitten in angst als 'het' moet gaan gebeuren. Van jongens wordt nog steeds verwacht dat ze bij sex het initiatief nemen, dat ze weten hoe het moet. Maar ze weten het de eerste keer evenmin en maken zich daar ernstig zorgen over. Dan bellen ze vooraf vaak met ons. Dat vooral jongens met vragen over de praktijk van de seksualiteit komen ligt aan het feit dat meisjes vaak beter op de hoogte zijn op dit terrein. Ze steken veel op uit de typische meisjesjijdschriften, vragen dingen gemakkelijker aan hun moeder en praten openlijk met vriendinnen over seksualiteit."

Top zes

Van één tot zes staan in de top gemeten over 15 jaar: 1. seksualiteit; 2. verliefdheid (in '93 staat hier inmiddels geweld) 3. gezinsproblemen (echtscheiding, weglopen, problemen met stiefouders, problemen door huisregels) 4. leeftijdgenoten (pesten, eenzaamheid, ruzies) 5. geweld (lichamelijk, geestelijk en seksueel geweld); 6. schoolproblemen.

De problemen worden de laatste jaren steeds zwaarder. Goed dat de Kindertelefoon voor deze bellers klaar staat, maar toch zegt Christine: "We willen eigenlijk ook een deel

van die oude bellers terug. Niet omdat we te weinig telefoontjes krijgen, maar omdat we de indruk hebben dat sommige kinderen denken dat

hun probleem niet zwaar genoeg is voor ons". De Kindertelefoon is bang dat een dergelijke gedachte de preventieve werking van de

telefoon teniet zou kunnen doen. Sjoerd legt uit: "Stel dat een kind ruzie heeft thuis, dat met praten niet kan oplossen, overweegt weg te lopen en daarom ons belt, dan zijn wij misschien in staat tot een advies dat 'dit' weglopen voorkomt. Belt zo'n kind ons niet omdat het denkt dat ruzie thuis niet 'zwaar' genoeg is, dan valt die preventieve werking weg. Wij zijn er voor alle kinderen."

Sjoerd en Christine willen vooral benadrukken dat een telefoontje naar hun 06-lijn niet op de telefoonnota van de ouders terug te vinden is. En dat het nummer gratis is: wie belt in de cel, gooit daar twee kwartjes in en krijgt die terug na afloop van het telefoontje. "Alleen op die manier is een kind veilig in staat te bellen." De tweeënhalve ton die dat jaarlijks kost komt uit donaties van bedrijven en donateurs (Voor f 25 op giro 6543 wordt u donateur).

Erotic-Messe in Köln schon für 14jährige

EXP 5-11

Von CARSTEN FIEDLER und SEBASTIAN ZABEL
exp Köln — Ein Festival der Sinne: Liebe, Sex und süße Schweinereien — von hart bis zart. Für acht Tage wird Köln zur Hauptstadt der Lust. Im ACC-Haus am Rheinuhafen findet ab dem 19. November zum ersten Mal die Sex-Messe »Erotica« statt. 50 000 Besucher werden erwartet — unter ihnen, so wollen es die Veranstalter, auch Kinder.

Eintritt ab 14 Jahren. Und mit Reizen wird nicht geizelt: Bilder, Fotos, Filme, Comics, Shows und Parties — rund um die schönste (Neben-) Sache der Welt. Zu sehen gibt's Zeichnungen von Comic-Star Ralf König (»Der bewegte Mann«), 360 Playmate-Fotos aus 30 Jahren »Playboy« und Sex auf CD-ROM.

Aber es kommt noch schärfer: Wer Lust hat, kann Sado-Maso-Cybersex am Computer ausprobieren, sich nackt fotografieren und bemalen lassen oder Unterricht in Verführung nehmen.

Denn die »Erotica '94« ist eine Handelsmesse — Lust-Action statt Sex-Kommerz, auf 4500 Quadratmetern. Für 25 bis 35 Mark Eintritt versprechen die Messe-Macher Reize nonstop. Ein Ding namens »Fucking Chair« wird vorgeführt, man kann sich Strip-Poker, Body-Piercing und Dessous-Shows anschauen — oder den Striptease mit fünf selbstbewußten

Performerinnen, die auch schon mal direkt ans Publikum rangehen und zum Mitmachen auffordern. Höhepunkt: Eine »Fetisch-Party« in Latex, Lack und Leder. Soweit, so scharf. Aber warum dürfen Teenies hier, was sie sonst nicht dürfen? Sex-Shops, Porno-Kinos und Strip-

Shows sind für Jugendliche unter 18 Jahren tabu. Bei der Kölner Erotik-Messe können sich auch 14jährige Sado-Maso-Spielchen anucken.

„Es wird hier keine Pornografie gezeigt, sondern erotisch

Kunst“, verteidigt Sexwissenschaftler Marcus Wawerzonek das »Erotica«-Konzept. Er ist Schirmherr der Kölner Sex-Messe.

„Aber“, sagt Wawerzonek mit einem Blinzeln, „für den

Notfall habe ich immer das Strafgesetzbuch unter'm Arm.“
»Erotica«-Sprecherin Anna Rabanus: „Wir legen besonderen Wert auf das sehr junge Publikum. Denn erotische Bildung ist wichtig.“

Und zur erotischen Bildung gehört offenbar, daß sich die Kids schon früh mit Peitschen-Sex auskennen und von Stripperinnen animieren lassen.

Kölns Bürgermeister Harry Blum (CDU) hält nichts von Aufklärung der verschärften Art: „Kinder und Jugendliche werden von diesem Angebot eindeutig überfordert. Ich werde das Jugendamt bitten, sich mit dem Veranstalter in Verbindung zu setzen. Vielleicht kann auf diesem Wege zumindest die Altersbegrenzung auf 18 Jahre hochgesetzt werden.“

Veranstalter kompromißbereit „Hard-Core“-Ecke nur für Erwachsene

Von GERHARD VOOGT
exp Köln — Sie versprechen eine heiße Sex-Ausstellung. Jetzt haben die Veranstalter der »Erotika 94« kalte Füße bekommen. Das Eintrittsalter für die Sex-Messe, die am Samstag im ACC-Gebäude eröffnet werden soll, wird von 14 auf 16 Jahre heraufgesetzt.

Erotica-Sprecherin Anna Rabanus erklärt, warum die Betreiber plötzlich zu Kompromissen bereit sind. „Wir wollten dem öffentlichen Druck ausweichen. Mit der Heraufsetzung auf 16 Jahre dürfte sich das Jugendamt zufrieden geben.“

Gestern traf sich eine Delegation der Firma Plastique, die die Messe organisiert, mit den Spitzen der Verwaltung, um über die Messe-Genehmigung zu verhan-

deln. Das Ergebnis war gestern abend offen.

EXPRESS erfuhr aber: Die Veranstalter sind auf dem Rückzug. Um die Einhaltung des Jugendschutzgesetzes zu gewährleisten, soll eine „Hard-Core-Ecke“ für Porno-Exponate abgetrennt werden.

Der Zugang zu diesem Raum nur für Erwachsene soll von Wachmännern speziell kontrolliert werden.

Warum nicht gleich so?

Über eine solche Regelung hätte es wohl kaum eine Diskussion, damit aber auch keine Aufmerksamkeit für die Sex-Messe gegeben. Genau darum ging es den Veranstaltern aber offenbar, als sie „Eintritt frei ab 14“ angekündigt hatten.

>>Kinder, laßt euch Zeit...<<



Kultfiguren: Auf einer Benefiz-Gala in Los Angeles sammelten Ruth Westheimer und Travestie-Star RuPaul Geld für Aids-Kranke

Die berühmte amerikanische Sexologin verteidigt im STERN-Interview die »altmodischen« Empfehlungen in ihrem Aufklärungsbuch für Jugendliche

STERN: Frau Westheimer, Sie haben ein Aufklärungsbuch für 11- bis 14-jährige geschrieben. Optisch erinnert das Büchlein eher an Backfisch-Literatur Marke »Hanni und Nanni«. Warum so verzopft?

WESTHEIMER: Ich bin jetzt 66 und Großmutter. Ich spreche zwar offen über Orgasmus, Onanieren, über alles. Aber eigentlich bin ich ziemlich altmodisch.

STERN: Und prüde?

WESTHEIMER: Nein, prüde bin ich nicht. Aber ich will nicht, daß die Kids miteinander ins Bett gehen, nur weil die anderen es auch machen. Ich will, daß sie es sich genau überlegen, bevor sie es das erste Mal tun. Und ich will, daß sie es mit Liebe machen.

STERN: Glauben Sie nicht, daß Jugendliche im Zeitalter von MTV, Calvin-Klein-Werbekampagnen und modischem Exhibitionismus ein bißchen mehr Freizügigkeit vertrauen können?

WESTHEIMER: Können sie. Aber nicht bei mir. Die Nackten sollen sie woanders anschauen. Von mir lernen sie, daß

es so was wie Respekt gibt: vor dem Körper, vor den Gefühlen, vor den moralischen Werten. Hier in Deutschland werden Aufklärungsbücher verkauft, die zeigen Jugendliche, fast noch Kinder, beim Oralsex. Solche Bilder sind doch nur dazu gut, daß sich Pädophile daran aufheilen.

STERN: Kinder werden heute immer früher sexuell aktiv. Wie sollen Eltern damit umgehen?

WESTHEIMER: Eltern müssen lernen, daß Jugendliche ein Recht haben auf ihre Privatsphäre, selbst darauf, ein Möbelstück vor die Tür zu rücken, um in Ruhe onanieren zu können. Andererseits will ich auch, daß die Eltern ihrem Nachwuchs deutlich sagen: Laßt euch Zeit! War-um nicht erst mal Händchenhalten und Küssen?

STERN: Sie sind also gegen all-zu frühes sexuelles Experimentieren?

WESTHEIMER: Ich würde nie sagen: Wartet, bis ihr verheiratet seid. Die Jugendlichen sollen selbst über den Zeitpunkt entscheiden. Meine Sache ist es, sie aufzuklären, damit sie wissen, was sie tun. Wenn sie aber herumexperimentieren, mit einem gleichgeschlechtlichen Partner zum Beispiel, sollte man das auch nicht gleich zur großen Katastrophe erklären.

STERN: Hat die jüngere Elterngeneration weniger Probleme, mit den pubertierenden Kindern über Sexualität zu sprechen?

WESTHEIMER: Die Hemmungen sind immer noch groß. Was sich allerdings geändert hat, ist die Sprache. Man hat eher den Mut, die Dinge beim Namen zu nennen.

STERN: Zum Beispiel?

WESTHEIMER: Vor etwa 15 Jahren war das Wort »onanieren« einfach tabu. Das hat sich geändert durch das Fernsehen, die Jugendkultur, die Musik, die Songtexte – und durch Leute wie mich. **STERN:** Deshalb entsteht auch der Eindruck, daß Ju- →

FOTO EGGARHEIMST



Küßchen für die Leitfigur: Ruth Westheimer mit Jugendlichen bei der Präsentation ihres Aufklärungsbuchs in Frankfurt

gendliche relativ früh, auch ohne elterlichen Beistand, ziemlich gut Bescheid wissen. Ist es so?

WESTHEIMER: Überhaupt nicht. Es gibt immer noch viele, die tatsächlich glauben, daß ein Mädchen nicht schwanger werden kann, wenn es im Stehen Verkehr hat. Und es halten sich die unglaublichsten Märchen: Daß ein nem vom Onanieren etwa die Haare ausfallen, daß man Rückenmarksschwund kriegt oder die Spermienqualität darunter leidet. Daß beim ersten Mal überhaupt nichts »passieren« kann, ge- stert leider auch noch durch zu viele Köpfe. Mit meinem Buch kämpfe ich auch dafür, diese Greuel- und Lügen- geschichten endlich zu be- graben.

STERN: Soll man, wenn es um Aufklärung geht, ohne Tabus über alles reden, oder ziehen Sie natürliche Schamgrenzen?

WESTHEIMER: Ja, ich bin für Grenzen. Eltern brauchen ihren Kindern nie etwas von ihren eigenen sexuellen Pro- blemen zu erzählen. Ich will nicht, daß der Sohn seine Mutter fragt, ob sie einen Orgasmus gehabt hat. Oder den Vater, wie oft er einen hochkriegt. **STERN:** Viele Feministinnen plädieren dafür, die erste Menstruation mit einer Par- TICA?

WESTHEIMER: Die Amerikaner stehen unter größerem Hei- rats-Druck. Davon abge- sehen gleichen sich die Proble- me: frühzeitiger Erguß, Erektions- und Orgasmus- störungen. Und eines der Hauptprobleme ist, hier wie dort, den passenden Partner zu finden. Auch sexuell.

STERN: Haben Sie einen brauchbaren Tip?

WESTHEIMER: Das einzige Re- zept, das ich anbieten kann: Nicht zu anspruchsvoll sein. Man darf nicht erwarten, daß der eine Partner alle Wünsche erfüllt.

STERN: Empfehlen Sie bei un- erfüllten sexuellen Wün- schen einen Geliebten oder eine Geliebte?

ZUR PERSON

Dr. Ruth Westheimer Amerikas erfolgreichste und unterhaltsamste Sex-Expertin

In eigenen Rundfunk- und Fernsehsendungen hat Dr. Ruth Millionen von ihrem Cre- do überzeugt: Sex is fun. So eben veröffentlichte die 66jäh- rige Großmutter in den USA ihr neues Buch: »Dr. Ruth's Ency- clopedia of Sex«. Auf der Frank- furter Buchmesse stellte sie die deutsche Fassung ihres zehnten Werkes vor: »Ab jetzt wird alles anders: Vom Er- wachsenwerden, von Liebe und Sex« (Aare Verlag, 24,80 Mark). »Wenn es mir gelingt, dadurch eine ungewollte Schwangerschaft, eine Aids- Infizierung zu verhindern«, so die 1,47 Meter kleine Dame, »dann habe ich das Gefühl, ich bin zwei Meter groß.« Die Westheimer hat Showtalent. Auf einer Benefiz-Gala im schrägen Designer-Outfit von Gautier über Aids und Safer Sex reden? No problem. Die in Frankfurt geborene Jüdin, de- ren Familie von den Nazis er- mordet wurde, betreibt in New York eine private Praxis und lehrt an der Columbia Univer- sity Familienplanung und Se- xualkunde.

WESTHEIMER: Oh, nein. Das ist nicht die Lösung. Wenn er kein guter Liebhaber ist, soll er zu mir kommen. Ich kann ihn lehren, wie man besser macht. Er – oder sie – muß nur wollen. Dar- klappt es auch.

STERN: Die meisten wissen ganz gut, wie es geht. Trot- dem – auch ein Trend nimmt die Lustlosigkeit i- den Betten zu.

WESTHEIMER: Der erste Schritt ist schon gemacht, wen- man sich eingesteht: Mei- sexuelles Leben ist nicht in- teressant. Und dann mu- man handeln.

STERN: Wie denn?

WESTHEIMER: Man darf mit se- nsen sexuellen Aktivitäten nicht warten bis spät in die Nacht, bis man völlig abge- schlafft ist. Vor allem ältere Leute sollten es morgens tu- – dann ist der Testosteron- Level am höchsten. Un- man muß für Abwechslun- sorgen. Vielleicht mal weg- fahren. In ein Hotel mit Was- serbett. Irgendwas.

STERN: Aber wenn ein Paar sich viele Jahre kennt, geht nicht die Lust automatisch flöten. Egal, ob man sich in Wasserbett wälzt oder sonst- wo?

WESTHEIMER: Das muß nicht sein. Der Appetit aufeinan- der kann geschaffen werden. Indem man einen erotischer Film anschaut, erotische Li- teratur liest, indem man sich erst einmal selbst erregt und nicht darauf wartet, daß der Partner das besorgt. Jeder ist für seine Erregung selbst verantwortlich.

STERN: Sie sind seit 30 Jahren mit demselben Mann verhei- ratet. Haben Sie immer noch Spaß am Sex?

WESTHEIMER: Über mein priva- tes sexuelles Leben spreche ich nicht. Nur soviel: Mein Mann und ich schlafen ge- trennt.

STERN: Warum?

WESTHEIMER: Aus einem ein- zigen Grund: Weil er schnarcht. ✪

Mit Ruth Westheimer sprach STERN-Redakteur Ingrid Kuchler

8 VRIJDAG 25 NOVEMBER 1994

Rutgers Stichting lijkt nu op sterven na dood

Van onze verslaggever
Stieven Ramdharie

AMSTERDAM

In de jaren zeventig liepen meisjes de deur plat voor de pil. Maar die tijden zijn al lang voorbij bij de Rutgers Stichting, bureaus voor seksualiteit en geboorteregeling.

Natuurlijk komen er bij de zeven Rutgershuizen - ooit waren het er 77 - nog meisjes die aan de pil willen. Maar de directe hulpverlening vormt al lang niet meer het hart van de organisatie. Ze doet nu minder spectaculair werk: vooral preventie en voorlichting.

Werk dat volgens Borst, die dinsdag met een pennestreek de jaarlijkse subsidie van 6,2 miljoen gulden voor de Rutgers Stichting van haar begroting schrapt, net zo goed kan worden gemist.

Dat de organisatie, vijftienvijftig jaar na de oprichting, op sterven na dood is, had de eerste lichte hulpverleners onmogelijk kunnen bevroeden. Toen de consultatiebureaus van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) eind jaren zestig opgingen in de Rutgers Stichting, was er immers genoeg te doen.

Stond de instelling in het begin vooral bekend als verstrekker van anticonceptiemiddelen, in de loop der jaren werd het takenpakket flink uitgebreid: laagdrempelige medische en seksuologische hulpverlening, voorlichting en trainingen. Op het spreekuur van het Rutgershuis in de buurt kon je terecht voor vragen over pijn bij het vrijen, impotentie, voortijdig klaarkomen, problemen met de pil en met seksueel geweld. Wie moeder niet bij de huisarts tegen wilde komen, had zo een goed alternatief.

Hoewel de aids-explosie het seksuele vraagstuk in de jaren tachtig

weer hoog op de agenda plaatste, was het toen al duidelijk dat organisaties als de NVSH en de Rutgers Stichting op hun retour waren. De pil was voor iedereen gemakkelijk te krijgen. Seksuele problemen waren steeds meer openlijk bespreekbaar en gevoelige onderwerpen als bisexualiteit, masturbatie en travestie werden gaandeweg uit de taboesfeer gehaald.

Kortom, de seksuele emancipatie was voltooid.

Medio 1985 was de NVSH bijna failliet, onder andere als gevolg van

ramp dreigde toenmalig staatssecretaris Simons van Volksgezondheid met het stopzetten van de subsidie van 6,4 miljoen per jaar.

Sindsdien is de instelling ingrijpend gereorganiseerd. Van de 26 bureaus die er toen nog over waren, gingen er negentien dicht. De helft van de driehonderd medewerkers kon vertrekken. Het accent op het werk kwam voortaan te liggen op voorlichting. De Rutgers Stichting ging zich bovendien richten op nieuwe doelgroepen, zoals allochtonen, gehandicapten en psychiatrische patiënten.

'De omvang van de problematiek is zeker minder geworden', geeft R. van Adrichem op het hoofdkantoor toe. 'Daar tegenover staat dat de hulpvragen nu veel complexer zijn dan vroeger. We krijgen nu meer vragen over seksueel misbruik, vruchtbaarheid en incest. Juist wegens die specifieke deskundigheid, komen de mensen naar ons en gaan ze bijvoorbeeld niet naar de huisarts of het Riagg.'

Net als in 1991 waarschuwt de organisatie voor veel onheil als de hulpverlening het straks zonder de Rutgers Stichting moet doen. Zoals meer ongewenste zwangerschappen en abortussen, jongeren en allochtonen die tussen wal en schip zullen raken. 'Seksualiteit en geboortenbeperking is vaak een taboe bij Marokkaanse en Turkse vrouwen', betoogt Van Adrichem. 'Toch willen ook zij de pil. De stap naar de huisarts is voor velen te groot.'

Of Nederland na 1996 nog wel een Rutgers Stichting heeft, ligt aan de Tweede Kamer, zegt directeur P. Babeliowsky. Begin december buigt het parlement zich over de bezuinigingsplannen van Borst. 'De politiek moet haar verantwoordelijkheid nemen', benadrukt Babeliowsky.

Veel allochtonen durven arts niet om pil te vragen'

een grote inkrimping van het ledenbestand. Dat er op een anticonceptiesprekuraar van een Rutgershuis in de regio slechts een handjevol cliënten verscheen, was in die tijd al geen uitzondering meer. De organisatie had ook een stoffig imago. Het publiek, als het de stichting al kende, associeerde de instelling nog altijd met de seksuele revolutie van de jaren zestig en zeventig.

'We mogen wel eens wat meer aan public relations gaan doen', verzuchtte destijds een bureauleidster in de regio Utrecht. Mooie posters dus, in stations en discotheken.

In 1991 zat ook de Rutgers Stichting financieel aan de grond met een verwacht tekort over 1992 van een miljoen gulden. Tot overmaat van

Rutgers Stichting wil voortbestaan

staat, richt de Rutgers Stichting zich meer op de medische kant van seksuele problemen.

'Veel vrouwen durven daarvoor toch niet bij hun huisarts aan te kloppen', zegt A. Kok van het Aletta Jacobshuis, de Amsterdamse afdeling van de Rutgers Stichting. Vrouwen die bijvoorbeeld zijn vreemdgegaan en daarom de morning-afterpil willen, zijn volgens Kok soms bang voor het morele oordeel van hun mannelijke huisarts. En jonge, allochtone meisjes zijn vaak bang dat de arts het doorvertelt aan hun ouders.

Op het medisch spreekuur van de zeven bureaus van de Rutgers Stichting komen jaarlijks 20.000 cliënten, voornamelijk vrouwen. Daarvan zijn er drieduizend jonger dan 18 jaar en ze komen vrijwel altijd voor anticonceptie. Op het seksuologisch spreekuur komen evenveel vrouwen als man-

nen, in totaal 10.000 per jaar. De meesten zijn tussen de 25 en 40 jaar oud. 'Die leeftijd wordt overigens steeds lager', zegt de woordvoerder van de Rutgers Stichting. 'Door de openheid over seks in damesbladen blijven vrouwen geen tien jaar meer rondlopen met klachten.' Ook komen steeds meer bejaarden naar het spreekuur met bijvoorbeeld vragen als: 'Kan ik na een hartaanval nog aan seks doen?'

Cliënten stellen vragen over aids, geslachtsziekten, homoseksualiteit, seksueel geweld of transsexualiteit. 'Vaak komen ze met een medische klacht, maar blijkt al snel dat er veel meer achter zit', zegt R. Ploem, die het medisch spreekuur bij de Rutgers Stichting in Amsterdam verzorgt. Als voorbeeld noemt ze een 46-jarige vrouw die voor een zwangerschapstest komt omdat ze al een tijdje niet meer ongesteld is ge-

Hulpinstellingen verbijsterd over korten subsidies

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Met verbijstering en teleurstelling hebben de Rutgers Stichting en organisaties voor vluchtelingen en vrouwen gereageerd op het besluit van minister Borst van VWS om drastisch te bezuinigen op hun subsidies. De Rutgers Stichting vreest zelfs voor een toename van het aantal abortussen en een opheffing van de organisatie als het plan doorgaat.

Ook wordt Borst onbehoorlijk bestuur verweten. De meeste organisaties voelen zich overvallen door het besluit. Enkele instellingen zitten midden in een fusieproces. Dit komt voor iedereen als een complete verrassing, aldus directeur P. Babeliowsky van de Rutgers Stichting.

Dinsdag kreeg een tiental instellingen per fax van het ministerie te horen dat ze hun subsidie vanaf 1996 geheel of gedeeltelijk zouden verliezen. Borst wil in de komende drie jaar voor 113,8 miljoen gulden snoeien op de begroting van VWS. In totaal moet de minister als gevolg van het regeerakkoord 167,3 miljoen bezuinigen.

Het waarst getroffen is de Rutgers Stichting, die nagenoeg de hele subsidie van 6,2 miljoen gulden kwijtraakt. Hiervan wordt 5,4 miljoen al per 1 januari 1996 geschrapt. De rest moet worden gedeeld met andere organisaties. Alleen het Nederlands Kanker Instituut, dat tweeënhalf miljoen moest inleveren, is dinsdag door de minister gespaard.

Volgens directeur Babeliowsky betekent het bezuinigingsvoorstel zeker het einde van de Rutgers Stichting, die dit jaar 25 jaar bestaat. De gevolgen van het verdwijnen zullen naar de mening van de directeur op termijn duidelijk te merken zijn. Met name jongeren en allochtonen zullen tussen wal en schip raken.

Babeliowsky: 'We zijn trots op het lage abortuscijfer in Nederland. Dat is andere andere te danken aan ons preventieve werk, vooral voor jongeren. Zij hebben straks niemand meer. Ze komen nu bewust naar ons toe voor de pil, hoewel ze voor een consult moeten betalen, terwijl ze gratis naar de huisarts kunnen. Het is onverantwoord dat deze laagdrempelige hulp straks verdwijnt.'

Voor de Rutgers Stichting komt de bezuiniging op een ongelukkig moment, omdat er verregaande

plannen zijn voor een fusie met andere organisaties, waaronder het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek (Nisso). Babeliowsky betwijfelt sterk of dit plan nu doorgaat.

Bovendien is de stichting net een paar jaar bezig in een nieuwe rol waarin voorlichting en preventie centraal staan in plaats van directe hulpverlening. De organisatie zag zich hiertoe genoodzaakt na een eerdere bezuiniging in 1991.

Het aantal medewerkers werd toen teruggebracht van driehonderd naar 150. Van de dertig kantoren bleven er uiteindelijk maar zeven over.

Ook voor een aantal getroffen organisaties in de vrouwenhulpverlening had de korting niet op een slechter moment kunnen komen. Vier instellingen, waaronder Metis en Medusa in Utrecht en de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling in Zutphen, zouden 1 januari opgaan in een nieuwe organisatie.

De minister had al toegezegd - met de verhuizing zou volgende week worden begonnen - om het nieuwe pand te komen openen. Vanaf 1998 wordt de subsidie echter stopgezet.

'We gaan enthousiast door, maar dit is natuurlijk onbehoorlijk bestuur', zegt H. Kok, beoogd directeur van de nieuwe instelling. 'Vooral tegenover de medewerkers. Bovendien wordt zo'n besluit juist op een moment genomen dat het probleem van seksueel geweld in organisaties meer aandacht krijgt. De laatste jaren zijn al zo'n acht instellingen op het terrein van de vrouwenhulpverlening verdwenen. Het laatste woord hierover is nog niet gezegd.'

De instellingen hopen dat de Tweede Kamer, die zich begin december zal buigen over de bezuinigingen, een stokje kan steken voor het plan. 'We zullen ze in de komende weken proberen te overtuigen dat dit echt niet kan', zegt directeur E. den Hartog van de stichting voor vluchtelingen en gezondheidszorg Pharos. Hij moet het vanaf 1998 met 2,8 miljoen minder doen, op een subsidie van 6,2 miljoen.

Pharos probeert instellingen in de gezondheidszorg voor te lichten over de gezondheidsproblemen van vluchtelingen. Den Hartog: 'Het is toch vreemd dat zo'n maatregel wordt genomen terwijl, in ons geval, de problematiek van de asielzoekers alleen maar toeneemt. Dit kan gewoon niet.'

weest. Ploem: 'In dit geval bleek het eigenlijk een symptoom van de overgang te zijn. Daar had ze nog nooit over nagedacht.'

De Rutgers Stichting richt zich steeds meer op seksuele problemen van allochtonen en verstandelijk en lichamelijk gehandicapten. Verder geeft zij cursussen voor vrouwen die vaginistisch reageren en cursussen voor vrouwen met orgasme problemen. Nu de minister de subsidie wil intrekken, moet de Rutgers Stichting volgens A. Kok 'naar buiten treden met de expertise' en zich meer gaan richten op bijvoorbeeld cursussen in het bedrijfsle-

ven over 'gewenste en ongewenste intimiteiten'. Nu al worden trainingen gegeven aan onder meer onderwijzers en gevangengevangens over 'hoe om te gaan met seksualiteit'. Maar 'commercieel gaan' kan volgens Kok niet van de ene op de andere dag. In 1991 verhoogden de bureaus van de Rutgers Stichting, als gevolg van bezuinigingen, al de eigen bijdrage van de cliënten van dertig naar vijftig gulden. Volgens Kok kan dat niet nog hoger. 'Veel jongeren kunnen het dan niet meer betalen.'

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM, 25 NOV. Een meisje van 17 is bang dat ze zwanger is omdat ze zonder condoom heeft gevreeën. Ze wil de morning-afterpil. Een 46-jarige vrouw is anderhalve maand over tijd en komt voor een zwangerschapstest. Een jongen van 18 heeft 'pukkeltjes' op zijn penis. Per jaar bezoeken zo'n 30.000 mensen de bureaus voor geboorteregeling en seksualiteit van de Rutgers Stichting. Per 1 januari 1996 wil minister Borst (volksgezondheid) de subsidie van 6,2 miljoen intrekken. De Rutgers Stichting, die voor zeventig procent afhankelijk is van deze subsidie, kan dan niet langer voortbestaan. Directeur P. Babeliowsky van de stichting begrijpt niet 'wat Borst bezit'.

Vijfentwintig jaar geleden ontstond De Rutgers Stichting - genoemd naar de arts Johannes Rutgers die in 1879 in Rotterdam met gratis spreekuren begon voor geboorteregeling - uit de NVSH (Nederlandse Vereniging Seksuele Hervorming). Waar de NVSH vooral de nadruk legt op de 'ideologische kant van seksualiteit' en 'vrije seksbeleving' voor-

Intimiteit

Het is niet zonder meer duidelijk wat onder intimiteit moet worden verstaan. Van Dale stelt intimiteit gelijk aan innigheid en vertrouwelijkheid. Dat zegt nog weinig over de mogelijke verschijningsvormen. Daarvan zijn er vele. Wie kent niet: elkaar in stilte aankijken, elkaar omarmen, strelen, knuffelen, met elkaar stoeien, innig kussen, elkaar een hand geven, stevig op de schouders slaan, bij elkaar in bed liggen, met elkaar vrijen, samen huilen etcetera.

Iteke Weeda (*Intiem op het werk*, 1992) helpt ons iets verder. Zij maakt onderscheid tussen vriendschappelijke omgang, intimiteit, erotiek en tot slot seksualiteit. Maar ze geeft tegelijkertijd aan dat er sprake is van een glijdende schaal. Er zijn geen duidelijke grenzen te trekken tussen deze begrippen. Intimiteit definieert zij zo: "Intimiteit suggereert een verdergaande intensiteit in de relatie tussen mensen, een grotere vertrouwelijkheid. Dit betekent dat mensen dicht bij elkaar staan, dat vreugde en verdriet sterker gedeeld worden. De lijfelijheid die hierbij vorm kan krijgen is die van een spontane aanraking op het moment dat de emoties daarom vragen. Het is een minder strak geregelde lijfelijheid, maar er behoeft geen sprake te zijn van aantrekkingskracht tussen de betrokkenen."

Er is een groot grijs en schemerig gebied tussen gewenste en ongewenste intimiteiten waar onverwachte uitglijders gemaakt kunnen worden. Wat telt is de subjectieve beleving en de gevoelens van de betrokkenen (word ik begrepen, gerespecteerd), maar die zijn voor buitenstaanders juist zo moeilijk te beoordelen. Van belang is dat collega's in het jeugdwerk, de jeugdhulpverlening en het onderwijs met elkaar in openhartig gesprek blijven over de manier waarop intimiteit in het werken met kinderen vorm en inhoud krijgt. Dit themagedeelte gaat over gewenste vormen van intimiteit die er tussen kinderen en volwassenen en tussen kinderen onderling kunnen bestaan.

Sinds begin jaren tachtig is het zwijgen over incest en seksueel misbruik van kinderen gelukkig doorbroken. Sederdien wordt veel aandacht besteed aan het voorkomen van seksueel misbruik van kinderen. Er worden in de hulpverlening en het onderwijs stappenplannen en protocollen ontwikkeld over hoe te handelen bij vermoeden van seksueel misbruik. We juichen dat zeer toe, maar deze eenzijdige aandacht voor ongewenste intimiteit en 'machtsseksualiteit' heeft een schaduwkant: het gevaar bestaat dat alle vormen van intimiteit en seksualiteit in een kwaad daglicht komen te staan. Ouders vragen zich af of ze het dokterje-spelen van zoonlief van vier jaar en zijn even oude buurmeisje nog wel mogen toestaan. Onderwijzers durven een leerling niet meer lekker op schoot te nemen. Groepsleiders aarzelen wat ze met een pupil die 's nachts gillend wakker wordt, moeten doen: even erbij gaan liggen, kan dat nog wel? Soms is men bang voor eigen erotische gevoelens of fantasieën.

We vinden het dan ook hoog tijd om stil te staan bij de positieve, gewenste en noodzakelijke vormen van intimiteit in het werken met kinderen en jongeren. Mensen die met kinderen werken, houden van kinderen, voelen zich op een of andere manier tot ze aangetrokken. Iemand die niet dol is op kinderen, is geen goede leraar of kaboutleidster. Soms is intimiteit een essentieel onderdeel van de hulpverleningsrelatie. Natuurlijk is zorgvuldigheid geboden. De hulpverlener moet de ander veiligheid geven door de intimiteit op waarde te schatten, maar moet ook grenzen aan kunnen geven. In contacten tussen volwassenen en kinderen kunnen gevoelens van intimiteit groeien met allerlei positieve aspecten: wederkerigheid, gelijkwaardigheid, vrijheid, identificatie, spontaniteit etcetera. In hoeverre mogen hierbij ook erotische gevoelens spelen of zelfs seksuele? Ingewikkelde vragen, waar niet zomaar een antwoord op is.

In een drietal artikelen wordt ingegaan op de kwestie van intimiteit en erotiek in het werken met kinderen. Het jeugdwerk en twee vormen van jeugdhulpverlening komen daarbij aan de orde. Dat de grenzen tussen intimiteit, erotiek en seksualiteit niet zo scherp te trekken zijn laat het verhaal van een liefdesrelatie tussen een leraar en een leerlinge zien. Het openingsartikel geeft een literatuuroverzicht over wat er tot nu toe bekend is over de seksuele ontwikkeling bij kinderen en jongeren. Lichamelijheid en intimiteit spelen daarbij een belangrijke rol. Het themagedeelte eindigt met een methodisch artikel over teamtrainingen rond omgaan met intimiteit en seksualiteit, met name in de jeugdhulpverlening.

Hans Derrix en Mariët van IJzendoorn

TJJ 11/IV/DEC

DE GRENZEN VAN LICHAAMELIJK CONTACT TUSSEN JEUGDWERKER EN KIND

De angst voor praatjes heerst

Pauline Verheule

Is het geoorloofd om tijdens de kampweek een hele nacht bij een kind te blijven slapen omdat het zo'n heimwee heeft? Een kind even bij je op schoot trekken als het verdriet heeft, kan dat? Soms is het voor jeugdwerkers moeilijk te kiezen wat kan en mag. Mede door de in de media breed uitgemeten verhalen over incest lijkt het er op dat het aanraken van kinderen tussen de neus en de knieën verboden is. Pauline Verheule stelt dat kinderen er niet bij gebaat zijn als alles wat met troost, tederheid en vriendschap te maken heeft verdacht gemaakt wordt. Intimiteit in het jeugdwerk moet bespreekbaar worden; pas als voor iedereen duidelijk is waar de grenzen liggen, kan worden bepaald wanneer iemand te ver gaat.

doen of intimiteit niet bestaat. Kinderen willen dat je ze troost als ze verdriet hebben of dat je ze

beschermt als een ander ze bedreigt.

MIETJE

Praten over intimiteit is niet gemakkelijk, het gaat met veel emoties gepaard. Zeker als het over iets gaat wat in de ogen van veel mensen afwijkt. Dan verdwijnt het als snel in het roddel- en fluistercircuit. Als een leidster een kind van twaalf op schoot neemt en eens knuffelt, is er niets aan de hand. Doet een mannelijke leider dat met precies dezelfde intenties, dan wordt het vreemd gevonden. Uitgescholden worden voor mietje en home of geklets achter zijn rug om is zijn 'beloning'.

Kinderen zijn er niet bij gebaat als alles wat met troost, tederheid en vriendschap te maken heeft verdacht gemaakt wordt. De leiding in het jeugd- en jongerenwerk zal bij zichzelf te rade moeten gaan hoe zij met de groep kinderen om wil gaan en wat ze wel en niet goed vindt. Behalve vragen als: laat je iedereen tot zijn recht komen of is het overleven voor degene met de grootste mond, kunnen aan elkaar ook vragen worden gesteld over het omgaan met intimiteit. Gezamenlijk zullen de omgangsnormen moeten worden bepaald, waarbij het vooral van belang is dat duidelijke gemeenschappelijke grenzen worden getrokken.

GRENZEN

Een recept voor het trekken van de grens is niet direct te geven. Immers, er zijn geen harde criteria. Niemand heeft een streepje op zijn lijf staan waar op staat: "Tot hier mag je komen."

Naast de wettelijke voorschriften (Wetboek van strafrecht onder andere artikel 239 en 249) bepalen maatschappelijke en individuele waarden en normen waar de grenzen liggen als het gaat om lichamelijke contact met minderjarigen.

Zo vindt de ene leider bijvoorbeeld dat je een kind met heimwee 's avonds op kamp kunt troosten door er eventjes naast te gaan liggen en dan weer weg te gaan terwijl de ander het aanvaardbaar vindt om de hele nacht bij het kind te gaan slapen als het daar behoefte aan heeft. Of de een is van mening dat je een kind wel een zoen op de wang mag geven maar niet op de mond, terwijl een ander tegen dat laatste geen bezwaar heeft.

Pas als voor iedereen - leiding, kinderen maar ook ouders - duidelijk is waar de grenzen liggen, is te bepalen wanneer iemand te ver gaat. Wanneer de normen van de groep worden overschreden is het zaak dit meteen te corrigeren.

STUDIEDAG

In het kader van het project van het BSJ vond op 16 april dit jaar een studiedag plaats over het omgaan met intimiteiten

Tikkertje en andere groepsspelletjes kunnen uitgroeien tot stoeien. Kinderen met last van heimwee tijdens een kampweek hebben behoefte aan een troostende arm om zich heen. Jonge kinderen komen even uitrusten en knuffelen. Een leid(st)er in het jeugd- en jongerenwerk heeft bij het draaien van een programma altijd te maken met lichamelijke contact met kinderen.

Over het algemeen is lichamelijke contact tussen leiders en kinderen positief. Soms is het ook moeilijk te kiezen wat kan en mag. Mede door de in de media breed uitgemeten verhalen over incest lijkt het er op dat het aanraken van kinderen tussen de neus en de knieën verboden is. Of in ieder geval iets waar iemand die met kinderen werkt, eerst over moet nadenken alvorens hij of zij 'spontaan' een arm om de schouders van het kind durft te slaan.

De angst voor praatjes heerst. Zoals een jeugdlerder het omschrijft: "Vroeger ritsten we de laatste nacht op kamp alle slaapzakken aan elkaar en het was hartstikke gezellig. Nu ga je eerst nadenken of het wel kan en mag van de ouders. Dit is jammer want veel kinderen kunnen juist ontzettend genieten van het feit dat het eens anders gaat dan thuis. Daar kun je niet met zijn twaalven in één slaapzak kruipen."

Bij het Brabants Steunpunt Jeugdwezijn (BSJ) te 's-Hertogenbosch loopt een project over het omgaan met intimiteit in het jeugd- en jongerenwerk. Uitgangspunt van dit project is dat intimiteit bespreekbaar moet zijn. In dit artikel ga ik in op de verschillende aspecten die een rol spelen bij het vaststellen van de normen ten aanzien van het omgaan met intimiteit.

VERWACHTINGEN

Kinderen hebben verwachtingen van volwassenen. Ze willen bijvoorbeeld graag horen hoe de wereld in elkaar zit. Dat moet dan ook begrijpelijk worden aangeboden. Als een kind mij vraagt hoe een auto rijdt, begin ik niet over een cilindermotor, een koelsysteem, accu's en bougies. Nee, ik vertel iets over gas geven en sturen.

Met zijn antwoorden op vragen van kinderen laat een volwassene zien hoe zijn wereld in elkaar zit en wat hij wel en niet dult; welke normen en waarden hij er op na houdt. Ook wat betreft het omgaan met elkaar. Zo accepteer ik bijvoorbeeld wel dat iemand een ander een aai over de bol geeft of zacht aan de haren trekt om eens te plagen. Maar als het ene kind het andere hard aan de haren trekt, treed ik op. Ik vind niet dat de twee het onderling maar uit moeten zoeken.

Ook als het gaat om intimiteit koesteren kinderen verwachtingen ten aanzien van volwassenen. Kinderen springen op je nek en komen dicht tegen je aan zitten. Dan kun je niet ineens

Antoinet Verhagen, een van de andere sprekers op de studiedag. Het ene kind is er bijvoorbeeld meer bij gebaat dat je even lekker bij elkaar zit in plaats van een gesprek over hoe het op school is en of de club wel leuk is. Of bij bepaalde kinderen heeft een keer lekker stoeien een betere uitwerking dan steeds maar boos worden omdat het niet stil wil staan.

Verhagen gaf een voorbeeld van verschil in beleving tussen volwassenen en kinderen. Zij organiseerde een keer een activiteit voor het

NIEMAND HEEFT EEN STREEPJE OP ZIJN LIJF STAAN WAAROP STAAT: "TOT HIER MAG JE KOMEN"

in het jeugd- en jongerenwerk, waarmee een eerste aanzet werd gegeven voor het onder de aandacht brengen van het onderwerp. Op deze dag is ook de brochure *Zinnig Innig* gepresenteerd.

Frans Gieles, orthopedagoog en één van de inleiders, omschreef intimiteit als volgt: "Intimiteit is een door beiden prettig ervaren, gewenste toenadering tot in het persoonlijk gebied, zowel lijfelijk als geestelijk." Wordt de toenadering door minstens een van beiden als onprettig ervaren dan is er sprake van ongewenste intimiteit, aldus Gieles. Ongewenste intimiteit kan alleen plaatsvinden door gebruik van macht; machtsverwicht komt in de plaats van wederkerigheid.

Bij het bespreekbaar maken van intimiteit in het jeugd- en jongerenwerk zal dus ook de (machts)positie van de leider aan de orde moeten komen.

Als een leider zich altijd streng opstelt of altijd stoer doet zal het voor een kind moeilijk zijn bij hem of haar aan te kloppen als het troost nodig heeft. Aan de andere kant heeft een kind ook niets aan een leider als deze alles met de mantel der liefde probeert te bedekken. Een kind mag dan bijvoorbeeld nooit kwaad zijn of nooit eens brutaal. Als een leider uitsluitend deze twee uiterste manieren van omgaan met de kinderen gebruikt, ontmoet hij/zij hen niet echt. Werkelijk contact zoeken is kijken naar wat het kind bezighoudt en je verdiepen in de belevingswereld van het kind. Contact zoeken kan soms inhouden dat er streng moet worden opgetreden maar niet om de eigen macht te manifesteren, aldus Gieles.

"Als je op zoek gaat naar de belevingswereld zul je ook merken dat een kind gebeurtenissen anders kan beleven. En daar moet je rekening mee houden als je het over intimiteit hebt", aldus

kindervakantiewerk. "Het was een hete zomerdag en we hadden allerlei waterspelen op het programma staan. Het was hartstikke druk, één grote puinhoop in mijn beleving. Alles liep uit de hand. De kinderen waren continu water aan het gooien en van het programma kwam niets meer terecht. Op het eind lagen overal natte kleren, kapotte plastic bekertjes en emmers. Ik was blij dat de middag afgelopen was. In mijn beleving als volwassene en verantwoordelijke was het één flop. De kinderen dachten daar heel anders over. Ze hadden nog nooit zo'n leuke dag gehad. In hun beleving was het gezellig, ze hadden lol en er was een leuke sfeer."

(Pauline Verbeule is medewerkster van het Brabants Steunpunt Jeugd welzijn)

INTERVIEW MET EEN VRIJWILLIGER IN HET JEUGDWERK

"Ik had vroeger een gids die ik altijd in haar wang beet"

Wilma Verweijst is kabouterleidster bij Scouting. Zij heeft ook andere leeftijdsgroepen en zit nu al twintig jaar bij Scouting. In de tijd dat ze in het districtbestuur zat draaide ze geen groep. We laten haar aan het woord.

INTIMITEIT

"Wat is intimiteit eigenlijk? Op een gegeven moment ga je natuurlijk van die kinderen houden. En sommige kinderen vragen meer aandacht. Die geef je een aal over de bol en neem je een keer op schoot. Ik had vroeger een gids die beet ik altijd in haar wang; die had van die lekkere wangetjes. Dat deed ik waar iedereen bij was. Raar is eigenlijk dat als ik van een kind houd dan kan ik het op schoot nemen en knuffelen. Dat wordt uitgelegd als moederlijk gevoel. Als een man dat doet wordt dat vreemd gevonden."

GRENZEN

"Wanneer is iets nu verkeerd hè? Ik denk dat als er dingen spontaan gebeuren dat het dan oké is. Kinderen worden op kamp bijvoorbeeld gewassen en gaan onder de douche. Als je een kind dwingt onder de douche te gaan terwijl het niet wil, dan zit je fout. Er is een machtsituatie ontstaan. Er moet spontaniteit van beide zijden zijn. Daar moet je elkaar dan ook op aanspreken. Dat hoeft niet altijd in negatieve termen te zijn. Je kunt bij de programma-bespreking ook iets laten vallen van: 'Jij trekt Marietje ook altijd voot'."

KLANKBORD

"Kinderen raken ook nogal intieme dingen aan je kwijt. Je bent toch een klankbord. Je bent een onpartijdig iemand voor hen. Kinderen willen niet alles met hun ouders bespreken en de juffrouw op school zien ze ook elke dag. Iemand die je eens in de week ziet, geeft genoeg vertrouwen om iets vertrouwds aan kwijt te kunnen. En is ook niet zo bedreigend als iemand die je elke dag ziet. Soms vervang je ook een beetje de ouders. Ik had eens een kind in de groep wiens moeder in het ziekenhuis lag. Dat kind vraagt aandacht, wil even op schoot zitten, haar verhaal kwijt kunnen. Dat moet dan ook. Als dat niet kan krijg je een hele lege relatie met kinderen."

INTIMITEIT MOET

"Intimiteit in het jeugdwerk moet gewoon. Dan schep je een band en dan schep je relaties. En je leert kinderen ook wat vriendschap betekent. In het jeugdwerk is, denk ik, gewoon ontzettend veel intimiteit. Dat is voor mij ook heel positief. Seksualiteit in het jeugdwerk vind ik verkeerd. Maar als intimiteit niet meer kan, dan denk ik dat ik mijn werk als leiding niet meer kan doen."

Uit: *Zinnig innig, omgaan met intimiteit in het jeugd- en jongerenwerk*. BSJ, 1-Herengracht, 1994.

GEVAAR

"Thuis had ik in die tijd veel problemen. Zij schonk veel aandacht aan me en nam me serieus. Nu ik erop terugkijk, denk ik dat ik verliefd op haar werd omdat ik haar kon vertrouwen en ze me als een volwassene behandelde. Ik had iemand nodig die ik kon vertrouwen, iemand die me niet als kind beschouwde. Het is niet moeilijk verliefd te worden op iemand die je dat geeft. Bovendien was ze bereid om voor mij een flink risico te nemen. Ik was minderjarig, een meisje, een leerlinge. Het was verboden. Dat ze om mij gevaar liep, gaf me meer vertrouwen in haar. Het maakte haar bijzonder. Ze vond me belangrijk genoeg om zo'n groot risico te nemen. We stonden elkaar erg na, we zaten allebei in hetzelfde schuifje, en dat gaf een sterk gevoel. Ons contact was bijzonder, juist omdat er zoveel vertrouwen was. Ze vertelde me over haar leven en wilde alles over het mijne horen. Ik vertelde haar over mijn problemen, over alles. Op die manier hielp ze me. Natuurlijk wist ik dat ik iets deed wat verkeerd was. Niet omdat ik minderjarig was, maar omdat het een vrouw was waar ik verliefd op was. Dat maakte het ingewikkelder. Dat was de reden dat ik het niemand kon vertellen. Maar ik heb me er nooit schuldig over gevoeld, ook al wist ik dat het 'verkeerd' was.

Op een dag zat ze plotseling daar ze zo niet verder kon gaan. Ze was bang dat ze het op school zouden ontdekken en dat ze ontslagen zou worden; ze zei dat het waarschijnlijk beter was ermee te stoppen. Ik vroeg haar waarom, waarop ze zei dat het te gevaarlijk was, ze kon niet met een leerling omgaan op de manier waarop wij dat deden. Ik was verschrompelijk verliefd op mij was en opeens maakte ze er een einde aan. Ik probeerde contact met haar te houden, maar zij trok zich terug. Dus dat was dat. Het was de teleurstelling van mijn leven. Ik zei tegen mezelf dat het voor haar misschien alleen maar een flirt was geweest, niet genoeg voor haar had betekend om door te zetten. Maar nu ik erover nadenk, realiseer ik me dat het voor haar misschien toch meer was dan ik toen dacht. Misschien waren we zo dicht bij elkaar gekomen dat ze niet meer wist hoe ze ermee moest omgaan. Misschien was onze omgang zo belangrijk geworden dat ze meer wilde, wat onmogelijk is met een leerlinge die jonger is dan vijf-
SPIJT

"Wanneer ik eraan terugdenk geloof ik dat ik graag met haar geveeën

Uit: *Marijn Sax en Sjaal Dreehuiz, Op een oude fiets moet je het leven. Schoor Imprent, Amsterdam, 1992.*

zou hebben. Op dat moment was dat echter niet het belangrijkste voor me. Ik weet niet precies wat ik op mijn dertiende van seksualiteit wist. Ik denk dat ik het heel eng gevonden zou hebben, bang was geweest niet te weten hoe ik het zou moeten doen, hoe ik het goed zou moeten doen. Ik had over seks gelezen en er op televisie over gehoord. Maar zelf doen is een ander verhaal. Aan de andere kant was ze zo betoverend, het zou fantastisch geweest zijn wanneer we zo dicht bij elkaar hadden kunnen zijn, als ik haar zonder kleren had kunnen voelen. Ze was alles voor me. Het spijt me dat we het nooit echt gedaan hebben. Ik heb wel ge-masturbeerd terwijl ik me voorstelde dat ik met haar was. Ik verzon verhalen onder het masturberen. Voor ik haar ontmoette waren dat fantasieën over anonieme vrouwen, vrouwen zonder hoofd. Toen ik haar eenmaal kende, fantaseerde ik over haar, mijn anonieme vrouw had een gezicht gekregen. Daardoor voelde ik me dichter bij haar. (...)

Ik heb in die periode geprobeerd om met mijn moeder te praten over het feit dat ik verliefd was op een docent, zonder haar te vertellen dat het om een vrouw ging. Ze reageerde daar heel goed op. Ze zei dat het normaal was voor kinderen van mijn leeftijd om zulke gevoelens voor een leraar te hebben en vertelde dat ze vroeger ook verliefd was geweest op een docent, een vrouw. En dat dat wel over zou gaan. Ze heeft echter nooit geweten dat ik op een vrouw verliefd was. Dat heb ik pas kortgeleden verteld, eigenlijk vanwege dit interview. Ze was nogal verbaasd dat ik al op zo jonge leeftijd dergelijke gevoelens jegens vrouwen koesterde. Ze heeft altijd gedacht dat ik pas op mijn achttiende lesbisch werd, ook al heb ik haar wel eens verteld dat dat al veel eerder speelde. Dat heeft ze nooit willen horen en ik denk dat moeders dat soort dingen sowieso liever niet horen. (...)

Het is verbazingwekkend hoeveel die leraren voor mij heeft betekend en hoe sterk de herinneringen nog steeds zijn. Ik heb haar een jaar of zes later nog eens gezien. Ik ging terug naar mijn oude school om mijn voormalige leraren goetiedag te zeggen en toen zag ik haar. Ik heb haar alleen maar gezien, we hebben elkaar niet gesproken. Ik dacht: 'Is dit nu die vrouw waar ik zo verschrompelijk verliefd op geweest ben? Is dit nu de vrouw waar ik al die fantasieën over had, was dit mijn droomprinses?' (...) Ik heb me vaak afgevraagd of zij mij nu verleid heeft, maar dat is niet zo. Ze hoefde nauwelijks iets te doen om me aan te moedigen en ze hoefde al helemaal niets te doen om te zorgen dat ik haar omhelste en zoende. Ik zou het heerlijk hebben gevonden hand in hand met haar op straat te lopen en mijn armen om haar heen te slaan, om de wereld te laten zien dat ik van haar hield en zij van mij."

INTERVIEW MET HEIDI
 "Ze vond me belangrijk genoeg om een groot risico te nemen"

Heidi is een aantrekkelijke, vierentwintigjarige Deense die een mengeling van vertegenwoordigt en jongensachtig gedrag tentoonstelt. Ze is slank, blond en heeft een intense belangstelling voor de wereld. We interviewden haar in haar huis in Kopenhagen.

"School kon me niet zoveel schelen toen ik dertien was. Ik ging er gewoon heen net als iedereen. Ik was nogal snel, een wildebras. Ik hield van feestvieren en lol trappen. Op een dag was onze leraar ziek en kregen we een vervangster. Ze was leuk, heel aantrekkelijk en vrij jong, in ieder geval van geest. Ik geloof dat ze achtentwintig was. Ze was een sterke persoonlijkheid. De hele klas sprak over haar. De jongens waren stapelverliefd en ook ik werd verliefd op haar. Toen onze vaste leraar terugkwam, kreeg zij een andere klas, een kleine groep leerlingen met leerproblemen. Ik ging elke ochtend anderhalf uur te vroeg naar school, alleen om haar het schoolplein op te zien lopen en goetiedag te kunnen zeggen. Ik probeerde overal te zijn waar ik verwachtte haar te zullen zien. (...) Ik had bijna elke ochtend een tussenuur en dan ging ik meestal met haar en haar klas naar het park. Vaak gaf ik haar een arm, of we liepen hand in hand. Op een dag, toen de kinderen in het park voetballen, ik weet niet hoe het kwam - omhelsde we elkaar opeens. Dat was heerlijk. Het maakte me heel gelukkig."

HOOFDPUNEN

"Ik zorgde er voor dat we elkaar zoveel mogelijk zagen. Ik zei bijvoorbeeld tegen de geschiedenisleraar dat ik afschuwelijke hoofdpijn had en vroeg of ik een poosje naar buiten mocht. Dan liep ik naar de klas waar zij les gaf, en vertelde zij de leerlingen dat ik ongehoorzaam was geweest en een extra uur bij haar moest nablijven. We flirten dan zo'n beetje. (...) Het was spannend omdat niemand ervan wist en we een geheim dedden. (...) Ik was voorzitter van de leerlingenraad wat me een excuus gaf om in de lerarenkamer te zijn. Als ik daar bleef rondhangen terwijl de docenten koffie dronken, kwam ze naar me toe en praatte wat en raakte mijn arm of schouder aan."

INTIMITEIT IN EEN ZEER INTENSIEVE BEHANDELING VAN PUBERS EN ADOLESCENTEN

Het is de kunst om tegelijk spontaan en behoedzaam te zijn

Verzorg je een pukkel op de bil van een jongere zelf of stuur je hem naar de dokter; leg je aan een jongere uit hoe hij zich moet douchen

Han Hillige

of ga je ook eens kijken en becommentariëren? Om vanzelfsprekendheden en uitglijders te voorkomen moet er in een jeugdhulpverleningsinstelling een sfeer zijn waarin de werkers elkaar dit soort vragen kunnen stellen. Evenals Pauline Verheule dat deed voor het jeugdw

ork pleit ook Han Hillige voor meer openheid in zijn vakgebied - de be-

handeling van zeer moeilijke jongeren - ten aanzien van de mogelijk-

heden en grenzen van lichamelijke intimiteit.

heden en grenzen van lichamelijke intimiteit.

heden en grenzen van lichamelijke intimiteit.

heden en grenzen van lichamelijke intimiteit.

In dit artikel ga ik op de vraag welke rol intimiteit kan spelen in contacten tussen jongeren en volwassenen en tussen jongeren onderling, in een instituut voor Zeer Intensieve Behandeling (ZIB) zoals Nederlandsch Metray te Eefde.

Eerst bespreek ik in het algemeen iets over het begrip intimiteit in deze tijd en de versmalling tot slechts één aspect met een vooral negatieve lading. Vervolgens ga ik dieper in op de problematiek van de jongeren die in Metray verblijven en de daaruit voortvloeiende noodzaak om intimiteit te bieden in vele verschillende vormen, op een bij de jongere en diens ontwikkelingsstadium passende manier.

Gelukkig kan intimiteit bieden vaak op een heel gewone, spontane manier, ook omdat zelfs 'zeer moeilijke' jongeren hun gewone en gezonde kanten nog hebben. Soms moet het meer behoedzaam, stelselmatig en volhardend gebeuren om aan een goede ontwikkeling bij te dragen.

De term intimiteit is moeilijk precies te definiëren. Letterlijk betekent het 'het diepst van binnen', 'innigst'. Het kan met verschillende situaties geassocieerd worden. Bijvoorbeeld met iets dat strikt privé, persoonlijk, vertrouwelijk is. Dat is iets waar iemand recht op heeft, dat gerespecteerd moet worden.

Maar op zijn tijd kan het even fundamenteel zijn als het persoonlijke (vrijwillig) met anderen gedeeld kan worden. Dat geeft een associatie met huiselijke vertrouwdheid en boezemvriendschap. Daarnaast is er de associatie met lichamelijke, erotisch en seksualiteit.

NEGATIEF

Met alle aandacht de laatste jaren voor ongewenste intimiteiten en seksueel misbruik is het begrip intimiteit verengd tot erotisch en seksualiteit en heeft het vooral een negatieve lading gekregen.

Op de rechte strijd tegen ongewenste intimiteit als het schijnvriendelijk, opdringerig overschrijden van integere grenzen volgde de reactie dat niet alle intimiteit ongewenst is, bijvoorbeeld als die speels uitdagend blijft. Maar wie bepaalt de grens, als die niet bij een concrete handeling ligt maar bij de gevoelswaarde voor verschillende personen? Dat geeft soms prettige spanning, maar soms ook narigheid.

Seksueel misbruik heeft alleen in zoverre nog met intimiteit te maken dat het die juist geheel teniet doet doordat persoonlijke grenzen niet gerespecteerd worden en vertrouwdheid en nabijheid misbruikt worden; er is niet alleen schending, maar zelfs verraad van groeiend vertrouwen.

PROFESSIONELE AFSTAND

Kinderen kunnen soms heel onbeschaamd dingen vragen of doen, ook in de erotische sfeer, waardoor de een zich in verwarring gebracht voelt en de ander zich uitgenodigd of geroepen voelt om daar op in te gaan. Ook jongeren kunnen dat doen in het experimenteren met grenzen, in een soort verliefdheid, of vanuit het gegeven dat ze bijvoorbeeld door incest hebben geleerd te behagen en erotiseren om aandacht en waardering (of iets materiëls) te krijgen.

Tot hoever kan een hulpverlener daar op in gaan als hij/zij spontaniteit wil bewaren en taboes niet onnodig wil versterken?

In de jeugdhulpverlening is niet alleen sprake van leeftijds- en machtsverschillen, maar de verhoudingen worden nog ongelijker omdat de meeste kinderen en jongeren zelf al met verstoorde grenzen zijn opgegroeid of in een fase van verwarring zitten. Dat noopt tot voorzichtigheid en professionele afstand.

Begin jaren tachtig werd er in de jeugdhulpverlening vaker en openlijker dan voorheen over gesproken dat bij intimiteit, warmte en genegenheid (bijvoorbeeld bij de verzorging, stoeien, knuffelen) ook erotisch en seksualiteit wel eens een rol kunnen spelen.¹ Vastgesteld werd dat grenzen van het toelaatbare voor werkers zeer verschillend konden liggen, gevoelsmatig, maar ook in de praktijk.

Begin jaren negentig is hier een kentering in gekomen. Door schade en schande wijs geworden bestaat er nu de neiging om grenzen eerder aan te brengen in plaats van mogelijkheden vrijelijk te exploreren, vanwege de fundamentele ongelijkheid in de relaties.²

PROJECTEREN MAG

Sommige fantasieën liggen ver van mij af, maar er is heel wat op het gebied van intimiteit en erotisch, waar ik wel over droom en liefst overdag, want ook al kan ik me er wel eens schuldig om voelen, ik geniet er ook vaak van. Het is niet alleen een uitlaatklep. De spanning van het me bewust zijn van die fantasieën

zonder tot daden over te gaan is soms lastig, maar tegelijk een uitdaging. Het sterkt mijn zelfbeheersing en is een oefening om mezelf niet te snel slecht of gestoord te vinden.

Ook de algemene opinie is dat veel gevoelens en fantasieën op dit vlak tamelijk normaal zijn en vaak wel openlijk besproken moeten kunnen worden - zeker in de hulpverlening - om er goed mee om te leren gaan, als er maar geen uitvoering aan gegeven wordt.³

Ik vind dat projecties van volwassen ideeën, behoeften of frustraties met betrekking tot erotisch of seksualiteit op het scherm van intercollegiale toetsing horen, net zoals dat ook met andere gevoelens gebeurt, zoals onmacht, boosheid, medelijden etcetera. Op die manier kan soms al vroeg bespreekbaar gemaakt worden hoe de hulpverlener met zijn eigen en andermans grenzen omgaat.

Opvoeders die propageren dat het zonder taboe uitleven van nieuwsgierigheid en je samen lekker voelen zondermeer gezond is voor de ontwikkeling van de kinderen of jongeren, hanteren argumenten die toch wel sterk lijken op de rationalisaties en vergoelijkings van bepaalde stereotiepe misbruikers.

Maar ook mensen met betere bedoelingen kunnen weleens rationaliseren over hun motieven in het onduidelijke gebied tussen gezonde lichamelijke in het belang van de jongere (bijvoorbeeld positief gevoel over zichzelf en ook het lichaam) of wat zij als werkers of privé-persoon belangrijk of prettig vinden. Zij kunnen zo overtuigd zijn van hun goede bedoelingen dat ze voorbijgaan aan het privé-intimiteitsgevoel, het recht op afgrenzing van de jongere. Geduld of enige reserve en afstand bewaren

om het schaamtegevoel te respecteren kan vruchtbaar of nodig zijn. Maar gewóón doen of gewoon dóén is soms ook heel ontwapenend en niet per se schadelijk, misschien wel gezond.

Verzorg je een pukkel op de bil van een jongere zelf of stuur je hem/haar naar de dokter; leg je aan iemand uit hoe hij/zij zich moet douchen of ga je ook eens kijken en becommentariëren; in hoeverre laat je je (teveel) weerhouden door het besef dat iemand incest-slachtoffer is? Om vanzelfsprekendheden en uitglijders te voorkomen moet er een werksfeer zijn waarin hulpverleners elkaar dit soort vragen kunnen stellen en commentaar kunnen geven, ook al levert dat tijdelijke wrijving op.

Overigens zijn er voor jongeren en opvoeders nuttige preventieprogramma's waarin aandacht besteed wordt aan het leren onderkennen, aangeven, hanteren van grenzen ten aanzien van elkaar en volwassenen.⁴

Tot zover de treurige kant van verkeerd opgevatte, en te eenzijdig op erotisch en seksualiteit gerichte intimiteit. Bovenstaande hoeft niet te leiden tot nieuwe preutsheid en het als te gevaarlijk en verboden verklaren van het gebied van lichamelijke intimiteit.

Laten we niet vergeten dat er veel meer uitingsvormen bestaan, lichfelijk en niet lichfelijk, die gezond en zelfs broodnodig zijn voor een goede persoonlijkheidsontwikkeling van iedereen, mits daarbij met alledrie de facetten van intimiteit rekening gehouden wordt: persoonlijke grenzen mogen en kunnen stellen; trouwheid/ grenzen kunnen openen/vertrouwen; en lichamelijke als terrein waarop die twee voelbaar kunnen worden.

SURROGAAT

Wat kan het goed omgaan met intimiteit betekenen voor jongeren die een achtergrond hebben van ernstige verwaarlozing, verlaten, mishandeling, seksueel misbruik en andere complex-ambivalente relaties. Naast diverse gedragsproblemen hebben de jongeren die in Metray verblijven onder andere problemen met druggebruik en gokken, ze hebben delicten gepleegd variërend van bijna niets tot de zwaarste geweldsdelicten, of ze hebben zich gedwongen of 'vrijwillig' geprostitueerd.

Welke manier van benaderen is de juiste voor elk van deze verschillende jongeren die tegelijkertijd toch vaak één ding gemeenschappelijk hebben: nabijheid, intimiteit vormt voor hen vaak een confrontatie met hun onvermogen of verdrongen pijn, en een bedreiging (ook voor degenen die erotiserend schijnintimiteit zoeken). Terwijl zij, ook de verharde jongens, onder de oppervlakte er toch zo'n behoefte aan hebben erkend, gewaardeerd en geliefd te worden, in woord en daad.

Omdat ze niet genoeg in hun eigenheid 'gestreeld' zijn, hopen zij als surrogaat op zijn minst in hun ijdelheid gestreeld te worden of doen ze dat in ieder geval zelf maar.

De meeste jongeren in Metray nemen geen genoegen met een slap aftreksel van de affectie, erkenning, of andere vorm van zingeving die ze missen. Zij zoeken forse, kunstmatige oppeppers in materiële compensatie, drank- of druggebruik, andere 'kick'-ervaringen en ook in de manier waarop ze zich met elkaar (of volwassenen) storten in allerlei relatieperikelen en vroege seksuele contacten, of in de manier waarop zij stelselmatig over de grenzen van anderen heengaan. De opgeroepen intense spanningsgevoelens geven in ieder geval vulling van een leegte.

Als je zoiets als hulpverlener wilt ombuigen zul je heel wat ter vervanging moeten bieden om ze daarvan lossen te maken.

WENNEN OF ONTWENNEN

De vreemde manier waarop de jongeren met intimiteit omgaan bepaalt hoe ze contact maken of relaties onderhouden (als ze dat kunnen). De hulpverleners moeten ze geleidelijk, in oplopende fasen van fysieke of emotionele nabijheid, aan hen of aan elkaar laten wennen of juist ontwennen. Allerlei activiteiten en nuances in het omgaan met elkaar in het gewone dagelijkse leven zijn daarvoor de beste invalshoek. Omdat dat het meest gewone, natuurlijke is, maar ook omdat de dagelijkse momenten meer tijd bieden dan een therapie-uur.

Sommige jongeren zoeken continu claimend aandacht, waarbij ze om je één of ook letterlijk één je kunnen blijven hangen. Ze willen zich met alles bemoeien en lijken heel spontaan, ook in

HET PEDAGOGISCH KLIMAAT VAN EEN BROWDALEHUIS: WARM EN ACCEPTEREND

hun aanrakingen, maar kunnen dat vooral zijn omdat ze door hun tekorten te weinig grenzen aanvoelen. Door langdurig inslijpen moeten zij hun eigen grenzen leren kennen en ook die van anderen leren aanvoelen. Aanvankelijk kunnen ze afgrenzing moeilijk verdragen, niet alleen vanuit een verwend patroon, maar ook omdat het afwezigheid van de ander betekent. Dat vermogen valt bijvoorbeeld te verbeteren door het structureren van de hoeveelheid aandacht, het benadrukken van ieders privé, het opvoeren van het alleen kunnen zijn etcetera.

Anderen zoeken aandacht, affectie en erkenning door middel van verleiding of erotiserend gedrag, of bepaalde provocaties, zoals we bij seksueel misbruik vaak zien. Hier moet uiteraard niet letterlijk op de uitnodiging ingegaan worden, maar moet juist de eigen grenzen van de jongere benadrukt worden. Los van het gegeven of dergelijke jongeren zich aardig gedragen moet positieve aandacht gegeven worden. Lichamelijk contact is zeker niet uit den boze, maar soms moet het wel voorzichtig opgebouwd worden omdat de jongere het nog moeilijk verdraagt als de hulpverlener - ondanks de uitnodigende houding - toch per ongeluk te dichtbij komt, of omdat de jongere er te eenzijdig op in gaat. Normale aanrakingen geven de gewenning dat niet alles erotisch of bedreigend hoeft te zijn. Weer anderen houden de ander letterlijk op afstand door verbale of daadwerkelijke agressie, en zijn alleen in staat om naderbij te komen als ze iets in dat contact kunnen gebruiken, of althans zelf sterk het gevoel van controle kunnen behouden. Allerlei activiteiten kunnen aanleiding zijn om dicht in de buurt te komen en dingen samen te doen. Samen aan sport doen is heel geschikt, omdat hierbij het omgaan met grenzen en rekening houden met de ander van belang is. Veel van deze jongeren hebben voorkeur voor een 'afstandelijke' vechtsport. Judo vinden ze iets voor watjes, maar tegelijk komt het hen vaak ook te dichtbij als je flink tegen elkaar geklemd ligt en elkaars zweet kunt voelen en ruiken. Toch kan dat goed werken, gecombineerd met het gedoseerd om leren gaan van je krachten en de ander respecteren.

SPELEN

Het is een kunst om zo gewoon en spontaan mogelijk om te gaan met deze jongeren en tegelijk aan te voelen tot hoever je als hulpverlener kunt gaan en te beseffen dat je - veel minder spontaan, maar juist systematisch - kunt spelen met intimiteit om jongeren op een evenwichtige manier met afgrenzing, openheid, kameraadschap en lichamelijkheid om te leren gaan.

Lijfelijk contact is daarbij belangrijk, zoals het gewoon aanraken, een klap op de schouder geven of een arm om iemand heen slaan uit kameraadschap of als troost; stoeien of kietelen, waarbij je in de gaten houdt dat er op tijd gestopt wordt als het niet leuk meer is of echt te hard gaat, en knuffelen kan vaak ook. Soms is spelen met fysieke nabijheid of afstand een middel, zoals dat ook speelt bij het samen dingen doen, waarvoor je van elkaar afhankelijk bent, samen moet werken in de groep, school, werkplaats, sportzaal of bij projecten buiten de deur. Voor sommigen is het omgaan met dieren een bruikbare tussenstap. Andere keren, als je het op gezette tijden met de jongere hebt over persoonlijke zaken of juist niet, gaat het meer om emotionele nabijheid of afstand.

In principe is het 'gewoon' opvoeden, waarbij het zaak is dat de opvoeders met een voldoende positieve, vruchtbare houding in een goed inrichtingsklimaat het vol weten te houden met jongeren waar veel mensen geen raad meer mee weten.

(Han Hillige is als psycholoog verbonden aan Nederlandsch Metray)

Literatuur

1. Zie: Sandfort, T., 'Erotische momenten in het werken met kinderen' in: *Jeugd en samenleving*, februari 1983, nr. 2
Gieles, F., 'Warmte en intimiteit; kan dat wel?' in: *Jeugd en samenleving*, augustus/september 1983, nr. 8/9.

2. *Seksueel misbruik door hulpverleners in de geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg*. Analyse, aanbevelingen en verslag van de landelijke werkconferentie Seksueel misbruik door hulpverleners. Ministerie van WVC en de Rutgers Stichting, 1991.

3. 'Waar ligt de grens? Erotiek tussen ouders en kinderen' in *Opzij*, juni '94

4. Spanjaard, H., 'Jongens, wat zitten jullie nou te klezen?', in: *Jeugd en samenleving*, augustus/september 1993, nr. 8/9.

"Mag ik nog even bij jou in bed?"

Nog voor het moment van opstaan is aangebroken, wordt de groeps-

leider gewekt door de vraag: "Mag ik nog even bij jou in bed?".

Nauwelijks heeft hij de slaap uit zijn ogen gewreven, of het kind duikt

al onder de dekens en klampt zich behaaglijk aan hem vast. Samen

dutten ze verder of babbelen wat. Stella Maris Claessens beschrijft de

vele intieme momenten die zich kunnen voordoen tussen groepslei-

ding en kinderen in een Browndalehuis.

In de opvoeding zijn intieme situaties aan de orde van de dag. In die situaties zijn opvoeder en kind als het ware een moment samen alleen.¹ De sleutel naar de buitenwereld wordt even omgedraaid.

Lichamelijk contact, lichaamstaal en interactie spelen een rol als we praten over intimiteit in de omgang met kinderen. Ook waarden en normen komen om de hoek kijken. Niet alleen binnen het gezin maar ook in de residentiële jeugdhulpverlening - over deze laatste opvoedingssituatie gaat het in dit artikel - worden opvoeders gedwongen na te denken over de vraag: wat keur ik af als opvoeder, wat keur ik goed? Het kan aanleiding geven tot onzekerheid en beschroomdheid. Kun je een kind ongedwongen knuffelen, in bad of in bed stoppen? Overschrijdt je collega hierbij geen grenzen? Hoe hanteer ik mijn grenzen? Wordt er wel genoeg over intimiteit gepraat in het team?

Onzekerheid kan weer aanleiding geven tot angst voor aanraking, met het risico dat het daardoor onvoldoende gebeurt. Terwijl mensen die met jeugdigen werken, er wel vanuit gaan dat lichamelijk contact belangrijk is.

Hoe kunnen groepsopvoeders, werkzaam in de residentiële jeugdhulpverlening, intimiteit in de omgang met de kinderen vorm en inhoud geven? Alvorens ik hierop een antwoord probeer te geven aan de hand van een beschrijving van de manier van opvoeden in Browndalehuizen, wil ik eerst in het algemeen iets opmerken over het belang van lichamelijk contact.

AANRAKEN

Over het belang van aanraken en aangeraakt worden heeft onder andere Montagu geschreven. De pasgeboren baby maakt via de tastzin voor het eerst sociaal contact met zijn moeder, als hij gezoogd wordt. Gehoor en gezichtsvermogen zouden aanvankelijk niet zo'n grote rol spelen. Lichamelijk contact ervaart het jonge kind als troost, warmte, zekerheid. Het vormt een basis voor het ontdekken van de wereld. Ervaring met aanraken is ook belangrijk voor de ontwikkeling van ruimtelijk inzicht, tijdsbesef, vormkennis, het waarnemen van diepte etcetera.²

Om later lief te kunnen hebben en te kunnen zorgen voor anderen is het van belang zelf als kind vanaf het begin van ons leven aangeraakt, geknuffeld, gewiegd en gedragen te worden. Een gebrek aan tactiele ervaringen belemmert en verstoort de ontwikkeling.³

Niet alle kinderen hebben evenveel behoefte om aangeraakt te worden. Behalve individuele verschillen komt het met name bij mishandelde en misbruikte kinderen voor dat zij lichamelijk contact afweren. Herstel van het vertrouwen in volwassenen moet dan eerst plaatsvinden.

BROWDALEMETHODIEK

Kinderen in de leeftijd van 2 tot 14 jaar met ernstige emotionele problemen kunnen gedurende een periode van ongeveer twee jaar in een Browndalehuis worden opgevoed.⁴ Verwaarlozing, mishandeling en seksueel misbruik komen in de voorgeschiedenis regelmatig voor. Meestal is er sprake van een gerechtelijke maatregel. Het zoeken naar een verantwoord toekomstperspectief en ouderbegeleiding maken deel uit van de hulpverlening.

Centraal in de Browndalemethode staat het normalisatieprincipe. De opvoeding moet zo gewoon mogelijk zijn. In een gewoon huis, in een gewone straat. En zo specifiek mogelijk, daar waar behandeling noodzakelijk is.

De 'routines' (opstaan, naar bed gaan, de maaltijden, baden en een zinvolle dagbesteding) maken deel uit van de methode. Er wordt veel aandacht geschonken aan een uitgebreide invulling van deze basisprincipes, die het ritme van de dag bepalen. Conflicten worden zoveel mogelijk buiten de routines gehouden.

Het pedagogisch klimaat kan het beste omschreven als gezinsachtig, warm, accepterend en uitnodigend. Bij het begin van de plaatsing worden er weinig eisen aan het kind gesteld. Het kind kan tot rust komen.

Indien er in het verleden sprake was van wisselende opvoeders, mishandeling of misbruik zal het kind zijn vertrouwen in de volwassenen verloren hebben. Hechttingsproblemen komen veelvuldig voor bij kinderen die in een Browndalehuis zijn geplaatst.

Tijdens de routines doen zich vele intieme momenten voor. Te eerste het opstaan. Nog voor het moment van opstaan is aangebroken, wordt de groepsleider gewekt door de vraag: "Mag ik nog even bij jou in bed?". Nauwelijks heeft hij de slaap uit zijn ogen gewreven, of het kind duikt al onder de dekens en klampt zich behaaglijk aan hem vast. Samen dutten ze verder of babbelen wat.

Een ander kind zal veel meer moeite hebben met wakker worden. Eerst moet het uitvoerig gestreeld en bemoedigend toegesproken worden, voordat het aan de dag kan beginnen. Een derde kind rent reeds naakt door het huis, op zoek naar zijn kleren. Als een kind in zijn bed heeft geplast kan dit ontredender te weeg brengen. Het helpt niet om te zeggen dat het niet geeft, want voor het kind geeft het wel. Het is zaak het bed af te halen, het kind onder de douche te zetten en er voor te zorgen dat andere kinderen het kind niet gaan uitlachen. Op dergelijke wijze is er zorg voor intimiteit.

Ook de maaltijd is een intiem groepsgebeuren, waarbij tussenkomst van de buitenwereld - de telefoon die rinkelt of onverwacht bezoek - als storend wordt ervaren.

"Eet maar rustig door", wordt er dan gezegd. Niet iedereen kan rustig verder eten, als er iemand toekijkt. Soms wordt bezoek betrokken in de intimiteit: "Schuif maar aan."

De gewoonte om na het eten op schoot te kruipen is bijzonder populair. Bij iemand horen, ingebed in het groepsgebeuren wordt door kinderen als prettig ervaren. Kinderen hebben hun eigen plek aan tafel. Dit geeft ze het gevoel niet onderling uitwisselbaar te zijn en gerespecteerd te worden als persoon.

De zinvolle dagbesteding is in het algemeen geen gebeuren waarbij intimiteit een grote rol speelt. Naar school gaan, sport en spel zijn de hoofdbestanddelen. Een uitzondering vormt deelname aan het activiteitencentrum, de spel-leerklas, die bestemd is voor kinderen die door emotionele problemen nog niet naar school kunnen. Het kind bezoekt het activiteitencentrum samen met een volwassene. Samen die lastige sommen aanpakken, voorgelezen worden, op schoot zitten of tegen elkaar aanhangen zijn intieme momenten.

Een intiem moment bij uitstek is het baden. De meeste kinderen vinden het heerlijk om gewassen en afgedroogd te worden. Lichamelijke aanraking gaat hier het verst, want je droogt toch ook het piemeltje af. Soms gaat een volwassene samen met het kind in bad. Kinderen maken dan vaak nuchtere opmerkingen: "Wat heb jij veel haar daar" of "Krijg ik dat later ook?" Een goed moment om voorlichting te geven.

Tenslotte het naar bed gaan. Kinderen zijn gedurende de dag veelal met elkaar. Bij het naar bed brengen zijn ze alleen met de volwassene. Op dat moment wil het kind vaak nog even iets kwijt, iets wat het kind dwars zit of waar het tegen opziet.

Slapen gaan en de duisternis zijn soms beangstigend. Het kind wil liever niet alleen gelaten worden en om dit moment nog even uit te stellen vraagt het: "Kom je nog even bij me liggen?" of "Wil je nog even m'n rug kietelen" of "Ik ga niet slapen voordat ik tien zoenen heb gekregen". Soms is een kind zo angstig dat de

groepsleider erbij blijft totdat het kind slaapt. Als een kind 's nachts eng gedroomd heeft, kan een groepsleider er voor kiezen het kind in bed te nemen. Het kind zal eerder inslapen dan

wanneer het teruggestuurd wordt naar zijn eigen bed. Ook gebeurt het wel dat een groepsleider zich naast het kind installeert en zijn hand vasthoudt.

Opvallend in Browndalehuizen is de aanwezigheid en het gesleep met matrassen en beddegoed, gepaard gaande met opmerkingen in de trant van: "Ik ga vannacht maar bij Piet slapen want hij is zo zenuwachtig voor het bezoek van zijn moeder."

Zeker kinderen die in de thuissituatie weinig steun, aandacht en warmte hebben ontvangen, hebben weinig zelfvertrouwen. De lichamelijke nabijheid van een volwassene helpt enorm: het kind staat er niet alleen voor.

INTIEME RELATIES

Omgaan met intimiteit betekent ook respect hebben voor de intieme relaties die het kind heeft of heeft gehad. De trui die mama heeft gebreid, niet weggooien, ook al is ie te klein geworden. Foto's, sieraadjes en andere persoonlijke bezittingen zorgvuldig bewaren. En er voor zorgen dat het kind een eigen plekje heeft om zich terug te trekken.

Een voorbeeld van verstoring van een intieme relatie is de moeder die niet op bezoek komt. Het verdriet en de loyaliteit van het kind dienen gerespecteerd te worden. Zorg voor de relaties die er niet meer zijn is ook zorg voor intimiteit.

BINNENKOMST EN VERTREK

Binnenkomst van een nieuw kind betekent er zorg voor dragen dat het kind kan wennen. Een groepsleider is meestal eerder aan een nieuw kind gewend dan andersom het geval is. Intimiteit moet groeien. Emotioneel verwaarloosde kinderen kunnen onmiddellijk een groot lichamenlijk appel op de groepsopvoeder doen. Ze ploffen op zijn schoot en wijken niet meer van zijn zijde. Het is belangrijk dat het kind niet afgewezen wordt en dat er gezocht wordt naar een middenweg: de groepsleider kan het kind bijvoorbeeld naast zich laten zitten.

Door gebrek aan intimiteit of de ervaring van een verstoorde of bedreigende intimiteit moeten de kinderen het omgaan met intimiteit helemaal opnieuw leren.

Vertrek van een kind gaat niet alleen gepaard met verdriet en spanning bij het kind, maar ook de groepsleider kan aardig van zijn stuk raken. Er is een band gegroeid en er waren vele momenten waarop gevoelens van liefde, warmte en genegenheid werden geuit. Soms voelt een groepsleider zich zo nauw betrokken bij het kind dat hij praat over "mijn kind". Mensen zijn echter nooit elkaars bezit. Het kind was een tijdje in zijn leven.

Loslaten doet pijn. Opmerkingen als: "Je moet wel afstand houden van je werk", doen op zo'n moment afbreuk aan de persoonlijke en betrokken inzet van de groepsleider.

SCHIMMIG

Over het algemeen is de groepsleiding in de residentiële jeugdhulpverlening zich zeer bewust van de sterke behoefte aan intimiteit van het emotioneel verwaarloosde kind. Liefde, aandacht en warmte worden ruim gegeven, want het kind is al zoveel tekort gekomen.

Sandfort stelt dat groepsopvoeders graag meer zouden willen met intimiteit in hun werk, maar dat ze er vanuit gaan dat teamleden dit zullen afkeuren.⁵ Indien de groepsopvoeder het als prettig ervaart om door het kind aangeraakt te worden, dan zal hij dat niet snel toegeven. Er schuilt immers altijd het gevaar dat een prettig gevoel verward wordt met opgewondenheid.

Hij zal op z'n minst te horen krijgen dat hij er is voor het kind en niet omgekeerd. Blijkbaar mag een groepsleider van een kind genieten door er naar te kijken, maar genieten van knuffelen is taboe.

Een kind kan een groepsopvoeder danig in verlegenheid brengen door hem of haar intiem bij het geslachtsdeel of de borsten aan te raken. Dit gebeurt meestal spontaan, bijvoorbeeld een handje op het kruis tijdens het tv-kijken. Veelal is hier niet sprake van seksuele intentie. Enerzijds wil de groepsleider het kind behoeden voor (seksuele) onderdrukking, anderzijds realiseert hij zich dat hij zich niet enthousiast mag opstellen. Vinden dergelijke acties in bad of in bed plaats dan is de groepsleider onmiddellijk bang om 'betrapt' te worden.

Theoretisch gezien is er een duidelijke grens tussen affectie geven en seksualiteit. Affectie is heel belangrijk in de opvoeding en seksualiteit tussen kind en volwassene wordt volstrekt afgekeurd. In de praktijk is het grensgebied tussen intimiteit, erotiek en seksualiteit vaag en schimmig. Het is moeilijk om in het team te praten over ervaringen die zich bevinden in dat grensgebied, omdat de woorden soms eenvoudigweg ontbreken. Bovendien is de groepsleiding meestal niet op de hoogte van elkaars waarden en normen. Waarden en normen die, bepaald door de eigen opvoeding, vaak heel verschillend zijn. Liepen je ouders naakt door het huis of was bloot taboe? Was de ouderlijke slaapkamer verboden terrein of mocht je weleens in het grote bed?

Soms lukt het wel de grens enigszins te verwoorden. Zolang het kind zich veilig voelt is het goed, zodra het kind opgewonden, gespannen of angstig wordt van lichamelijke aanraking is de volwassene eigenlijk al te ver gegaan.⁶

Verder moet nog opgemerkt worden dat de residentiële jeugdhulpverlening in toenemende mate te maken heeft met kinderen uit andere culturen. De normen en waarden over wat wel en niet kan liggen daar weer heel anders, maar dienen gerespecteerd te worden.

TABOESFEER

Negatieve publiciteit, verschillen in waarden en normen, onzekerheid, onkunde om erover te kunnen praten,

gerichtheid op direct problemen oplossen, onvoldoende ruimte en tijd belemmeren de intimiteit in de omgang met kinderen in de residentiële hulpverlening. Praten over lichamenlijk contact dreigt in de taboesfeer te geraken.

Eenieder die met kinderen werkt, doet er goed aan hier eens over na te denken en in gesprek te gaan met collega's. In werk- en teambegeleiding verdient dit onderwerp zeker aandacht. (Stella Maris Claessens is orthopedagoog/zorgmanager BJ/SKJ te Capelle a/d IJssel)

Literatuur

1. Berg, M. van den, *Zorg om intimiteit*. Intro, Nijkerk 1990.
2. Montagu, A., *De tastzin*. Het Spectrum, Utrecht 1972.
3. Bowlby, J., *Attachment en loss*. The Hogarth Press, Londen 1980.
4. *De Browndalemethodiek*, TASK, interne uitgave BJ/SKHJ.
5. Sandfort, T., *Om het fijne gevoel. Groepsopvoeders over erotiek in de omgang met kinderen*. Anthos, Baarn 1984.
6. Sandfort, T., idem

SOMS IS EEN KIND ZO ANGSTIG DAT DE GROEPSLEIDER ERBIJ BLIJFT TOTDAT HET KIND SLAAPT

SEXUALITÄT DIE LUST AM KIND

Eine neue Lustfeindlichkeit macht sich breit. Unter dem Deckmantel des Kampfes gegen das Patriarchat tritt sie gegen eine spezielle Form (nicht nur) männlicher Sexualität an: gegen die Pädophilie. Sie bedrängt damit Menschen, die ohnehin zu den Schwächsten gehören, weil ihnen beim Ausleben ihrer sexuellen Orientierung harte Strafen drohen. Der Brandung einer von den Boulevardmedien angeheizten Pogromstimmung trotzt ein wohlthuend differenzierter Fels: Das Buch «Die Lust am Kind» des Bremer Soziologieprofessors Rüdiger Lautmann.

TEXT ADRIAN RAMSAUER

Auf der einen Seite dies: Jugendtiefen-Leiter angeklagt. Kinder sexuell missbraucht...*, so der «Tages-Anzeiger» am 31. August 1994. «Einen heute elfjährigen Knaben missbrauchte der Täter während dreier Jahre wiederholt. ... Der Mutter des Jungen wirft die Polizei vor, die Fürsorge- und Erziehungspflicht in unbegreiflicher Weise verletzt zu haben. (...) Sie habe ihm (dem Täter, die Red.) sogar das Ehebett überlassen zum Übernachten mit dem eigenen Sohn. Dabei habe sie vom Mann 'den Beweis' gefordert, dass er auch ohne 'sexuellen Übergriff' mit dem Knaben in demselben Bett schlafen könne. Der Pädophile aber vermochte diesen Beweis nicht zu erbringen.»

Mit diesem Bericht aber zeigt der Tag, wie mit dem Thema differenziert und erst noch unsorgfältig umgegangen wird: Das revidierte Sexualstrafrecht spricht im Artikel 187 nämlich nicht vom «Missbrauch», sondern neutral von «sexuellen Handlungen mit Kindern». Aber wer wollte es den JournalistInnen vergällen, dass sie die Ideologie der Kinderschutgruppe am Universitätsspital Zürich übernommen haben, wonach es eine einvernehmliche Sexualität mit Kindern überhaupt nicht gebe. Und für die Formulierung «Übergriff» wird die Redaktion in frenetischen Applaus ausbrechen. Dass er oder sie allerdings private Vorgänge wie die fragewürdige Beweisführung der Mutter unter dem Vorwand des Publikumsinteresses an die Öffentlichkeit zerrt, ist ein schwer wiederzumachender Faux-Pas. Und das Herausreden damit, dass die Kantonspolizei halt eine offene Informationspraxis verfolge, ist mit dem Votum des Zeitungsjournalisten in Bölls «Die verlorene Ehre der Katharina Blum» zu vergleichen, der auf seine seltsamen Praktiken angesprochen erwähnt: «Man muss den einfachen Leuten Artikulationshilfe geben.» Der Artikel ist kein Einzelfall, sondern im Schnitt fast wörtlich wiederkehrender Ausdruck einer Landplage.

Auf der andern Seite: Das auf den ersten Blick harmlose Buch «Die Lust am Kind» aus der Feder des Bremer Soziologieprofessors Rüdiger Lautmann. 60 Interviews mit Männern über

ihre Biographie und ihr Sexuelleben. Doch bei genauerer Lektüre wird der Sprengstoff deutlich, den es enthält: Die Männer lieben Kinder. Diese Liebe nicht moralisierend zu schildern, das ist die Provokation. Eine notwendige Provokation. Und dies, obschon es Lautmann nicht darum geht, sich einer Themenkonjunktur entgegenzustimmen. Sein Versuch, sich dem Thema neutral zu nähern, steht quer zur gegenwärtig ausufernden Bereitschaft, jegliches erotisches Signal, das an ein Kind ergeht, als Missbrauch zu brandmarken.

Lautmanns Team, hat sich als erstes deutschsprachiges Forschungsprojekt mit der «Phänomenologie sexueller Kontakte zwischen Erwachsenen und Kindern» befasst. Es hat sich gegen die sakrosankte «Deutungsherrschaft der Missbrauchsfigur» gestellt, welche Resultat einer Verwirrung der Begriffe, der Einbebnung der «Unterschiede des Inhalts, der Intensität, der möglichen Folgen u.s.f.» ist. Es hat nicht, wie es auch der Gesetzgeber des neuen schweizerischen Sexualstrafrechts getan hat, die «echten» Pädophilen gleich wie die «Ersatzobjekte» oder die «aggressiv-sadistische» Täterschaft in den gleichen Topf geworfen. Das Buch verhält die Problematik der Erwachsenen-Kind-Beziehungen nicht: die Kinderliebe sei «belastet durch die Disparität der Wünsche und der Sexualziele...». So zeigen auch die Interviews eine oft zum Widerspruch reizende Naivität der Erzählenden.

Dennoch kommt das Buch zum erstaunlichen Schluss, dass die Disparität der Wünsche der pädophilen Liebe nicht heiße, «dass sie unbedingt schädlich sei.» Es bescheinigt den echten Pädophilen einen durchwegs verantwortungsvollen Umgang mit der Autonomie des Kindes. Das Buch erteilt einen Seitenhieb an den «Grossteil der heterosexuellen Männer», denen «eine so sorgfältig entwickelte Konsensstrategie (wie jene der Pädophilen, Anm. d. Red.) im Umgang mit Frauen gut anstehen» würde. Die allermeisten pädophilen Freundschafften bleiben nach den Erkenntnissen Lautmanns zudem schwärmerisch und sparen das Genitale aus.

Das Buch stellt den Anspruch, ein «Portrait des Pädophilen» zu sein. Darin ist es recht

umfassend. Ergänzungsbedürftig ist es – aller sich dabei stellender Schwierigkeiten zum Trotz – durch die Sicht der Kinder. Wünschbar erscheint sodann, die Frage zu untersuchen, weshalb die Liebe des Pädophilen zum Kind («so ernst nimmt der Pädophile den jungen Menschen, dass er zu ihm in eine Liebe fallen kann») spätestens mit dessen Eintritt ins Erwachsenenleben konstant keine sexuelle Komponente mehr enthält, obschon die Zuneigung im übrigen noch vorhanden zu sein scheint. Eine Schwachstelle stellt meiner Meinung nach die Begründung dar, dass Frauen nicht etwa mangels Vorhandenseins nicht untersucht wurden, sondern weil sich die Suche nach ihnen als schwierig erwies.

Der Gesetzgeber ist gefordert, sich nicht in den Dienst einer Schlichtung gegen das Patriarchat auf dem Schlachtfeld der Schwächsten zu stellen. Das bedeutet meiner Meinung nach, mindestens das Schutzalter zu senken sowie pornographische Darstellungen von Kindern als Trickfilm oder computeranimierte Grafik zuzulassen. Letzteres deshalb, weil das Verdrängen einer Gruppe von Menschen aufgrund ihrer sexuellen Veranlagung in die Sublimation und die Verweigerung ebendieser Sublimation widersprüchlich ist.

Die Hetze gegen die Pädophilen kann uns Schulen nicht gleichgültig sein. Und zwar unabhängig davon, ob wir selbst der Meinung sind, Sexualität zwischen Erwachsenen und Kindern dürfe toleriert werden oder nicht. Denn wenn sich die öffentliche Meinung in einer Weise anfänglich gezeigten undifferenzierten Weise zu einer Jagd auf eine Bevölkerungsgruppe steigert, muss ein Schwuler als Mitglied einer ebenfalls gefährdeten Gruppe sich dazu äussern. Das Buch ist eine solche Äusserung.

Rüdiger Lautmann, *Die Lust am Kind*, Klein Verlag, Hamburg 1994, 141 S., Fr. 29.80

Der Autor Rüdiger Lautmann vertritt demnächst seine Thesen auch live: Er kommt am 17. November für einen Vortrag nach Zürich, um 19.30 Uhr im Universitäts-Hauptgebäude.

De ontmoeting tussen Gerard en Joop is werkelijk romantisch te noemen, en Gerard heeft die dan ook uitgebreid beschreven in 'Moeder en Zoon'. Joop Schafthuisen hoorde op zijn veertiende, vijftiende jaar van het bestaan van Gerard, en wel via zijn grootvader die ook kunsthandelaar was. Grootvader wees Joop op 'Werther Nieland' en al snel werd Gerard een idool voor Joop.

In 1964 ontmoetten ze elkaar op het station in Schiedam. Gerard beschreef Joop, die toen een jaar of vijftien was, zo: 'Het was een slanke, vrij rijzige jongen met lang donker haar rond een smal gezicht. De jongen was stellig niet lelijk, maar ik betwijfel of hij, op bijvoorbeeld een konkoers om de titel van "Boy Universe", met zijn objectief geregistreerde maten en gewichten een kans zoude hebben gemaakt.' Gerard overhandigde hem een kaartje met zijn naam.

De versie van Joop Schafthuisen is niet veel anders: 'Het gebeurde op een station. Ik werkte in die tijd bij Roelands in Schiedam, een drukkerij waar de Pro Juventute-kalenders werden gemaakt. Er zat een kantoor zonder kalenders en ik moest die als de sodemieter met de trein daarheen brengen. Ik stond op het Perron, hij (Gerard) zat in de trein. Net voordat die trein wegreed, gaf hij mij zijn kaartje. Pas toen had ik door wie die vent was. Ik heb heel wat lopen "joken" met dat kaartje. Liet ik zien aan artistieke vriendjes en dan zei ik: "Kijk eens, Gerard Reve, dat is een vriend van me." Wist ik veel dat het later echt mijn vriend zou worden.'

Tussen 1964 en 1975 zien Gerard en Joop elkaar wel bij 'beschermers O', maar een verhouding krijgen ze niet. Gerard was in die tijd nog met Tiger.

In 1975, Joop is dan in Frankrijk en helpt Gerard met zijn huis, komt het eindelijk tot een verhouding. 'Ja', zegt Joop in een interview, 'het is allemaal heel wonderlijk gegaan. Want ik, Gerard heeft natuurlijk zo zijn dromen over de Meedogenloze Jongen, en ik, ja ik ben meer een kabouterliehebber. Ja, jongetjes in de leeftijd van een jaar of acht tot vijftien. Dat is voor mij alles. Dat vind ik het mooiste wat er is. Nee, daar heb ik nog nooit moeilijkeheden mee gehad. Als je dat op een gewone manier weet te beleven, er niks geheimzinnigs van maakt, dan hebben de mensen wel wat anders aan hun hoofd. Ja, het wordt natuurlijk wat anders als je onder dwang kinderen over de vloer zou halen en gekke truukjes gaat uithalen. Maar zo ben ik dus niet.'

De verslaggever van de krant vraagt in 1992 aan Joop Schafthuisen: 'U valt op jongetjes van acht tot vijftien. Daar is blijk-



START GA 23-11

In Schiedam bevond zich tot voor kort 'antiquariaat en kunstzaal Joop Schafthuisen'. De zaal was een kamer in het huis van matroos Vos, de liefdesvriend van Gerard. Er was niet alleen de Afrikaanse kunst te koop waar Joop in handelde, er stonden ook bijzondere boekencollecties. Ook de Reviana waren daar.

Joop Schafthuisen en Gerard Reve, 1983

61 Gerard

DOOR THEODOR HOLTMAN

Joop Schafthuisen, antiquair

vond het verschrikkelijk: 'Niet voor mezelf, ik ben een sukkel, een seniel manneke, een arme jood en zeldzaam. Dat geld is voor jou.' Het handelen in Reviana werd voor Joop steeds belangrijker. Met het geld dat hij daarmee verdiende, kocht hij andere collecties, onder andere brieven van Céline. Hij wil Gerard niet 'compleet' houden. 'Wat ik te koop aanbied zijn weliswaar topstukken, maar ze passen niet helemaal in de collectie.' Alles gaat in overleg met Gerard: 'Laast zei Gerard: "Al die brieven van mijn broer, waarom verkoop je die eigenlijk niet?" Nou, dat gaat me toch net iets te ver. Maar als het gaat om mensen waarvan ik niet zo'n hoge pet op heb, maakt het me niets uit. Zo'n Josine Meijer bijvoorbeeld, dat vond ik altijd een klein etterwijffe, daar hoeft geen correspondentie van te worden bewaard. En de brieven van Johan Polak ja. Dat kan er ook zo uit.'

Joop is weliswaar gedoopt 'en dus gered', maar hij doet niets aan geloof: 'Als Gerard naar de mis gaat, ben ik aan het stofzuigen, want daar heeft hij een bloedhekel aan. Als Gerard zijn hostie krijgt, breekt-ie altijd wel de helft voor mij af. Dan komt hij thuis en zegt: "Stofzuiger uit!" Ik moet dan mijn hand ophouden en krijg die halve hostie.' 'Geen onkuise dingen mee doen, hoor!' zegt hij er nog bij. Ik eet dat ding dan maar op en zeg heel netjes Amen. Ik wil geen spelbreker zijn, maar aan mij is het niet besteed.

Polak: 'Schafthuisen is een flagrante leugenaar.' En vervolgens legt Polak uit dat de brieven van Carmiggel bedoeld waren om geld te vergaren voor het standbeeld van Wim Kan en dat hij, Johan Polak, eerder als tussenpersoon dan als klant figureerde. 'En wat dat exemplaar van "De Avonden" betreft, een vriend van mij had een keer financiële hulp gevraagd. Ik had op

Proces tegen kinderprostitutie

GENÈVE - De lang in Amsterdam opererende, maar naar België uitgeweken John D. Stamford, uitgever van de reisgids Spartacus voor homofielen (oplage 60.000 in 65 landen), staat vandaag in Turnhout terecht wegens 'publiciteit voor kinderprostitutie', waarvoor hij een gevangenisstraf van een jaar kan krijgen.

De mensenrechtenorganisatie Terre des Hommes en drie andere internationale organisaties tegen kinderprostitutie hebben zich in dit proces als civiele partij aangemeld.

Tijdens een persconferentie

De uitgever van de - voor-
namelijk onder ho-
mosexuelen bekende - in-
ternationale reisgids
Spartacus wordt beschul-
digd van publiciteit voor
kinderprostitutie. John D.
Stamford beroept zich op
vrijheid van meningsuiting.

in Genève zei een panel van juristen en medici van deze actiegroepen in Turnhout te willen aandringen op vervolging wegens 'het aanzetten tot seksuele exploitatie van kinderen', waarvoor volgens het Belgische Wetboek van Strafrecht opsluiting staat of dwangarbeid tot

15 jaar als het gaat om kinderen van 14 of jonger.

Edmond Kaiser, de Zwitserse oprichter van Terre des Hommes, verwees naar resoluties van de VN-Commissie voor de Mensenrechten waarin internationale verbreiding van kinderporno en seksuele exploitatie van minderjarigen als een 'moderne vorm van slavernij' wordt gebrandmerkt. Volgens de Franse Organisatie voor de Rechten van het Kind dreigt het op minderjarigen gerichte sex-toerisme voor Interpol 'na terrorisme en drughandel nu het grootste zorgkind te wor-

den'.

Volgens Kaiser is Stamford in 1987 in Amsterdam gearresteerd op verdenking van organisatie van sex-toerisme. De Nederlandse justitie had echter in de publikaties van Spartacus geen aanleiding tot vervolging kunnen vinden. "We hebben hierover zelfs koningin Beatrix aangeschreven, maar nooit een antwoord ontvangen", aldus Kaiser.

Op basis van verschillende advertenties en oproepen in deze reisgids menen de vier internationale actiegroepen dat Stamford's betrokkenheid bij pedofiel sex-toerisme 'zonne-

klaar vaststaat'. In Spartacus wordt publiciteit gemaakt voor 'Holiday Help Portfolios', een supplement voor pedofiele toeristen in bijvoorbeeld de Filipijnen, Sri Lanka en Noordafrikaanse landen dat voorziet in 'happy boys' die 'een bed voor de nacht zoeken'.

Elders worden aan gegadigden kinderen van iedere leeftijd, ieder geslacht en iedere prijs aangeboden. Klachten bij autoriteiten in Manila en Sri Lanka vonden volgens Kaiser 'sympathiek onthaal', maar daar bleef het bij. In een brief aan Terre des Hommes hoopte Stamford "dat onze vijanden

Handelaar in kindersex voor Belgische rechter

ties, die al jaren actie voeren tegen kinderprostitutie en sex-toerisme naar Azië, bevat de homogids Spartacus ook informatie voor pedofielen. Zo zou de aanduiding 'YC' wijzen op de aanwezigheid van young children, jonge kinderen. Anderen beweren echter dat hiermee alleen wordt aangegeven dat zich in de betreffende bars vooral jong publiek (young crowd) ophoudt.

Stamford vroeg gisteren of de rechtszaak achter gesloten deuren kon worden afgehandeld, ter bescherming van zijn privé-leven. Dat wakte de verontwaardiging op van de advocaten van de hulporganisaties: 'Dit soort van seksuele activiteiten gebeurt steeds in het geheim, maar vraagt om een publieke behandeling.' Rechter Stéphane Bergs besliste dat de zaak openlijk zal worden behandeld.

De Brit, die sinds 1987 in België woont, ontkende met klem dat hij seksueel misbruik van kinderen stimuleert. Volgens hem heeft hij in de publikaties slechts geprobeerd pedofilie bespreekbaar te maken. Na een korte zitting werd de rechtszaak gisteren verdaagd naar volgende week woensdag.

oort begrip kunnen opbrengen hebben voor sex tussen mannen en jongens".

Stamford, die al meer dan twintig jaar internationaal actief is op dit gebied, beroept zich steeds weer op vrijheid van meningsuiting, en daarop is ook zijn verweer in Turnhout gebaseerd.

Maar Terre des Hommes en de andere organisaties stellen onomwonden, dat Stamford onder die dekmantel al 27 jaar optreedt als een 'wereldwijde souteneur'.

De Franse arts François Lefort, die namens Terres des

Hommes de aanbiedingen van Stamford's publikaties ter plaatse onderzocht, kwam tot schokkende conclusies. Hij bestempelde Pattaya, het Zandvoort van Bangkok, als het 'grootste kinderbordeel ter wereld'.

In Mapilla tippelt 50 procent van de straatkinderen, aldus Lefort. "In steden als Colombo, Manila, Bangkok en Dakar is het leuren met kinderen als koopwaar voor westerlingen zo'n alledaagse zaak geworden, dat alleenreizende mannelijke toeristen uit Europa al bij voorbaat als pedofiel worden beschouwd."

Van onze correspondent
Peter de Graaf
BRUSSEL

Onder grote belangstelling van de media is woensdag voor de rechtbank van Turnhout het proces begonnen tegen de oprichter en uitgever van de Spartacus-gids, John Stamford. De Brit wordt beschuldigd van het aanzetten tot seksuele uitbuiting van kinderen.

Stamford (55), die in de Vlaamse stad Geel een massagesalon uitbaat waar 'mannen totale relaxatie' wordt beloofd, werd eind augustus vorig jaar gearresteerd. Hij zat vervolgens honderd dagen in voorarrest. Rijkswacht en justitie waren gealarmeerd door het verhaal van een Britse journalist, die had geschreven dat Stamford een belangrijke schakel is in een wereldwijd netwerk van kinderprostitutie. Hij zou aan geïnteresseerden de nodige informatie verschaffen over plaatsen waar kinderen zich aanbieden voor sex.

Vier hulporganisaties, waaronder Terre des Hommes, hebben zich burgerlijk partij gesteld in de rechtszaak. Volgens de organisa-

"Mister Spartacus" voor correctionele rechtbank van Turnhout

GVA 24.11.94

Stamford: "Ik wil pedofilie ontmoedigen"

Van onze redactrice
Kathleen Janssens

Voor de correctionele rechtbank van Turnhout ging woensdag het proces tegen John David Stamford (55) van start. Deze Engelsman die momenteel in Geel verblijft, is stichter van de Spartacus-gids voor homoseksuelen. Hij wordt voor de rechtbank gedaagd omdat hij geschriften zou hebben gepubliceerd die strijdig zijn met de openbare zeden en tot seksuele uitbuiting van kinderen aanzetten. De maximale straf hiervoor bedraagt 1 jaar cel.

Bij aanvang van de zaak Mister Spartacus - zoals John Stamford ook wordt genoemd - vroeg mr. Luc Bartels, advocaat van de beklaagde, om een behandeling achter gesloten deuren. Maar de burgerlijke partijen en procureur Broeckx verzetten zich tegen deze vraag. Daarbij sloot de rechtbank zich aan: "Een publieke behandeling biedt Stamford de kans om met gelijke wapens een sereen debat te voeren", aldus rechter Stéphane Bergs.

Rechter Bergs tikte eerst nog de burgerlijke partijen, die op 14 november een persconferentie hadden georganiseerd, flink op de vingers. "Het proces wordt gevoerd in de rechtszaal. De rechtbank gaat de zaak behandelen op basis van concrete dossiers en de wetgeving", zo zei hij.



John Stamford: "Ik wilde alleen het onderwerp pedofilie bespreekbaar maken".

> Foto: Etl

Op de eerste zittingsdag werd alleen John Stamford onderzocht. Het pedofilie-dossier begon eigenlijk met een klacht van Stamford tegen een Britse journalist die zijn woning in Geel-Ten-Aart in de gaten hield. De

reporter hing het verhaal op dat Stamford vanuit zijn woning de centrale schakel zou zijn in een wereldwijd net van kinderprostitutie. Met die inlichtingen gingen het Turnhoutse parket en de politie op onderzoek.

John Stamford kwam zich in maart 1987 in België vestigen, eerst in een hotel, later drie jaar lang in de Turnhoutse Hertestraat en tenslotte in Geel. Daar baatte hij een massagesalon uit waar aan mannen een "totale

relaxatie" werd gegeven. Op 27 september 1993 werd hij aangehouden en verbleef meer dan 100 dagen in voorhechtenis.

Stamford had toen drie postbusadressen in Londen, Amsterdam en Turnhout. Het centrum

van zijn activiteiten lag in Geel, waar brieven, brochures en tijdschriften van Spartacus naar klanten werden verstuurd. Ook had hij bankrekeningen in 12 Europese landen. "Onze maatschappij werkte met cliënten over de hele wereld en werd vaak betaald per cheque. Om de hoge bankkosten te vermijden, openden we rekeningen in al die landen", aldus Stamford.

Kinderseks

Over pedofilie wilde Stamford het volgende kwijt. "Ik heb inderdaad twee werken met pedofiele inslag gepubliceerd, maar daarmee wilde ik vermijden dat de pedofielen zich zouden vergrijpen aan kinderen. Het is gezond om pedofielen te voorzien van fictie, romans om hun fantasieën te bevredigen, maar verder ben ik niet gegaan."

"Ik heb me steeds afgezet tegen het misbruiken van kinderen. Het is altijd mijn bedoeling seks met kinderen te ontmoedigen. Wel werd gepoogd het onderwerp bespreekbaar te maken, omdat ik destijds als homofiel in een situatie van verdrukking heb geleefd, en daardoor de problemen van de pedofielen beter begreep. Ik ben trouwens zelf geen pedofiel."

Na het verhoor van John Stamford besliste rechter Bergs om het dossier woensdag 30 november verder te zetten. Dan krijgen de openbare aanklager, verdedi-

ging en advocaten van de burgerlijke partij het woord. Die laatsten willen trouwens vijf getuigen ter zitting verhoren.

LE MANNEKEN-PIS, UNE ŒUVRE PÉDOPHILE ?

Ouverture du procès Spartacus

LDH 24.11.94

TURNHOUT - Effervescence peu commune au palais de justice de Turnhout, où la presse internationale était présente pour l'ouverture du procès de John David Stamford, l'éditeur responsable du guide Spartacus, le Michelin du tourisme homosexuel, créé en 1970. Un catalogue qui recèle des surprises. Si l'on y jette un regard attentif, il peut donner accès à un véritable parcours fléché pour pédophiles. Ainsi, à la page 578 du guide Spartacus, édition 93/94, on lit: « La métropole d'Amsterdam est connue pour son flair cosmopolite, où homosexuels, lesbiennes, travestis, transexuels et, jusqu'à un certain point, même les pédophiles peuvent s'épanouir ».

Il était 10 h 30, hier matin, lorsque M. Stefan Berghs, le président de la 4^e chambre correctionnelle du tribunal de Turnhout, a demandé à John David Stamford de prendre place sur le banc d'infamie: petits yeux perçants derrière de grandes lunettes fumées, bedonnant, cheveux et bouc gris, cet ancien pasteur anglican de 55 ans ne semblait guère anxieux. Le flegme britannique, sans doute...

D'emblée, son avocat a sollicité le huis clos, arguant qu'un procès en audience publique nuirait à la vie privée de son client. Sans succès. Le tribunal a balayé la demande et a commencé l'interrogatoire du prévenu.

Le 27 septembre 1993, à Geel, un juge d'instruction de Turnhout arrêtait Stamford à son domicile de Geel et l'incluait pour des écrits contraires aux bonnes mœurs et pour de la publicité visant à favoriser l'exploitation sexuelle d'enfants. La période infractionnelle retenue s'étale du 31 mars 87 au 1^{er} octobre 93.

Le prévenu se présente comme une victime: il réfute évidemment avoir jamais indiqué une adresse où chasser de la très jeune marchandise humaine. Tout comme il nie avoir participé à de la pornographie infantile: « Si je me suis rendu coupable de pornographie

infantile, alors la ville de Bruxelles est encore plus coupable en exhibant sa fameuse statue du Manneken-Pis ».

Titre honorifique

Au président Berghs, le prévenu a expliqué qu'il n'était plus l'éditeur du guide Spartacus depuis plusieurs années: « Actuellement, je suis coéditeuse, mais c'est un titre tout à fait honorifique ». Il a toutefois reconnu être le président du Club Spartacus, qui offre à ses clients plusieurs avantages, dont les Holiday Help Portfolios qu'il rédige lui-même et dans lesquels il livre des expériences de voyages. Ces brochures fournissent au touriste homo les bonnes adresses, les tarifs, mais aussi le mode d'emploi pour commander de la chair fraîche. Dans le portfolio sur les Philippines, Stamford, parlant d'un établissement, explique: « Ils avaient un large éventail de garçons de différents âges, carrures et types. Leurs garçons étaient extrêmement bien formés et procuraient sexe et massage de manière professionnelle (...). Entre janvier et mai 1978, j'ai personnellement testé beaucoup de ces garçons et recommandé certains aux lecteurs du guide Spartacus... »

Interrogé sur les multiples comptes qu'il a ouverts un peu partout, le prévenu souligne que, ayant des membres du Club Spartacus à travers le monde, il veut éviter ainsi de lourdes charges bancaires.

Mes Hirsch, Flamme et De Loof à la partie civile ont demandé au tribunal d'entendre cinq témoins. Parmi eux, Marie-France Botte et deux journalistes de TF1 qui, dans leur reportage La filière jaune, montraient un client du Club Spartacus en train de contacter le correspondant philippin du réseau. Celui-ci indiquait au touriste les endroits où trouver des gosses... Ben voyons!

Continuation le 30 novembre.

D.Ste.

Belgische uitgever van de internationale 'homogids' Spartacus, moet op 23 november voor de rechtbank van de Vlaamse stad Turnhout verschijnen wegens 'het bevorderen van seksuele exploitatie van jongeren'. Vier hulporganisaties, waaronder Terre des Hommes, zijn fel tegen de homogids. De gids zou volgens hen informatie voor pedofiele bevatten. De aanduiding YC bij bars zou 'young children' (jonge kinderen) betekenen. Volgens Henk Krol, hoofdredacteur van de Nederlandse Gay Krant, ziet de Belgische justitie sporen van 'young crowd' (jong publiek), hetgeen normale informatie is bij het beschrijven van horeca-gelegenheden.

Gegen Sextourismus

TAZ 04.11.94

■ Vereinbarung zwischen terre des hommes und zwölf Reiseveranstaltern

Berlin (taz) - Die Werbung ist in der Regel unauffällig und mehrdeutig. Wer nach Indonesien oder auf die Philippinen reist, den erwartet, so versprechen es die Reiseveranstalter, stets ein Schuß Exotik. Doch der gepriesene Urlaub „in ungezwungener Atmosphäre“ birgt für Christa Dammermann vom Kinderhilfswerk terre des hommes stets auch den Hinweis auf vielfältige Prostitution. Mit zwölf Reiseveranstaltern, darunter TUI, NUR, Jahn-Reisen, ITS und Tjaereborg, hat terre des hommes zum Beginn der Fernreisesaison Vereinbarungen gegen Kinderprostitution getroffen. Diese Unternehmen, so Dammermann, haben sich verpflichtet, in ihren Vertragshotels keine Kinderprostitution zu dulden.

Außerdem werden Mitarbeiterinnen und Reisende über Ausmaß und Ursachen der Kinderprostitution informiert. Gleichzeitig wird in diversen Reiseprospekten

darauf aufmerksam gemacht, daß deutsche Männer, die im Ausland Kinder zur Prostitution zwingen, auch in Deutschland strafverfolgt werden können.

Seit Mitte der 80er Jahren steigt in Südostasien, aber auch Ländern wie Indien oder Chile die Nachfrage nach Kindern auf dem Sexmarkt an. „Wir bekamen immer wieder Hinweise“, sagt Dammermann, „daß auch in internationalen Hotels Kinderprostitution stattfindet.“ Um dies zu unterbinden, verpflichteten die Reiseunternehmer ihre Vertragshotels, darauf zu achten, daß Hotelgäste keine Mädchen oder Jungen mehr mit auf ihre Zimmer nehmen. Verstößt ein Hotel dagegen, will das Touristikunternehmen den Vertrag kündigen.

Das Kinderhilfswerk terre des hommes setzt in den nächsten Wochen an 25 deutschen Bahnhöfen seine Kampagne gegen Kinderprostitution fort.

216 602
No 146.34

ChildRight: vervolging na sex met kind in buitenland

Par 17/11

(Van een verslaggeefster)

AMSTERDAM - Er moet een wet komen tegen seksueel misbruik door Nederlanders van kinderen in het buitenland. Dat zegt ChildRight Worldwide, de door Nobelprijswinnaars opgerichte organisatie die strijdt tegen exploitatie van kinderen. Met de wet wil de organisatie het zogenoemde sekstoerisme naar landen als Thailand en de Filipijnen aan banden leggen.

Zweden en Australië hebben hun nationale wetgeving tegen seksueel misbruik van minderjarigen al uitgebreid met de toevoeging dat seksueel misbruik van kinderen in het buitenland in eigen land te vervolgen is. Er worden momenteel drie mannen voor een dergelijk delict in hun vaderland vervolgd nadat zij door de Thaise politie waren betrapt in kinderbordelen, aldus directeur Th. Knippenberg van ChildRight.

ChildRight Worldwide werd in 1993 opgericht op initiatief van wijlen prof. dr Jan Tinbergen. Met 76 andere Nobelprijswinnaars begon hij een internationale protestactie tegen de exploitatie van miljoenen kinderen in fabrieken, ateliers, weverijen, mijnen glasindustrie of de seksindustrie.

Inmiddels heeft ChildRight Worldwide een kantoor gevestigd in de Amsterdamse Vondelkerk. Vier personeelsleden wor-

den betaald met geld van donaties. Zij houden zich onder meer bezig met de voorbereiding van de door Tinbergen beoogde tribunaal; de eerste wordt begin volgend jaar gehouden in India.

De Amsterdamse stichting wil deze maand de 20ste november - de dag van de rechten van het kind - gebruiken om de aandacht te vestigen op het wereldwijde kinderleed. Daartoe zijn vertegenwoordigers uitgenodigd van een project dat mede door ChildRight Worldwide wordt gesteund, het Thaise Centre for Protection of Children's Rights (CPCR). Dit is een organisatie die actief speurt naar misstanden, vervolgt de politie activeert en daarna kinderen opvangt en weer op de been helpt in een normaal bestaan.

Zo zijn deze week twee jongeren uit Thailand te gast, die in respectievelijk een bekertjesfabriek en een bordeel werden vastgehouden en uitgebuit. Zij

zijn hier, zegt medewerkster Tamar Schrofer van ChildRight, als levend voorbeeld van misstanden.

De negentienjarige Noppadon werd op als jongen van dertien geronseld voor een fabriek waar plastic bekertjes werden gemaakt. Bijna twee jaar lang, tot dat hij na zware mishandeling in een ziekenhuis terecht kwam, moest hij daar met enkele tientallen andere kinderen van 's ochtends vijf tot 's avonds negen uur bekertjes stansen. De kinderen - de jongste was elf - mochten niet naar buiten, slapen en aten op hun werkplek en werden ook gedwongen elkaar te mishandelen wanneer het werktempo te laag werd.

Zijn reisgenote Arunee werd dit najaar bij een inval met enkele tientallen andere meisjes tussen de twaalf en achttien jaar weggehaald uit een restaurant annex bordeel, waar zij terecht kwam toen zij als serveerster wilde gaan werken. Zij zat met de andere meisjes - de jongste was twaalf - opgesloten en werd beschikbaar gehouden voor klanten. Ze is nu zeventien, seropositief en gaat weer naar school. Ze is blij dat ze nu in Nederland haar verhaal kan vertellen: "Ik vrees voor alle andere jongeren die in ons land worden uitgebuit."

Pedofilie

Par 18/11

ER MOET een wet komen tegen seksueel misbruik door Nederlanders van kinderen in het buitenland, lees ik in deze krant. Terecht, en ook in het binnenland.

Tegelijkertijd vraag ik me af hoe zo'n wet zich verhoudt tot de krochten van de menselijke natuur. Pedofilie is van alle tijden, en in verschillende culturen verschillend beoordeeld. Ook in onze tijd en cultuur. Reve is mijn getuige.

In Londen ging zojuist een toneelstuk van start: *Alice's Adventures Under Ground*. Onderwerp is het wereldberoemde, wondermooie, wijze en voor kinderen

geschreven boek *Alice in Wonderland* en meer in het bijzonder de relatie tussen de schrijver Lewis Carroll en zijn hoofdpersoon, het kleine meisje Alice Liddell.

Ik lees in recensies dat het toneelstuk 'een donkere zijde' belicht van de auteur, 'die zijn geestelijke en lichamelijke obsessie voor het kind Alice kunstzinnig wist te vertalen'. Geen nieuws voor close readers, maar nu openlijk aan de orde gesteld.

Pedofilie, vertaald naar kunst, is een geaccepteerd gegeven. Nabokov's *Lolita*, zelfs voor een groot publiek verfilmd, de foto's van Jan Saudek. De soft-pedofiele prentbriefkaarten van David Hamilton liggen in de keurigste winkels.

Tegen de ongelukkigen die hun obsessies niet tot kunst weten te verheffen, helpen alleen wetten en straffen

JOURNALLE

Geweld in gezin drijft Mexicaanse kinderen in armen prostitutie

aandacht voor de kinderen bij aan het groeiend fenomeen van de straatkinderen. De helft van de geïnterviewde kinderen vertelde dat ze vroeger in het gezin werden misbruikt en nu door de politie.

Verschijnsel

Uit het onderzoek blijkt ook dat straatkinderen van acht jaar 25 tot 30 dollar ontvangen voor het bedrijven van orale of anale sex. Kinderen die rondwandelen op straten, pleinen, parken en nachtclubs, die bekend staan als plaatsen waar prostitutie wordt bedreven, is een veelvoorkomend verschijnsel geworden, aldus de opstellers van het rapport. De organisaties die aan het rapport hebben meegewerkt, bestuderen nu een plan om de straatkinderen die in de prostitutie verzeild zijn geraakt te helpen. In Mexico's oude stad is onlangs een soortgelijk programma van start gegaan. IPS □

MEXICO-STAD - Zeker 12.000 kinderen verblijven dag en nacht op straat in Mexico-Stad. Volgens een recent rapport van het Kinderfonds van de Verenigde Naties (Unicef) is 36,3 procent van hen op de een of andere wijze betrokken bij prostitutie.

Twee jaar geleden werkten de meesten als schoenpoetsers, verkopers van kleine handelswaar of wisten ze in de files autoriteiten. Maar volgens Unicef is er een sterk groeiend aantal kinderen dat door de onderwereld wordt misbruikt voor prostitutie. Uit het rapport, dat door Unicef en de gemeentelijke overheid is opgesteld, in samenwerking met enkele particuliere organisaties, blijkt dat politie en plaatselijke autoriteiten de prostitutie in veel gevallen actief stimuleren. Volgens de opstellers dragen geweld binnen het gezin, desintegratie van het gezin en een algemeen gebrek aan liefde en

Arunee verdween in een bordeel, Noppadol moest dag en nacht bekertjes plakken

Kinderen werken in Thailand achter tralies

Van onze verslaggeefster Marianne Boissevain

AMSTERDAM

VK 19-11

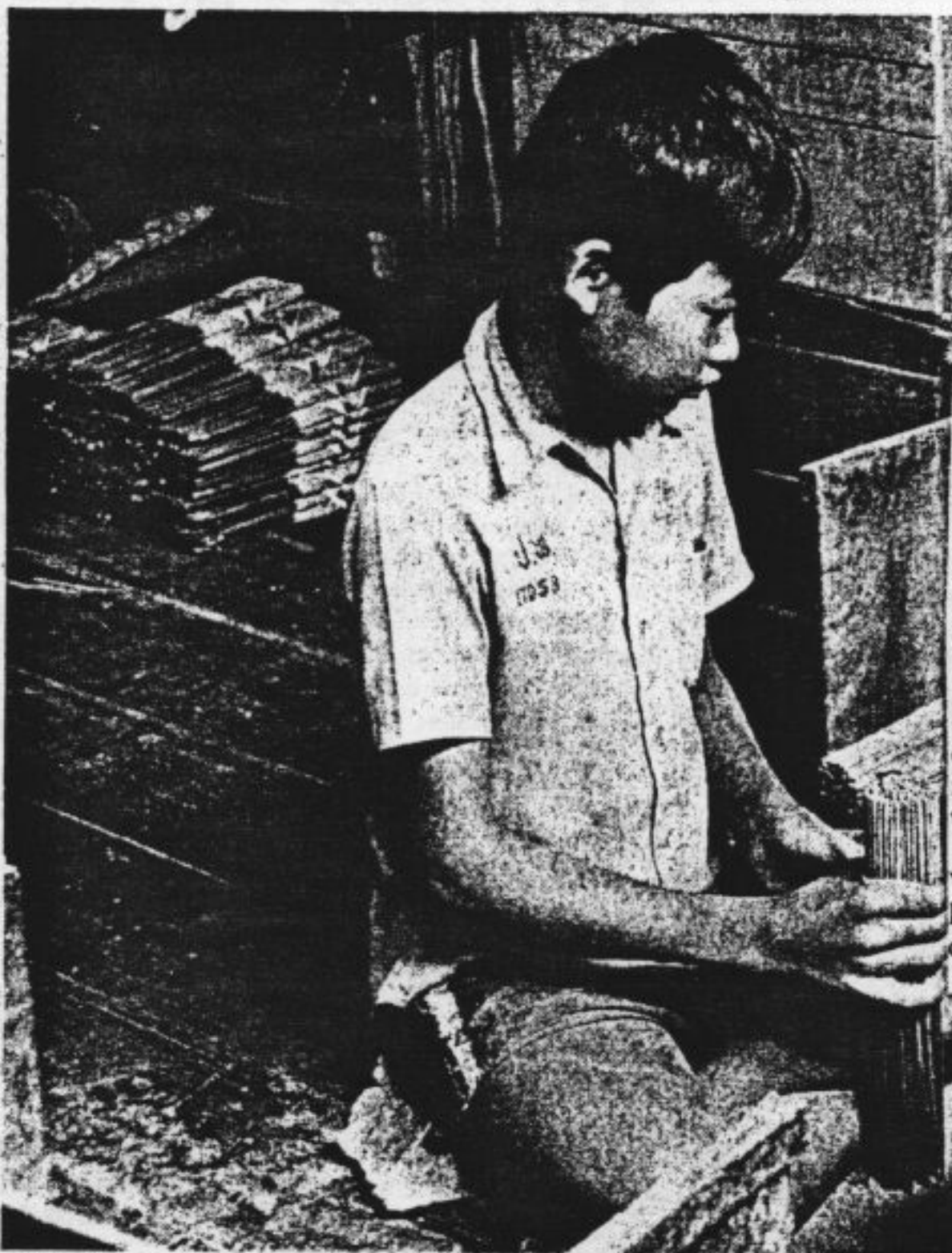
Hua Lampong, het grootste station van Bangkok, is het eindpunt van de treinen uit het noorden en noordoosten van Thailand. Tussen de boerinnen en rijsthandelaren arriveren daar iedere dag ook tientallen loslopende kinderen. Soms worden ze afgehaald door een familielid, maar vaak ook worden ze opgevoerd door de 'arbeidsbemiddelaars', die geroutineerd de leukste meisjes en de flinkste jongens cruipt pikken. Hallo daar, heb jij al onderdak voor de nacht?

Ook Arunee Saenthaweesuk (17) en Noppadol Puthasorn (19) zijn recht in hun armen gelopen. Voor Arunee wisten ze twee jaar geleden wel een baantje als serveerster. En Noppadol was nog geen 15 toen hij van het station regelrecht in een papieren-bekertjesfabriek belandde.

Arunee en Noppadol zijn naar Nederland gehaald door ChildRight Worldwide (opgericht door de dit jaar overleden Nederlandse Nobelprijswinnaar prof. J. Tinbergen), dat de exploitatie van kinderen in de hele wereld bestrijdt vanuit de Amsterdamse Vondelkerk. Zij doen hun verhaal om de aandacht te vestigen op de internationale dag van de rechten van het kind: morgen, 20 november.

Arunee was weggegaan van haar moeder, die de school niet meer kon betalen. Als serveerster zou ze méér verdienen dan haar moeder, had de bemiddelaar op het station beloofd. Zoals hij al aan zoveel andere meisjes had beloofd. Arunee werd naar restaurant Nadpob gebracht, midden in de moerassen van de provincie Nakon Pathom. Ze barstte in snikken uit toen haar daar duidelijk werd wat er in werkelijkheid van haar werd verwacht. Ze herinnert zich nog goed hoe een vriendelijke man, die haar alleen maar wilde troosten, voor zijn bezoek aan haar kamertje onmiddellijk het volle tarief moest betalen.

Al snel had Arunee acht tot zestien klanten per dag. Om vijf uur 's ochtends moest ze opstaan om eten klaar te maken of de tafeltjes te dekken. Halverwege de ochtend meldden zich doorgaans de eerste klanten. Dan was het doorwerken tot twee uur 's nachts, waarna ze in haar peeshokje nog net drie uur kon slapen. Geen van de 39 meisjes mocht ooit een voet buiten het restaurant zetten. Wie een klant weigerde werd geslagen, wie probeerde te vluchten werd extra zwaar mishandeld.



Een jongetje in Bangkok werkt mee bij de productie van wierookstokjes.

Al 45.000 folders tegen sekstoerisme

BRUSSEL - De vereniging CHOW (Children, Hope of the World) verspreidde al 45.000 folders onder toeristen, om hen te wijzen op de pest van de seksuele uitbuiting van kinderen in derde-wereldlanden. Dat CHOW dit kon medelen op een eigen stand op de Brusselse Reisbeurs, toont aan dat de reiswereld zelf het sekstoerisme wil helpen ontmoedigen.

CHOW stelde eind mei het begin van de sensibiliseringsactie „Campagne 34” al even symbolisch voor op de luchthaven van Zaventem. De vereniging vroeg toen de steun van reisagenten en touroperators, en kreeg die ook: in zes maanden verdeelden zij 42.000 folders waarin gewezen wordt op het kwaad dat sekstoerisme aanricht bij jonge kinderen in onder meer Thailand en de Filipijnen.

„Diverse agentschappen plaatsten al bijbestellingen, wat toch wijst op interesse en betrokkenheid”, aldus een woordvoerder van CHOW. De touroperator Best Tours bij voorbeeld stak de folder bij elk reisticket met als bestemming Thailand.

Op beurzen en tentoonstellingen werden nog eens 3.000 folders verspreid. Namens Kind en Gezin, dat de actie moreel ondersteunt, wees Jan Baes op het belang van elke sensibiliseringsactie rond „dit probleem dat tot nog toe te vaak onder tafel werd geschoven.”

De benaming „Campagne 34” verwijst naar artikel 34 van het VN-verdrag inzake de rechten van het kind. Dat bepaalt dat alle kinderen, overal ter wereld, recht hebben op bescherming tegen onder meer seksuele exploitatie en seksueel misbruik. (BAR)

Uiteindelijk werd het bordeel opgerold op aanwijzing van één van de meisjes, die na een verkrachting in het ziekenhuis was beland. Bijna alle meisjes die er werkten waren tussen de veertien en achttien jaar oud. Bij hun bevrijding, in mei van dit jaar, bleken Arunee en vier lotgenotes HIV-positief. Arunee woont inmiddels weer bij haar moeder en probeert haar school af te maken.

Ook Noppadol werd in zijn bekertjesfabriek, waar hij op een matje op de vloer moest slapen, iedere ochtend om vijf uur gewekt. Het beloofde loon werd nooit uitbetaald - alleen als hij erom vroeg, werd hem een beetje geld toegestopt. De jongens kregen veel slaag en werden ook aangezet om elkaar te mishandelen: wie een ander een tand uitsloeg, kon een gulden krijgen.

Naar huis schrijven was verboden en voor de ramen zaten tralies, maar het was toch vooral de angst voor slaag die Noppadol ervan weerhield een vlucht poging te on-

deremen. Slechts één keer raapte hij al zijn moed bij elkaar en stapte op een politiemans af. Helaas was dat een verkeersagent, bij wie hij met zijn klacht aan het verkeerde adres was. Ook Noppadol kwam pas vrij toen een andere jongen zo zwaar was mishandeld dat hij in het ziekenhuis belandde. Het Thaise Centrum voor de Bescherming van de Rechten van Kinderen (CPCR) trof in de fabriek 28 ondervoede kinderen die onder de zweren en blauwe plekken zaten; een van hen had zelfs hersenletsel opgelopen.

Twee jaar na zijn bevrijding werkt Noppadol als assistent voor een video-team. Hij wil graag voor het CPCR gaan werken, net als de advocaat en de vrijwilliger die Arunee en hem bij hun bezoek aan Nederland begeleiden.

„De wetgeving is in Thailand wel in orde, maar de autoriteiten deugen niet”, antwoordt vrijwilliger Thitipong Geenpong op de vraag waar de oplossing voor zulke misstanden moet worden gezocht. „Het

probleem is dat de meeste bordelen in handen zijn van plaatselijke bestuurders en politiefunctiearissen. En de bazen van de fabriekjes waar kinderen worden uitgebuit steken de plaatselijke politie wat geld toe. Wat wij proberen te doen is de kinderen op school al te vertellen welke trucs de bemiddelaars gebruiken, zodat niet elke dag opnieuw goedgelovige meisjes in de prostitutie belanden.”

Toeristen die alleen voor de sex naar Thailand komen, moeten weten dat sex met kinderen verboden is en dat ze daar in hun eigen land voor kunnen worden gestraft, vult advocaat Thong-In Sayma-In aan. Australiërs kunnen binnenkort in hun eigen land gevangenisstraf krijgen als ze in Thailand (of de Filipijnen, of Sri Lanka) kinderen hebben misbruikt. Ook België overweegt een dergelijke wet, en ChildRight Worldwide gaat zich ervoor inzetten dat Nederland niet achterblijft.

Ook Amnesty International gaat vandaag van start met een campag-

ne, en wel voor kinderen die het slachtoffer worden van gevangenschap, martelingen, verkrachtingen, politieke moorden, 'verdwijningen' en de doodstraf. Er zullen brieven worden geschreven naar de regeringen van landen waar de rechten van jongeren worden geschonden. Ook de Amerikaanse regering kan post verwachten: in Texas is Robert Carter ter dood veroordeeld - volgens Amnesty zelfs op twijfelachtige gronden - voor een moord die hij zou hebben gepleegd toen hij pas 17 was.

Zelfs hele kleintjes worden niet gespaard, zoals de 4-jarige Jocelyne Jeanty in Haïti, die net zo hard als de volwassenen werd geslagen toen soldaten een inval deden in het huis waar ze woonde. En zoals Junyonto van negen, die door de Indonesische politie werd algeranseld en met brandende sigaretten bewerkt totdat hij de diefstal van een portefeuille bekende, en die vervolgens zelfs moest meedoen aan de marteling van zijn ouders.

FOTO ROEL BURLGER

Thaise jongeren misbruikt in fabriek en bordeel

AMSTERDAM - Op haar vijftiende belandde Arunee Saenthaweesuk (17) in een Thais bordeel. Iedere dag werd ze gedwongen met meer dan tien klanten naar bed te gaan. De kinderrechtenorganisatie ChildRight Worldwide nodigde twee Thaise jongeren uit om zulk misbruik hier onder de aandacht te brengen.

door Maalke Miedema

PRIM

22-11

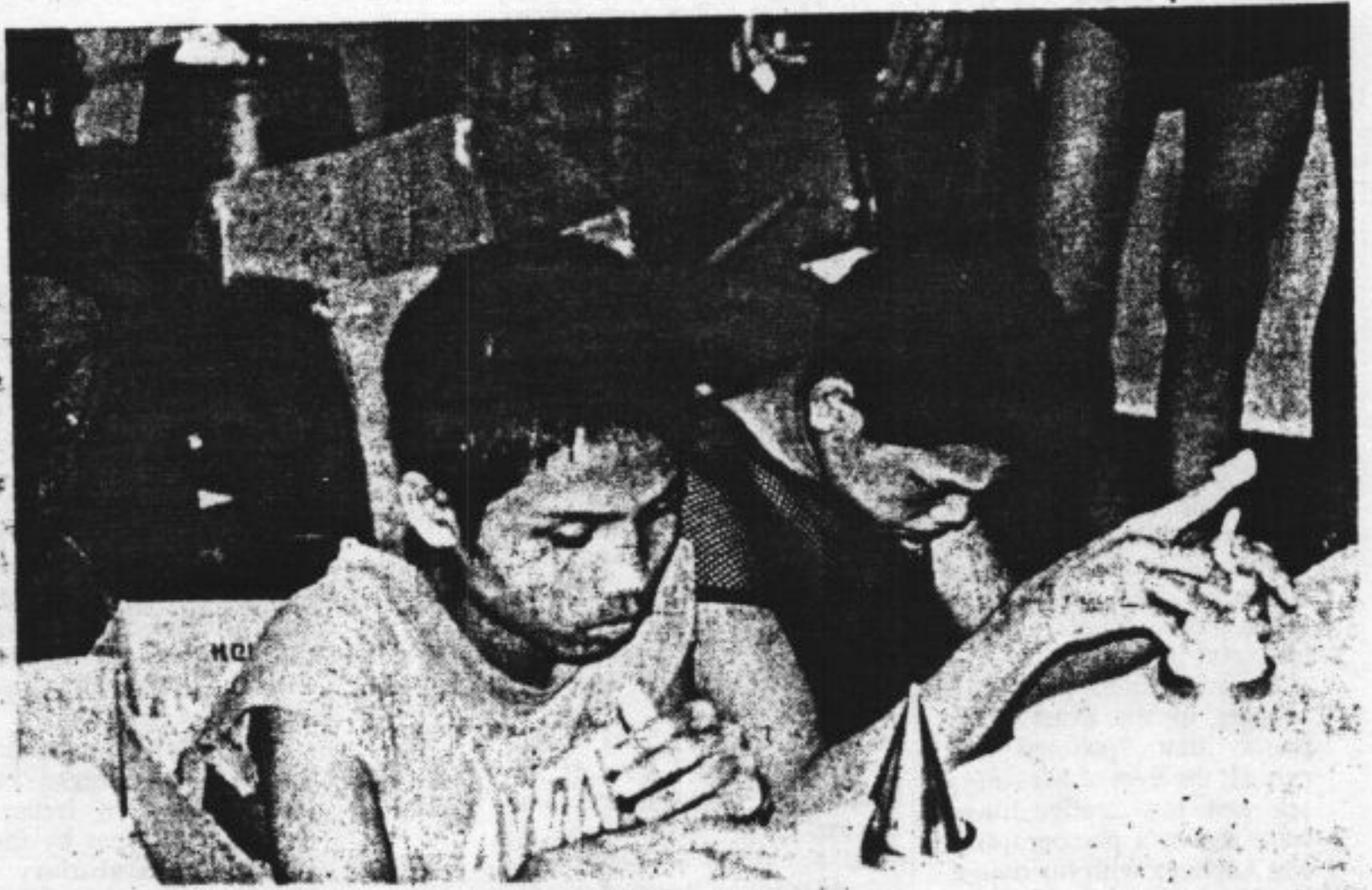
"Mijn vader stierf op mijn zesde. Ik moest geld verdienen, maar ik ging liever naar school", vertelt Arunee. "Op een dag liep ik weg. Bij het station van Bangkok vroeg een man of ik serveerster wilde worden. Graag! Ik ging mee, maar in het restaurant bleek dat ik met mannen naar bed moest. Die nacht probeerde ik te ontsnappen via het badkamer-raampje. De pooier snapte me en sloeg me met een stok." In het bordeel werkten veertig tot tachtig lotgenootjes. Arunee vertelt dat meisjes die voor de tweede keer probeerden te ontsnappen een autoband om hun middel kregen. Die werd aangestoken en ze verbrandden levend.

Kinderexploitatie tiert welig in Thailand. Volgens Tamar Schrofer, projectleider van ChildRight, worden er dit jaar 300.000 kinderen tot prostitutie gedwongen. De regering grijpt nauwelijks in. Vanaf je dertiende mag je volgens de wet licht werk doen.

Nachtwerk - tussen tien uur 's avonds en zes uur 's ochtends - is verboden. Inspecteurs controleren of bedrijven zich daaraan houden, maar die bezoeken de fabrieken alleen tijdens kantooruren. Een ander probleem is de corruptie. "Een klant zag dat Arunee geslagen werd", vertelt Thitipong Geenupong, haar begeleider en tolk. "Hij betaalde voor haar, maar wilde geen seks. In plaats daarvan stelde hij haar op haar gemak. De man ging niet naar de politie: hij wist dat die op goede voet met het bordeel stond."

Uitbuiting

Op 20 november 1959 legden de Verenigde Naties de rechten van kinderen vast: het recht op eten, op een dak boven hun hoofd en op bescherming. Toch worden er anno 1994 wereldwijd dagelijks meer dan twee miljoen kinderen misbruikt. "Ik moest papieren bekertjes plakken, van vijf uur



Verplicht achtien uur per dag bekertjes lijmen. (Foto: CPRC)

's morgens tot elf uur 's avonds', vertelt Noppadol Puthasom (19). "Zonder pauzes, weekend of vakantie." Ruim anderhalf jaar zat hij gevangen. Samen met vijftwintig andere kinderen vouwde hij 22.500 bekertjes per dag in een bedompte ruimte.

De hele groep moest daar ook slapen. De zaak kwam aan het licht toen een van de hen zó was

mishandeld, dat hij naar het ziekenhuis moest. Een sociaal werker belde de plaatselijke kinderrechtenorganisatie CPRC. Die deed een inval in de fabriek en bevrijdde de kinderen.

Nu werkt Noppadol zelf als opsporingsmedewerker bij CPRC. Hij hoopt dat Nederlandse jongeren in hun schoolkrant over kinderexploitatie willen schrijven of

een brief sturen aan de Thaise ambassadeur. ChildRight voert de hele maand december actie. De organisatie wil bijvoorbeeld dat er een tapijtkleurmerk komt, als garantie dat er geen kinderen aan het kleding hebben gewerkt. Daarnaast vraagt ze de regering Nederlanders te straffen als die in het buitenland kinderen seksueel misbruiken.

'Ik hoopte steeds op redding'

Bevrijders van kind-prostituees in Thailand vechten tegen machtige lobby

door Esther Bootsma

AMSTERDAM - Arunee Saenthaweesuk is 17 en besmet met het HIV-virus, dat aids veroorzaakt. Ze werd een half jaar geleden samen met 38 andere meisjes bevrijd uit een bordeel in Thailand. "Ik hoopte altijd dat iemand me zou komen helpen. Ik wilde een beter leven, gelukkig worden."

Goudkleurige olifantjes bungelen in haar oren, over haar spijkerbloes draagt ze een wollen sjaal tegen de Hollandse kou. Arunee is in Amsterdam wegens de dag van de rechten van het kind (zaterdag), op uitnodiging van de stichting Child Right Worldwide. Samen met een Thaise jongen die vier jaar opgesloten zat in een illegale fabriek, waar hij 18 uur per dag, zeven dagen per week, papieren bekertjes maakte. En met twee medewerkers van het Thaise Centre for the Protection of Children's Rights (CPCR), dat kinderen beschermt en bevrijdt.

Vechten tegen de kinderprostitutie, bescherm door de machtige toeristenindustrie en corrupte politie, lijkt in Thailand onbegonnen werk. Naar schatting meer dan 500.000 kinderen moeten dagelijks mannen bevredigen. Kinderen die geslachtsziekten hebben, soms zweren in hun mond, en luttelens van uitgedrukte sigaretten. Ze zitten opgesloten in bordelen, waar eigenaren elke poging tot verzet met geweld de kop indrukken. "Soms moest ik een hele nacht met een man doorbrengen. Ik zei dan altijd hoofdpijn te hebben", vertelt Arunee. "Dan sloeg de eigenaar me tegen mijn hoofd, met een pistool. Het was een hel."

Haar redding was de CPRC, die een tip kreeg van een 'goede burger', zoals tipgevers worden genoemd. In een restaurant zouden tientallen minderjarige meisjes zich prostitueren. "Wij gaan altijd eerst als klanten vermoord op onderzoek uit", vertelt Thitipong Geenupong van de CPRC. "We zoeken een meisje

de weinige tekenen van hoop in de Thaise seksindustrie. De regering staat niet bekend om een ferme aanpak, maar het in 1981 begonnen werk van de CPRC krijgt steeds meer aandacht. En internationale financiële steun, onder andere van de EU. "We hebben 600 vrijwilligers in het hele land, die tips onderzoeken. We bevrijden zo'n 400 kinderen per jaar", zegt jurist Thong-in. "Dat is natuurlijk niks, aangezien volgens sommige schattingen 500.000 kinderen in de prostitutie werken."

Campagne voeren en regeringen vragen druk uit te oefenen op Thailand, is daarom noodzakelijk, aldus Thong-in. "Want het werk van de CPRC is moeilijk. "We merken steeds vaker dat politie-agenten niet meer aan bevrijdingsacties willen meedoen, omdat ze dan nooit promotie krijgen. En het bevrijden van Burmese meisjes is helemaal moeilijk, omdat de Thaise regering goede banden heeft met het militaire bewind. Onlangs zijn 144 Burmese meisjes spoorloos verdwenen nadat we ze gereed hadden. De politie had ze mee naar het bureau genomen, omdat ze boven de 18 zouden zijn, wat niet waar was." Vermoedelijk zijn ze zonder begeleiding de grens over gezet.

In de huidige Thaise wetgeving is het niet verboden om seks met kinderen te hebben, en zijn ronselaars van prostituees evenmin strafbaar. Premier Chuan Leekpai, die bij zijn aantreden in 1992 beloofde de kinderprostitutie aan te pakken, wist deze zomer een wetsontwerp door zijn regering te krijgen, die klanten en ronselaars wel strafbaar stelt. Bovendien zal de definitie van bordeel worden aangepast tot elke plek waar tegen betaling seks plaatsvindt, zodat ook restaurants en bars kunnen worden aangeklaagd. Ten minste, als de wet wordt aangenomen door het parlement. En die kans lijkt klein, aangezien het parlement - vooral de door militairen gesteunde senaat - bij voorkeur de premier dwarszitt.

Arunee werkte. Er werden 39 meisjes bevrijd, de jongste was 14. Slechts drie bleken ouder dan 18, de minimumleeftijd voor prostitutie. Zeventien meisjes die er het slechtst aan toe waren, nam de CPRC mee naar een van de vier herstellingshuizen van de organisatie. Uit de medische controle bleken ze allemaal geslachtsziekten te hebben, vijf waren met HIV besmet. Na de onheilspellende seropositief te zijn, liep Arunee uit het huis weg om zich te bedriegen en overwoog ze zelfmoord. Vrijwel alle jonge prostituees zijn verslaafd aan drank en sigaretten, en zijn agressief en opvliegend. Ze worden daarom minstens drie maanden in het herstellingshuis begeleid, of, zoals Arunee, naar een ziekenhuis gestuurd om van de drank te komen.

uit, betalen voor haar, en proberen met haar te praten." De bankbiljetten merken ze met een krabbel, waarvan ze een kopie maken als bewijsmateriaal, aldus Thitipong. Lastig werk, want de meisjes mogen van de pooiers niets over zichzelf vertellen. "Pas als we zeker weten dat we hun vrouwen hebben, en ze niet de eigenaar zullen inlichten, kunnen we vragen of ze gereed willen worden."

Arunee werd pas benaderd bij de uiteindelijke inval. Ze schrok, toen er een vrouw aan haar klopte, en zei - volgens de instructies van haar pooier - eerst tegen de CPRC-medewerker dat ze 19 was. Lang zat ze nog niet in de prostitutie, zo'n anderhalf jaar. Ze was van huis (Midden-Thailand) weggelopen om in Bangkok werk te zoeken en

Agenten riskeren hun promotiekansen als ze meedoen met anti-prostitutiecampagnes

In elk CPRC-huis (twee in Bangkok en twee in het noorden) is plaats voor 25 kinderen. Hun wonden worden verzorgd, ze krijgen les in lezen en schrijven en muziek ruggen naar huis. Als dat niet kan, zoeken andere organisaties pleeggezinnen of onderdak. Uiteindelijk meende Arunee dat ze het in de toekomst alleen zou redden als ze terug zou gaan naar haar moeder, die inmiddels in Bangkok woonde. Ze helpt haar nu in een kruidenierszaak, volgt typelessen re school afmaken. "Daarna zou ik graag verder studeren. Rechten", zegt ze met een verlegen lach. Elke maand krijgt ze bezoek van een maatschappelijk werker van het CPRC-huis, om haar gezondheid te bespreken en haar aan te moedigen 'zinvol te blijven leven'.

Hoewel Arunee waarschijnlijk aids zal krijgen, is haar redding een van

keeg via een bemiddelaar op trainstation Hualampong een baan als serveerster. Ze werd onmiddellijk tot prostitutie gedwongen. In ruim een jaar tijd werd Arunee naar vier verschillende 'restaurants' gestuurd, waar ze gemiddeld tien klanten per dag ontving. "De prostitutie in Thailand is niet gebonden aan de red-light-districten in Bangkok en Pattaya", vertelt Thitipong. "Bordelen zijn overal, in theehuizen, bars en gezondheidsclubs, gewoon naast je deur." Als de CPRC-medewerkers hun onderzoek hebben gedaan en de plattegrond van het bordeel in kaart hebben gebracht, vragen ze geen steun van de plaatselijke politie, maar van de centrale misdaadbestrijding. "Lokale agenten zijn vaak corrupt, krijgen smeergeld van de pooiers. Begin mei viel op verzoek van de CPRC een anti-misdaadvisie het Nadoprestaurant binnen, waar

Retired officer sues over sex ring stories

A LIBEL jury was asked yesterday to award "massive" compensation to a retired senior police officer over allegations that he sexually abused boys at a children's home and was involved in lending them out to convicted paedophiles.

Former Superintendent Gordon Anglesea's dreams of a happy retirement were "shattered by the filthiest lies imaginable", his counsel, Lord Williams of Mostyn, QC, told the High Court. Press articles and a television programme about child abuse in North Wales during the late 1970s and early 1980s accused him of bugging small boys, sexually assaulting them and, as a senior serving officer, abusing his power in that rank.

The accusations were like a "dagger in the heart" - a poison that "polluted and ruined" the lives of Mr Anglesea and his family. Jurors were shown a photograph of Mr Anglesea with his daughter Elizabeth - the "apple of his eye" - who died of a heart defect before her fifth birthday. "This is the man they say is a pervert," Lord Williams said.

Mr Anglesea, 57, of Colwyn Bay, Clwyd, is claiming damages against *Independent on Sunday*, *The Observer* and *Private Eye*, all represented by George Carman, QC, and against HTV, represented by John Mathew, QC. They all deny libel and claim that Mr Anglesea was guilty of abuse.

Lord Williams told Mr Justice Drake and the jury of eight men and four women that Mr Anglesea served 34 years with the police in North Wales before retiring in April 1991. "He was not driven from the force by allegations of bugging small boys. This is a fact that will not go away," Lord Williams said.

Mr Anglesea was in charge of a Home Office attendance centre at Wrexham for boys between 10 and 17 who were "going the wrong way". He made occasional visits to Bryn Estyn children's home in Wrexham to caution boys who had ended up at the centre.

"He did not go there to assault boys," Lord Williams said. "He has a normal, strong, healthy sex drive which he expressed and was fulfilled in his marriage." When he saw his name in the *Independent on Sunday* in December 1991, he was appalled. His wife read the report and ran crying from the house. Mr Anglesea told his Rotary club, church and fellow Freemasons that the story was not true.

Lord Williams said three articles in *The Observer* in September 1992 referred to a retired police chief being a prime suspect in the child abuse scandal. It quoted one of the victims as saying the officer and another suspect had protected themselves through the "police masonic network".

At the same time, HTV broadcast a *Wales This Week* programme naming Mr Anglesea as a child abuser. It stood by its story, even though a police inquiry had resulted in a decision by the Crown Prosecution Service not to bring charges against him and other officers.

Lord Williams asked the jury to award Mr Anglesea "massive" compensation for damage to his reputation, which had been "blown out of the water". "Until you find otherwise he is the scum of the earth," Lord Williams told the jury.

The hearing is expected to last several weeks.

Police break UK's biggest child sex ring

OBS 27.11.94

Exclusive

Eamonn McCann
Derry

A POLICE dossier on the United Kingdom's biggest child sex abuse case is to go to the Director of Public Prosecutions' office within days. The case is alleged to involve more than 100 children, mostly boys aged between eight and 12 - although the youngest is just three years old.

The police investigation centres on the Creggan estate in Derry, Northern Ireland. The dossier being sent by the Royal Ulster Constabulary to the Northern Ireland Director of Public Prosecutions, containing thousands of pages and standing more than four feet high, deals with activities stretching over the past five or six years.

In a wholly separate case, a Derry family has alleged that a Catholic priest who subjected their daughter to a sex attack has been shielded for the past three years by the Church. The new sex scandal will rock Ireland, which is still reeling from the case of the paedophile priest, Father Brendan Smyth, who was sheltered by the Church for decades before being jailed in June. The ramifications of the Smyth case brought down the Republic's government 10 days ago.

According to an official source, the alleged paedophile ring on the Creggan estate has involved 'the biggest child sex abuse investigation ever in these islands'.

Three men are in custody awaiting trial. More than a dozen others have been questioned and released, but it is expected that other charges will follow. An RUC spokesman said yesterday: "The investigation is ongoing."

The abuses described in the children's statements include rape, buggery and group sex. There are also allegations of violence and threats of kidnap. Women as well as men are named in statements as having taken part in the abuse, which allegedly involved up to 20 adults. "There is no evidence of involvement of any clergy."

At the height of the investigation in April and May, social workers counselling children commandeered the offices of other health board services in the

city to accommodate the numbers of interviews under way. One source said: "We heard nothing for days but the howls and sobbing of children."

A teacher from a Creggan school where many of the alleged victims were pupils says some teachers feel they now need counselling too: "I have found myself in class with tears running down my cheeks. We are just not qualified to deal with this."

Meanwhile, in a separate development, the newly-installed Catholic Bishop of Derry, Dr Seamus Hegarty, has asked for a meeting with members of a Derry family which claims that one of its

daughters was seriously sexually assaulted by a priest serving in the diocese. The family is considering its response to the invitation, which has come more than three years after the Church was informed of the allegations in writing.

The priest at the centre of the allegations was transferred from the diocese shortly after the abuse allegedly took place. He is now living in a monastery in Co Waterford in the Republic. The RUC is aware of the case, but says so far it has not had a formal complaint from the family upon which it can begin to act.

The family say the abuse took place in 1988 when the alleged victim was eight years old, but only came to light in 1991 when she spoke about it after being referred for counselling, following an extended period of disturbed behaviour.

Accounts of the girl's behaviour at this time, and of the continuing effect this has had on other members of the family, are harrowing in the extreme. At one point members of the family seriously discussed the possibility that the child was 'possessed by the devil'.

They say that in 1991, after the girl had named the priest and accused him of abusing her, they

believed he was then living; jointly to Dr Edward Daly, then Bishop of Derry, and Dr Francis Lagan, Auxiliary Bishop of Derry; and to Cardinal Cahal Daly, the Primate of All Ireland, setting out the allegations and asking for help. They say the letters were acknowledged in non-committal terms, but that none of the churchmen offered to meet them or undertook to take any action or suggested any course of action they might take themselves. The correspondence is currently held by the RUC.

Since then the family has been striving to come to terms with the situation. One family member said last week: "One of our daughters was put through pure hell by what that priest did to her. But the leading lights in the Church reacted as if they didn't want to know. I see them now on television saying how they wept when they heard about the victims of Fr Smyth in Belfast and I find it hard to believe."

"We have been offered a meeting now, years too late, after all the recent publicity. It makes us suspicious about the motive."

Nine days ago *The Observer* put a series of questions arising from the allegations to the Catholic Press and Information Office in Dublin, which speaks for the Irish Church as a whole. The questions focused on: whether the Catholic Church nationally or in the diocese had had any reason for concern about the likely behaviour of the priest with children at the time when he was appointed to the parish; what action the Church had taken when made aware of the family's allegations; what were the reasons for the priest's departure from the diocese; and what is his current role in the Church?

In response, the office issued a statement on Wednesday saying: "It is not the practice of the Diocese of Derry to comment on any individual, out of respect for the rights of the person. It is the policy of the diocese that a complaint about the conduct of any priest is promptly investigated."

None of the churchmen responded to requests for interviews. Dr Hegarty was installed as Derry's bishop earlier this month, following the retirement of Dr Edward Daly, one of the best-known and most popular of

'We heard nothing for days but the howls and sobbing of children'

Ontuchtzaak met kinderen ontmanteld in Noord-Ierland

NHM 28-11

LONDEN - De politie in Noord-Ierland heeft een uitgebreid netwerk van seksueel misbruik van kinderen ontdekt. Drie mannen zijn gearresteerd, maar het onderzoek wordt voortgezet. Het is de omvangrijkste ontuchtzaak die ooit in Groot-Brittannië is ontmanteld.

De krant *The Observer* meldde gisteren dat meer dan honderd kinderen tussen drie en twaalf jaar zouden zijn misbruikt. Het aantal aanhoudingen kan nog oplopen. In totaal zouden twintig personen hebben deelgenomen aan seksueel misbruik, aldus het blad.

Een familie in de stad Londonderry beschuldigde de katholieke kerk ervan drie jaar lang een priester in bescherming te hebben genomen die hun dochter in 1988 seksueel mishandelde. Pas nu er een nieuwe bisschop in Londonderry is, heeft de kerk verzocht om een ontmoeting met de familie.

De katholieke kerk in Ierland en Noord-Ierland wordt

DTI 15.11.94

de laatste tijd herhaaldelijk geplaagd door sekschandalen rond geestelijken. Daarbij was ook het geval van een priester die jarenlang ontucht pleegde met kinderen en om wiens uitlevering door Noord-Ierland werd verzocht bij de Ierse Republiek.

De lakse behandeling van het verzoek, dat ruim een half jaar door de Ierse procureur-generaal werd opgehouden, leidde twee weken geleden tot de val van de regering in Dublin.

Child sex abuse trial collapses

DTI 28.11.94

By John Steele, Courts Correspondent

A MAN twice jailed for sexually abusing children yesterday escaped a further prosecution when a judge ruled he could not have a fair trial.

Charges of abuse and cruelty against four step-children were dropped because the judge said the jury would have to learn of the man's previous convictions.

His alleged victims, now adults, reacted angrily at the Old Bailey when Judge Kenneth Richardson said the 41-year-old could be discharged. One screamed "pervert" another shouted "he'll be back here for hurting more children".

The judge ordered the gallery cleared but said he "excused" the intervention. The man faced allegations involving four of his step-children, a boy and three girls. The alleged incidents took place more than 17 years ago.

Abuse of the children started when they were 11, five and three. They are now 34, 30, 25 and 21. The court heard the main reason for their delay in making the allegations was fear of their step-father.

The man faced 15 charges including rape, indecent assault and cruelty. But the judge accepted a defence submission that the proceedings should be stayed because of the delay and the impossibility of a fair trial.

The background to the case went back to 1981, the judge should be investigated.

ORANJE OLIFANTEN

OP 19 AUGUSTUS 1987 werd de tv-studio KNBC in Los Angeles bestormd door Gary Stollman, zoon van een drugsexpert die regelmatig op KNBC te zien was. Zwaaiend met een speelgoedpistool dwong hij de omroeper een door hem vervaardigde verklaring voor te lezen. Die opende met een onthulling die zijn peilloze angst voor het naderende millennium blootlegde: 'De man die de laatste drie jaar op KNBC is verschenen, is niet mijn biologische vader. Hij is een kloon, een dubbelganger gecreëerd door de CIA en buitenaardse machten. Het is maar een klein onderdeelje van een groter complot om de Amerikaanse regering omver te werpen, en misschien wel het hele mensdom te vernietigen.'

Stollman was niet alleen door en door paranoïde, hij was ook door en door Amerikaans. Zijn wanen weerspiegelden alles wat er mis is met het land van de onbegrensde manipulatie: de officiële paranoia van de nationale veiligheidsstaat, de opeenvolgende nationale trauma's zoals het McCarthy-tijdperk, de moord op Kennedy, Watergate en de CIA-hearings, de angst voor militaire en medische experimenten op nietsvermoedende burgers, en niet te vergeten de eschatologie van de Californische New Age-beweging.

Stollman werd afgevoerd naar een psychiatrische kliniek, maar op hoeveel landgenoten heeft zijn manifest de uitwerking gehad van een klarenstoot voor de nieuwe tijd? Het geloof in buitenaardse machten en wijdverbreide samenzweringen is niet beperkt tot de Verenigde Staten, maar wie zich verdiept in actuele complottheorieën ontkomt niet aan de indruk dat ze grotendeels hun oorsprong vinden in de Verenigde Staten. Vandaaruit worden ze via de New Age-lectuur, documentaires, pseudo-wetenschappelijke publicaties en obscure, vaak neonazistische tijdschriften in de wereld gebracht. Bovendien onderhouden de auteurs, uitgeverij en organisaties soms nauwe banden en spelen ze leentjebuur bij elkaar. Als tegenwicht tegen deze georganiseerde paranoia zijn er publicaties als de Amerikaanse *Skeptical Inquirer* en de zeer lezenswaardige Nederlandse pendant ervan, *Skepter*, een driemaandelijks uitgave van de

(Ingezonden mededeling)

Grafiek Nu
1994
De Nieuwe Kerk
Dam Amsterdam
12/11 t/m 7/12
ma t/m zo 11-18 uur
do en vr. 11-21 uur
50 werkstukken van 132 kunstenaars.

Duivelse ritens bedreigen de jeugd, Pérez de Cuéllar werd door buitenaardse lijfwachten ontvoerd, en aids is door de joden ontketend. Geloof u er niets van? Dan bent ook u grondig gehersenspoeld.

Stichting Skepsis in Utrecht.

Het complotdenken is dus geen Amerikaanse ziekte, maar volgens de socioloog

Richard Hofstadter zijn periodieke oplevingen van paranoia onder minderheden wel degelijk een Amerikaanse traditie. Door de vele sociale conflicten en etnische en godsdienstige breuklijnen in de Amerikaanse samenleving zijn de losers en misdeelden bijzonder vatbaar voor het geloof in samenzweringen als drijvende kracht in de geschiedenis. In *The Paranoid Style in American Politics* (1965) citeert hij de predikant Jedediah Morse, die reeds in 1798 van de kansel verkondigde dat 'heimelijke en systematische middelen zijn uitgedacht en met ijver en toewijding worden aangewend door kwaadaardige en berekenende buitenlanders, teneinde de fundamenten van onze godsdienst te ondermijnen.'

Een rondgang langs hedendaagse complotten leert dan ook dat zij bijna altijd draaien om schijngeesten van de duivel, een bij uitstek politiek dier, aldus Gerald Messadié in zijn onovertroffen *Geschiedenis van het kwaad* (1994). Het geloof in de Boze neemt noodgedwongen een politieke vorm aan omdat het een tastbare vijand zoekt: 'De fundamentele angst van elk menselijk wezen (...) heeft behoefte aan een vorm van exorcisme. Ten eerste moet de vijand worden benoemd, vervolgens omschreven en tenslotte zo mogelijk vernietigd.'

GEEN WONDER dat het *Satanskomplot* zich momenteel in een massale belangstelling mag verheugen, vooral onder Amerikaanse politicagenten. Een hele generatie films naar het voorbeeld van *The Exorcist* (1975) heeft de populaire verbeelding gestimuleerd en strafprocessen en politicienseminars over satanisch misbruik wakkeren het vuurtje aan. Als we *In Pursuit of Satan* (1989) van Robert Hicks mogen geloven, maken zelfs complete korpsen jacht op de duivel. In zijn nieuwsbrief File 18 meldt agent Larry Jones uit Idaho: 'Wanneer zij geconfronteerd worden met misdadigers die worden geleid of gecontroleerd door bovennatuurlijke, boosaardige wezens, filosofieën of principes, hebben de traditionele middelen van de politie geen effect.'

Ook Amerikaanse psychotherapeuten passen de laatste jaren onorthodoxe methoden toe om Beëlzebub uit te roken. Veel kinderen zouden satanisch zijn misbruikt en de herinnering hebben verdrongen, dan wel verdeeld over meerdere persoonlijkheden (het zogenaamde *Multiple Personality Syndrome*), zodat alleen hypnotherapie de ware toedracht aan het licht kan brengen. In 1985 is de hause naar Nederland overgewaaid via workshops van de Utrechtse hoogleraar Onno van der Hart, die ook het voorwoord schreef voor *Mijn verhaal* (1994) van Yolanda

door Aart Brouwer

uit Epc, en door toedoen van de psychologe Suzette Boon, die in ons land een 'intergeneratieel netwerk' van sata-

nisten ontdekte.

'In de VS wordt de angst voor duivelverreers aangewakkerd door een monsterverbond van christenfundamentalisten, feministen en hulpverleners', aldus freelance publicist en kenner van urban legends Peter Burger: 'De Nederlandse lobby bestaat voornamelijk uit psychologen, maar ontleent zijn kennis van duivelse ritens uiteindelijk aan Amerikaanse fundamentalistische pamfletten.' Niettemin is volgens Rob Nanninga, Skepter-redacteur en specialist in satanische samenzweringen, het geloof in satanskomplotten zelfs in de hoogste kringen doorgedrongen, met name bij het ministerie van Volksgezondheid.

HET ALOUDE Joodse Wereldkomplot herleeft momenteel vooral in Oost-Europa, waar de ondergangstemming na de politieke aard-schokken van de laatste jaren een goede voedingsbodem blijkt. De *Protocollen van de Wijzen van Zion* lopen tenninste weer in grote stapels van de persen. In het Westen zijn het vooral publicaties uit de koker van Lyndon La Rouché, de grijze eminentie van de Amerikaanse neonazi's. Deze meer dan zeventig jaar oude 'voormalige politieke gevangene' (hij werd veroordeeld wegens belastingontduiking) is onder meer oprichter van het antisemitische National Democratic Policy Committee, dat Henry Kissinger, Nelson Rockefeller en de Amerikaanse joden ervan betichtte de aids-epidemie te hebben ontke- tend om de westerse samenleving te ontwrichten. La Rouché geeft ook vaak de joden de schuld in de bedekte vorm van het vandoouds bekende *Vrijmetselaarskomplot*, maar dissidenten van de school van La Rouché hebben weer bedacht dat de joodse elite eigenlijk onder één hoedje speelt met een Germaanse elite. Te zamen vormen zij de 'teutoons-zionistische klik' die zich van Tempeliers, Vrijmetselaars, Rozenkruisers en geheime diensten bedient teneinde een 'duivels-cultus in dienst van YHWH' te vestigen. We zijn dus gewaarschuwd.

OVER TEUTONEN gesproken: het immer populaire *Nazi-komplot* draait nog altijd om ontsnapte nazi's zoals Rijksleider Martin Bormann, Auschwitz-arts Joseph Mengele en Mussolini-bevrijder Otto Skorzeny, hun naoorlogse vluchtorganisaties als Weerwolf, Odessa en Kameradenwerk, en hun geheime Agarthacultus zoals beschreven door de Belgen Pauwels en Bergier in *De Dageraad der magiërs* (1964).

De Vlaamse journalist Stan Lauryssens claimde in zijn boek *Opmars naar het Vierde Rijk* (1975) dat hij hun volledige netwerk in

kaart had gebracht. Deze 'duizelingwekkende organisatie' met de naam *De Spin* werd geleid door nazi-coryfeën als Dönitz, Skorzeny en Breker. Zij opereerden aanvankelijk vanuit Argentinië (waar de bemanning van de door de Royal Navy tot zinken gebrachte Graf Spee de voorbereidingen had getroffen) en bedienden zich van de ongelimiteerde fondsen die zij in de laatste maanden van de oorlog hadden overgemaakt op rekening van Maria Eva Duarte, de latere Eva Perón. Tevens zou Skorzeny eind 1944 de befaamde 'Hitlerschat' op de bodem van het Oostenrijkse Toplitz-meer hebben verborgen, in afwachting van betere tijden.

In een recente uitgave van de Amerikaanse publicist Jim Keith (*Secret and Suppressed*, 1994) vertelt een anonieme 'Inspecteur-generaal' van het nazi-netwerk van Skorzeny hoe zijn baas vanuit Paraguay dank zij slimme investeringen en gerichte interventies de wereld bestuurt. Hij heeft Standard Oil, Texaco, Lockheed en Columbia in zijn zak, levert wapens aan de PLO en de IRA en zou onder meer de hand hebben gehad in het gijzeldrama van 1972 in München. Tevens bestuurt Skorzeny op de achtergrond het Arabische oilekartel en heeft hij in het kader van zijn wereldplan gesels als Carlos de Jakhals, Henry Kissinger en Ronald Reagan op de mensheid losgelaten. Volgens een melding van de Deutsche Presse Agentur uit september 1989 heeft Skorzeny in de jaren zestig voor de Israëlische geheime dienst Mossad gewerkt. Hebben we hier dan het bewijs in handen voor het bestaan van de 'teutoons-zionistische klik'?

Een boeiende variant op het nazi-komplot is overigens de *urban legend* dat een groep nazi's in 1945 per onderzeeboot naar de Noord- of Zuidpool is gevlucht met medeneming van hun nicuwste luchtvaartkundige snufjes. Vanuit gaten in de polen zouden hun hypermoderne luchtschepen opstijgen om een nieuwe naziherschappij te vestigen, terwijl wij in de waan verkeren dat het om vliegende schotels gaat.

DAT BRENGT ONS bij het *Ufo-komplot*, de samenzwering van buitenaardse wezens die de mensheid wellicht willen vernietigen, wellicht ook verheffen, maar in elk geval observeren. Kenners weten dat de eerste Ufo al wordt beschreven in Ezechiël 1:4: 'En ik zag en zie, een stormwind kwam uit het noorden,

(Ingezonden mededeling)

EEN ORIGINEEL GESCHENK
Catharine Roehrig
SPELEN MET HIËROGLIEFEN
SPELEN MET HIËROGLIEFEN
MET HIËROGLIEFEN
Ontdek de mysteries van een oude taal
f 44,90 *Piramide*
Verkrijgbaar in de boekhandel



Dodenmasker van een, volgens ufologen, buitenaards wezen, in 1948 gevonden nabij Adelaide

en een zware wolk met stikkerend vuur en omgeven door een glans; daarbinnen, midden in het vuur, was wat eruitzag als blinkend metaal.' Eigentijdse Ufo-waarnemingen volgen vreemd genoeg de ontwikkeling van de aardse techniek op de voet. Aan het eind van de vorige eeuw werden vooral luchtschepen waargenomen, in de jaren dertig en veertig raketten. In de jaren vijftig nam de vliegende schotel zijn hoge vlucht in het voetspoor van Hollywood-produkten als *The Flying Saucer* (1949) en *The Thing from Another World* (1951).

Eind jaren zestig populariseerde Erich von Däniken de theorie dat buitenaardse wezens aan de bakermat van de menselijke beschaving staan en ons vanuit de ruimte in de gaten houden (*Waren de goden kosmonauten?*, 1968). Hij borduurde voort op het werk van Charles Fort, wiens *New Lands* (1923) en *Lo!* (1931) baanbrekende observaties bevatten:

'Onbekende, lichtgevende voorwerpen of wezens zijn vaak waargenomen, soms dichtbij de aarde, soms hoog in de lucht.' Nader bewijs werd geleverd door het echtpaar Betty en Barney Hill, dat beweerde sinds 1961 herhaaldelijk door buitenaardse wezens te zijn ontvoerd. Hun beschrijving van het interieur van de vliegende schotels was zeer adequaat: het leek als twee druppels water op het decor van de film *The Day the Earth Stood Still*.

Uit de jaren zestig dateren ook de eerste verhalen in de categorie 'Hoe vertel ik het mijn vrouw?' Zo beweerde de Braziliaanse boer Antonio Villas-Boas rechtstreeks van zijn tractor in een vliegende schotel te zijn gehesen, alwaar hij na medisch onderzoek met een schone doch 'dierlijk grommende' Venusiaanse de liefde mocht bedrijven.

Een nieuw genre was geboren, maar in de jaren zeventig werd de teneur van de Ufo-lectuur grimmiger. Weliswaar namen vliegtuig-

passagiers nog in april 1979 op de onwaarschijnlijke hoogte van 36.000 voet een oranje olifant waar (het bleek een losgeschoten circusballon te zijn), maar ufologen laten zich niet langer van hun verantwoordelijkheid afhouden. De aanwijzingen dat een buitenaardse invasie ophanden is, stapelen zich op. Het voorlopige hoogtepunt in de ontvoeringsliteratuur is *Secret Life* (1992) van de historicus David Jacobs, waarin hij talloze onder hypnose verkregen verhalen over gewelddadige ontvoeringen, verkrachtingen en sperma-afnamen door de neefjes van ET bijeenbracht. Samen met de kunstschilder en ufoloog Budd Hopkins heeft Jacobs een enquête gehouden waaruit blijkt dat 3,5 miljoen Amerikanen waarschijnlijk door Ufo's ontvoerd zijn. De door Hopkins ontdekte Linda Napolitano (een vrouw die regelmatig in haar slaapkamer door 'blauwe lichten' wordt bezocht) beweert dat de voormalige secretaris-generaal van de

Verenigde Naties, Pérez de Cuéllar, door zijn buitenaardse lijfwachten is ontvoerd en gehersenspoeld. Pérez de Cuéllar ontkent, maar dat komt doordat zijn geheugen is gewist.

AANGEZIEN (al dan niet buitenaards) seksueel misbruik vooral door mannen wordt bedreven, mag het *Mannenkomplot* niet onvermeld blijven. Een van de eerste teksten waarin de man letterlijk tot geboren sadist wordt bestempeld is het ludieke *Manifest* van de inmiddels ter ziele gegane Newyorkse Scum (Society for Cutting Up Men) uit 1967: 'De man is een biologisch ongeluk; het Y (mannelijk) gen is een onvolledig X (vrouwelijk) gen, ofte wel, het heeft een onvolledig stel chromosomen. Omdat hij een onvolmaakte vrouw is, probeert de man zijn hele leven lang zichzelf te vervolmaken, vrouw te worden. Vanwege zijn drang om het feit dat hij geen vrouw is te compenseren, in combinatie met zijn onvermogen om relaties aan te gaan en mededogen te voelen, heeft de man een puinhoop gemaakt van de wereld.'

In de jaren tachtig deed onder feministische wetenschapsfilosofen de theorie opgang dat de zogenaamde 'harde' natuurwetenschap een samenzwering is van blanke, Angelsaksische en tot overmaat van ramp meestal dode mannen. Susan Brownmiller deed er een schepje bovenop door te verkondigen dat verkrachting voor mannen de gebruikelijke omgangsvorm met vrouwen is, maar het summum op dit gebied is ongetwijfeld de fascinerende maar krankjoreme fenomenologie van Andrea Dworkin. In *Intercourse* (1987) verdedigt zij de stelling dat de coïtus een daad van vernedering en ontmenselijking van de vrouw is: 'De mannen hebben als politiek lichaam macht over vrouwen en beslissen hoe vrouwen zullen lijden; welke sadistische daden tegen vrouwenlichamen voor normaal zullen doorgaan. Vrouwen worden geacht klein en kinderlijk te zijn; kinderen worden misbruikt door een lange keten van mannen; en mannen die per slot van rekening gewoon tot de familie behoren, worden geacht ons middendoor te snijden en ons in stukken op het bed achter te laten.' Dworkin rijgt literaire en klinische gevallen aaneen tot een gigantisch mannelijk komplot waarin alleen de verborgen hand van Lucifer nog ontbreekt.

DATZELFDE GELDT voor het *Ozonkomplot*, een samenzwering van de Amerikaanse regering, Michail Gorbatsjov en 'joodse' multinationals als DuPont om de wereldwijde angst voor een denkbeeldig ozongat boven de Zuidpool aan te wakkeren. Op den duur willen zij hun wereldheerschappij vestigen via de door Gorbatsjov voorgestelde Ecologische Veiligheidsraad, ondersteund door een 'groene Gestapo' van milieu-activisten. Deze theorie werd recentelijk verkondigd in *The Holes in the Ozone Scare* (1992) van de Duitser Ralf Schauerhammer en de Amerikaan Rogelio Maduro. In het maartnummer van het tijdschrift *Skepter* wordt aangetoond dat Maduro nauwe banden onderhoudt met de alomtegenwoordige Lyndon La Rouché.

Een ander wetenschappelijk komplot, het *Aids-komplot*, is weer een eigen leven gaan leiden door toedoen van het Indiase blad *The Patriot*, dat op 4 juli 1984 een anonieme Amerikaanse antropoloog aan het woord liet, die onthulde dat het virus in opdracht van de CIA was ontwikkeld in het *Biological Warfare Laboratory* in Fort Detrick, Maryland. De Russische *Literatoernaja Gazeta* nam het bericht over en al gauw werd alomt gespeculeerd dat het virus opzettelijk was verspreid om Afrikanen en Amerikaanse zwarten dan wel homo's uit te roeien. De homokrante *New York Native* heeft een (alweer) anoniem getuigenis afgedrukt van een medewerker uit Fort Detrick, die beweert dat aids speciaal is ontwikkeld voor het uitroeien van homo's in het kader van een CIA-plan getiteld *Operation Firm Hand*.

Overigens is het geen toeval dat de aids-epidemie gelijke tred houdt met het opduiken van graancirkels. Maar dat is een verhaal apart.

NRC '94
Bende pedofielen uit goed milieu gepakt

AMSTERDAM, 5 NOV. De jeugd- en zedenpolitie in Amsterdam heeft acht mannen gearresteerd die worden verdacht van ontucht met jongens van 13, 14 en 15 jaar. De verdachten komen volgens de politie allemaal uit goede tot zeer goede milieus. Een 37-jarige Amsterdammer wordt beschouwd als hoofdverdachte. Hij zocht de jongens uit en nodigde ook vriendjes uit van de jongens die al bij hem kwamen.

Ontucht met jonge jongens leidt tot tien arrestaties

Van onze verslaggever VK
AMSTERDAM 7-11

De politie van de regio Amsterdam-Amstelland heeft negen mannen en een jonge vrouw gearresteerd die worden verdacht van ontucht met jongens van dertien, veertien en vijftien jaar. Enkele jongens zijn ook gefotografeerd en gefilmd. De aanhoudingen zijn de afgelopen twee weken verricht door de sociale jeugd- en zedenpolitie. Dit is vrijdag bekendgemaakt.

Op negen plaatsen werden twee weken geleden invallen gedaan. Zes in Amsterdam en de rest in Zwolle, Haarlem en Arnhem. Bij de invallen zijn schriftelijke stukken en videobanden in beslag genomen. In Venlo werden vorige week nog een 47-jarige man en een zeventienjarig meisje aangehouden. Volgens de politie hebben zij ook met de zaak te maken. Alle verdachten komen uit goede tot zeer goede milieus, aldus de politie.

Een van de gearresteerden is een 37-jarige Amsterdammer die door de politie als hoofdverdachte wordt gezien. Uit de verhoren blijkt dat de man de jongens uitzocht, hen mee naar huis nam, met hen ontuchtige handelingen pleegde of hun daartoe aanzette. De jongens kregen daarvoor geld. De man wordt er ook van verdacht jongens aan andere mannen te hebben geleverd.

De eerste signalen over de ontuchtaffaire kwamen afgelopen zomer bij de politie binnen. De moeder van een vijftienjarige knaap zei het vermoeden te hebben dat haar zoon werd gebruikt voor pornofilms en daarvoor ook werd betaald. Aanvankelijk leverde het onderzoek geen resultaat op. Een maand later kreeg de politie informatie binnen dat de hoofdverdachte ontucht zou plegen met jonge jongens. Tegen de man werd vervolgens een gerechtelijk vooronderzoek geopend. Afgelopen week en dinsdag greep de politie in.

NVA N 5-11-94
Acht mannen voor ontucht opgepakt

AMSTERDAM - De Amsterdamse politie heeft de afgelopen week acht mannen gearresteerd op verdenking van ontucht met jongens in de leeftijd van 13 tot 15 jaar. Op zes plaatsen in Amsterdam zijn invallen gedaan, evenals in Zwolle, Arnhem en Haarlem. Bij de invallen zijn schriftelijke stukken en video-banden in beslag genomen. De 37-jarige Amsterdammer J.B. wordt als hoofdverdachte beschouwd. Alle verdachten komen volgens de politie uit "goede tot zeer goede milieus".

Uit onderzoek en de verhoren van de betrokken jongens bleek dat B. de jongens uitzocht. Soms gebeurde dat door een bepaald type jongen op straat te zoeken, soms door vriendjes uit te nodigen van de jongens die al bij hem over de vloer kwamen. In zijn woning zou hij ontucht met hen hebben gepleegd of de jongens daartoe hebben aangezet in ruil voor geld.

Een aantal jongens heeft verklaard ook te zijn gefotografeerd en gefilmd. B. zou eveneens jongens aan andere mannen hebben geleverd. Op een aantal van bij de politie bekend geworden adressen zijn invallen gedaan.

De Amsterdamse Jeugd- en Zedenpolitie kreeg afgelopen zomer de eerste signalen over de ontuchtplegers. Een moeder kwam vertellen dat zij vermoedde dat haar 15-jarige zoon werd gebruikt voor pornofilms en daarvoor ook werd betaald. Vorige week zaterdag besloot de politie in te grijpen. Uit het politie-onderzoek kwam onder meer naar voren dat ook een 47-jarige man uit Venlo en een meisje van 17 jaar bij de zaak betrokken waren. Dit tweetal werd dinsdag gearresteerd.

Jongens massaal misbruikt

Achttal opgepakt voor kinderporno

TEL 5/11

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM, zaterdag De Amsterdamse Jeugd- en Zedenpolitie heeft acht mannen aangehouden die ervan worden verdacht op grote schaal ontucht met jongens in de leeftijd van 13, 14 en 15 jaar oud te hebben gepleegd. Hiervan werden onder meer foto's en videofilms gemaakt.

De verdachten werden gearresteerd bij invallen in Amsterdam, Zwolle, Arnhem en Haarlem. Er werden niet alleen schriftelijke bescheiden in beslag genomen maar ook videobanden. Een 37-jarige Amsterdammer wordt door de politie als hoofdverdachte beschouwd.

Volgens de politie zijn de jongeren, die voor hun sex-uitspattingen werden betaald, allemaal uit goede tot zeer goede sociale milieus afkomstig. "Uit de verhoren van de betrokken jongelui is naar voren gekomen dat de hoofdverdachte, J.B., de jongens uitzocht. Soms door een bepaald type jongen daadwerkelijk op straat op te zoeken en soms ook door vriendjes van de jon-

gens die al bij hem kwamen, uit te nodigen", aldus een politiewoordvoerder.

Volgens de politie nam B. de jongens mee naar zijn huis om daar de ontuchtige handelingen te plegen. "Zij kregen daarvoor geld en een aantal jongens heeft ook verklaard dat er films en foto's werden gemaakt. Bovendien wordt B. ervan verdacht de jongens ook aan andere mannen te hebben geleverd. Ook bij deze verdachten hebben we invallen gedaan", aldus de politie.

De politie werd afgelopen zomer met de zedenzaak geconfronteerd. Een moeder kwam vertellen dat haar 15-jarige zoon bij het maken van pornofilms zou worden gebruikt.

Acht mannen gepakt wegens ontucht met minderjarigen

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM - De jeugd- en zedenpolitie van Amsterdam heeft door heel Nederland acht mannen gearresteerd, die worden verdacht van ontucht met jongens van dertien tot vijftien jaar. Er zouden ook opnames van de ontucht zijn gemaakt.

Vorige week al werden op negen plaatsen invallen gedaan, zes in Amsterdam en de rest in Zwolle, Arnhem en Haarlem. Dinsdag werden nog een 47-jarige man en een 17-jarig meisje uit Venlo aangehouden. De verdachten komen volgens de politie allemaal uit goede tot zeer goede milieus. De politie heeft schriftelijke stukken en videobanden in beslag genomen, die ze nog moet bekijken. De politie kent zes jongens die slachtoffer zijn geworden van de gearresteerden.

Een 37-jarige Amsterdammer is hoofdverdachte. Hij zocht de jongens uit. Dat deed hij door op straat een bepaald type jongen aan te spreken. Hij nodigde ook vriendjes van de jongens uit. Bij hem thuis pleegde hij ontuchtige handelingen met ze of zette hen daartoe aan. De jongens kregen daarvoor geld. Een aantal van hen heeft verklaard dat er foto's en video's zijn gemaakt. De politie kreeg de eerste signalen over de ontucht afgelopen zomer. Het onderzoek leverde aanvankelijk geen resultaat op. Na nieuwe aanwijzingen werd een gerechtelijk vooronderzoek geopend.

Politie rolt Par kring op van pedofielen

(Van een verslaggeefster)
AMSTERDAM - De Amsterdamse zedenpolitie heeft eind vorige week acht mannen (zeven Nederlanders en een Brit) aangehouden. Ze worden verdacht van ontucht met zes jongens van dertien tot vijftien jaar.

Het openbaar ministerie wil niet meer kwijt dan dat zij 'respectabele posities' bekleden. Specificaties zouden de verdachten traceerbaar maken.

De jongens werden meegenomen naar adressen waar ontucht met hen werd gepleegd, of waar ze werden aangezet tot het plegen van ontucht. Daarbij werd gefotografeerd en gefilmd. De jongens kregen daarvoor geld.

Op negen locaties (in Amsterdam, Zwolle, Arnhem en Haarlem) zijn invallen gedaan. Daar zijn onder meer video's in beslag genomen.

De 37-jarige Amsterdammer J.B. wordt gezien als hoofdverdachte. De man wordt er van verdacht dat hij jongens 'leverde' aan anderen uit een kring van pedoseksuelen.

Acht mannen vast voor ontucht AC met jongens 5-11

Van onze verslaggever

AMSTERDAM - De Amsterdamse politie heeft acht mannen gearresteerd op verdenking van ontucht met jongens in de leeftijd van 13 tot 15 jaar. Onder de acht bevindt zich een Brit. Volgens de politie komen alle verdachten uit 'goede tot zeer goede milieus'.

Op zes plaatsen in Amsterdam zijn invallen gedaan, evenals in Zwolle, Arnhem en Haarlem. Bij de invallen zijn schriftelijke stukken en videobanden in beslag genomen. De 37-jarige Amsterdammer J.B. geldt als hoofdverdachte.

In zijn woning zou hij ontucht met de jongens hebben gepleegd of hen daartoe hebben aangezet in ruil voor geld.

Enkele jongens hebben verklaard te zijn gefotografeerd en gefilmd. B. zou eveneens jongens aan andere mannen hebben geleverd.

De Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie kreeg afgelopen zomer de eerste signalen over de ontuchtplegers. Een moeder meldde dat zij vermoedde dat haar 15-jarige zoon werd gebruikt voor pornofilms en, daartoe ook werd betaald.

Politie wil hulp kerk bij bestrijding kinderporno

Nolleskrant 2.11.94

Van een onzer verslaggevers
AMSTERDAM — Bij de bestrijding van kinderporno gaat de Amsterdamse politie ook de kerk inschakelen. De politie hoopt dat pastores die in hun parochies met misbruikte kinderen in aanraking komen, dat zullen melden.

Deze week houdt de politie in samenwerking met de Raad van Kerken een informatiebijeenkomst voor pastores. Daarop zal de vraag aan de orde komen of pastores hun ambtsgeheim moeten schenden als hen

gevallen van kinderporno ter ore komen.

Volgens secretaris N. Gille van de Raad van Kerken, die deze week een brief schreef aan de voorgangers van de Amsterdamse kerken, is het al eens gebeurd dat iemand zijn ambtsgeheim heeft geschonden bij een incestgeval. „Na de informatiemiddag bepalen we of we als raad blijvend aandacht gaan schenken aan kinderpornografie en andere vormen van seksueel misbruik!”

De politie in Amsterdam verwacht de komende tijd

steeds meer met kinderporno te maken te zullen krijgen omdat door de toenemende aandacht voor het onderwerp ook het aantal meldingen zal toenemen. Door intensief onderzoek — er zijn enkele rechercheurs voor vrijgesteld — hoopt de politie steeds meer zaken boven water te krijgen.

De aandacht voor de kinderporno stelt de politie overigens voor een probleem, omdat Amsterdam internationaal het negatieve imago heeft een stad te zijn waar kinderporno wordt

gemaakt en verkrijgbaar is. Door nieuwe zaken aan te brengen wordt dat imago volgens de politie in eerste instantie versterkt, maar succes zal er uiteindelijk toe leiden dat de Amsterdamse aanpak (met onder meer een voorlichtingsfilm) een voorbeeld voor Europa wordt. Vanwege de slechte economische toestand in Oost-Europa verwacht de Amsterdamse recherche, dat vooral kinderen uit die landen het risico lopen voor de productie van kinderporno te worden gebruikt.

Kerken en politie samen in strijd tegen kinderporno

De Raad van Kerken (RvK) en de politie in Amsterdam gaan zielzorgers voorlichting verschaffen omtrent kinderporno. Pastores moeten dat misdrijf kunnen signaleren en zo nodig hulpverleners en zedenpolitie waarschuwen. Daartoe is de Raad van Kerken ingeschakeld. Er zijn enkele rechercheurs bijzonderlijk vrijgesteld om kinderpornografie te bestrijden. Gisteren hield de politie samen met RvK-mensen een voorlichtingsbijeenkomst voor pastores. Een belangrijke vraag voor

die zielzorgers is: wat weegt zwaarder, hun ambtsgeheim of het belang van een misbruikt kind. „Onlangs zei mij een pastor: Ik heb nog niet vaak mijn ambtsgeheim geschonden, maar toen ik te maken kreeg met incest, voelde ik me verplicht dat te doen”, vertelt de Amsterdamse RvK-secretaris Nico Gille.

„We zijn nog niet veel met dit onderwerp in aanraking geweest, maar pas als je erop gespitst bent, herken je kleine signalen”, aldus Gille.

Par 4/11 Pastor moet kinderporno signaleren

AMSTERDAM — De Raad van Kerken en de politie in Amsterdam gaan pastores informeren over kinderpornografie. De politie vindt het belangrijk dat pastores signalen herkennen die daarop wijzen, zodat zij zo nodig hulpverleners en de zedenpolitie kunnen informeren. Daartoe heeft de politie de Raad van Kerken ingeschakeld.

„Gealarmeerd door nieuwe feiten heeft de Amsterdamse sociale, jeugd- en zedenpolitie enkele rechercheurs vrijgesteld om kinderpornografie te bestrijden”, schrijft de Raad van Kerken Amsterdam in een brief aan de voorgangers van de Amsterdamse kerken. Om meer bekendheid te geven aan deze problematiek, houdt de politie in samenwerking met de raad vrijdag een informatiebijeenkomst voor pastores.

Een belangrijke vraag die daar aan de orde zal komen, is wat zwaarder weegt voor pastores: hun ambtsgeheim of het belang van een kind dat wordt misbruikt.

„Onlangs sprak ik een pastor die zei: ik heb nog niet vaak mijn ambtsgeheim geschonden, maar toen ik te maken kreeg met incest, voelde ik me verplicht dat te doen”, zegt secretaris Nico Gille van de Raad van Kerken Amsterdam.

De politie legt volgens hem de nadruk op kinderporno, omdat ze over aanwijzingen beschikt dat die in Amsterdam nogal toeneemt. (ANP)

woensdag 30 november 1994

Fabrikant van kinderporno opgepakt via fotocentrale

Van een onzer verslaggevers
AMSTERDAM, woensdag

Rechercheurs van de Sociale Jeugd- en Zedenpolitie hebben in Amsterdam een 31-jarige Engelsman N. aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij het maken van kinderporno.

N. werd gearresteerd toen hij bij een foto-ontwikkelingsbedrijf 71 foto's kwam halen waarop een man en vrouw met een driejarig kind seksuele handelingen verrichtten.

Een medewerker van het foto-laboratorium had de politie gewaarschuwd nadat hij de schokkende afbeeldingen zag.

Volgens de politie zou N. de man op de foto's zijn. Het driejarige meisje op de foto's bleek een kind van een kennis van de verdachte. De vrouw op de

foto's, een Nederlandse, is aangehouden in Canada.

Man opgepakt met foto's kinderporno

(Van een verslaggever)
AMSTERDAM — De jeugd- en zedenpolitie heeft in Amsterdam een 31-jarige Engelsman gearresteerd die wordt verdacht van het maken en het in bezit hebben van kinderpornografie. Tevens is in Canada een Nederlandse vriendin van de man aangehouden.

Een medewerker van een foto-ontwikkelbedrijf tipte de politie. De politie arresteerde de man toen hij 71 foto's met daarop een meisje van drie jaar en een volwassen man en vrouw afhaalde. Op de foto's was te zien dat de man het meisje misbruikte. Het kind is van een kennis van de verdachte. Volgens de politie wisten de ouders van niets.

Man opgepakt voor kinderporno

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — De jeugd- en zedenpolitie heeft enige tijd terug in Amsterdam een 31-jarige man gearresteerd die wordt verdacht van het maken en het in bezit hebben van kinderpornografie. Een politiewoordvoerder heeft de arrestatie gisteren bekendgemaakt.

De politie heeft 71 foto's in beslag genomen die voor het merendeel kinderporno vertonen. Op de foto's staan een meisje van drie jaar en een volwassen man en vrouw. Een medewerker van een ontwikkelbedrijf ontdekte de foto's en tipte de politie. Die kwam op het spoor van de man. Het kind is van een kennis van de verdachte. De ouders wisten van niets, aldus de politiewoordvoerder.

Ouders nemen recht in eigen hand

Politie veroordeelt bekladden van woning

Van een verslaggever **80 16-11**

TILBURG - Op aandrang van de politie is gisteren de tekst *Pas op, hier woont pedofiel* verwijderd van een woning aan de Bredaseweg. „Ik word onpasselijk van dit soort taferelen. Ontoelaatbaar dat mensen zo eigen rechter spelen en mensen aan de schandpaal nagelen”, aldus een politiewoordvoerder. De leuze vormt het trieste dieptepunt in een treitercampagne tegen één van beide bewoners

van het pand. Ten grondslag aan de vete ligt een geval van vermeend seksueel misbruik van een destijds achtjarig meisje. Dat zou op 13 april van dit jaar in de betreffende woning hebben plaatsgevonden. De afgelopen maanden zijn daar ruiten ingegooid; 's nachts is herhaaldelijk aanhoudend tegen de voordeur geschopt. De pesterijen komen voort uit de vrienden- en kennissenkring

van de ouders van het meisje. De moeder zei gisteren tegen deze krant dat ze eerder deze week voor het eerst actie heeft ondernomen. „Ik heb die tekst op dat schot geklad.” Dat is in het kozijn geplaatst, nadat vorig weekeinde de ruit was ingegooid. De ouders stellen te zijn gefrustreerd, omdat politie en justitie niet tegen de man zouden optreden. Hen zou zijn verteld dat

daartoe is besloten in verband met de persoonlijkheid van de man, die als zwakbegaafd wordt omschreven. De ouders stellen zowel in het belang van hun dochter als dat van andere kinderen in de buurt te handelen. Persofficier mr. W. Koops wil over het vermeende seksueel misbruik uit privacy-overwegingen weinig kwijt. Wel ontkent hij stellig dat destijds van verkrachting sprake zou zijn ge-

weest. Duidelijk is dat de persoon in kwestie inmiddels professionele hulp heeft. Koops wil niet ingaan op de vraag of definitief van vervolging wordt afgezien. Ook Koops veroordeelde gisteren nadrukkelijk de handelwijze van de ouders. „Als benadeelden het niet eens zijn met de behandeling van een zaak door justitie, kunnen ze een klacht indienen bij het Hof in Den

Bosch. De weg is niet het recht in eigen hand te nemen.” De treitercampagne heeft de nadrukkelijke aandacht van de politie, die samen met maatschappelijk werk zoekt naar een oplossing. „We nemen dat zeer hoog op, temeer omdat de moeder zich tegenover ons eerder van de acties heeft gedistantieerd. Ze loopt de kans op een aanklacht wegens smaad of laster.” □

Jongeren uit Nistelrode seksueel misbruikt

Van een correspondent

NISTELRODE - Een 20-jarige inwoner van Nistelrode wordt ervan verdacht vanaf 1990 op grote schaal minderjarige plaatsgenoten seksueel te hebben misbruikt. Volgens justitie gaat het daarbij niet om verkrachting, maar om aanranding. De verdachte is gisteren voorgeleid voor de officier van justitie. Politie en justitie zijn uiterst terughoudend bij het doen van

mededelingen. Volgens een woordvoerder van justitie is het onderzoek pas net gestart, maar heeft de verdachte de seksuele contacten toegegeven. De zaak kwam aan het rollen toen de politie enkele weken geleden signalen opving over seksueel misbruik van jongeren. Inmiddels hebben vier jongens en een meisje, in leeftijd variërend van 15 tot 18 jaar, aangifte gedaan.

De verdachte en zijn slachtoffers maakten deel uit van een groep jongelui die elkaar regelmatig trof. Volgens de politie gaat het daarbij niet om een sportclub of vereniging. Ook over de plaats waar de jongelui elkaar regelmatig ontmoetten, doet de politie geen mededelingen.

De politie verwacht dat de komende dagen nog meerdere aangiften zullen volgen. □

Drents meisje (8)

TEL drie jaar door vader misbruikt

Van onze correspondent **ZWARTEMEER**, donderdag

Een achtjarig meisje uit het Drentse Zwartemeer blijkt drie jaar lang door haar vader (42) seksueel te zijn misbruikt.

De man die onlangs werd aangehouden, heeft inmiddels een volledige bekentenis afgelegd. Hij vertelde de politie dat hij zich aan zijn oudste dochter had vergrepen van haar vijfde tot haar zevende levensjaar. Volgens politiewoordvoerder Bert Peters had de moeder van het slachtoffer eerst niets in de gaten. „Op het laatst had ze hooguit een vermoeden van wat er was gebeurd.”

Het misbruikte meisje is opgevangen door het Orthopedisch Centrum in Utrecht. Haar jongere broertje en haar twee zusjes zijn inmiddels eveneens uit huis geplaatst. „Deze drie jonge kinderen zijn niet door hun vader misbruikt”, aldus Peters. De rechter beslist vandaag of de verdachte, die werd ingesloten in een huis van bewaring, in gevangenschap blijft.

Man uit Rucphen opgepakt voor misbruik meisjes

TEL RUCPHEN, woensdag

De politie heeft een 49-jarige man uit het Brabantse Rucphen aangehouden die verdacht wordt met een vijftal jonge meisjes ontucht te hebben gepleegd alsmede naaktfoto's te hebben gemaakt. De man werd aangehouden nadat de ouders van het meisje uit Rucphen aangifte deden bij de politie.

Uit het verdere onderzoek kwam naar voren dat de man die op een camping stond in Oost-Brabant ook daar met een viertal meisjes ontucht heeft gepleegd.

Nistelrode geschrokken en verbaasd

Geen nieuwe aangiftes in ontuchtzaak Nistelrode

Van een verslaggeefster

NISTELRODE - Er zijn gisteren geen nieuwe aangiftes gedaan van seksueel misbruik in Nistelrode. Deze week werd een 20-jarige man uit Nistelrode in bewaring gesteld omdat hij ervan wordt verdacht vanaf 1990 op grote schaal minderjarige jongeren seksueel te hebben misbruikt. Volgens teamchef R. Schut van de politie komen de slachtoffers niet alleen uit Nistelrode.

Nistelrode is geschrokken van het bericht dat een 20-jarige plaatsgenoot vijf jongeren seksueel misbruikt heeft. Maar in het openbaar wordt er weinig

over gesproken. Zelfs bij een plaatselijke bakker reppen de klanten er met geen woord over.

Onbegrijpelijk

„Ik schrok ervan toen ik het hoorde”, zegt een marktbezoeker. „Maar ergens is het ook onbegrijpelijk dat het gebeurd is. Je kunt je toch niet voorstellen dat zoiets zo lang wordt stilgehouden in een kleine gemeenschap als Nistelrode. Dit verwacht je gewoon niet.”

De 20-jarige man, die donderdag voor de officier van justitie is voorgeleid, wordt ervan ver-

dacht vanaf 1990 op grote schaal minderjarige jongeren seksueel te hebben misbruikt. Vier jongens en een meisje uit Nistelrode die nu in de leeftijd van 15 tot 18 jaar zijn, hebben aangifte gedaan van aanranding.

Volgens teamchef R. Schut van de politie is het niet zo vreemd dat er in Nistelrode weinig over de zaak bekend is: „De meeste Brabantse dorpsgemeenschappen zijn wat dit betreft erg gesloten. Maar het gonsde in het dorp van de geruchten. Wij hebben meerdere signalen gekregen”, aldus Schut. □

Weer aangifte ontuchtzaak

Van een verslaggeefster

NISTELRODE - Een zesde slachtoffer heeft aangifte gedaan van seksueel misbruik door een 20-jarige man uit Nistelrode. D. Leppens, de voorlichtster van justitie, kon gisteren niet zeggen of het slachtoffer een jongen of meisje is, wat de leeftijd is en waar de persoon vandaan komt.

Volgens Leppens zit de verdachte, die vorige week werd voorgeleid, nog steeds vast. Het onderzoek naar de ontuchtzaak door twee politiemensen van

het district De Leijgraaf loopt nog. Hoeveel mensen inmiddels gehoord zijn, wist Leppens gisteren niet te vertellen.

De inwoner van Nistelrode wordt ervan verdacht vanaf 1990 op grote schaal minderjarige jongeren seksueel te hebben misbruikt.

Eerder deden vier jongens en een meisje die nu in de leeftijd van 15 tot 18 jaar zijn aangifte van aanranding. Het is onbekend of de jongeren allemaal uit Nistelrode komen.

Vijf jaar celstraf geëist voor misbruik meisjes

ANP

BREDA

Voor de rechtbank in Breda is woensdag tegen de 30-jarige H. S. uit Oudenbosch vijf jaar gevangenisstraf geëist voor seksueel misbruik van vijf meisjes. De verdachte zou ook twee van de meisjes, die ten tijde van het vergrijp ongeveer 14 jaar oud waren, hebben verkracht. Eén van de slachtoffers eiste een smartegeld van 1500 gulden.

Het eerste misbruik zou ruim acht jaar geleden hebben plaatsgevonden en het laatste in mei van dit jaar. Enkele van de slachtoffers waren volgens advocaat Van Asselt ex-geliefden van S., die vrijwel alle beschuldigingen ontkent.

Rucphenaar (49) aangehouden Ontucht met jonge meisjes

Van een verslaggever **80 16-11**

RUCPHEN - Het politieteam Rucphen heeft een 49-jarige man uit Rucphen aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met vijf meisjes. Een van de slachtoffers komt uit de woonplaats van de man. Hij maakte ook foto's van de kinderen.

Vier andere meisjes zijn slachtoffer geworden op een camping in Oost-Brabant.

De ouders van een inmiddels 13-jarig meisje hebben in augustus bij de politie aangifte

gedaan van seksueel misbruik van hun kind. Zij zou in de jaren 1991 tot en met 1994 verschillende malen zijn misbruikt door de verdachte.

Na zijn aanhouding werd duidelijk dat de man nog veel meer slachtoffers heeft gemaakt. Hij verbleef kennelijk tussen 1992 en 1994 regelmatig op een camping in Oost-Brabant. Daar misbruikte hij meisjes, die inmiddels 10 en 12 jaar zijn. Zij komen uit plaatsen elders in ons land en verbleven ook met hun ouders op de camping.

Aanranding meisje

LOON OP ZAND - Een 16-jarig meisje uit Loon op Zand is maandag rond 16.45 uur aangerand aan het Molen-eind in haar woonplaats. Na onderzoek heeft de politie een 32-jarige inwoner uit Berkel-Enschot aangehouden. Deze zou het meisje onzedelijk hebben betast. De man zit nog vast op het politiebureau en wordt voorgeleid aan de officier van justitie. **BD 17 nov 94**

Met minderjarige jongeren Para-medicus verdacht van ontucht patiënten

Van een verslaggever *BD 9-11*

BREDA - Het Bredase politieteam Zuidoost heeft een 36-jarige orthoptist, een oogdeskundige, opgepakt op verdenking van ontucht met minderjarige patiënten. De kinderen waren voor onderzoek naar deze paramedicus doorverwezen.

Concreet gaat het om ontuchtige handelingen met drie verschillende jongeren, in leeftijd variërend van 13 tot 16 jaar. De verdachte zou die delicten afgelopen voorjaar, in 1993 en in 1986 hebben gepleegd. De paramedicus hield tot voor kort praktijk in twee Westbrabantse ziekenhuizen. In opdracht van oogartsen onderzocht hij daar patiënten op lichte(re) oogafwijkingen.

Daar kwam kortgeleden veran-

dering, toen de oogartsen de samenwerking met hem verbraken op grond van klachten over 's mans 'behandelwijze'. De verdachte reageerde op dat verwijt door bij de politie een klacht wegens smaad in te dienen tegen een van zijn vroegere patiënten. Bij haar onderzoek bleek de politie echter dat de man in november vorig jaar al eens gehoord was over soortgelijke beschuldigingen.

In overleg met de officier van justitie is de orthoptist maandmiddag aangehouden en opgesloten. Hij ontkent zich aan enig strafbaar feit te hebben schuldig gemaakt. De politie onderzoekt niettemin of de man zich ook nog aan andere kinderen vergrepen heeft. Directe aanwijzingen heeft zij daarvoor (nog) niet. □

Meisjes betast bij Kibbelkoele: jaar cel geëist

ASSEN - De Asser officier van justitie mr. E. C. van de Vliert, heeft gisteren een jaar gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk, geëist tegen de 55-jarige H.K. uit Emmen. De man moest terechtstaan omdat hij op 24 juli van dit jaar twee 10-jarige meisjes uit Sleen onzedelijk had betast bij natuurbad 'De Kibbelkoele' in die plaats. De Emmenaar had al vaker contact gehad met de meisjes, maar die dag kwam het onzedelijke handelingen. De man hield de slachtoffertjes bij hun verzet eerst tegen, maar liet ze uiteindelijk toch gaan. De inmiddels gewaarschuwde politie kon de Emmenaar bij zijn vertrek op het parkeerterrein arresteren. K. is al eens eerder veroordeeld wegens dergelijke vergripen. De uitspraak is op 30 november.

NV/N 17-11-94

Twee jaar cel voor incest met stiefdochter

Van een verslaggever

DEN BOSCH - Conform de eis van de officier van justitie heeft de rechtbank in Den Bosch gisteren een 28-jarige man uit Vught wegens incest met zijn destijds elfjarige stiefdochter veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf waarvan een jaar voorwaardelijk. De man moet zich tevens onderwerpen aan een zogenoemde 'incestdaderbehandeling' en mag voorlopig geen contact zoeken met het slachtoffer. De Vughtenaar komt onder toezicht van de reclassering. □

BD 15 NOV 94

Eis tien maanden tegen Buxtelaar wegens ontucht

'Het schokt me dat bij deze verdachte emotie ontbreekt'

Door Servaas Smulders

BD 25 nov 94

DEN BOSCH - „Ver gaande ontucht met een meisje van dertien jaar is een heel ernstig delict. Verdachte had moeten weten dat dit niet kan. Het heeft me geschokt dat bij deze verdachte elke emotie ontbreekt, dat is vreemd.”

Dat betoogde de officier van justitie, mr. J. Pieters, in zijn requisitoir tegen een 58-jarige man uit Buxtelaar gisteren bij de rechtbank. Tegen de man eiste de officier vijftien maanden celstraf waarvan vijf voorwaardelijk. Tevens moet hij zich laten behandelen tegen pedofilie. De officier wil dat de rechtbank de man ook veroordeeld tot het betalen van 5000 gulden smartegeld.

Sigaretten

De ontucht met het 13-jarige zwakbegaafde meisje zou medio

vorig jaar zijn begonnen en tot medio dit jaar hebben geduurd. Het meisje zou met een vriendinnetje zomaar bij hem hebben aangebeld. Hij had de meisjes elk een pakje sigaretten gegeven.

Bij volgende ontmoetingen ontcleedde het meisje zich voor hem waarna hij haar betastte. Het meisje kreeg hiervoor telkens geld, vijf gulden, tien gulden. De zaak kwam aan het rollen toen de vader van het meisje ontdekte dat zij veel meer geld had dan zij thuis kreeg. Toen hij daarna vroeg, biechtte zij de ontucht op.

Bedreigd

Het slachtoffer vertelde ook dat de Buxtelaar haar zou hebben bedreigd met een mes en bij de ontuchtige handelingen ook een bezemsteel zou hebben ge-

bruikt. De verdachte ontkende ten stelligste het meisje te hebben bedreigd. De ontuchtige handelingen alsmede het maken van naaktfoto's van het meisje gaf hij toe.

„De waarheid of er al dan niet geweld is gebruikt, zullen we nooit boven water krijgen”, zei de officier van justitie. Raadsman mr. A. van der Wijst stelde dat de rechtbank rekening moet houden met de verminderde toerekeningsvatbaarheid. De behandeling van zijn cliënt zou zo snel mogelijk moeten kunnen beginnen. Zijn verzoek tot onmiddellijke invrijheidstelling van verdachte werd afgewezen. De officier maakte daar ernstig bezwaar tegen. Het zou niet goed zijn dat het slachtoffer de verdachte spoedig in de woonbuurt terug zou zien.

Uitspraak 8 december. □

Veendammer (32) krijgt twee jaar voor ontucht

GRONINGEN - De rechtbank in Groningen heeft de 32-jarige Anne R.B. uit Veendam wegens ontuchtige handelingen veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf, waarvan een half jaar voorwaardelijk. Na zijn detentie moet hij de raadgevingen van de reclassering opvolgen. Verder dient hij zich onder behandeling te stellen van de Groninger Stichting Ambulante Preventie Programma's, die plegers van seksuele delicten deskundige hulp biedt. De officier van justitie vorderde tien dagen geleden een celstraf van drie jaar.

De man heeft zich over een periode van twee jaar vergrepen aan een stiefkind, het vriendinnetje daarvan en een dochter. Het drietal varieerde in leeftijd van vier tot acht jaar.

De ontuchtige handelingen bestonden uit het betasten van de penis, het binnendringen van de lichamen en het gebruik van een vibrator. Om de kinderen over te halen stelde hij soms kleine geldbedragen in het vooruitzicht.

Tijdens de zitting baarde de raadsman van B., mr. C. Eenhoorn, met zijn pleidooi nogal opzien. Na het horen van de eis brieste de advocaat: "Zet hem dan gelijk maar tegen de muur." Eenhoorn hield de rechtbank voor dat andere gedetineerden het een uitje vinden om viespeuken aan te pakken. Om aan ernstige pestrijen te ontkomen moet zijn cliënt, aldus de bezorgde raadsman, in volstrekte afzondering de straf uitzitten.

Slachtoffer zedendelict wil klacht intrekken

ARNHEM - Voor de militaire kamer van de Arnhemse rechtbank is gisteren een celstraf van zes maanden, waarvan twee maanden voorwaardelijk geëist tegen een militair uit Groningen. De man wordt verdacht van ontucht met twee minderjarige jongens. Dat een van de twee slachtoffers inmiddels per brief om intrekking van de klacht heeft verzocht, vond de officier geen aanleiding de eis te verlagen. Over dat verzoek moeten de rechters van de militaire Kamer een uitspraak doen.

Aan het begin van de zitting overhandigde de advocaat van de militair een brief van een van de slachtoffers. In die brief vraagt de inmiddels 16-jarige slachtoffer om intrekking van de klacht tegen de militair. Rechter mr. Verkade zei dat de rechters over dit verzoek moeten nadenken, omdat de jongen niet zelf een klacht heeft ingediend. Dat had zijn moeder in 1993 gedaan, omdat haar zoon toen nog minderjarig was. Tegenover de marechausee had de jongen vorig jaar bovendien uitgebreid verslag gedaan over de jarenlange ontucht. Hij verklaarde toen vanaf zijn elfde jaar enkele jaren seksueel misbruikt te zijn door de militair. "Ik hecht meer waarde aan deze klacht dan aan de brief die de advocaat nu heeft. Bovendien had de jongen bij de marechausee de gelegenheid om alles te vertellen," zei de officier.

De militair legde een gedeeltelijke bekentenis af. De seksu-

ele spellétjes waren niet zo hevig als de beide jongens hadden verteld, liet hij de rechters weten. Zelf kampte hij volgens psychiater en advocaat nog met trauma's op dit gebied door jeugdervaringen.

Vanwege deze jeugdervaringen legde de officier een zo matig mogelijke straf op, die eventueel mag worden omgezet in betaalde arbeid.

De uitspraak is op 9 december.

Minderjarigen plegen ontucht met kinderen

LEEUWARDEN - De politie heeft in Bolsward twee jongens van 13 en 14 jaar aangehouden die ontucht met kinderen tussen de 5 en 9 jaar zouden hebben gepleegd. De politie zegt dat alle slachtoffers, zowel jongetjes als meisjes, aangifte hebben gedaan. De jongens hebben gedeeltelijk bekend. *AO 29-11*

Ontucht kinderen door minderjarigen

LEEUWARDEN, 28 NOV. De politie van Bolsward heeft twee verdachten van dertien en veertien jaar uit die plaats aangehouden, op verdenking van ontucht met een aantal andere kinderen tussen de vijf en negen jaar oud. De slachtoffertjes zijn zowel jongens als meisjes. De betrokken ouders zijn op de hoogte en hebben aangifte gedaan. Beide verdachten hebben een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. Het tweetal is inmiddels voorgeleid. *NRC*

Weer schandaal met agent in Rotterdam

Van onze Rotterdamse redactie

TEL 25/11 ROTTERDAM, vrijdag

De Rotterdamse politie heeft eerder deze week een 25-jarige politieman uit het Rotterdamse korps aangehouden op verdenking van het plegen van een zedendelict.

Het delict vond volgens een politiewoordvoerder buiten diensttijd plaats. De woordvoerder wilde gisteren niet zeggen wanneer de agent het zedendelict gepleegd zou hebben.

Ook wil de politie niet zeggen waar de man exact van wordt verdacht.

NV/N 18-11-94

Yolanda niet ontvangen door TEL Sorgdrager 2/11

Van onze Haagse redactie
DEN HAAG, woensdag
Yolanda, slachtoffer in de geruchtmakende Eper incestzaak, is er gisterochtend niet in geslaagd een zwartboek over de verjaring van incest te overhandigen aan minister Sorgdrager van Justitie.

De bewindsvrouw had al eerder te kennen gegeven het boek niet in ontvangst te zullen nemen. Uiteindelijk werd het exemplaar overhandigd aan de directeur voorlichting van het departement.

In het boek staan ruim 800 handtekeningen van mensen die tegen de nieuwe verjaringstermijn van incest zijn. Daarin is bepaald dat de termijn van twaalf jaar pas ingaat nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden. Voorheen werd geteld vanaf het strafbare feit. Yolanda en de achthonderd die hun handtekening in het zwartboek hebben gezet, vinden echter dat incest nooit mag verjaren.

Yolanda in hongerstaking

RTHN 4-11

DEN HAAG - Yolanda, slachtoffer in de geruchtmakende Eper incestzaak, ging vanmorgen op het Binnenhof in hongerstaking uit protest tegen de verjaringstermijnen voor incest. Op 1 september is een nieuwe wet in werking getreden waarin die termijnen zijn verlengd. Een zwartboek met ruim 800 handtekeningen werd door minister Sorgdrager van justitie geweigerd. Yolanda en de andere ondertekenaars vinden dat incest nooit mag verjaren. Volgens een woordvoester is de minister van mening dat de vrouwen te laat zijn, en dat het serieus nemen van het protest een klap in het gezicht zou zijn van organisaties die aan de nieuwe wet hebben meegewerkt.

Hoofdrolspeler in Epe-drama bedreigt Yolanda opnieuw

TEL 30/11

door Martijn Koolhoven

DEN HAAG, woensdag

De politie heeft het toezicht verscherpt op Yolanda van B., slachtoffer uit de geruchtmakende Eper incestzaak, omdat één van de hoofdrolspelers uit het Epe-drama haar heeft opgespoord en o.a. dreigt haar kinderen om het leven te brengen.

Yolanda beschikt inmiddels over een rechtstreekse telefoonlijn met het politiebureau in haar (nieuwe) woonplaats en bij de surveillance houden agenten een extra oogje in het zeil.

De anonieme mannelijke beller dreigt de kinderen van Yolanda om het leven te brengen en de man zegt weer dezelfde seks 'als vroeger' met het incestslachtoffer te willen hebben.

Uit zijn telefonische dreigementen blijkt verder dat de man niet alleen over het geheime telefoonnummer van Yolanda beschikt, maar ook haar nieuwe huisadres noemde.

Omdat de man blijk geeft gedetailleerd op de hoogte te zijn van hetgeen zich in Epe heeft afgespeeld en daarbij beschrijving geeft van gebeurtenissen

die niet in Yolanda's boek staan beschreven, is het voor het incestslachtoffer duidelijk dat de anonieme beller een van de mensen is, die haar jarenlang tegen betaling hebben misbruikt.

Getuigen

De politie neemt de dreigementen uiterst serieus. Het toeval wil dat op het moment dat Yolanda het eerste dreigetelefoontje ontving, ze bezoek had van twee mensen die konden meeluisteren. Door dit toeval staat het incestslachtoffer, aan wiens lezing in de incestzaak door sommigen openlijk werd getwijfeld, nu niet langer alleen in haar verklaring.

Daar komt bij dat Yolanda zegt de stem van de anonieme beller te herkennen. De vrouw weet voor 95 procent zeker wie de hoofdrolspeler in het Epe-drama is, die verantwoordelijk is voor de nieuwe dreigementen. Ze overweegt opnieuw aangifte te doen bij de politie, maar ze aarzelt omdat ze er huizenhoog tegenop ziet opnieuw verwickeld te raken in een groot politie-onderzoek, met alle daarbij behorende publiciteit.

Ondertussen is Yolanda de wanhoop nabij. In haar nieuwe woonplaats op het nieuwe woonadres probeerde ze de afgelopen maanden samen met haar kinderen een nieuwe start in haar leven te maken. Nu één van de hoofdrolspelers in de Epe-zaak haar heeft opgespoord en de achtervolging heeft ingezet, wordt Yolanda opnieuw geconfronteerd haar gruwelijke en bizarre verleden.

Moeder uit Eper zaak TEL 11/11 '94 tijdelijk in tehuis zwakbegaafde kinderen

ZUTPHEN, vrijdag

Dinie van B.-W., moeder van slachtoffers Yolanda en Evelien uit de geruchtmakende Eper incestzaak, verblijft sinds drie maanden in een opvangtehuis voor zwakbegaafde jongeren in het oosten van het land.

Van B. verleent in dat kindertehuis hand- en spandiensten aan de leiding, maar staat voortdurend onder streng toezicht. De reclassering heeft haar in het opvanghuis geplaatst.

Het gerechtshof in Arnhem veroordeelde de vrouw in juni tot vier jaar celstraf omdat zij „een initiërende rol heeft gespeeld bij het zeer ernstig schenden van de lichamelijke integriteit van haar dochters” en „bij het gewelddadig afbreken van zwangerschappen van de dochters”.

Het hof hield rekening met het geestelijk niveau van de vrouw, dat het Pieter Baan Centrum in Utrecht vergeleek met dat van een achtjarige. De vrouw wacht momenteel op de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf.

Raadsman mr. Prisse zei gisteren: „De vrouw is, door haar intellectueel lage niveau, heel moeilijk plaatsbaar. Ze heeft al in een hele rij instellingen gezeten, maar gedraagt zich overal onhoudbaar. Daarom is in de zomer het opvangtehuis in beeld gekomen, want eigenlijk hoort zij daar met haar niveau van een achtjarige thuis. Tussen andere kinderen.”

Mr. G. van Driem uit Amsterdam, raadvrouw van dochter Evelien: „Ik kan het haast niet geloven. Ik kan me allerlei onderkomens voor deze vrouw voorstellen en ook allerlei soorten vrijwilligerswerk, maar uitgerekend niet bij kinderen. Het is onvoorstelbaar”, aldus Van Driem.

(ANP)

Veronica jaagt kindermoordenaar op

Van onze verslaggever
Steven Ramdharie
 AMSTERDAM

Gejank van bloedhonden, een foto van de moordenaar die als schiet-schijf wordt gebruikt en een ijerige radio-presenter die de dader van het misdrijf 'opjaagt'. Net zolang tot hij zich aangeeft. Hilversum is op het spoor van een kindermoordenaar. 'Er is maar één weg voor jou om aan dit onheil te ontsnappen. En dat is: geef je over. Ga naar de politie. We wachten op het moment dat jij breekt.'

Wat rechercheurs op oorlogssterkte anderhalf jaar niet voor elkaar konden krijgen in Drenthe - na 25 duizend manuren, vijftig paragnosten en vijfhonderd tips - lijkt een omroep wel te lukken. Tenminste, dat verwacht Veronica.

Wekenlang al weet de redactie van het radio-programma *Het Zwaarte Gat* wie de moordenaar is van Andrea Luten, het vijftienjarige meisje uit Ruinen dat op 10 mei 1993 op weg naar huis werd vermoord.

In acht afleveringen - de laatste werd maandag uitgezonden - is de

wurgmoordenaar de afgelopen weken toegesproken door eindredacteur Leo de Ruiters. Met uiteindelijk maar één doel: zorgen dat hij uit de anonimiteit treedt. 'Ik weet waar je woont, de omroep laat hem zelfs voortdurend volgen in zijn dorp. Nogal opmerkelijk, zoiets bizar, omdat justitie in Assen zich begin juli nog genoodzaakt zag, overigens voor de tweede keer binnen een jaar, om het speciale recherchesteam op te heffen.'

De zaak-Andrea Luten, die Ruinen nog steeds bezighoudt, was op een dood spoor beland. Dat weerhield de omroep er echter niet van om door te speuren. De dader, zo wist de politie immers te vertellen, was hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de streek. 'Wie weet zit hij nou te broeien op zijn kamertje', liet coördinator W. Jonkers van het recherchebureau zich medio juli nog ontvallen na de zoveelste tegenslag. 'De vraag is alleen: Wie maakt daar een einde aan? Wie durft die stap naar ons te zetten?'

Klaarblijkelijk is die gouden tip,

zo moeten we geloven, bij Veronica terechtgekomen. Want dankzij de hulp van zes paragnosten en de bekende uiteindeijk snel achter de identiteit van de dader te komen. Een goedkope stunt?

'Een hoogst ongebruikelijke methode', zo noemt officier van justitie mr S. Tempel de bijzondere maar vooral omstreden wijze waarop de omroep de moordzaak wil oplossen. Justitie, die weigerde aan de uitzendingen mee te werken, wil eigenlijk het liefst zo min mogelijk kwijt over de klopjacht van De Ruiters cum suis. Wel, zo geeft de officier toe, heeft justitie de nodige informatie van de omroep gekregen. Dat is uiteraard uitvoerig nagetrokken.

Tempel: 'Tot nu toe heeft dit alles niet geleid tot arrestaties. We bekijken de zaak neutraal. Iedereen heeft het recht om zijn steentje bij te dragen aan de oplossing zolang geen strafbare feiten worden gepleegd.'

De Ruiters is zich van geen kwaad bewust van zijn handelswijze. 'Psychologische oorlogsvoering', noemt hij de urenlange jacht op de ether. 'Zo laat hij tijdens een *seance* in het

Gijsselterbos, in het bijzijn van Andrea's moeder, de geest van het vermoorde meisje oproepen. In een straat waar de vermeende dader menig maal komt, is een pop in een etalage gestopt die sprekend lijkt op de dader. En natuurlijk wordt de persoon dag en nacht geschaduwd.

Gisteravond kondigde De Ruiters aan dat de moordzaak nu binnen twee of drie weken zal zijn opgelost. De naam van de dader werd achterstevoren afgespeeld en de presentator bezocht wederom de plek in het bos. 'Je ontkomt ons niet meer. Ik weet het nu helemaal zeker.'

De moeder van Andrea, op wiens initiatief het programma tot stand kwam, weigert van een klopjacht te spreken. 'Onethisch? Daar lach ik gewoon om. We hebben hier te maken met een kindermoordenaar, iemand die mogelijk in herhaling kan vervallen. De dader kan niet om deze uitzendingen heen, hij moet luisteren. We kunnen alleen hopen dat hij zich op termijn aan de politie overgeeft', zegt Lammie Luten.

Mocht de dader zich niet aangeven, dan gooit De Ruiters het bijltje er niet bij neer. Hij gaat door, zegt hij, desnoods ondergronds.

De politie zit met de handen in het haar, maar Veronica weet wie vorig jaar mei de vijftienjarige Andrea Luten in de bossen bij Ruinen vermoordde. Met behulp van zes paragnosten en een tipgever kwam eindredacteur Leo de Ruiters achter de identiteit van de dader en hij wil de moordenaar 'zo opjagen dat hij zichzelf aangeeft'. 'Lutens ter jij die Andrea Luten om het leven bracht. Dit programma is alleen bedoeld voor jou. In de komende acht uitzendingen van Het Zwaarte Gat zal ik steeds dichterbij je komen. Ik weet waar je zit.'

Het geluid van jankende bloedhonden die iets op het spoor zijn moet de drijffacht onderstrepen. Hoe krijg je een dader zo ver dat hij zichzelf aan-geeft? Daarvoor heeft De Ruiters een paar plannetjes bedacht. Zo bracht hij een bezoekje aan de pijnkelder van de Gewangenspoort in Den Haag waar geestdriftig werd verteld over oude interviewtechnieken en knelschroef, pijnbank en rekbank.

'Tja, toen wisten ze het wel', merkte De Ruiters, die nog meer in petto had voor de dader. In de

'Hallo, geesten van het licht'

etalage van een winkelstraat 'waar de dader wel eens komt' wordt iedere dag een kwartier voor opening een sterk op de dader gelijkende pop neergezet. De Ruiters heeft ook nog een oude vriend ingeschakeld, een oud-legionair, en hem voorzien van een wandelstok met injectiespuit waarin een hallucinogeen middel zit.

De Ruiters kan zich wild ergeren - hij vertelde het gisteravond in de vijfde aflevering - aan de pers 'die scheldt dat ik op de stoel van de politie ga zitten, dat het niet ethisch is'.

Par 1/11

De Ruiters: "Zodra je op een orthodoxe manier eens een keer een moordenaar in z'n kladden probeert te grijpen valt die hele calvinistische bened over je heen."

De Ruiters arsenaal beperkt zich niet tot aardse zaken: het Zwaarte Gat is immers een programma 'over het ongrijpbare, het onpeilbare'. De stem van de vermoorde Andrea wisten ze al op band op te vangen (ze vertelde wie de moordenaar was, maar daar kwam een piep overheen). Gisteravond werd 'een seance belegd', waarin vijf mensen om een tafel de geest van Andrea op probeerden te roepen met behulp van het zogenaamde 'glaasje draaien'.

'Goedenavond geesten van het licht, met wie spreken we nu? Wil u aangeven bij de letters met wie we spreken?'

Na een paar mistukke pogingen meldt de geest van Andrea zich. Op de vraag of de moordenaar gepakt zal worden, beweegt de tafel.

'Alles wijst in de richting van ja'.
 (wordt vervolgd)

H. H.

KORT NIEUWS

BD 10 Nov 1994 Pubermoord

BUDAPEST - De Hongaarse politie heeft twee pubers van 13 en 14 jaar aangehouden op de verdenking een negenjarig weeskind op brute wijze om het leven te hebben gebracht. Het lijk is zondag gevonden aan de oever van een meer in Fot. 'Lidtekens op het lichaam van het slachtoffer duiden erop dat hij is geslagen. Ook waren beide handen op zijn rug gebonden en is een stuk kleding in zijn mond gestopt', aldus een woordvoerder van de politie.

Kinderen doden man

SYDNEY - Vier kinderen van elf tot vijftien jaar stonden gisteren voor de kinderrechtter in het Australische stadje Wagga Wagga wegens de moord op een 55-jarige man. Zij zouden hun slachtoffer met de hulp van een aantal meisjes naar een park hebben gelokt, waar ze hem met stokken en stenen doodsloegen. Met het geld van de dode werden kratten bier gekocht.

Vermoorde Haagse scholiere meegelokt door man op fiets

TEL 26/11 Van onze Haagse redactie

DEN HAAG, zaterdag

De negenjarige Haagse scholiere Felicita, die donderdag op gruwelijke wijze werd vermoord, is waarschijnlijk meegelokt door een nog onbekende man.

Getuigen hebben het kind's ochtendstussen acht en half negen nog gezien bij het benzine-station aan het Kleine Loo in Den Haag. Zij zat achterop de fiets bij een onbekende man, van wie geen signalement bekend is.



Felicita

Felicita, van wie de politie de achternaam niet wil prijsgeven, is nooit gearriveerd op de Van Hoogstratenschool aan de Spaarwaterstraat, waar naar zij vanaf huis op weg was. Het vermoorde meisje werd rond het middaguur gevonden bij het volkstuintencomplex aan de IJscubweg.

Haar ouders bemerkten de vermissing van Felicita pas aan het eind van de middag en vernamen het dramatische nieuws over hun dochtertje toen zij aangifte deden bij de politie.

'Uit sectie is voornamelijk niets gebleken van een zedenmisdrijf. De recherche wil in het belang van het onderzoek geen nadere mededelingen doen over de verdere uitslag van de sectie. De Haagse politie is koortsachtig op zoek naar getuigen die Felicita donderdagochtend acht uur nog hebben gezien.'

Meisje (9) gruwelijk vermoord

DEN HAAG, vrijdag
 Een 9-jarig Haags meisje is gisterochtend op beestachtig wijze vermoord en achtergelaten langs de spoorlijn tussen Leiden en Den Haag.
 Het slachtoffer was gevonden bij het volkstuintencomplex Loolaan in de wijk Beuland. Het lijk werd gevonden op een tip van een tuinder. Het meisje is waarschijnlijk slachtoffer van een zedenmisdrijf.
 Een enorme politiemacht konde direct met honden de omgeving uit. Van de dader ontbreekt echter nog ieder spoor. Vandaag wordt sectie op het stoffelijk overschot verricht. TEL 25/11

dam.

Agenten lieten zich na moord om de tuin leiden

Politie stond bijna op 'graf' Kien Rombout

Door Servaas Smulders en Marc Brink

BD 15 NOV 1994

ROERMOND - Op de dag van zijn verdwijning, op 3 november 1991 's avonds laat, stonden twee politieagenten slechts enkele tientallen meters af van het vers gedolven graf van Kien Rombout, in de zandverstuiving nabij discotheek Goldfinger in Rosmalen.

Nog geen kwartier nadat de 15-jarige jongen door zijn moordenaar met behulp van een pioniersschopje was begraven, spraken de agenten de verdachte, een 43-jarige oud-woner van Rosmalen, ter plaatse aan. De agenten wilden weten waarom de man zijn auto op het verboden terrein had geparkeerd.

De agenten, die op dat ogenblik geen enkele argwaan koesterden, werden afgescheept met een smoes: „Ik wilde mijn benen even strekken”. De verdachte beschermde zich toen tegen de regen met de paraplu van Kien.

Dit relaas met nog meer details over de moord op Kien Rombout vertelt een 30-jarige Bosschenaar. De man zit in het Huis van Bewaring in Roermond wegens een veroordeling

tot 4,5 jaar cel voor de overval op een juwelier in de Vughtersstraat in Den Bosch. Volgens de Bosschenaar heeft de verdachte hem in het Huis van Bewaring exact verteld hoe hij Kien om het leven heeft gebracht en hoe hij de politie om de tuin heeft geleid. De politie bevestigt het verhaal van deze getuige in de zaak Rombout.

De verdachte werd daags na Rombouts verdwijning, op 4 november 1991, verhoord door de politie. Ook doorzocht de politie toen de zandverstuiving, maar hevige regenval had eventuele sporen volledig uitgewist. De auto van de verdachte werd dezelfde week nog door de politie geïnspecteerd, maar ook dat leverde geen aanwijzing op voor de opsporing van Kien.

Een tweede onderzoek met behulp van infraroodstralen bij de zandverstuiving in december 1991 bleef zonder resultaat. De leider van het onderzoek, T. van Loenhout: „We zijn destijds zo alert geweest als wij moesten en konden zijn”.

Aanwijzingen van de verdachte over de vindplaats van Kien waren aanleiding voor de politie

om in maart 1993 opnieuw te zoeken op de zandverstuiving. Toen met succes. De verdachte zei steeds dat hij de informatie over de vindplaats van andere gedetineerden had.

Kien had zijn ouders op 3 november verteld dat hij naar de verdachte ging voor een autorijtuig naar IJmuiden. Kien kwam niet meer terug. De verdachte heeft altijd ontkend dat hij Kien die dag heeft ontmoet.

Gestikt

Maar volgens de Bosschenaar heeft de verdachte bevestigd dat Kien wel degelijk bij hem op bezoek is geweest. Volgens de getuige vertelde hij dat Kien niet wilde ingaan op zijn seksuele avances. „Kien is toen vastgebonden aan handen en voeten. Toen Kien ging schreeuwen, heeft hij een kussen voor zijn mond gehouden totdat hij stikte. Hij vertelde mij dat het een ongelukje was”, zegt de Bosschenaar.

Vervolgens zou de verdachte Kien in landbouwplastic hebben gerold en in de diepvries hebben gestopt. Daarna is hij naar IJmuiden gereden. De

Bosschenaar: „De verdachte vertelde mij dat hij 's avonds na terugkeer uit IJmuiden Kien uit de diepvries heeft gehaald, in zijn auto gestopt en in de zandverstuiving begraven”.

Foto's

De Bosschenaar zegt met zijn relaas naar de politie te zijn gegaan nadat de verdachte enkele medegedetineerden foto's had laten zien van het lijk van Kien. „Ik heb ze zelf niet gezien. Maar toen ik hoorde dat die foto's er waren en er in het Huis van Bewaring grappen over werden gemaakt, was dat voor mij de druppel. Ik heb zelf kinderen en heb dit vooral gedaan voor de ouders van Kien.”

De oud-Rosmalenaar werd vorig jaar na de vondst van de stoffelijke resten van Kien aangehouden, maar wegens gebrek aan bewijs werd hij vrijgelaten. Zijn aanhouding in september was mede het gevolg van de uitlatingen van de Bosschenaar en andere gedetineerden. □

Pagina 14: Bosschenaar is bajes en criminaliteit beu

Massa-moordenaar krijgt „verdiende loon”

TEL 29-11

Van onze correspondent
NEW YORK, dinsdag

Een van de beruchtste Amerikaanse massamoordenaars is nu zelf vermoord. Jeffrey Dahmer (34), die heeft bekend de gruwelijke moorden van 17 mannen en jongens op zijn geweten te hebben en zijn slachtoffers gedeeltelijk opat, is gisteren in de Columbia-gevangenis van de staat Wisconsin doodgeslagen door een medegevangene.

Dahmer, bijgenaamd „de slager van Milwaukee”, werd drie jaar geleden gearresteerd.

In zijn flat vond mende afgezaagde lichaamsdelen van enkelen van zijn slachtoffers. In de koelkast bewaarde



Dahmer

Dahmer zelfs een paar hoofden, geslachtsdelen en een hart, dat hij van plan was later te eten. Dahmer pikte zijn slachtoffers op in homobars en winkelcentra, nam ze mee naar huis en vermoordde ze daar.

In juli dit jaar werd er ook al een aanslag gepleegd op Dahmer. Die mislukte omdat het scheermesje losliet uit het zelfgemaakte mes waarmee een andere gedetineerde de

massamoordenaar te lijf ging. Een woordvoerder van de gevangenis zei dat Dahmer gisteren toiletten aan het schoonmaken was toen hem met een zwaar voorwerp de schedel werd ingeslagen.

Shari Dahmer, Jeffrey's stiefmoeder, zei dat hij niet bang was. „Vanaf de dag dat hij werd gearresteerd, was hij van mening dat wat er ook met hem gebeuren mocht, het zijn verdiende loon zou zijn.”

'Jeugd-tbs' geëist tegen jongen wegens doden kleuter in zwembad

Van onze correspondent

MAASTRICHT

VK 2-11

Tegen de dertienjarige jongen die ervan wordt verdacht een vijfjarige kleuter te hebben verdrinken, heeft de Maastrichtse officier van justitie C. van Hilten gedwongen behandeling geëist in een jeugdinrichting. Zij acht bewezen dat de kleuter met opzet om het leven is gebracht.

Het misdrijf voltrok zich op 21 juli van dit jaar in recreatiebad Hommelheide in het Middenlimburgse Susteren. Daar dompelde de jongen zijn slachtoffer zo lang onder water, dat het kind buiten bewustzijn raakte en een dag later in het ziekenhuis overleed.

De dertienjarige stond dinsdag voor de Maastrichtse rechtbank terecht wegens doodslag. Aanvankelijk was hem moord ten laste gelegd, maar dat de kleuter met voorbedachten rade om het leven is gebracht, kon officier Van Hilten niet bewijzen. De raadsman van de jongen, G. Linders, vindt echter dat op

geen enkele manier kan worden aangetoond dat het kind opzettelijk onder water is gehouden.

Volgens hem is er sprake is van 'mishandeling met de dood tot gevolg'. Ook Linders wil een buitengewone behandeling voor zijn cliënt, maar hij bepleit vrijspraak voor de aanklacht 'doodslag'. 'Mijn cliënt is pas dertien jaar. Het maakt nogal verschil of hij de rest van zijn leven moet rondlopen met de gedachte een kind expres te hebben gedood of per ongeluk.'

De jeugdige verdachte is vanaf juli uitvoerig onderzocht door gedragsdeskundigen. Zij concludeerden dat de jongen 'duidelijk verminderd toerekeningsvatbaar' was tijdens het misdrijf. De officier van justitie heeft het advies uit het psychologisch rapport overgenomen om de jongen in een speciale behandelingsinrichting te plaatsen.

De PIBB-maatregel die zij eist, ofwel 'Plaatsing in een Inrichting voor Buitengewone Behandeling', kan worden beschouwd als een

vorm van jeugd-tbs. De buitengewone behandeling voor minderjarigen kan echter niet kan worden opgelegd in combinatie met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, zoals bij tbs voor volwassenen wel het geval is. De PIBB kan telkens met twee jaar worden verlengd tot maximaal het 21ste jaar van de veroordeelde.

De behandeling van de zaak gebeurde achter gesloten deuren. De rechtbank doet op 15 november uitspraak.

Jongen moet voor dood kleuter naar jeugdinrichting

Van onze correspondent

MAASTRICHT

VK 16-11

De dertienjarige jongen die afgelopen zomer een kleuter in een Limburgs natuurbad verdrinken, zal psychiatrisch worden behandeld in een gesloten jeugdinrichting. De rechtbank van Maastricht, die de maatregel heeft opgelegd, acht bewezen dat de jongen zijn vijfjarige slachtoffer opzettelijk heeft mishandeld.

Volgens de rechtbank heeft de jongen het kind niet opzettelijk gedood. Justitie voerde twee weken geleden aan dat de jongen uit moedwil had gehandeld en klaagde hem aan voor doodslag.

Het misdrijf gebeurde op 21 juli van dit jaar in recreatiebad Hommelheide in het Limburgse Susteren. Daar duwde de jongen de kleuter een aantal keren onder water, waardoor het kind buiten bewustzijn raakte en een dag later overleed.

Twee gedragsdeskundigen concludeerden dat de jongen op het moment van zijn daad verminderd toerekeningsvatbaar was. Uit hun onderzoek kwam verder naar voren dat de jongen heftige en onberekende agressie ten toon spreidt en de drang heeft om te overheersen. Daarbij richt hij zich vaak op kleine kinderen en kleine dieren. De zwakbegaafde jongen zit al vanaf zijn negende in een kindertehuis.

DOE EFFE NORMAAL!

Leerlingen die een sterke sociale binding hebben met hun school vertonen minder geweldadig gedrag. Geweld doet zich overal voor: het gebruik ervan door leerlingen is niet exclusief te koppelen aan een bepaald schooltype.

Geweld of agressie onder leerlingen komt minder vaak voor op scholen die doelgericht optreden tegen agressie en die aandacht besteden aan de individuele leerling. Dit blijkt uit het onderzoek 'Leerlinggeweld in het voortgezet onderwijs' dat op 14 oktober is aangeboden aan de staatssecretarissen Netelenbos (onderwijs) en Schmitz (justitie).

Mevrouw Netelenbos kondigde aan een landelijke commissie te zullen instellen om het geweld op scholen te voorkomen en te bestrijden. De bewindsvrouw wordt zelf voorzitter van deze commissie. Geweld op school zal tevens onderdeel uitmaken van een actieprogramma van het kabinet dat met voorstellen zal komen om het taboe te doorbreken.

Geweld doet zich veel vaker voor dan tot dusverre door het veld is aangeno- men, zo wordt duidelijk uit de steek- proef onder 71 scholen, honderd klas- sen, tweeduizend leerlingen uit het derde en vierde leerjaar en 130 docen- ten.

Een kwart van de leerlingen gaf aan een voorwerp, bedoeld als wapen, te bezitten. Elf procent zegt in de onder- zoekperiode tenminste één maal met een wapen, of iets dat daarvoor door moet gaan, op school te zijn geweest.

Grote scholen
Geweld komt niet vaker voor op grote (mammoet)scholen, zoals vaak wordt aangenomen. Ook maakt het niet uit hoeveel autochtone en allochtone leerlingen er zijn. Verder is de rich- ting van een school onbelangrijk. De thuissituatie blijkt niet doorslagge- vend te zijn.

Bij de presentatie van het weten- schappelijk onderzoek, in het Maer- lant Lyceum in Den Haag, maakte prof. dr. J.D. van der Ploeg direct korte metten met enkele hardnekkig levende vooroordelen. De emeritus- hoogleraar van de Rijksuniversiteit Leiden was voorzitter van de commis- sie die het onderzoek heeft begeleid. Wel blijkt dat zich vaker incidenten voordoen in het (individueel) voorbe-



vernielen van eigendommen op school, ordeverstoring in de les, strafwerk krijgen, vernielingen binnen en buiten de school en handtastelijkheden van meisjes en jongens.

Van de onderzochte leerlingen is de helft tenminste zelf éénmaal dader geweest van storend schoolgedrag (waaronder relatief geringe vergrijpen worden verstaan, zoals schelden, ordeverstoringen en pesten).

Zeven procent was dader van materi- eel geweld: zij combineren - binnen én buiten de school - ernstiger vergrijpen als stelen, vernielen, lastig vallen, chanteren en met een wapen bewer- ken.

Vijftien procent was dader van fysiek planmatig geweld. Dit betreft het berekend voorbereiden en gebruiken van hard, lichamelijk geweld met wapens tegen personen in of buiten school. Hierbij hoort tevens het begin- nen van handtastelijkheden met meis- jes.

Leraren
Leraren nemen minder accuraat waar dat een leerling geweldadig is dan medeleerlingen dat kunnen. Leerlin- gen onderling vormen hier een eigen circuit waarin ook wapenbezit bekend is. De leerkrachten vermelden over de leerlingen dat acht procent van de scholieren leerlingen wel eens slacht- offer is van pesten of geweld van andere leerlingen; zeven procent andere leerlingen wel eens pest of geweld tegen hen gebruikt; achttien procent lessen verstoort; 29 procent van de leerlingen meer zou kunnen presteren op school.

De studie is uitgevoerd door het Insti- tuut voor Toegepaste Sociale Weten- schappen (ITS) van de Katholieke Universiteit Nijmegen en stond onder leiding van dr. T. Mooij. Het initia-

tief hiertoe was genomen door de Commissie Jeugdonderzoek. Deze bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende ministeries en een waar- nemer van de Raad voor het Jeugd- beleid. De Commissie coördineert en initieert onderzoek onder jeugdigen. De betrokken departementen zijn OCenW, VWS en Justitie.

Actieplan
Bij de aanbidding van het onderzoek wezen alle sprekers er op dat gebeur- tenissen in school een afspiegeling zijn van de verharding binnen de maat- schappij. 'Kenmerken' van de leerling zelf, thuis en van de school spelen een rol bij de aard en omvang van leerlinggeweld. Geweld, en de bestrij- ding ervan, is daarentegen niet alleen een zaak van scholen.

In zijn boek schrijft Mooij dat slechts zeven procent van de 71 scholen een plan heeft om ongewenste gedragin- gen van leerlingen in te dammen.

Een greep uit de effectieve school- maatregelen:
• meer verantwoordelijkheid voor de leerling;
• het ontwikkelen van sociale vaar- digheden;
• wel regels, geen bureaucratie;
• onderwijs afstemmen op individueel niveau, tempo en leerstijl;
• het bevorderen van zelfstandig werken;

• samen leren; regels in klas en school positief formuleren;
• belonen en straffen;
• ouders bij school betrekken en vorderingen goed volgen.

'Dus', zei dr. Van der Ploeg, 'de school kan er wat aan doen.'

De staatssecretarissen van onderwijs en justitie hebben hun hoop gevestigd op het feit dat een doeltreffend school- beleid tegen agressie, leerlingen tot socialer gedrag bewegen kan. Daar zien zij meer in dan in metaaldetecto- ren en aanverwante oplossingen die door Netelenbos werden afgedaan met de literaire verwijzing: 'En omdat wij verwaald waren, begonnen wij steeds harder te lopen.' Het is volgens de bewindsvrouw zinvoller om op tijd de weg terug te vinden.

Handleiding
De staatssecretarissen ontvingen op het Maerlant Lyceum ook de handlei- ding 'Effe Dimme', met tips voor Haagse scholen over het omgaan met agressie en geweld. 'Geen onderzoek. Geen wetenschap. Maar gewoon een praktisch draaiboek voor leerkrachten en schoolleiders met tips over het omgaan met situaties waarin sprake is van geweld.'

De adviezen zijn afkomstig van scho- len in Scheveningen en de wijken

ACTIEPROGRAMMA TEGEN GEWELD

Bij de presentatie van het onder- zoek 'Leerlinggeweld in het voortge- zet onderwijs' kondigde staatssecre- taris Netelenbos aan met een actieprogramma ter voorkoming en bestrijding van geweld in scholen te zullen komen.

De staatssecretaris ging tijdens de bijeenkomst eveneens in op de resultaten van het onderzoek. Daar- bij zei zij dat scholen hoe dan ook de fysieke en psychologische veiligheid van leerlingen en leraren moeten kunnen garanderen. De onderzoeker geeft in zijn conclusies aan hoe de 'goede' school er uit zou moeten zien.

Staatssecretaris Netelenbos: 'De uitkomst dat 'de school ertoe doet' onderschrijf ik volledig. Een 'goede' school, waar overigens ook best conflicten kunnen voorkomen; die zorgvuldig de cognitieve en sociale aspecten van het onderwijsproces organiseert. Een 'studiehuis', een plaats waar volop aandacht is voor leren en kennisoverdracht, maar ook voor de omgang met elkaar en de verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke: een plaats waar je je thuis kunt voelen. Dat is precies wat we met de onderwijs- kundige vernieuwingen, zoals de basisvorming beogen.

In het begin van de zomer heeft minister Ritzen naar aanleiding van enkele incidenten al aangekondigd dat we gaan werken aan een actie- programma. Dit kabinet heeft als prioriteit de bestrijding van geweld uitdrukkelijk in het regeerakkoord opgenomen.

Actieprogramma
Het actieprogramma zal worden opgesteld door een 'Commissie ter voorkoming en bestrijding van geweld in scholen'. Staatssecretaris Netelenbos wordt zelf voorzitter van deze commissie.

De commissie zal voorstellen doen

hoe het taboe over het onderwerp geweld op school kan worden door- broken, hoe scholen en andere orga- nisaties rond de school zich bewust kunnen worden van de problemen, en hoe informatie zo breed mogelijk kan worden verspreid. Daarbij gaat het ook om praktische informatie over 'hoe te handelen'. Het draai- boek 'Effe dimme' van de Gemeente Den Haag is daar een voorbeeld van.

De commissie zal de voorstellen uitwerken in een actieprogramma voor 1995. Voor de langere termijn (drie à vier jaar) zal de commissie een globaal actieprogramma ontwik- kelen om geweld in scholen te voor- komen en te bestrijden. De commis- sie zal zich inspannen om voor 1 februari 1995 beide programma's gereed te hebben.

De commissie is als volgt samenge- steld: staatssecretaris Netelenbos, (voorzitter); mevrouw drs. J.W.A. Verlaan, Ministerie van OCenW. (plaatsvervangend voorzitter); mevrouw drs. M.J.M. Mutsaers, Ministerie van Justitie (secretaris); mevrouw drs. Z. Alantor, Ministerie van OCenW (algemeen adjunct).

Leden: H. Beroud, zelfstandig organisatie-adviseur te Rotterdam; G. Dijkhuizen, directeur van een school voor v.s.o. te Enschede; drs. J.A.R. Heemskerk, voorzitter Raad voor het Jeugdbeleid; drs. N. Igit- man, Riagg-Oost te Amsterdam; H.C.M. Janssen, Ministerie van VWS; R. Limper, Vereniging voor Openbaar Onderwijs; drs. B. van der Meer, Katholiek Pedagogisch Centrum; A.A. Peters, projectleider geïntegreerd veiligheidsbeleid gemeente Rotterdam; prof. dr. J.D. van der Ploeg, emeritus- hoogleraar orthopedagogiek; mevrouw mr. A.C. Quik-Schuyt, kinderrechtster te Utrecht; mevrouw drs. M. Weisglas, rector Mondriaan- lyceum te Amsterdam.

De commissie zal voorstellen doen

ALGEMEEN

ALGEMEEN

lingen en rondhangend volk (subsidie bij justitie aangevraagd);
 • leerlingen helpen met het besteden van hun vrije tijd;
 • overleg uitbreiden met onder meer buurt, politie, leerplichtambtenaren.

Opmerkelijk genoeg is deze grote scholengemeenschap bezig om van vijf vestigingen vijf aparte 'schooltjes' te maken met ieder een eigen identiteit. 'Zo worden de voordelen van een grote, brede scholengemeenschap gekoppeld aan de voordelen van kleinschaligheid', aldus het plan.

Mieke van der Wenden

'Leerlinggeweld in het voortgezet onderwijs', dr. T. Mooij, Katholieke Universiteit Nijmegen, Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen. ISBN 90-5554-011-0.

'Effe Dimme', gemeente Den Haag, dienst Onderwijs, directeur openbaar onderwijs Lex Burgers van de Bogaert, Burgemeester de Monchyplein 14, 2585 BD Den Haag. Telefoon: 070-3532523.

dammen. De maatregelen maken deel uit van een breder plan voor een beter leefklimaat in en om de school. Een dag voor de presentatie van 'Leerlinggeweld in het voortgezet onderwijs' en 'Effe Dimme' maakte het JWC een eigen voorlopig beleidsplan openbaar.

Een paar punten uit het plan dat in eerste instantie betrekking heeft op de twee (van de vijf) vestigingen in de binnenstad van Den Haag waarbij 1500 (van de tweeduizend) leerlingen betrokken zijn:

- duidelijker afspraken over de orde in school;
- verbeteren van de relatie tussen de leerlingen en de buurtbewoners;
- coördineren van de pauzes op beide vestigingen in de binnenstad;
- schoonhouden van de omgeving en het assisteren van de conciërge (het JWC krijgt voor dit doel twee banenpoolers via het Projectplan Schilderswijk);
- controle van schoolgebouwen en omgeving tussen 12 en 16 uur door een schoolwacht (bij het Ministerie van Justitie is subsidie aangevraagd);
- trainingen van team en onderwijs-ondersteunend personeel die zijn gericht op het omgaan met agressie op het werk, en agressie bij ouders, leer-

Een bom in de Passage

WV 05.11.94

Op VRIJDAG 21 OKTOBER ontplofte in de Haagse Passage, een drukke, overdekte winkelstraat, een bom: zeven voorbijgangers raakten gewond, er was veel materiële schade. Dat gebeurde twee dagen na de grote explosie in een drukke winkelstraat in Tel Aviv. Toevallig? Of was er sprake van een imitatie. Een week later liet de politie weten dat het (in de Passage) ging om een 'niet-professionele bom', die voor het grootste deel bestond uit vuurwerk, waar nog een 'chemische stof' aan was toegevoegd. Vuurwerk - is het een voorloper van oudejaarsavond? Of een perfect voorbeeld dat geweld op televisie tot imitatie noodt?

In Engeland is de première van 'Natural Born Killers' van Oliver Stone voorlopig uitgesteld. De film toont een moordend koppel, een Bonnie en Clyde maar de roem wordt door de media (à la O.J. Simpson) direct over voorgepaga meise, rijdend door de stad, vier mensen doodgeschoten - in hun woning hing een affiche van Stones film. In Amerika onthoofde een veertienjarige jongetje een vriendje omdat hij beroemd wilde worden als 'natural born killer'. Daarom willen de Engelse instanties er nog eens over nadenken of de film wel toegelaten moet worden - want in dat land wordt er nog wekelijks gerefereerd aan de moord op de kleine James Bulger, door een tien- en een elfjarige jongetje. En die hadden thuis net een video gezien waarin, op bijna dezelfde manier, ook een jongetje vermoord wordt.

In Noorwegen hebben drie kindertjes een vijftienjarige meise zo bewusteloos geslagen dat ze, in de sneeuw, aan onderkoeling doodging. De beelden (de sneeuw, de ouders) wa- ren over de hele wereld te zien. De Noorse filmkruising ver- hoogde de toegankelijkheid tot Stones film - alsof er een sa- menhang was en die is er natuurlijk voor iedereen die hem zien wil.

Want we leven in het mediatiptiek en we kunnen - daar heeft Stone gelijk in - niet zonder de samenhang. Een kind dat een ander kind vermoordt is verbijsterend, maar als blijkt dat het geen uitsondering is, hoeven we, enigszins ge- rustgesteld, alleen maar naar de oorzaak of de oorzaken te gissen. Niet alleen mannen en vrouwen doden, ook kinde- ren. Lees maar - elke krant, elk weekblad dat zichzelf res- terug.

de zaal te griffelen om het woord 'relatievorming'. 'Je zorgt er gewoon voor dat ze verkeren krijgen en opge- lost is het probleem', aldus een van hen, die het begrip wat letterlijk opvatte.

Een scholiere uit Zeist noemde een landelijke commissie ter bestrijding en voorkoming van geweld geloofwaardiger als ook met leerlingen wordt gepraat. Netelembos zegde dit toe, hoewel zij nog niet kon zeggen in welke vorm dit overleg zal worden gegoten.

Sommige leerlingen waren bang dat een scholenfusie voor problemen zal zorgen. Wethouder Van Kampen: 'Waar fuseren jullie dan mee?' Meisje: 'Nou, met van alles'. Andere leerlingen merkten weer op dat zij geen proble- men hebben met het fusieproces op hun school. 'Ik zit op de Dalton Scho- lengemeenschap in Den Haag. Wij zijn net gefuseerd met de Francois Vatel- school maar we merken er niks van.'

Afspraken

Het Johan de Witt College (JWC) in Den Haag hoort bij de zeven procent die maatregelen heeft genomen om agressie onder leerlingen in te

van grote scholen. Zij wees er op dat niet alle kleine scholen per definitie een leerlingvriendelijk beleid voeren, omdat bijvoorbeeld de schoolleider daartoe niet altijd voldoende is toege- rust. 'Ik zie nu wel een mevrouw 'nee' schudden', aldus een alerte Netelembos, 'maar uit het onderzoek blijkt echt dat geweld niet per definitie vaker voorkomt op grote scholen.' De leerlingen namen niet gemakkelijk genoegen met antwoorden van de bewindslieden. 'U zegt zelf: op grote scholen moeten we mensen opleiden. Op kleine scholen gaat zoiets vanzelf', zei Okke Witteman toen hij voor de vierde keer achter de microfoon ging staan.

Relatievorming

Hanna Amour van het Mondriaan Lyceum in Amsterdam vertelde dat iedere leerling op haar school vol- doende aandacht van een persoonlijke mentor krijgt. Pauline Jonquière (5 v.w.o.) van het Stanislas College in Delft zei dat leerlingen op haar school in de derde en vierde klas vier maal een blokkuur van honderd minuten relatievorming krijgen. In deze blokkuren wordt aandacht besteed aan onderwerpen als godsdienst, seks of geweld. 'In die lessen komt er bij de leerlingen van alles los. Ook bij leer- lingen die nooit iets durven te zeggen.' Terwijl Pauline Jonquière duidelijk maakte dat het Stanislas College met het vak relatievorming een beleid voert zoals dat door de onderzoekers en staatssecretarissen wordt voor- ge- staan, zaten enkele volwassenen in

ALGEMEEN

len' los van elkaar kunnen staan, zei een aantal leerlingen in de zaal stelling dat zij zich meer thuisvoelen op klei- nere scholen. 'Op een kleine school kennen de leerlingen en de leerkrach- ten elkaar', zei Maarten van der Vlugt van het Coornhert Gymnasium uit Gouda. 'Dan heb je geen leerlingen- volgsystemen en trainingen voor docenten nodig om ervoor te zorgen dat er een individueel beleid wordt gevoerd.' Applaus.

Schoolgenoot Okke Witteman wees op ontwikkelingen in de Verenigde Staten, waar weer kleinere scholenge- meenschappen worden gevormd. Hij zit zelf het liefst op een kleine school met een goed beleid. 'Wij hebben geen

Kans op gewelddadig gedrag wordt minder en binding de school leerlingen meer verantwoordelijkheid geeft

hekken met pinnen, geen kluisjes en er wordt nooit wat gejat.' Applaus.

Staatssecretaris Netelembos onder- schreef de stelling dat een goed indivi- dueel beleid organisatielant vraagt

Haagse Hout, Laakkwartier en Seg- broek die hun ervaringen willen door- geven aan andere onderwijsinstellin- gen. 'Effe dimme' bevat ook aanbevelingen over juridische stappen en technische voorzieningen. Nieuw is een overleggroep van de Haagse dienst Onderwijs, politie en justitie die snel actie onderneemt als een incident op een school dreigt uit te groeien tot iets structureels.

'Niet van alle dag'

Volgens onderwijswethouder Van Kampen is geweld niet een onderwerp dat 'aan de orde van de dag is'. Ten- minste: in het onderwijs doen zich volgens haar niet meer incidenten voor dan 'elders' in de maatschappij. 'Per jaar krijgen wij tien tot vijftien meldingen binnen, hoewel natuurlijk niet alle incidenten worden gemeld. We hebben het dan soms over ouders die boos op school komen, omdat hun kind niet briljant genoeg bevonden wordt. Maar veel incidenten hebben ook te maken met mensen van buiten de school. Duidelijk is dat zulke vormen van geweld vaak ingrijpende gevolgen hebben.'

Met de overige sprekers hoopt Van Kampen het taboe te doorbreken bij scholen die nog altijd liever zwijgen over zulke zaken uit angst voor hun imago. Uit de Haagse praktijk heeft de wethouder ervaren dat scholen voor een veiliger leerklimaat kunnen zorgen door leerlingen en ouders bij schoolzaken te betrekken.

Leerlingen

Ronduit verfrissend was een discussie met leerlingen, die volgde op de officiële presentatie van het gewelds- onderzoek. 'Leerlingen in de puberteit zijn bezig met hun ontwikkeling', zei Hilde Laféber, scholier op het Dr. Nassau College in Assen en voorzitter van het Landelijk Actie Comité Scho- lieren (LAKS).

'Ze willen ergens bij horen. Ze willen iemand zijn. Dat wordt op veel scho- len niet erkend. Het is een oplossing als leraren en leerlingen daar over praten, maar leerlingen moeten er ook onderling over praten. Leerlingen moeten tegen elkaar durven zeggen: doe effe normaal, keep it cool.' Volgens prof. Van der Ploeg zijn niet alle scholen doordrongen van het feit, dat leerlingen geen leermachines zijn, maar jongeren met ieder een eigen sociaal-emotionele bagage. 'Die kunnen ze 's morgens niet achterlaten in het fietsenhok. Hij pleitte er voor leerlingen op andere capaciteiten aan te spreken, zoals hun sociale en crea- tieve vaardigheden.'

Kleine school

Hoewel het onderzoek uitwijst dat de onderwerpen 'geweld' en 'grote scho-



Protocol moet pesten op school voorkomen

Van onze verslaggeefster Ellen de Visser

NIMEGEN VK 2-11-74

Soms gaat het om het jongetje dat te dik is, slapen heeft of een bril draagt. Dan weer is het die lange slungel of dat meisje dat zo irritant goed kan leren. Of die ene van wie de vader al zo oud is of wiens moeder in een oude DAF rijdt.

In iedere klas zit wel een pisaal, een leerling die wordt uitgescholden voor 'brillejood', die wordt geschopt en geslagen en wiens fiets in de sloot wordt gegooid. 'Kinderen kunnen ongeloflijk hard zijn onder elkaar', zegt maatschappelijk werker Annemiek Janssen (51) uit Nijmegen. 'Het is soms ten hemel schreiend wat ik te horen krijg.'

Janssen richtte twee maanden geleden onder de naam Samenspel een particuliere praktijk voor kinderbegeleiding op, waar ze 'antipestcursussen' geeft. Gepeste kinderen en pestkoppen leren er hoe ze een andere houding kunnen aannemen, waardoor ze voortaan normaal met leeftijdgenoten kunnen omgaan.

Voor de cursussen is veel animo. Logisch, want uit het pestonderzoek dat twee jaar geleden werd

gehouden, blijkt dat 385 duizend kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs regelmatig worden gepest, terwijl veel scholen volgens Janssen nauwelijks weten hoe ze met pesten moeten omgaan.

Daar komt vanaf vandaag verandering in. Vier landelijke ouderverenigingen presenteren in Den Haag gezamenlijk een *Nationaal Onderwijs Protocol* tegen pesten. Het protocol moet een aanwijzing zijn voor scholen en ouders. Er zijn themapakketten samengesteld voor de leerlingen, er komen scholingscursussen voor leerkrachten en er worden ouderavonden georganiseerd.

Het protocol komt niets te vroeg, zegt Janssen. Pestgedrag, zo ervoer ze tijdens haar werk als gedragskundige in het speciaal onderwijs, heeft lang in de taboesfeer gezeten. Dat lag deels aan de ouders, want het is vanzelfsprekend beschamend om als trotse vader of moeder te moeten toegeven dat Franse niet zo populair is in de klas.

Maar ook de kinderen die gepest worden, praten daar liever niet over. Dat heeft verschillende redenen, weet Janssen. 'Kinderen willen hun ouders niet teleurstellen en zeker niet in paniek brengen. Ze denken daarnaast vaak dat het getreiter

erbij hoort, omdat ze niet anders weten of ze hopen dat het pesten vanzelf wel stopt. En ze zoeken de schuld veelal bij zichzelf. Zie je wel, denken ze dan, ik ben ook stom.' Die schuldbevuste houding maakt vaak dat het pesten jarenlang doorgaat. Dat een kind dat na zes jaar lang te zijn gepest op de lagere

'School moet gewoon veilige haven zijn'

school in de brugklas van de nieuwe scholengemeenschap weer de zondebok wordt. 'Doen alsof je onzichtbaar bent', noemt Janssen het. 'Je loopt een verhoogde kans om gepest te worden als je opvalt. Maar die kans wordt veel groter als je aangeeft dat er met jou geen rekening gehouden hoeft te worden, dat je alles wel goedvindt.'

Aan die houding probeert Janssen in groepstrainingen te werken. Door kinderen te leren hoe ze voor zichzelf moeten opkomen. 'Ik vraag ze bijvoorbeeld: wat doe je als iemand tegen je schreeuwt. Ze moeten dan aangeven wat ze voelen en wat ze van de ander willen. Bijvoorbeeld: ik voel me bang en ik wil dat jij vriendelijker tegen me praat. Het lijkt zo simpel, maar het blijkt dat gepeste kinderen vaak niet duidelijk kunnen maken wat ze willen. Ze lopen weg of gaan het de schreeuwer naar de zin maken.'

De ouders krijgen ook advies: goed luisteren naar het kind, praten met de leerkracht of de directie, desnoods proberen de sfeer op school te beïnvloeden door in de ouderraad te gaan zitten of te gaan helpen in de klas. Absoluut fout: contact zoeken met de ouders van de pestkop. 'Het lijkt de meest voor de hand liggende reactie, maar het werkt meestal niet. Ouders weigeren vaak in te zien dat hun kind anderen pest.'

Ook pestkoppen doen aan de trainingen mee. 'Kinderen die pesten, zijn vaak ook erg onzeker. Ze worden veelal zelf gekleinereerd, thuis of op school en hebben geleerd om frustraties af te reageren

op zwakkeren.' De trainingen moeten ervoor zorgen dat kinderen het gevoel krijgen er weer bij te horen. Dat is enorm belangrijk, zegt Janssen, want het getreiter kan kinderen heel diep raken. Faalangst en onzekerheid zijn nog de minst ernstige gevolgen. Zelfdoding komt bij gepeste kinderen vaker voor dan menigene denkt.

Maar ook de gevolgen op lange termijn zijn niet onaanzienlijk. Pestkoppen hebben een grotere kans om in de criminaliteit te geraken. Gepeste kinderen worden later zelf bijna altijd pestkoppen, vaak enorm agressieve. Tegelijkertijd houden ze een soort vluchtgedrag. Veel van hen gaan alcohol of drugs gebruiken.

Naast de ouders en de kinderen zelf speelt ook de school een rol in het stoppen van het pestgedrag. 'Leerkrachten zien soms wel dat een kind getreiterd wordt, maar wijten het dan aan het kind zelf. Zeggen dan: ja, maar hij is ook wel lastig. Nu in het protocol eindelijk zwart op wit staat dat pesten gewoon niet kan, hoop ik dat er veel gaat veranderen. Want kinderen hebben nooit schuld aan pesten. School moet gewoon een veilige haven zijn.'

EG: NIZJNI NOVGORODI"

"Nizjni Novgorod," piepte ik benauwd omdat een hele klun jongens zwaar op mij lag. "Spreek uit: Gorki!" Ze draaiden mijn arm op mijn rug haast uit de kom. "Gorki," bracht ik uit. "Zeg: Nizjni Novgorodi!" Enzovoort, tot ze er genoeg van hadden.

Het was een geliefd spel en de herinnering eraan maakt twee dingen duidelijk: (a) wij schooljongens waren in de Koude Oorlog gefascineerd door de naamsvormingen die de communisten overal in de Sovjet-Unie hadden doorgevoerd ("Zie, ik maak alle dingen nieuw.") en (b) ik behoorde tot de onderliggende partij.

Ik wil niet beweren dat ik als schooljongen 'gepest' werd. Zoals ik later voor militaire dienst ongeschikt werd bevonden wegens psychische instabiliteit van het type S-4 in plaats van het roemruchte S-5, zo scoorde ik op school voor gepest worden een magere P-4. Zouden ik en de echte P-5'ers toen geholpen zijn geweest met het 'onderwijsprotocol inzake pesten' dat dinsdag in Nieuwspoor te Den Haag door Tineke Netelenbos, wegens vlijt en gedrag beloofd met een staatssecretariaat, is getekend?

De meesten van onze onderwijzers waren sociaal-democraten, net als de staatssecretaris, maar uit weerbarstiger hout gesneden. Ze waren afkomstig uit Friese dorpen en hadden veel tegen de wind in moeten fietsen om naar de kweekschool te kunnen. Hun devies in het leven was: "Tanden op elkaar en je tong ertussen." Wie almaar werd overgeslagen bij het poten, moest maar beter leren voetballen, of anders een boek lezen. De pestkoppen grijnsachten, hun slachtoffers leden in stilte.

Nu gaat het anders. De zaak wordt 'uit de taboesfeer gehaald', 'bespreekbaar gemaakt' en tot 'probleem' gepromoveerd. Dan blijkt het heel erg: liefst 380.000 leerlingen worden 'regelmatig gepest'. Voeg daarbij de minstens even grote

groep pestkoppen en de totale 'probleemgroep' omvat bijna één op de drie scholieren. Telkens wanneer men een nieuw probleem (stress, slapeloosheid, seksuele intimidatie) proclameert, blijken honderdduizenden landgenoten ermee te tobben. Bij elkaar opgeteld betekent dit dat elke Nederlander aan meerdere problemen moet lijden. "De gevolgen van deze ellende zijn schrikbarend," zei in Den Haag de voor-



zitter van de desbetreffende 'koepel' en hij somde op: 'schooluitval', 'zitten blijven', later 'moeite met de ouderrol, moeite met relatievorming', 'drugs', 'alcohol', 'criminaliteit' tot 'zelfdoding' aan toe. Sterker, ook de 'zwijgende' meerderheid van 'mee- of weglopers' wordt vanwege haar 'ontvluchtgedrag' tot probleemgroep gebombardeerd. Wat een getraumatiseerde natie, zeg.

Als een probleem deze graad van erkenning heeft bereikt, wordt er 'beleid opgezet' of een 'nationale actie'. Het laatste gebeurt in het onderhavige geval. Behalve dat protocol komen er themapakketten, folders, scholingscursussen, groepstrainingen, coördinatoren, natuurlijk een ideële Ster-spot en posters.

"Pesten... over en uit!" staat daarop boven een cartoon waarop een gemene pestrat de school uit wordt geschopt.

De voorzitter had het verschijnsel al in alle ernst vergeleken met de pest in de middeleeuwen en meer recent in India,

die immers ook bestreden wordt door de pestrat uit te roeien. De staatssecretaris sprak de hoop uit dat 'die vervelende pestratten definitief uit de school zullen verdwijnen'. Daarna kwamen er jongelui binnen in lollige rattepakken die het tekenen van het protocol ludiek bemoeilijkten. Dat zat ze niet glad: zonder omhaal werden ze de deur uit gewerkt. Opgesluit staat netjes.

Het is een schattige actie, omdat ze uitgaat van de Anne Frank-achtige gedachte dat de mens in wezen goed is en dat je met posters dus een heel eind komt. Het is illusiepolitiek. De actie zou eeuwig moeten duren, want steeds komen er nieuwe generaties pestkopjes en gepenteerde slachtoffertjes de school binnen. Zo'n protocol is een papieren tijger.

"De school moet weer een veilige haven worden," noteerde ik tot drie keer toe. Bestaan er wel veilige havens in het leven? Mensen pesten elkaar overal en altijd: in het gezin, op kantoor en in de sportclub. De onderwijzer, mits daartoe getraind op v/h de kweekschool, kan proberen de schade te beperken, maar hij kan zijn pupillen niet vrijwaren van de slagen van het leven.

De actie wil, zei de voorzitter, 'het levensgeluk van kinderen verbeteren'. Je moet erin geloven, net als toen de overheid indertijd het 'welzijn' van de mensen ging bevorderen. Doorgaans komen zulke voornemens neer op het koesteren van de zwakken, terwijl de sterken nog steeds in hun vuistje lachen. Het is van een vooruitgangsoptimisme dat steevast voor de val komt.

Op de persconferentie werd slechts één vraag gesteld: waarom men er niet eerder aan begonnen was. Het antwoord bleef uit, maar is evident: omdat er toen andere kwesties op de schoolagenda stonden - de Derde Wereld, het milieu of discriminatie. Nu is het pesten aan de beurt, totdat de aandacht weer door iets anders opgeëist wordt. Dan zal ergens nog een vergeelde poster hangen met die hoopvolle tekst: "Pesten... over en uit!"

Twaalfjarige achter tralies

AMSTERDAM - Een twaalfjarige jongen uit Amsterdam is achter de tralies beland in verband met bedreigingen en onzedelijk gedrag. Hij maakte zich daarna samen met zeven andere jongens schuldig op zijn school. Hij is voorgeleid aan de officier van justitie. Samen met een jongen van elf jaar wordt de jeugdige arrestant beschouwd als de motor achter een reeks van incidenten. Die speelden zich sinds maart af op de Dorus Rijkersschool in Amsterdam-Noord. Hierbij misdroegen de jongens zich geregeld tegenover acht meisjes. De elfjarige jongen zit niet vast, omdat hij nog net onder het jeugdstrafrecht valt.

al jaren. Voor zover nu bekend veranderden de verhoudingen tussen de jongens en de meisjes van de huidige 7e en 8e groep zo rond maart van dit jaar. Vanuit de spelsituatie gedroeg een aantal jongens ten opzichte van een aantal meisjes zich steeds handtafelijker. Om te voorkomen dat de meisjes de onzedelijke benaderingen zouden door vertellen, werden zij met geweld bedreigd, aldus een politievoorzitter.

nee van een leraar werd gestolen. Agenten die een onderzoek instelden, kregen van kinderen te horen dat er op grote schaal bedreigingen en handtafeligheden door medeleerlingen plaatsvonden. Be sloten werd om de hulp van de Sociale Jeugd- en Zedenpolitie in te roepen, omdat de spanning op school torenhoog was opgelopen. "De meeste van de betrokken kinderen zijn met elkaar opgegroeid en kennen elkaar

Terreur jongens op basisschool

(Van een verslaggever) AMSTERDAM - De Amsterdamse Sociale Jeugd- en Zedenpolitie is een onderzoek begonnen naar vijf jongens die de afgelopen maanden leerlingen van de Doris Rijkersschool, een basisschool in Amsterdam-Noord, hebben geterroriseerd. Volgens de schoolleiding gaat het om twee jongens van twaalf jaar en zijn de anderen jonger. Ze zitten op verschillende scholen. De schoolleiding heeft twee van hen geschorst.

De jongens, drie van Marokkaanse afkomst en twee van Surinaamse afkomst, zouden zes meisjes onder bedreiging van vliedermessen hebben afgeperst en aangerand. In ten minste een geval werd een meisje onder bedreiging van een mes van haar slijpe ontdaan. De zaak kwam aan het licht nadat twee Marokkaanse jongens de portemonnee van een docent hadden gestolen. De docent deed aangifte. Toen de politie op school kwam en met de klasgenoten sprak, bleek dat de twee veel meer op hun kerfstok hadden. Ze van hun klasgenootjes kwamen met belastende verhalen die ze uit angst voor wraak niet eerder hadden verteld. Toen de twee jongens daarop

Twaalfjarige achter tralies voor zeden-delicten op school

AMSTERDAM, donderdag Een 12-jarige jongen uit Amsterdam is achter de tralies beland in verband met bedreigingen en onzedelijk gedrag op de Doris Rijkersschool in Amsterdam-Noord. Hij maakte zich daarna schuldig samen met zeven andere jongens van zijn school. Samen met een jongen van 11 jaar wordt de jeugdige arrestant beschouwd als de motor achter een reeks van incidenten, die zich sinds maart van dit jaar afspeelden. De 11-jarige jongen zit niet vast, omdat hij nog net onder het jeugdstrafrecht valt. De Amsterdamse politie heeft het onderzoek over de bedreigingen, waarover deze krant anderhalve week geleden berichtte, afgesloten en in totaal negen aangiften opgenomen. Het onderzoek bracht aan

Psychiaters leren daders seksuele misdrijven perverse drift beheersen

STA 25.11.94

Mit drei Artikeln versucht Emma im September/Oktoberteft, die Diskussion über den „Mißbrauch des Mißbrauchs“ aufzuhalten. Dies geschieht mit nach meiner Auffassung nicht hinnehmbaren Unterstellungen und falschen Behauptungen, mehr als dies in dem vor allem zitierten Spiegel-Artikel der Fall ist. Den Gipfel der Parteilichkeit sehe ich in dem kurzen Statement meiner Kollegin. Sie weist darauf hin, daß nur in 16 von 100 Strafverfahren eine Anklage erhoben werde und 12 dieser 16 Angeklagten verurteilt würden, zwei zu einer Gefängnisstrafe ohne Bewährung. Schlußfolgerung: „Von 100 Mißbrauchern gehen also 98 frei aus.“ Dabei ergibt sich aus dem Artikel selbst, daß nicht nur zwei bestraft werden, sondern Gefängnisstrafen erhalten ohne Bewährung. Wer heute von vornherein eine Strafe nur dann als wirksam annimmt, wenn ohne Bewährung verurteilt wird, sollte sich auch einmal mit den Problemen eines Haftvollzugs auseinandersetzen. Und bei eingeleiteten Strafverfahren gibt es auch falsche Beschuldigungen, die oft noch eindeutig nachweisbar sind. Parteilichkeit im Strafverfahren muß sein. Allerdings sollten rechtsstaatliche Gebote, vor allem die Unschuldsvermutung, auch von Seiten des Opfers eingehalten und beachtet werden.
RAINER SCHMID, Rechtsanwalt Nagold/Baden-Württ.

ANTWERPEN — Celgenoten spuwen in hun nek bij de luptpauze en gooien hen de gevangenis uit. Buren smeren drek aan de voordeur van hun moeder. Daders van seksuele misdrijven krijgen meer te verduren dan alleen een juridische straf. Omdat velen bij het verlaten van de cel in hun oude gewoonten herfallen, onderzochten vier psychiaters van de Universitaire Instelling Antwerpen honderd aparte gevallen. Met medikatie, maar voornamelijk met therapie probeerden ze de perverse drang, de *parafalie*, uit hun brein te wissen. Vandaag bespreken de onderzoekers de resultaten op een symposium. Om te voorkomen dat er nog slachtoffers vallen.

„Ludo? Die was hier uitschot“, zegt de cipier van gevangenis de Rotonde in Breda kurkdroog. De strafinstelling sloot een jaar lang de moordenaar van Inge Breughelmans en Ines Van Muylder op. Ludo D.B. verkrachtte de twee tieners tijdens de winter 1991-1992 en begroef hen aan de overkant van een joods kerkhof bij Putte, aan de Belgisch-Nederlandse grens.

„Ludo kreeg een cel apart, maar bij elke wandeling in de gevangenisstuin spuwden andere gevangenen op hem. Bankovervallers, zelfs moordenaars, draaiden hun nek. Ludo verlaagde zich in de ogen van de andere celbewoners tot de laagste sport van de kriminele

ladder: hij misbruikte kinderen.“

Ludo kreeg tijdens zijn proces twintig jaar effectief en broemt nu in een gevangenis in Den Haag. „Zijn moeder takelt zienderogen af, durft niet meer om boodschappen naar Albert Heyn, broers zijn de kop van jut, zelfs neefs en nichtjes zijn het slachtoffer van pesteringen op school.“

Niet alle honderd onderzochte kandidaten begingen even gruwelijke feiten als Ludo D.B. Wel blijkt uit de statistieken dat alle daders mannen zijn, en dat 65 procent zich vergriipt aan kinderen. Zelden krijgen ze een aangepaste behandeling.

De psychiaters nemen het onderzoek ernstig. Eén: omdat het terugvalpercentage, de kans dat de dader toegeeft aan zijn dwangmatige perversiteiten, zeer groot is. Twee: omdat de mannen telkens volgens een identiek patroon toeslaan. „Ik rekende in mijn loopbaan af met drie seriemoordenaars. Telkens als we een slachtoffer vonden, wist ik direkt wie de dader was. Omdat de dader altijd op dezelfde plaats beet“, legt professor Cosyns van het UZ Antwerpen uit. „Vroeger besteedden we vooral veel aandacht aan slachtofferverzorging. Nu nog, maar omdat het terugvalpercentage zo hoog ligt, willen we anticiperen. Voorkomen dat er nog meer slachtoffers vallen.“

Kookboek

„No care, no cure, but control. Geen verzorging, geen behandeling, maar controle“. Die

slogan hanteerden de psychiaters bij de opvang van de mannen. De meesten arriveerden in het ziekenhuis op aanraden van een onderzoeksrechter (50%) of van psychiaters (25%); een kwart van de klanten bood zich spontaan aan. Veertig daders kwamen in aanmerking voor echte behandeling. Ze hoefden niets te betalen, op voorwaarde dat ze zich kontraktueel verbonden zochten aan het programma te houden.

Bij 85% van de mannen pasten de artsen psychotherapie toe. Ze leerden pedofielen zichzelf beheersen door hen bewust te maken van de stappen

die tot hun daad leidden. „Als je wandelt in een park met veel kinderen, is de verleiding groot. Probeer je gedachten te doen afdwalen naar de etalage van de informatikawinkel, dat was toch een van je hobby's...“, stelden de psychiaters voor. Anderen gaven de raad het aantal jaren celstraf op hun bankkaart te noteren. Het opschrift moest de dader bij elke betaling, bij elk pintje bier, bij elk moment van geluk, aan de opsluiting herinneren. „Recepten uit een kookboek waren het“, zegt Cosyns. „Maar ze hielpen.“

De psychiaters dienden

slechts aan vijftien procent van de kandidaten medikatie toe. „Wij noemen het een androkuur: een soort chemische kastratie die de libido blokkeert. Het geneesmiddel bestaat uit hormonen, is goed doseerbaar en, belangrijk, het effect omkeerbaar: de patiënt-dader kan na stopzetting van de kuur zijn oude lustgevoelens herwinnen.“

Belangrijk voor Cosyns is waar de dader in behandeling gaat. Een incestueuze vader bij voorbeeld vormt geen groot maatschappelijk gevaar; die kan via een gewone consultatie genezen. Anders wordt het wanneer gevaarlijke delinquenten een kuur ondergaan. „Steek je die in een felbevaakte afdeling van een ziekenhuis, of laat je ze wegwijnen in een gevangenis? Dat is wat we missen in België, maar waar ze in Duitsland wel raad mee weten: forensische opvangcentra voor gevaarlijke seksuele delinquenten, voor sadisten of seriemoordenaars. Daarin krijgen de geïnterneerden de nodige verzorging onder strikte bewaking. Van buiten lijkt het op een gevangenis, van binnen functioneert het als een ziekenhuis.“

Anne DE GRAAF

Hulpverleners moeten seksueel misbruik collega zelf melden

TR 5-11

Van een onzer verslaggeefsters
UTRECHT — Iedereen weet dat het niet mag en kan, en desondanks gebeurt het regelmatig: seksueel misbruik door hulpverleners. En wat nog erger is: hulpverleners houden elkaar nog te vaak de hand boven het hoofd, of ze willen gewoon niet zien dat een arts, psychiater of pastor zijn handen niet thuis kan houden.

Het is hoog tijd voor een meldingsplicht voor hulpverleners die ontdekken dat een collega zich schuldig maakt aan seksueel misbruik van een cliënt. „De meeste cliënten kunnen niets ondernemen. Waarom nemen wij die verantwoordelijkheid niet op ons? Als wij niets ondernemen, dan voorspel ik dat er binnen tien jaar processen komen tegen artsen die op de hoogte waren van seksueel misbruik, maar niets ondernamen. Ik zou zo'n proces trouwens toejuichen.“

Arts en psychotherapeut W. L. Gianotten, werkzaam bij de Rutgersstichting en de afdeling medische seksuologie van het Academisch ziekenhuis Utrecht en het Dijkzigt-ziekenhuis Rotterdam, wond er gisteren geen doekjes om. Hij was een van de sprekers op een 'werkconferentie' over seksueel misbruik in de hulpverlening, die onder auspiciën van de KNMG gehouden werd. Gianotten, en hij werd daarin bijgevalen door menig ander spreker, vindt dat met name binnen de gees-

telijke gezondheidszorg te lang gewacht is met maatregelen tegen seksueel contact tussen arts en cliënt. In zo'n relatie is contact altijd misbruik, zo werd betoogd, want de hulpverlener heeft per definitie macht over de cliënt.

Uit het weinige empirische onderzoek dat er op dit terrein in Nederland is verricht komt het volgende, zeer algemene beeld naar voren: de dader is vaak een wat oudere (boven de veertig jaar) gesetelde, gehuwde psychiater; het slachtoffer is meestal een jonge (beneden de dertig jaar), ongehuwde vrouw, die in 30 procent van de gevallen als kind seksueel is misbruikt.

Cijfers over seksueel misbruik, variërend van iemand op schoot nemen tot het hebben van geslachtsgemeenschap, ontbreken omdat er geen centraal meldingspunt is. Wel registreren sinds kort, onder meer in Amsterdam, klachtenbureau's van het Consumenten/Patiëntenplatform, klachten over seksueel misbruik in de hulpverlening.

Het laatste onderzoek dateert van 1988, toen 1551 psychotherapeuten werd gevraagd naar seksuele ervaringen van hun cliënt met een vorige therapeut. Van de 823 respondenten meldden 201 therapeuten dat zij 401 gevallen van seksueel misbruik door collega's waren tegengekomen. Het instellen van een meldingsplicht, al dan niet anoniem, was gisteren een van de aanbevelingen die de aanwezige hoofdinspecteur ge-

zondheidszorg J. Verhooff aan het eind van de dag in ontvangst nam. Een andere aanbeveling betrof de opleidingsinstellingen. Beroepsethiek en in het bijzonder seksuele relaties moeten integraal opgenomen worden in de opleiding.

Maar nog veel belangrijker, zo vonden sprekers en zaal, is het geven van 'vaardigheidstrainingen' aan aankomende artsen, psychiaters en andere hulpverleners. Ook Verhooff hamerde op het aspect van 'preventieve aandacht'. „Er is iets mis met de manier waarop wij mensen opleiden. En dat geldt ook voor de houding waarop mannen over vrouwen denken.“

Arts en docent Gianotten vertelde dat hij één jaar geleden nog meemaakte, dat een studente 'aan een universiteit' alleen tot een bepaalde opleiding werd toegelaten, indien zij met de hoogleraar naar bed ging. „Ik vrees dat dit soort sferen meespelen in de beeldvorming van nieuwe artsen.“ Het voorbeeld leidde tot een andere aanbeveling: er moet een expliciet verbod komen op seksueel contact tussen opleiders en studenten.

Deelnemers vanuit de pastorale zorg wezen er op dat binnen kerkelijke kringen het onderwerp seksueel misbruik nog steeds taboe is. „In het pastoraat wordt het hebben van seksuele gevoelens domweg ontkend. Wij hebben eigenlijk niets aan de aanbevelingen aan de inspectie, want daar vallen pastoren en predikanten buiten“, zo verwoordde een van hen.

Pedofiel heeft weinig spijt

Marche - Michel Dupont en zijn medeplichtige Patrick De Knop die zich maandag voor de correctionele rechtbank dienden te verantwoorden wegens pedofilie, hebben respectievelijk vijf jaar gevangenschap met een probatieuiststel voor de helft van de straf en zes maanden met probatieuiststel gekregen. Bovendien werd voornoemd duo zijn politieke rechten ontzegd voor een periode van 10 jaar.

Wat Michel Dupont betreft oordeelde de rechtbank dat de jongeren die hij misbruikte on-

der zijn gezag stonden, wat een verzwarende omstandigheid is, aldus de rechtbank die anderszins ook rekening hield met verzachtende omstandigheden ten gunste van beklagde. Zo werd opgeworpen dat Dupont zelf tijdens zijn puberteit het slachtoffer was geworden van pedofilie.

Michel Dupont betoonde over wat was gebeurd maar weinig spijt, maar legde er tegenover de rechtbank de nadruk op dat hij de vaste intentie had om zich te laten verzorgen.

GVA 29.11.94

Hoofdinspecteur Verhooff waarschuwde voor de te gemakkelijke gedachte dat hulpverleners straks 'van de inspectie horen hoe het nu verder gaat'. De beroepsgroep, in al zijn geledingen, moet zelf aan werk en niet schromen de eigen instelling of collega te bestraffen voor gepleegde daden, stelde Verhooff. Hij zegde wel toe, dat hij de aanbevelingen zal gebruiken bij het herschrijven van het 'inspectiebulletin', waarvan de laatste uitgave dateert uit 1989.

UIA-symposium besluit modelproject

GVA 22.11.94

Behandeling van daders seksueel geweld noodzakelijk

Van onze redactrice

Vrijdag 25 november wordt aan de Universitaire Instellingen Antwerpen (UIA) een symposium georganiseerd over 'Daders van Seksueel Geweld - Welke behandeling?' Het symposium zet een punt achter een modelproject dat bijna twee jaar duurde en dat werd opgezet in samenwerking met minister van gelijke-kansenbeleid Mief Smet. Men hoopt dat door de behandeling van de daders er uiteindelijk minder slachtoffers zullen vallen.

Hoever mannen seksueel afwijkend gedrag vertonen is niet te schatten. Wel staat vast dat 36% van de vrouwelijke bevolking ooit te maken heeft met seksueel geweld. Nu al zeggen de onderzoekers van het Universitair Forensisch Centrum dat het een utopie is te denken dat daders van seksuele misdrijven helemaal kunnen genezen. Men kan hoogstens proberen hun gedrag te veranderen en op die manier het aantal slachtoffers te verminderen.

Vroeger besteedde men veel aandacht aan de slachtoffers, de vrouwen en kinderen die meestal in de handen viel van een mannelijke dader. In die optiek werden vertrouwensartscentra opgericht en werd er o.m. gezorgd

voor een 'Seks Kit' waardoor het gemakkelijker werd om de bewijzen te verzamelen die uiteindelijk zorgden voor een veroordeling van de dader.

Strenger

Na verloop van tijd verschoof de aandacht van het slachtoffer naar de dader. In eerste instantie werden vanuit justitie maatregelen genomen. De term 'verkrachting' werd uitgebreid en de straffen werden strenger. Sommige zedendelicten kunnen bv. niet meer worden gecorrectionaliseerd.

Maar de praktijk wees uit dat een strenger optreden van de justitie niets oplost. Nergens is er zoveel recidivisme als bij daders van seksuele misdrijven. Daar-

om werd op initiatief van de overheid aan de UIA een modelproject opgestart dat daders van seksuele misdrijven bestudeerde en behandelde.

Bedoeling is de daders beter te leren kennen in de hoop aan preventie te kunnen doen. Tegelijkertijd werd door minister van Justitie Melchior Wathelot een werkgroep opgericht die moest nagaan hoe men best het probleem aanpakt. De resultaten van die werkgroep worden pas in '95 verwacht.

Doorverwezen

Ondertussen wordt binnen twee weken het modelproject van de UIA afgesloten. In die periode werden honderd mensen doorverwezen naar het Universi-

tair Forensisch Centrum door justitie of via het hulpverleningscircuit. Een aantal meldde zich op eigen initiatief aan. Van die honderd kwamen er 41 in aanmerking voor behandeling. Mensen die weigeren toe te geven dat ze fout zijn geweest of mensen die in de gevangenis zitten, zijn uitgesloten van de behandeling.

De hele behandeling is erop gericht de daders opnieuw controle en volle verantwoordelijkheid over hun daden te geven. In een beginfase worden daders één keer week voor een sessie verwacht. Later evolueert dat naar maandelijks gesprekken. Globaal gezien duren behandelingen tussen zes maanden en twee jaar.

Deze ambulante behandeling is één van de onderwerpen die op het symposium vrijdag aan bod

zal komen. Verder wordt er ook dieper ingegaan op de wettelijke mogelijkheden tot behandeling van daders van seksuele misdrijven, de residentiële behandeling van plegers van een seksueel misdrijf en de behandeling van zulke daders in een gesloten instelling. Dat laatste is voorlopig niet mogelijk in België en daarom werd een professor uit het Duitse Giesen uitgenodigd.

Tot slot wordt een apart hoofdstuk gewijd aan incestplegers, een groep van personen die tot nu toe in België stiefmoederlijk behandeld werden.

Het symposium heeft plaats in de Aula van de UIA en begint om 9.15 u. Informatie en inschrijving: Universitair Forensisch centrum (tel. 03/829.11.11). C.V.N.

Overleg Samen-op-Wegkerken Beroepscode tegen seksueel misbruik pastorale relaties

Van een verslaggever **BD 30-11**

Het beste richtsnoer voor de ontwikkeling van een beroepscode voor predikanten en pastores lijkt de stelregel te zijn: 'Doe niets waar je spijt van zou hebben als er plotseling iemand binnen zou komen'. De bestaande procedures voor behandeling en beoordeling van klachten over seksueel misbruik lopen in de diverse kerken nogal uiteen. Alleen de Gereformeerde Kerken in Nederland hebben er een aparte regeling voor. De andere kerken behandelten dit soort klachten binnen de normale tuchtprocedures. Het gezamenlijke bestuur van de drie Samen-op-Wegkerken zullen de zaak verder uitwerken in samenwerking met de bestaande 'Initiatiefgroep tegen seksueel misbruik in pastorale relaties' en de 'werkgroep klachtenprocedures'.

Volgens de hervormde synode voorzitter ds. W. Beekman komt seksueel misbruik door predikanten en pastores vrij vaak voor. Een probleem is echter wat nu precies onder seksueel misbruik in pastorale relaties moet worden verstaan.

Moralisches Ambiente besonderer Art

TAZ 07.11.94

Italiens Obergericht hebt Urteil gegen Vergewaltiger eines minderjährigen Mädchens auf, weil die Tat in der betroffenen Gegend „sozial üblich“ sei / Debatte um neues Sexualstrafrecht ■ Aus Rom Werner Raith

Da rieben sich nicht nur Frauenrechtlerinnen die Augen, und es dauerte nur kurz, bis der Aufschrei das ganze Land durchlief: Der italienische Kassationsgerichtshof, vergleichbar dem deutschen Bundesgerichtshof, hat die Verurteilung von drei jungen Männern und der Mutter eines heute zwölfjährigen Mädchens aus Ceccano südlich von Rom wegen fortgesetzter Vergewaltigung einer Minderjährigen aufgehoben.

Zwar hatte das oberste Gericht keinen Zweifel am Hergang der Dinge — die Frau hatte zugelassen und teilweise sogar gefördert, daß sich Männer aus der Verwandtschaft des Mädchens seit Jahren „bedienten“. Doch die Richter fanden, daß man bei „einem solchen Delikt auch das Umfeld berücksichtigen muß, in dem es begangen wurde“. Und das heißt nach den Worten von Richter Antonio Morgigni, daß „sich dieser Fall in einem sozialen, moralischen

und kulturellen Ambiente ganz besonderer Art abgespielt hat: Der Richter hat daher die schwierige Aufgabe, sämtliche Hintergründe für das Tun der zahlreichen Mitwirkenden in diesem Falle zu werten; diese erwiesen sich allesamt eingebunden in ein von der gesamten Gemeinschaft verschiedenen gesellschaftlichen Gewebe. Keine dieser Personen — Eltern, Geschwister, Onkel und Tanten — hat dazwischengehen wollen oder können, viele von ihnen haben im Gegenteil geradezu aktiv zur Entstehung dieses verkrüppelten Klimas beigetragen, in dem die sexuellen Beziehungen ausschließlich oder nahezu ausschließlich vom Instinkt geleitet werden.“

Daher seien die Vergewaltiger nicht schuldhaftig, weil sie nicht wußten, was sie tun. Das Mädchen kann in diesem Zusammenhang, so die Richter, „gar nicht wissen, was normale sexuelle Beziehungen sind“ und hat insofern auch „keine

Vergewaltigung erlitten“. Daß dieses Urteil ein Freibrief werden könnte für unzählige andere Taten, liegt auf der Hand. „Damit ist per Gesetz die 'natürliche Vergewaltigung' entstanden“, urteilt *il manifesto*. In *la Repubblica* entsetzte sich die Anthropologin Gioia Longo darüber, daß die Richter, „statt jenen, die für dieses heruntergekommene Ambiente verantwortlich sind, eine Mitschuld zuzuschreiben, gesetzlich streng verbotene Handlungen nun zur sozusagen 'ganz normalen Tätigkeit' werden lassen.“

Die Richter „hatten sicher gute Gründe“

Allerdings gibt es in Italien nicht nur Kritik am Urteil: Der auch im Ausland bekannte Schauspieler Nino Manfredi („Die nackte Frau“), der aus der Gegend des Tatorts stammt, befand, daß „das Gericht sicher seine guten Gründe

hatte, so zu beschließen“, will aber seither keine weiteren Kommentare mehr geben.

Voll zufrieden äußert sich dagegen der Anwalt der drei vor dem zu drei Jahren und vier Monaten verurteilten Vergewaltiger, ein Senator der rechtsradikalen Nationalen Allianz: Das Urteil bedeute, so Romano Misserville, „eine historische Wende, weil es erstmals statt starrer Durchsetzung von Vorschriften der ambientalen Komponente absolute Priorität gibt.“

Tatsächlich könnte das Urteil, so jedenfalls einige Vertreterinnen von Frauenverbänden, auch seine positive Wirkung haben: Seit mehr als zwanzig Jahren wandert ein neues Sexualstrafrecht zwischen Ausschüssen und Kommissionen der beiden Häuser des italienischen Parlaments hin und her. Vergewaltigung und andere Sexualdelikte werden im Lande noch immer nicht als Körperverletzung oder als Verletzung der Unversehrtheit der

Person verfolgt, sondern ausschließlich als „moralisches Vergehen“. Vor knapp acht Jahren schien eine Neuordnung des Bereichs unmittelbar bevorzustehen, weil sich seinerzeit die im Parlament sitzenden Frauen über die Parteigrenzen hinweg zu gemeinsamem Handeln entschlossen hatten. Doch zuletzt scheiterte das Gesetzeswerk dann an der Frage strafrechtlicher Einschätzung der Vergewaltigung in der Ehe.

Jetzt hoffen die Frauenverbände, das Thema endlich wieder auf die Tagesordnung setzen zu können. Ganz sicher sind sie sich aber auch diesmal nicht, ob das am Ende etwas bringt: „Vielleicht“, so eine Jugendrichterin, „ist es weniger das 'ambientale Klima' bei den Vergewaltigern, das hier in den Vordergrund geschoben wird, sondern eine Rückwärtswende der gesamten Justiz, die eher das 'politische Klima' enthüllt, das sich da neuerdings wieder ausbreitet.“

Onderzoeker: „Juistheid
verklaring hangt af
van ondervragers“

TEL
5/11

KINDEREN BETROUWBARE GETUIGEN

door BABETTE WIERINGA

AMSTERDAM — Als kinderen in het getuigenbankje plaats nemen, hebben volwassenen al snel de neiging hun verklaringen met een korreltje zout te nemen. Dat kinderen er eerder op los fantaseren, is echter nooit bewezen. Volgens drs. Salee Jasry Eden, onderzoeker aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en schrijver van het boekje *Kinderen als getuigen*, is het zelfs zo dat kinderen juist heel goed in staat zijn een nauwkeurige verklaring af te leggen.

Vooraf bij seksueel misbruik is het kind behalve slachtoffer vaak ook de enige getuige. Een kwestie van het woord van het kind te

gen dat van de volwassene. Geruchtmakende zaken als de Bolderkar-affaire maakten dat er slechts twee standpunten mogelijk leken: kinderen liegen altijd of kinderen spreken altijd de waarheid. „Onzin“, stelt de auteur, „wanneer een kind van drie jaar tegenstrijdigheden verkondigt, maar bij voorbeeld



■ Drs. Salee Jasry Eden: „Kinderen hebben eerder de neiging te bagatelliseren dan te overdrijven.“

FOTO: THEO TERWIEL

wel gedetailleerd over anale gemeenschap vertelt dan kun je er toch van uitgaan dat het kind seksueel is misbruikt. Een kind van drie kan zoiets namelijk niet verzinnen. Bovendien is niet onderbouwd dat kinderen voorvallen overdrijven, ze hebben eerder de neiging het misdrijf te bagatelliseren.

Hoewel kinderen tot zes jaar niet goed in staat zijn om werkelijkheid en fantasie van elkaar te onderscheiden, zijn kinderen vanaf zes jaar daar net zo goed in als volwassenen. „En beschikken kinderen over gedetailleerde kennis, dan staat dat zelfs beter in het geheugen gegrift dan bij volwassenen.“ Kinderen vinden het daarentegen moeilijker om beschrijvende informatie te geven. Het is voor hen lastig om zaken als leeftijd, gewicht en lengte te schatten. „Naarmate er een langere tijd verstrijkt, wordt deze informatie steeds minder nauwkeurig.“ Om dit te voorkomen is het volgens Salee Eden zaak dat kinderen zo snel mogelijk worden ondervraagd.

De betrouwbaarheid van de verklaring hangt echter niet alleen van het geheugen van het kind af maar ook van de manier waarop het kind wordt ondervraagd. „Het ondervragen van kinderen is een vak apart“, weet hij.

Gemanipuleerd

Het eerste probleem is dat kinderen voor het verhoor door bijvoorbeeld hun ouders gemanipuleerd en beïnvloed kunnen zijn. Het is bekend dat kinderen liegen als ze straf willen vermijden of bang zijn. Daarentegen is het weer gemakkelijker kinderen op leugens te betrappen omdat hun mimiek vaak veel vertelt. Een ander probleem is dat kinderen een hele andere taal dan volwassenen spreken. Vooral kinderen tot zeven jaar hebben een hele andere opbouw van de taal. „Ondervragers zijn weliswaar getraind in psychologische en pedagogische vaardigheden, maar onvoldoende bekend met de com-

Aantal wachtenden op tbs-behandeling sterk gestegen

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Het aantal tot tbs veroordeelde personen dat in afwachting is van de aan deze straf gekoppelde behandeling, is dit jaar fors gestegen. Op 1 november zaten ruim honderd veroordeelden 'in de wachtkamer'. Dat is een verdrievoudiging ten opzichte van 1992 en een verdubbeling ten opzichte van het vorig jaar.

De groei van het aantal wachtende tbs'ers wordt mede veroorzaakt door de stijging van het aantal opgelegde tbs-maatregelen. Uit de maandag gepubliceerde *Jaarcijfers TBS over 1993* blijkt dat vorig jaar door de rechter aan 134 personen tbs met dwangverpleging werd opgelegd. Medio 1994 waren al meer dan honderd nieuwe tbs-veroordelingen geregistreerd. Ter vergelijking: in de periode 1983-'92 kwam het gemiddeld aantal veroordeelden dat tbs met dwangverpleging kreeg opgelegd niet uit boven de honderd per jaar.

Ook wordt de tbs-maatregel minder snel beëindigd. Het aantal malen waarin een tbs niet werd verlengd, bedroeg vorig jaar 49, tegen gemiddeld 77 in de tien voorgaande jaren. Het totale aantal tbs-veroordeelden nam in 1993 met 81 toe tot 769.

De tbs-klinieken kampen al geruime tijd met een capaciteitstekort. In de loop van 1996 verwacht Justitie een nieuwe kliniek te kunnen openen in Poortugaal, met een capaciteit van tachtig plaatsen. Overigens zijn er dit jaar in bestaande inrichtingen 66 plaatsen extra gerealiseerd.

municatieve vaardigheden van het kind. Het zou daarom geen kwaad kunnen wanneer er kwaliteitseisen komen voor de opleiding en ervaring van personen die het kind ondervragen.

Kinderen die bij strafzaken zijn betrokken, hebben doorgaans een traumatische ervaring achter de rug. De talloze verhoren kunnen er toe bijdragen dat kinderen nog meer traumatiseren. „Hoewel kinderen in speciale kindvriendelijke ruimten worden verhoord, doen zich regelmatig gevallen voor waarin het kind meermalen wordt ondervraagd. Politie, Kinderbescherming en officier van justitie willen het kind allemaal met een verschillend doel spreken. Door deze verschillende belangen bestaat het gevaar van 'pressie'. Tegenstrijdige verklaringen kunnen het gevolg zijn.“

Beter afstemmen

Vervolgt: „De Kinderbescherming en strafrechtelijke autoriteiten zouden hun activiteiten beter op elkaar moeten afstemmen. Een andere oplossing is het maken van video-opnames. De ondervragers zullen onder druk van een meelopende camera zoveel mogelijk de juiste technieken toepassen en suggestieve vragen vermijden. Andere pluspunten zijn dat gezichtsuitdrukkingen van het kind worden vastgelegd, wanneer de dader de overtuiging van het kind op de video ziet, zou hij eerder kunnen bekennen en het kan het kind helpen wanneer het ziet wat er eerder is gezegd. Bovendien zouden er cursussen moeten worden opgezet voor (kinder-)rechters en officieren van justitie om beter om te gaan met de verklaringen van het kind. Het grootste voordeel van dit alles is uiteindelijk dat het kind enigszins kan worden gespaard.“

Tbs-kliniek? 'Ik vond niet dat ik patiënt was'

De Ronde van Witterman: Veranderen mensen door tbs? Nederland 3, 21.05 uur.

'Gewetenloosheid was onderdeel van mijn vak. Maar ik vind niet dat je dat gestoord gedrag kunt noemen. Ik werd in de tbs-kliniek behandeld als een zieke', zegt ex-roofovervaller Oosterban. Hij is een van de personen die in de *Ronde van Witterman* vertellen over hun ervaringen met terbeschikkingstelling.

Oosterban pleegde verschillende gewapende overvallen en kreeg daarvoor tien jaar tbs. Waarom? 'Door de kilheid waarmee ik het deed en het gemak waarmee ik na de overval in een ander persoon veranderde.' Tbs heeft hem niet geholpen. Hij wilde niet behandeld worden, want hij was niet ziek. En spijt over wat er gebeurd is, heeft hij niet. 'Ik heb een prima leven gehad.'

Ook Hendriks, een man die op zeventienjarige leeftijd een pedofiel doodslag, vindt niet dat de bijna zes jaar tbs hem heeft geholpen. 'Wat behandeling? Ik deed daar niet aan mee. Ik vond niet dat ik patiënt was. Ik zou het weer doen als iemand mijn zoontje seksueel zou benaderen. De dader kan er voor honderdduizend procent zeker van zijn, dat hij over vijfhonderd plekken wordt verdeeld.'

Een vrouw die twee baby's ombracht, van wie een van haar zelf, vindt wel dat tbs haar heeft geholpen. 'Ik heb iets misdadigs gedaan, maar ik was tevens ziek. Bij alleen gevangenisstraf zou ik geen baat hebben gehad. In de tbs-kliniek ben ik mezelf tegengekomen.'

Witterman is niet alleen in gesprek met voormalige tbs'ers. Ook spreekt hij met prof. H. van Marle, geneesheer-directeur van het Pieter



Paul Witterman

Baan Centrum (de justitiële observatiekliniek in Utrecht), en een vrouwelijk slachtoffer van een tbs'er die het delict pleegde tijdens zijn proefverlof. Volgens haar was op een mijl afstand te ruiken dat het om een 'gestoord iemand ging'.

Zij neemt het de deskundigen kwalijk dat zo iemand een weekend op proefverlof is zonder dat er wordt gecontroleerd waar hij uitgaat. 'Ik ben voor levenslang. En als hij niet mee wil werken aan de behandeling, dan is het toch hij of wij?', zegt ze geëmotioneerd.

Van Marle vindt dat er geen 'onaanvaardbaar risico' wordt genomen met het vrijlaten van zo'n persoon. 'Het doel is iemand terugbrengen in de maatschappij.' Aan een weekendje onbegeleid vrij zingaat veel zorg en begeleiding vooraf, zegt Van Marle. 'Maar soms blijkt dat kleine stapje toch te groot. Het systeem, iedereen die de beslissing heeft genomen is daar dan verantwoordelijk voor. Maar dat is geen reden om het systeem op te heffen. We geven geen levenslang. Tuurlijk denk ik wel eens dat iemand levenslang moet krijgen. Maar na negen jaar binnen zitten en een behandeling die niet aanslaat, kan de rechtbank zeggen: het is welletjes zo.'

Ellen van den Boomgaard

Steeds meer strafzaken lopen uit op vrijspraak

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Een steeds groter aantal strafzaken eindigt in vrijspraak. In 1993 gebeurde dat 3600 keer, 4,5 procent van de door de rechter afgedane strafzaken. In 1980 eindigde 3 procent in vrijspraak.

Het percentage vrijspraken is vooral gestegen bij enkele veel voorkomende delicten, zoals rijden onder invloed en inbraak. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), dat deze cijfers dinsdag bekendmaakte, noemt de vrijspraken voor rijden onder invloed opmerkelijk, omdat de wijze van opsporing (betrappen op heterdaad) en de beschikbare technische hulpmiddelen (bloed- of ademanalyse) een garantie lijken te bieden voor een succesvolle vervolging.

In de periode 1980 tot 1993 bestond de Top-5 van vrijspraakpercentages uit sociale-zekerheidsfraude (29), discriminatie (26), dood of letsel door schuld (20), Auteurs-

wet-overtredingen (17) en verkrachting (11). Bovendien vielen er betrekkelijk veel vrijspraken in zaken waarin moord en doodslag, heveling en doorrijden na een ongeval ten laste werd gelegd.

Ook de vrijspraakpercentages van seksuele misdrijven, zoals kinderverkrachting en ontucht, zijn sterk gestegen. De toegenomen maatschappelijke aandacht voor deze vaak complexe zaken heeft geleid tot meer vervolgingen, maar volgens het CBS is de kans op een veroordeling geringer geworden.

Uit een onderzoek van de commissie-Donner, die eerder dit jaar rapporteerde over het functioneren van het Openbaar Ministerie, bleek dat 10 procent van de vrijspraken het gevolg is van fouten in de tenlastelegging. Dit komt jaarlijks neer op ongeveer 360 zaken. Het ministerie van Justitie heeft geen sluitende verklaring voor de toename van het aantal vrijspraken. Het OM onderzoekt de redenen voor vrijspraak voor rijden onder invloed.

Pedagogen bepleiten duidelijker criteria kinderbescherming

Door onze redacteur
ARJEN SCHREUDER

AMSTERDAM, 7 NOV. Kinderbeschermers moeten beter uitleggen waarom ze ingrijpen in de opvoeding van kinderen. Het is nu niet duidelijk op grond van welke criteria een kind gedwongen onder toezicht van een maatschappelijk werker wordt gesteld of, in het ergste geval, uit huis wordt geplaatst naar een pleeggezin of een kindertehuis, zo menen pedagogen. De vakgroep pedagogiek van de Vrije Universiteit in Amsterdam hield vrijdag een congres over opvoedingshulp.

De wet biedt de mogelijkheid in te grijpen 'indien een kind zodanig opgroeit dat het met de zedelijke en lichamelijke ondergang wordt bedreigd'. Maar die formulering is te vaag en ook niet van deze tijd, aldus de Amsterdamse pedagoog dr. D. de Ruyter. „Als ouders bijvoorbeeld een abonnement hebben op Filmet, waarop pornofilms worden vertoond die het kind stiekem kan bekijken, is er dan sprake van zedelijke ondergang? Sommige zullen deze mening zijn toegedaan, terwijl anderen hartelijk om deze gedachte zullen lachen.”

Vorig jaar promoveerde De Ruyter op een proefschrift waarin zij een nieuw criterium introduceert voor het opleggen van pedagogische hulp. Volgens haar definitie moet de overheid ingrijpen als het recht van een kind om zich te ontwikkelen tot een 'minimaal rationeel, minimaal moreel en minimaal authentiek persoon' wordt geschonden of beschadigd door de ouders. Zulke situaties doet zich volgens De Ruyter bijvoorbeeld voor in gezinnen waarin ouders hun kind voortdurend in verwarring brengen door tegenstrijdige reacties (dit schaadt de rationaliteit), het kind aanzetten tot mishandelen van medescholieren (dit schaadt de moraliteit), of

het kind seksueel misbruiken (dit schaadt de authenticiteit).

De meeste jeugdhulpverleners verwachten weinig heil van het opstellen van harde criteria voor opvoedingsinterventie. Het mag voor de buitenwereld lijken of kinderbeschermers maar wat „aanrotzooien”, het dagelijkse werk is zo complex dat er geen eensluidende criteria voor bestaan, zo stelt A. van Montfoort van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW), die onderzoek deed naar het werk van Raden voor de Kinderbescherming. Hij noemde de grote tijddruk waarbinnen een besluit soms tot stand moet komen: een ziekenhuisarts belt naar de Raad voor de Kinderbescherming en meldt dat als men een baby niet onmiddellijk komt halen, het kind de volgende dag zal zijn overleden door toedoen van de ouders. Ook staan hulpverleners soms voor voldongen feiten: wat te doen als een meisje van zestien zelf naar een ander gezin is gegaan en dat gezin verklaart dat ze daar mag blijven?

De Amsterdamse pedagoog prof.dr. H. Baartman vindt dat kinderbeschermers meer oog moeten hebben voor het belang van het kind. Een schuldbekentenis helpt kinderen het trauma te verwerken, zei hij, omdat jeugdige slachtoffers van mishandeling of incest meestal te zeer afhankelijk zijn van hun ouders om ze in hun gedachten als schuldigen aan te wijzen.

Overigens ligt er sinds een jaar een wetsvoorstel met een herziene rechtsgrond voor overheidsingrijpen. Hiervan moet sprake zijn 'indien een minderjarige zodanig opgroeit, dat zijn zedelijke of geestelijke belangen of zijn gezondheid ernstig worden bedreigd, en andere middelen ter afwijking van deze bedreiging hebben gefaald of, naar is te voorzien, zullen falen'.

Ondertekening Kinderrechtenverdrag verwacht Jongeren kunnen binnenkort zelf naar de rechter

PRIM 22-11

AMERSFOORT - Meer zakgeld van je ouders eisen via de rechter. Over een tijdje wordt dat waarschijnlijk mogelijk. Volgens de wet kunnen jongeren nu niet zelf naar de rechter stappen. Adviseurs van de regering vinden dat minderjarigen dat wel moeten mogen. De Raad voor het Jeugdbeleid gaat er begin volgend jaar op aandringen.

Karin Kloosterboer van de Raad denkt niet dat een jongere zo gauw naar de rechter zal stappen voor meer centjes. „Er is vast wat anders aan de hand als je je ouders voor de rechter

daagt. In zo'n geval ben je vast al te rade gegaan bij kinderrechtswinkels of dergelijke”, voorspelt Kloosterboer. Zij verwacht meer van het afdwingen van

een studie-toelage of het veranderen van de voogdij-schap. In veel gevallen luistert de rechter bij familie-zaken nu al naar jongeren.

Neem nou Carla (16) en haar broer Bas (14). De twee woonden niet bij elkaar...

Lees verder op pagina 3

Rechter moet naar jongeren luisteren

PRIM 22-11

Vervolg van voorpagina

...en hadden niet dezelfde voogden. Toch wil de Carla haar broer regelmatig zien. Samen met advocate R. Hamelijncx vroeg ze aan de kinder-rechter of ze Bas van tijd tot tijd mocht zien. In een rechtszitting mocht Carla uitleggen waarom ze dat wilde. Het haalde weinig uit, want de rechter wees haar verzoek af. Een omgangsregeling zou volgens hem meer kwaad dan goed doen.

En dus zat Carla met een probleem. Volwassenen kunnen in hoger beroep gaan als ze het niet eens zijn met een rechterlijke uitspraak, jongeren mogen dat niet. Zij moesten zich laten vertegenwoordigen door een volwassene. De advocate haalde daarop een truc uit: zij zou namens haar cliënt in hoger beroep gaan. Carla wacht nu op een definitieve uitspraak.

Het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties moet aan deze poespas een eind maken. Daarin staat namelijk dat kinderen zelf naar de rechter moeten kunnen stappen.

Die moet dan ook naar hen luisteren en hen serieus nemen. Heel lang dachten volwassene en sommigen denken dat nu nog dat kinderen niet in staat zouden zijn hun zegje te doen tegenover een rechter. Het ziet er naar uit dat Nederland het verdrag zal ondertekenen. Vervolgens

zal de regering een wet maken waarin staat dat de rechter naar jongeren moet luisteren. De namen van Carla en Bas zijn verzonnen. Het verhaal is echt gebeurd.

Wil jij naar de rechter?

Zolang het niet in de wet staat, is de rechter niet verplicht naar kinderen te luisteren. Er is één wet die rechters verplicht jongeren op te roepen voor verhoor. Dat is als je ouders gaan scheiden. De rechter moet dan bijvoorbeeld bepalen bij wie je komt te wonen. Alleen kinderen vanaf twaalf jaar worden dan opgeroepen. Vind jij dat de rechter in meer gevallen naar jongeren moet luisteren? Vind jij dat je, net als volwassene, zelf naar de rechter mag stappen? Of vind jij dat volwassene jou zaken maar moeten regelen? Vanaf welke leeftijd zouden jongeren eigenmachtig naar de rechter moeten kunnen? Primeur is erg benieuwd naar jouw mening. Schrijf je gedachten op papier en stuur je brief naar Primeur, Postbus 43, 3800 AA Amersfoort. Vermeld op de enveloppe: rechten.

Rechten van het kind nog te vaak geschonden

AD 21-11

(ZIE OOK PAG 15)

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM - Op 15-jarige leeftijd verlaat Arunee Saenthaweesuk haar ouderlijk huis op het platteland en vertrekt naar Bangkok. Ze wil naar school. Haar moeder heeft daarvoor geen geld, dus gaat ze zelf op zoek naar een baantje in de grote stad.

Veel moeite hoeft ze niet te doen. Al bij aankomst op het station in Bangkok biedt een man haar een baan als serveerster in een restaurant aan. Arunee accepteert de baan en gaat mee. Eerstmaal in het restaurant wordt ze gedwongen als prostituee te werken. Het begin van een nachtmerrie. Dagelijks moet ze met tien tot vijftien mannen naar bed. Het zal anderhalf jaar duren voordat Arunee bevrijd wordt door CPR, een Thaise organisatie

die zich inzet voor kinderen. Het meisje blijkt dan al besmet te zijn met het hiv-virus.

Op uitnodiging van stichting Child Right Worldwide was zij gisteren, de Dag van de Rechten van het Kind, in Nederland om haar verhaal te vertellen. „Dagelijks worden ruim 200 miljoen kinderen zoals Arunee misbruikt en gedwongen te werken onder erbarmelijke omstandigheden”, zegt directeur T. Knippenberg van Child Right Worldwide.

Volgens hem zijn er nog veel mensen die niet weten hoe ernstig en grootschalig het probleem is. De organisatie begint daarom een campagne die het publiek en de politiek bewust moet maken van de wereldwijde exploitatie van kinderen.

Zo worden in de maand december drie petitieën in kaartvorm over heel Nederland ver-

spreid. In één van die petitieën vraagt Child Right Worldwide de Nederlandse regering de wet zodanig te veranderen dat Nederlanders die in het buitenland seksueel misbruik maken van kinderen ook in Nederland kunnen worden vervolgd. „In Australië en Zweden zijn ze daar al mee begonnen en in België zijn ze ermee bezig”, vertelt Knippenberg.

Volgens hem maken ook Nederlanders zich in het buitenland veelvuldig schuldig aan seks met kinderen. „En dan hebben we het over keurige huisvaders op vakantie met hun vrouw en kinderen. 's Avonds gaan de heren gezellig op stap en komen uiteindelijk in een bordeel terecht.”

Als ze gepakt worden kunnen ze zich vaak vrijkopen. Alleen het paspoort wordt ingetrokken. Niet echt een pro-

bleem, want een bezoekje aan de Nederlandse ambassade levert nieuwe reisdocumenten op, aldus Knippenberg.

Veel van deze mannen staan volgens hem niet stil bij wat ze een kind aandoen. „Ergens geloven ze nog dat die meisjes het leuk vinden en hun familie daarmee onderhouden.”

De tweede petitie is daarom gericht aan vliegtuigmaatschappijen en reisbureaus. De stichting vraagt daarin informatie over kinderexploitatie aan alle tickets toe te voegen naar landen waar dit voorkomt. „Daarin moeten de mensen ook gewezen worden op het aids-risico, dat veel groter is dan gedacht wordt. Kinderprostituees hebben vaker aids dan volwassen prostituees. Een kind bloedt immers sneller waardoor de kans op infectie groter is.”

In de derde petitie worden tapijthandelaren en importeurs gevraagd een keurmerk in te voeren als garantie dat er geen kinderhanden meer te pas komen aan het maken van kleden en tapijten. „Als we de exploitatie van kinderen in de Derde Wereld willen veranderen moeten we het consumptiegedrag hier veranderen. We vragen nu ook het bedrijfsleven een clause in het sociaal beleid op te nemen tegen kinderexploitatie, en eisen te stellen aan leveranciers.”

Kinderexploitatie komt niet alleen in de Derde Wereld voor maar ook in Nederland, aldus Knippenberg. „Niet op grote schaal natuurlijk, maar ook hier zien we bijvoorbeeld een groeiend aantal Oost-Europese prostituees van 15, 16 jaar. Ook in Nederland valt er dus nog het een en ander te doen.”

Werkbezoek aan Zweden

Hoe werkt het kinderbudswerk in Zweden; hoe geven we jongeren informatie over het VN-verdrag inzake de rechten van het kind en hoe kun je participatie van jongeren concreet maken? Dat waren enkele vragen voor een werkbezoek aan Zweden. Zweden heeft al langer ervaring in het denken over en het werken met een kinderbudsmidman.

Daarnaast heeft het land in september 1992 als één van de eerste haar rapport uitgebracht over de implementatie van het VN-verdrag en is het van oudsher het land met een sterk gedecentraliseerd jeugdbeleid met veel aandacht voor participatie van jongeren op alle niveaus. Vertegenwoordigers van de provincie Zuid-Holland, het Ministerie van WVC en het NIZW zijn in november 1993 drie dagen een kijkje nemen in Zweden.

Dit verslag is niet compleet maar ik noem enkele voorbeelden waar we ook in Nederland van kunnen leren. Aan het eind ga ik kort in op de huidige situatie in Nederland.

Activiteiten

De Zweedse kinderbudsvrouw Louise Sylwander, is sinds juli 1993 op wettelijke basis aangesteld om er zorg voor te dragen dat de rechten en belangen van kinderen worden gerespecteerd en in overeenstemming zijn met het VN-verdrag.

Voordat de functie van de kinderbudsmidman wettelijk werd vastgelegd is er volop discussie geweest over de functie van een dergelijke instelling. Al in 1987 kwamen er diverse wetsvoorstellen die betrekking hadden op verbetering van de rechten van kinderen.

Uiteindelijk gold de volgende argumenten voor het creëren van de functie van kinderbudsvrouw: kinderen hebben geringe wettelijke mogelijkheden; de wettelijke bescherming die kinderen hebben, is onvoldoende geregeld en er bestaat een duidelijke behoefte aan positieve informatie over rechten en belangen van kinderen. Op basis van de artikelen twee en drie van het VN-verdrag heeft Zweden voor de periode van zes jaar een aparte 'board kinderbudsmidman' in het leven geroepen, onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Health en Social Affairs. Mevrouw Sylwander heeft de beschikking over een staf van veertien personen, bestaande uit juristen, PR-deskundigen, een

(Lennie Haarsma is jurist en werkzaam bij de sector Jeugd van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn/NIZW. Zij houdt zich onder andere bezig met projecten rond de (rechts)positie van jongeren)

Noot

1. Artikel 37 van het Verdrag luidt als volgt:
1. De ondertekende landen erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, het recht om te spelen en recreatiebezigdheden die passen bij de leeftijd van het kind en het recht om vrij deel te nemen aan het culturele leven en aan kunst.
2. De ondertekende landen respecteren en bevorderen het recht van het kind om ten volle deel te nemen aan het culturele leven en bevorderen passende en gelijke mogelijkheden voor culturele, artistieke, recreatie- en vrijetijdsbezigdheden.

Inmiddels hebben ruim 150 landen het VN-Verdrag ondertekend, maar Nederland hoort hier niet bij.

Nu is Nederland nooit zo snel met het ratificeren van internationale mensenrechtenverdragen, maar het wordt langzamerhand toch hoog tijd om uit deze achterhoede te komen.

Al sinds 19 maart 1993 is er een uitvoerig en kritisch verslag van de vaste Kamercommissie van Justitie van de Tweede Kamer. Op dit verslag heeft de Tweede Kamer op 30 juni 1994 gereageerd. De Kamer op 30 juni 1994 gereageerd. De voorbehouden op de artikelen 26 (sociale zekerheid), artikel 37 (roepbaarheid van volwassenenstraftrecht) en artikel 40 (niet altijd juridische bijstand en niet altijd hooger beroep) zijn door de Kamer aanvaard. Het voorgestelde voorbehoud op artikel 37 (kinderen met volwassenen bij wijze van uitzondering in één cel) werd niet overgenomen.

Het wachten is nu op de ratificatie van het Verdrag en de activiteiten van onder andere DCI-Nederland in de voorlichting over het VN-verdrag.

Conclusie

Het werkbezoek was om een aantal redenen inspirerend. Allereerst is een kijkje over de grens van Zweden nuttig vanwege de ervaringen die daar zijn opgedaan en die met enige creativiteit goed over te zetten zijn naar Nederland. Een niet bijkomstig effect van een dergelijk reisje is dat het de onderlinge contacten verstevigt. En dit blijkt tot op de dag van vandaag: we weten elkaar te vinden en te stimuleren in de aandacht voor de rechten van het kind in Nederland. Geen geringe opgave, waarbij extra menkracht nog van harte welkom is.

de ervaring dat door dit project jongeren het gevoel krijgen dat ze niet alleen staan met hun problemen en dat ouders hen bijtijds kunnen doorverwijzen naar het geëigende hulpkanaal.

In Västerås wordt jeugdbeleid op gemeentelijk niveau creatief vormgegeven. Kenmerkend voor de gemeentelijke overheid is dat alle uitvoerders in overheidsdienst zijn. Ook op gemeentelijk niveau is de discussie over privatisering in volle gang. Dit leidt onder andere tot de situatie dat gemeentelijke bestuurders zorg dragen voor het beleid ten aanzien van onderwijs, vorming en cultuur, inclusief het stellen van doelen en het beschikken over een eigen budget.

In Västerås wordt een breed scala aan jeugdvoorzieningen in stand gehouden. Dit betreft zowel onderwijs en welzijnsvoorzieningen als ook instellingen voor jeugdhulpverlening van ambulante tot pleegzorg. In Västerås wordt groot belang gehecht aan activiteiten die actieve participatie van jeugdigen bevorderen. Onder het motto 'make them asking' organiseert de gemeente activiteiten waarin men participeert van jongeren serieus neemt en bevordert en waar jongeren zodanig bij onderzoek worden betrokken dat zijzelf kunnen aangeven welke problemen zij hebben en hoe zij daarmee omgaan. Binnenkort beschikt de gemeente over een jeugdtraad zodat inspraak en medezeggenschap op politiek niveau vorm kunnen krijgen.

Huidige ontwikkelingen

Op 20 november 1989 werd het Verdrag inzake de rechten van het kind door de Verenigde Naties aanvaard en op 2 september 1990 trad het Verdrag in werking.

TJDSCHRIFT VOOR JEUGDHULPVERLENING EN JEUGDWERK

Nu Nederland binnenkort eindelijk het VN-Verdrag zal ratificeren komt er ook in Nederland aandacht voor de voorlichting over het VN-Verdrag, gericht op kinderen en intermediairen. Hierin zullen Defence for Children International/DCI en Gemeenten in Nederland een belangrijke rol vervullen. De voorlichtingscampagne heeft tot doel dat 'kinderen gaan nadenken over hun zelfstandige positie en de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheden (rechten en plichten) door herkenning en erkenning van de eigen kracht (intelligentie en creativiteit) in de omgang met alledaagse leefsituaties'.

Zeker gezien de ervaringen in Zweden, kan Nederland proberen in haar voortlichtingscampagne en bij het schrijven van het eerste rapport over twee jaar, jongeren zodanig te betrekken dat op dit punt concreet invulling wordt gegeven aan het participatiericht van jongeren uit het VN-Verdrag.

Er zijn enkele instellingen in Zweden die daadwerkelijk invulling geven aan participatie van jongeren. Van de instellingen die tijdens het werkbezoek werden aangegeven gaat het hierbij om activiteiten van de Swedish Youth Council en het beleid van de gemeente Västerås.

Het viel op dat er diverse projecten zijn die zich expliciet richten op monitoring en participatie. Deze projecten, gefinancierd door de Swedish Youth Council, combineren onderzoek, innovatie en deskundigheidsbevordering. Voorbeelden zijn een onderzoek naar belangstelling van jongeren ten aanzien van milieu, muziek, werkloosheid, gezondheid en criminaliteit en een project waarin ouders op vrijwillige basis in een aantal grote steden 's avonds een oogje in het zeil houden vanuit de functie van nachtwacht. Het is

Bespreking van het rapport

Het eerste rapport van Zweden over de implementatie van het Verdrag is al besproken in de commissie. De Zweedse overheid concludeerde niettemin dat jongeren nog te weinig betrokken zijn geweest bij het totstandkomen van dit rapport. Eén van de kritiekpunten van de commissie betrof het niet kunnen garanderen dat kinderen en volwassenen gescheiden worden opgesloten (artikel 37).

op diverse punten van het Nederlandse systeem, waarbij ver doorgevoerde decentralisatie opvalt. De 286 gemeenten die Zweden kent zijn verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van kinderopvang, onderwijs, sociale zekerheid en jeugdhulpverlening. De taken voor het Ministerie van Health en Social Affairs zijn beperkt tot het voeren van beleid op hoofdlijnen en het aanstellen en kritisch volgen van diverse 'boards' die onder hun verantwoordelijkheid vallen. Deze boards hebben zowel taken op het terrein van wetontwikkeling, deskundigheidsbevordering, uitvoering en onderzoek.

Zweden kent momenteel 5 boards:

1. Board of Social Affairs: 220 mensen die verantwoordelijk zijn voor de sociale zekerheid;
2. Board of Social Security, die gericht is op lokaal bestuur, jeugdhulpverlening en kinderopvang;
3. Board of Children in Custody, gericht op jongeren met een rechterlijke maatregel;
4. Board Youth Council, verantwoordelijk voor jeugdorganisaties en politieke jongerenorganisaties;
5. Board voor de Kinderombudsvrouw.

Twee ontwikkelingen hebben grote invloed op het systeem van jeugdbeleid. Enerzijds kent Zweden sinds enkele jaren een parlement, dat uit conservatieven en liberalen bestaat. Het gevolg hiervan is dat het particulier initiatief in opmars is en dat alle kenmerken van sociaal democratie ter discussie komen te staan. Concreet speelt de huidige discussie in Zweden over taken die meer bij het individuele gezin worden gelegd in plaats van bij de overheid. Kinderopvang is er een voorbeeld van.

Daarnaast wordt er in Zweden ten gevolge van de verslechterde economische situ-

journalist en administratieve ondersteuning. Daarnaast bestaat er de zogenaamde adviescommissie, waarin mensen deelnemen op basis van deskundigheid. De commissie kent deskundigen op het gebied van de rechterlijke macht, economie, onderzoek en studentenbeweging.

De activiteiten van de kindrombuds-vrouw bestaan uit contact onderhouden met kinderen en jongeren en de gemeenten jaarlijks informeren over zaken die kinderen betreffen; het beïnvloeden van de publieke opinie door in openbare debatten namens kinderen het woord te voeren; commentaar te leveren op diverse wetsvoorstellen vanuit de belangen van kinderen en speciale aandacht te besteden aan kinderen uit risicogroepen zoals slachtoffers van kindermishandeling en vluchtelingenkinderen.

Activiteiten

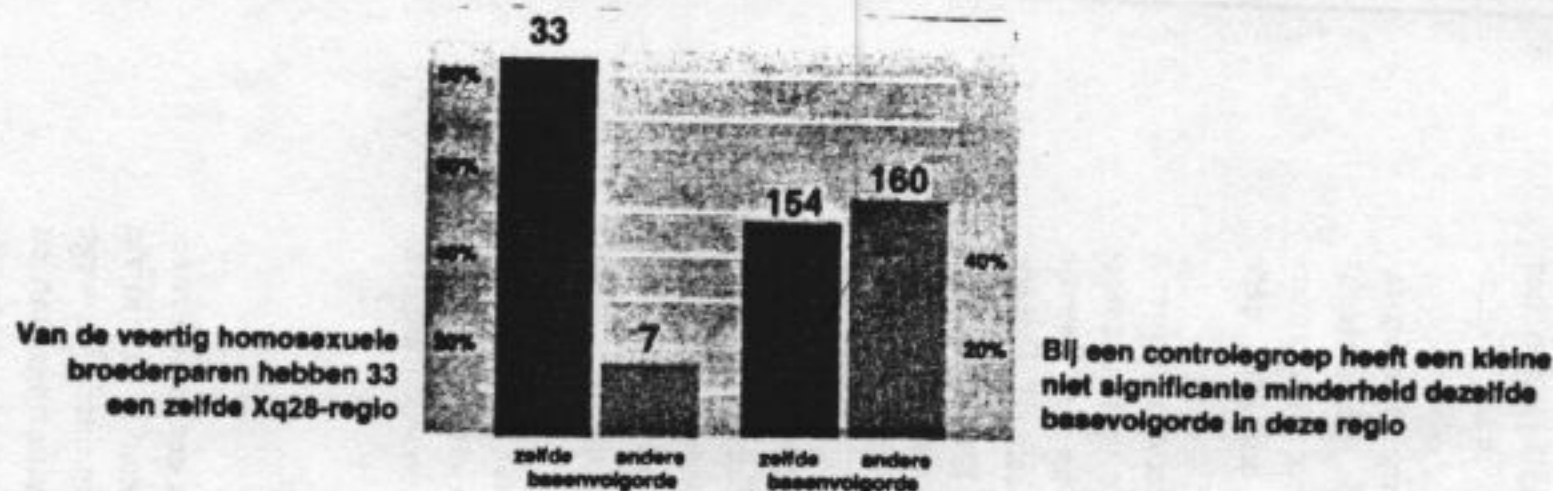
Er bleven veel vragen over het 'nut' van een kindrombudspersoon: werkt een aparte instelling voor de verbetering van rechten van kinderen niet als excuus voor andere instellingen om rechten van kinderen serieus te nemen? En is een instelling die van 'bovenaf' wordt bestuurd wel geschikt om voldoende feeling te houden met kinderen? Het is ook de vraag of de grote aandacht voor het geven van commentaar op allerlei wetsvoorstellen niet een te juridische insteek is. Wat dat betreft maakt ook de vertaling van het VN-Verdrag door de Raad van Europa, waarbij gedacht wordt aan het aanstellen van nationale kindrombudsmanen, een blijvende kritische opstelling noodzakelijk.

Informatie overdracht

Interessant en leerzaam voor de Nederlandse situatie is het Zweedse systeem. Ik beschrijf hoe de voorlichting over het VN-verdrag in Zweden is ingevuld en wat de bespreking van het VN-rapport in het Comité voor de Rechten van het Kind heeft opgeleverd.

Het Zweedse systeem

Het Zweedse overheidsstelsel verschilt



Berichtgeving over 'homo-gen' onvolledig en vertekend

ets meer dan een jaar geleden werd het Nederlandse publiek op de hoogte gebracht van een ontdekking, die in het populaire spraakgebruik als de ontdekking van het 'homo-gen' bekend staat. Aanleiding hiervoor was een publikatie in Science (vol 261, 16-7-93, p 321-327). Dean Hamer beschrijft in zijn artikel een verband tussen mannelijke homosexualiteit en een deel van het X-chromosoom (Xq28) bij veertig paar broers. De resultaten tonen een correlatie tussen DNA-markers op het X-chromosoom en mannelijke homosexualiteit. Het onderzoek geeft geen inzicht in een causaal verband; het is onduidelijk welke rol het Xq28-gebied speelt in de 'totstandkoming' van de homo-sexuele geaardheid van de onderzochte broers. In het gebied, dat 4 miljoen baseparen omvat, liggen honderden genen waarvan een of meerdere mogelijk een rol spelen in de seksuele geaardheid van de broers. Mogelijk, omdat bevestiging van de resultaten door onderzoek van andere broederparen essentieel is. De paren broers die aan Hamer's studie deelnamen, moesten aan bepaalde selectiecriteria voldoen. Deze criteria slaan met name op de familiesamenstelling. In deze families mocht niet meer dan een lesbische voorkomen; verder mocht er geen teken zijn overdracht van homosexualiteit van vader op zoon. Het is deze selectie die beper-

kingen oplegt aan de conclusies, die uit het onderzoek getrokken kunnen worden. Of zoals Hamer het zelf schrijft: 'At present we can say nothing about the fraction of all instances of male homosexuality that are related or unrelated to the Xq28 candidate locus because of the selection of genetically loaded families that is imposed by linkage methods'.

Uit de door Hamer gepresenteerde resultaten kan men dus niets afleiden over de rol van het Xq28-gebied in families met een andere samenstelling.

Misleidende aanduiding

Hamer's publikatie is in de media uitgebreid aan bod gekomen. Zoals gezegd, werd de gevonden correlatie - met name in de krantekoppen - vertaald in de ontdekking van een 'homo-gen': 'Opschudding over speurtocht naar homo-gen', 'Homo-gen wordt door moeder aan zoon doorgegeven'. Dit is om twee redenen een misleidende aanduiding. Ten eerste omdat er helemaal geen (homo-)gen gevonden is; ten tweede omdat dit leidt tot een generalisatie van het onderzoeksresultaat: het lijkt alsof de resultaten betrekking hebben op alle gevallen van man-

Berichtgeving en reacties in de Nederlandse pers geven een onvolledig en vertekend beeld van Dean Hamer's onderzoek naar het 'homo-gen'. Aldus de Leidse biologiestudent Arno van 't Hoog in zijn scriptie 'Moleculair-genetisch onderzoek naar erfelijke factoren in sexueel gedrag'. Er worden volgens Van 't Hoog verkeerde conclusies getrokken en er is sprake van een generalisatie van het onderzoeksresultaat. Op grond van deze berichtgeving kan er geen sprake zijn van een geïnformeerde discussie over dit onderwerp.

nelijke homosexualiteit.

Dit is niet alleen een gevolg van ruimtegebrek; in een beknopte aanhef gaat immers automatisch de nuance verloren. Ook in de artikelen zelf slaagt men er niet in duidelijk aan te geven dat het resultaat alleen iets zegt over de seksuele geaardheid van de onderzochte broers en niets over mannelijke homosexualiteit in het algemeen. Voorts worden de resultaten op uiteenlopende manieren geïnterpreteerd. Het Xq28-gebied 'speelt een rol bij', 'beïnvloedt' of 'bepaalt' de seksuele geaardheid (bij de onderzochte mannen). Men spreekt in een aantal gevallen van 'het gen voor homosexualiteit' en dat 'het gen' een 'verhoogde kans' op homosexualiteit zou geven. Aangezien ook de rol van het Xq28-gebied in de algemene bevolking onbekend is en het onderzoek nog beves-

tigd moet worden, is dergelijk gebruik van moleculair-genetisch jargon volstrekt betekenisloos.

Test op homo-gen

Na de presentatie van Hamer's artikel in de media volgden reacties van onderzoekers, belangenorganisaties en anderen. Over het algemeen worden de resultaten van het onderzoek genuanceerd gebracht: als er een genetische invloed is, dan is die nog niet allesbepalend. Het onderzoek zelf komt inhoudelijk niet meer aan de orde. De discussie spitst zich toe op de vraag hoe eventuele toepassingen - een test op een homo-gen - voorkomen kunnen worden en of dit type onderzoek wenselijk is. Bij het eerste punt is er een opvallend verschil met de 'affaire-Swaab'. De reacties op Hamer's publikatie, met name

door de homo-beweging, zijn veel minder negatief dan vier jaar geleden toen Dick Swaab (Nederlands Herseninstituut) naar buiten trad met resultaten van een studie naar structureverschillen tussen hersenen van hetero- en homo-sexuele mannen.

Sommigen beweren dat er op basis van Hamer's onderzoek nu al een genetische test mogelijk is. Fractiespecialisten van politieke partijen speelden hierop in, door verschillende mogelijkheden voor een testverbod te bespreken. Aandringen op een dergelijk testverbod kan echter alleen als men aanneemt dat een dergelijke test praktisch nut heeft. In de discussie lijkt het ten onrechte alsof deze aanname uit Hamer's onderzoek voortvloeit. Op basis van dit onderzoek kan geen test worden uitgevoerd, ook Hamer ontkent dit nadrukkelijk. Deze reacties dragen bij aan het eerder geshetste generalistische beeld van het onderzoek, suggereerd dat de resultaten van toepassing zijn op alle gevallen van mannelijke homosexualiteit en dat er zelfs een gen geïsoleerd is dat een aantoonbare invloed hierop heeft.

Definitie homosexualiteit niet eenduidig

In mijn scriptie 'Moleculair-genetisch onderzoek naar erfelijke factoren in sexueel gedrag' maak ik aan de hand van een uitgebreide samenvatting van het originele onderzoeksartikel een analyse van de berichten en commentaren in de Nederlandse pers. Daarnaast bespreek ik de door Hamer gehanteerde technieken. Hierbij komen een aantal methodologische vragen aan de orde die, met de berichtgeving in de dagbladen, aanleiding zijn geweest om interviews af te nemen met een aantal onderzoekers en een vertegenwoordiger van een belangenorganisatie. Een van de punten die uit de vraaggesprekken naar voren komt, is de definitie van homosexualiteit; deze is niet eenduidig. Met een andere definitie vindt men een ander percentage homo-sexuele mannen in een populatie. Daarnaast speelt de onderzochte samenleving een rol: met dezelfde definitie vindt men in verschillende landen verschillende percentages. Hamer kiest in zijn studie één bepaalde definitie. Dit is nog een reden waarom zijn resultaten niet van toepassing zijn op alle gevallen van mannelijke homosexualiteit. ■

Arno van 't Hoog
student biologie
Rijksuniversiteit Leiden

Het 'homo-gen' en de Beroepscode voor Biologen

Artikel 2 heeft alleen betrekking op het eigenlijke onderzoek dat door een bioloog wordt verricht. Het sluit niet uit dat een overheidsinstantie, op grond van politieke, religieuze of ideologische redenen, bijvoorbeeld onderzoek naar een erfelijke basis van homo-seksueel gedrag zou kunnen verbieden.

Uit de interviews die Van 't Hoog heeft afgenomen, blijkt dat vertegenwoordigers van Nederlandse homo-organisaties niets voor een verbod voelen. De enige die die mogelijkheid open houdt, is Jaap Jelsma (p.21). Zijn argumentatie is dat er nu ook al 'allerlei restricties zijn op het punt van proefdiëten, patiënten, milieu en veiligheid'. Als er in een maatschappij een aanwijsbare kans is dat de resultaten van dergelijk onderzoek voor discriminerende doeleinden gebruikt/misbruikt zullen worden, dan is een verbod op dergelijk onderzoek niet ondenkbaar. De reikwijdte van artikel 2 moet dus in ieder geval begrensd worden door wettelijke en ethische normen.

Resultaten gekleurd door probleemstelling

Uit de artikelen 2, 3 en 4 volgt dat de bioloog zich niet alleen kan laten leiden door wetenschappelijke normen en waarden, namelijk als het onderzoek gevolgen heeft voor anderen (mensen, dieren, ecosystemen). Om eendeloze misver-

standen te voorkomen, is het steeds van belang om je af te vragen wat iemand bedoelt met 'onderzoek'. Onderzoekers bedoelen daarmee meestal het toetsen van hypothesen en het weergeven van de resultaten van dergelijk onderzoek. Dat onderzoek moet 'waardevrij' zijn. Dat wil zeggen dat men geen resultaten moet verdonkeremanen omdat ze niet welgevallig zijn. Daarover zal weinig misverstand bestaan. Als uit onderzoek onomstotelijk blijkt dat erfelijke factoren een rol spelen bij homo-seksualiteit, dan moet men de resultaten niet verdoezelen. Dit ligt ten grondslag aan artikel 2 en 3, waarbij het in 2 meer om het onderzoek zelf en in 3 om de communicatie met de maatschappij gaat. Het is zinnig deze vorm van waarde-vrijheid 'methodologische waarde-vrijheid' te noemen.

Mensen uit de maatschappij, en ook wetenschapsociologen, hanteren meestal een ruimer begrip van wetenschappelijk onderzoek. Zij noemen alles wat wetenschappers doen 'onderzoek', dus inclusief de relaties tot de samenleving. Zonder de methodologische waarde-vrijheid te ontkennen, kunnen zij concluderen dat, maatschappelijk gezien, geen enkel

Welke les kunnen we trekken uit de scriptie van Arno van 't Hoog in verband met de beroepscode voor biologen? De artikelen uit de beroepscode die in aanmerking komen, zijn de artikelen 2, 3 en 4. Volgens Van 't Hoog's scriptiebegeleider Henk Verhoog moet een bioloog of beroepsvereniging er alles aan doen om misbruik van het onderzoek te voorkomen.

onderzoek waarde-vrij is.

Kenmerkend in dit verband zijn bijvoorbeeld de kritische opmerkingen van de homo-organisaties over de definitie van homo-seksualiteit die aan het onderzoek naar de erfelijke factoren ten grondslag ligt; of de vraag waarom geen onderzoek gedaan wordt naar de erfelijke basis van heteroseksualiteit. Hoe goed het onderzoek methodologisch ook mag zijn opgezet (hoe 'objectief' het in deze zin mag zijn), de resultaten worden gekleurd door de probleemstelling. En dit brengt ons op het volgende artikel.

Wetenschappelijke integriteit

De bioloog dient zich volgens artikel 3 in relaties tot de maatschappij te laten leiden door wetenschappelijke integriteit. De urgentie hiervan wordt groter naar mate de mogelijke effecten van het onderzoek op de maatschappij (artikel 4) groter zijn. Het gebied van de biologische verklaringen van menselijk gedrag (sociaal darwinisme, sociobiologie, biocriminologie, enz.) is berucht door de vele voorbeelden van misbruik. Dit geldt ook voor de biologische verklaringen van homo-seksualiteit. Op grond van art. 4 moet de bioloog in dit soort situaties dus extra aandacht schenken aan de 'wetenschappelijke integriteit'.

Wat moeten we in dit geval hieronder verstaan? Mijns inziens betekent dit onder andere dat de bioloog met name grote zorg moet besteden aan het expliciteren van de vooronderstellingen waarvan hij/zij uitgaat (beperkingen van de methode aangeven) en aan de reikwijdte van de resultaten. Uit de scriptie van Van 't Hoog blijkt vooral dat de secundaire gebruikers van de kennis (de pers onder andere) erg slordig met dit principe zijn omgesprongen. Zodra onderzoekers zelf, bui-

ten de wetenschappelijke kanalen om, in het nieuws komen, is de verleiding erg groot om de nuances weg te laten. Een voorbeeld ter illustratie is de onderzoeker die beweert dat hij/zij een gen heeft ontdekt dat homo-seksualiteit (of kanker, of agressie, of...) veroorzaakt, en daarbij geen nadere uitleg geeft (zie de citaten elders op deze bladzijde). Mijn stelling is dat een onderzoeker in dit geval in strijd met de beroepscode voor biologen handelt. Er wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat menselijk gedrag alleen door, of voornamelijk door genen wordt gedetermineerd (biologisch of genetisch determinisme). De maatschappelijke discussie over voorbeelden van biologisch determinisme gaat steeds gepaard met kritiek op de methodologie die door de betreffende onderzoekers is gevolgd. Op grond van artikel 4 mag van onderzoekers, die werkzaam zijn op dit gebied, verwacht worden dat ze tenminste van die methodologische kritiek op de hoogte zijn. Daarnaast moeten ze in een geval als dit mijns inziens ook op de hoogte zijn van de maatschappelijke discussie. Dit brengt ons tenslotte bij het volgende artikel.

Onderzoek niet waarde-vrij

Artikel 4 maakt duidelijk dat een bioloog niet kan volstaan met te zeggen: ik heb dit onderzoek gedaan en dat zijn de uitkomsten, wat anderen ermee doen is niet mijn verantwoordelijkheid. Sociaal gezien is de onderzoeker een deel van de samenleving en is het onderzoek niet waarde-vrij.

Het idee dat genen ons gedrag bepalen, heeft een verstrekkende invloed op hoe de mens over zichzelf en andere mensen denkt (mensbeeld). Het kan ook grote maatschappelijke implicaties hebben (gezondheidszorg, verzekeringswezen). Daarom moet de grootste mogelijke zorg aan de formuleringen worden besteed en moet de bioloog, of een beroepsvereniging van biologen, alles in het werk stellen om misbruik te voorkomen. ■

dr. Henk Verhoog
Theoretische Biologie
Rijksuniversiteit Leiden

DUBBEL BEMOEDERD

TEL 28-11

door BABETTE WIERINGA

RODEN, maandag

„Als het kan, ga ik naar mamma. Als dat niet kan, probeer ik mijn verdriet in te houden. Naar welke mamma? Nou, het ligt er aan wie er thuis is.” Zegt een tienjarig jongetje over zijn biologische en sociale moeder. Dat hij in een homoseksueel gezin opgroeit, maakt hem niets uit.

Volgens Mieke Jonkman, een 25-jarige studente pedagogiek die onderzoek deed naar kinderen van lesbische moeders, is de tienjarige niet de enige die ondanks een afwijkende gezinssituatie opgroeit zoals ieder ander kind. „Eerder zijn wel onderzoeken verricht, maar nog nooit zijn de kinderen zelf ondervraagd. Ik heb alleen met kinderen tussen de acht en tien jaar gesproken. Ik was nieuwsgierig naar de mogelijke verschillen tussen kinderen uit homo- en hetero-gezinnen. Maar ik weet nu dat veel oordelen rond homoseksueel ouderschap vooroordelen zijn.”

Onvoorstelbaar

Mieke vindt het dan ook onvoorstelbaar dat het voor lesbische moeders nog altijd zo moeilijk is voor kunstmatige inseminatie in aanmerking te komen. Het argument dat kinderen van homo-ouders een vaderfiguur nodig zouden hebben, veegt ze aan de hand van haar onderzoek van tafel. „Dingen die kinderen met een vader doen, kunnen ze net zo goed met een moeder doen. Ook moeders kunnen avontuurlijk zijn, kunnen het leuk vinden te timmeren of hutten te bouwen. Je kunt niet generaliseren door te zeggen dat kinderen met vaders andere dingen doen dan met moeders.”

Aan het hebben van twee moeders kleven volgens Mieke Jonkman zelfs voordelen: „Kinderen van hetero-ouders maakten vaak de opmerking dat het zo jammer is dat hun vader veel van huis is. Lesbische moeders daarentegen hebben vaak beiden een parttime baan, zijn dus vaker thuis en kennen een gelijkmatige taakverdeling. Bovendien maak je als homo-stel de keuze voor een kind nog bewuster dan als hetero-stel. Voor zover ik kan zien wordt het kind weloverwogen opgevoed en is de kwaliteit van de relatie tussen ouders en kind opvallend hoog.”

De door Mieke geïnterviewde kinderen hebben dan ook geen enkel probleem met de gezinssituatie. „Door de omgeving worden ze ook zelden op een negatieve manier benaderd. Toch vertellen ze uit zichzelf niet snel over de gezinssituatie. Ze zijn er gewoon nog niet zo mee bezig en vinden het bijvoorbeeld vervelend keer op keer te moeten uitleggen hoe het kan dat ze twee moeders hebben. Zo zegt

■ Kind met twee moeders: „Ik wilde dat er nog meer kinderen met twee mamma's kwamen, dan was het niet meer zo bijzonder.”

FOTO: MATTY VAN WIJNBERGEN

Onderzoekster:
„Oordelen over
homo-ouders
blijken vaak
vooroordelen”

een van de geïnterviewde kinderen: „Er zouden nog wel wat meer kinderen mogen zijn met twee mamma's. Dan wordt het wat minder bijzonder.” En een jongetje van tien zegt: Als ze vragen hoe het kan dat ik twee moeders heb, zeg ik 'de een vond de ander heel lief en toen zijn ze gaan samenwonen'.

Mieke: „Ik was verbaasd hoe wijs die kinderen zijn. Ze kunnen ook uiterst gedetailleerd het verhaal van kunstmatige inseminatie uitleggen.”

Hoewel de kinderen uiteraard maar één biologische moeder hebben, hebben ze daar per definitie geen sterkere band mee. „De kinderen noemen

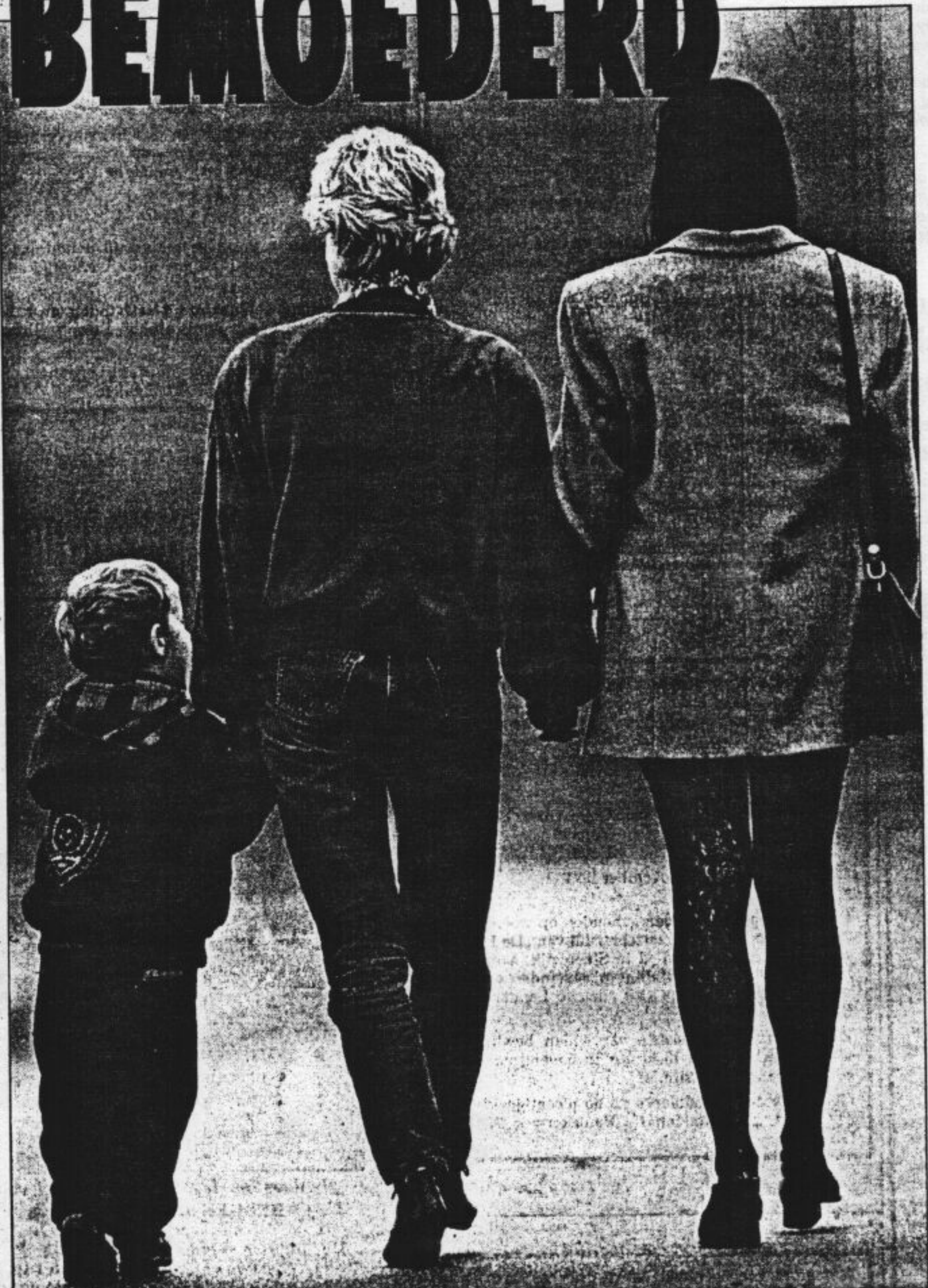
beide moeders mamma. Als verwarring zou kunnen ontstaan omdat beide moeders in de buurt zijn, worden er gewoon voornamen gebruikt. Dat gebeurt willekeurig.”

Mieke heeft geen materiaal voorhanden om kinderen van twee moeders met kinderen van twee vaders te vergelijken, omdat er geen homo-va-

ders op haar verzoek hebben gereageerd. „Ik had wel kinderen bij het onderzoek kunnen betrekken wier vader of moeder tijdens een huwelijk homoseksuele gevoelens kreeg en daardoor is gescheiden. Er zijn ongetwijfeld meer homo-ouders met zo'n achtergrond. Maar bij kinderen die daardoor in een homo-gezin wo-

nen, bestaan vaak emotionele problemen. Hierdoor kunnen ze niet objectief oordelen.”

Ook de vraag of oudere kinderen van homo-ouders nog net zo positief over hun gezinssamenstelling denken, kan Mieke niet beantwoorden. „Misschien is dat interessant voor een volgend onderzoek.”



'Seksuele
geaardheid
biologisch
bepaald'

NEW YORK – De verbindingskanalen tussen twee belangrijke delen van de hersenen kunnen bij homoseksuele mannen breder zijn dan bij heteroseksuele, heeft recent onderzoek uitgewezen.

Het verschil in grootte bleek waarneembaar bij hersendelen

die afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor het spraakvermogen en het waarnemen van objecten. De vondst wijst erop dat seksuele geaardheid deel uitmaakt van een groter pakket van herseneigenschappen, die ervoor kunnen zorgen dat homoseksuele mannen een ander pakket vaardigheden hebben dan heteroseksuele, zegt onderzoekster Sandra Wittelson van de McMaster-universiteit in Hamilton, in de Canadese provincie Ontario.

Wittelson presenteerde haar bevindingen op het jaarlijkse congres van het Genootschap voor Hersenonderzoek in Miami Beach, Florida. Ze benadrukte dat haar onderzoek onder 21 mannen – elf homo- en tien heteroseksuele – te klein

was om er definitieve conclusies op te baseren en dat de bevindingen door verder onderzoek moeten worden bevestigd. Ze zei ook dat de bevindingen opgaan voor groepen en niet voor individuen.

Roger Gorski, co-auteur van een onderzoeksverslag uit 1992 waarin werd gewezen op een verband tussen andere hersenverschillen en homoseksualiteit, zei dat hij niet verbaasd was over de ontdekking van nog een verschil. „Ik ben er zeker van dat we andere zullen vinden”, zei Gorski in een reactie.

N. VAN 19-11-94

VK 22-11 Hervormde discriminatie

DE NEDERLANDSE Hervormde Kerk vindt dat van haar homoseksuele gelovigen gevraagd kan worden in een andere gemeente het avondmaal te gaan vieren als de eigen gemeente bezwaar maakt tegen de deelname van homo's. Bezwaarde hervormden mogen homo's doorsturen naar een gemeente die hun bezwaren niet deelt. De generale synode van de hervormde kerk heeft daartoe besloten.

Aanleiding voor het besluit was het rapport van een in 1992 ingestelde commissie die 'exegetische en hermeneutische' vragen ten aanzien van homoseksualiteit diende te onderzoeken. De commissie moest nagaan wat de Bijbel zegt over homoseksualiteit. De commissie kwam er niet uit.

Verscheidene leden meenden dat homo's niet aan 'de Tafel des Heren' welkom zijn omdat homoseksualiteit naar hun mening strijdig is met de wil van God. Andere commissieleden wezen erop dat homo's wel degelijk 'heilzaam' hun seksualiteit konden beleven.

De commissie sprak zelf van een mislukking en besloot het bestuur van de kerk de knoop te laten doorhakken. De synode wilde en kon geen tuchtmaatregelen tegen homo's - buitensluiting bij het avondmaal - invoeren omdat een eerdere synode dat had uitgesloten.

Maar het bestuur moest ook rekening houden met de invloedrijke behoudende vleugel, de zogeheten

Bonders. Deze bonders - leden van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk - vormen ongeveer een derde van het aantal gelovigen. Zij vinden dat zij in grote gewetensnood raken als het homo's vrij staat in hun gemeenten te kerken.

Daarom besloot de synode met kleine meerderheid te kiezen voor een tussenoplossing: vrijwillige verbanning. Om de pijn te verzachten vraagt de hervormde kerk voortaan niet alleen homoseksuele gelovigen naar een andere gemeente uit te wijken als er bezwaren zijn. Ook aan bonders die gewetensbezwaren hebben - maar een minderheid vormen - kan gevraagd worden af te zien van het avondmaal. Om onrust te voorkomen.

Terecht spraken tal van synodeleden na afloop van een beschamende vertoning. Een van de opvallendste kenmerken van de hervormde kerk is dat zij zich sinds jaar en dag sterk heeft gemaakt tegen de apartheid in Zuid-Afrika. De kerk heeft steeds gezegd dat er geen sprake mag zijn van discriminatie op grond van ras. Ook discriminatie op basis van geslacht is uit den boze. De gelijkwaardigheid van man en vrouw, waar ook ter wereld, staat eveneens hoog in het hervormde vaandel.

Deze ferme taal laat onverlet dat de kerk nog lang niet toe blijkt aan het verbieden van discriminatie op basis van seksuele geaardheid in eigen land.

NRC Homoseksuelen Kenya uitgezet

NAIROBI, 2 NOV. De Kenyaanse autoriteiten hebben drie buitenlandse homoseksuelen, onder wie een Nederlander, het land uitgezet. De mannen wilden een internationale conferentie voor homoseksuelen op het eiland Lamu voorbereiden. Homoseksualiteit is in Kenya verboden. De mannen werden afgevoerd vrijdag gesmeerd het land binnen 48 uur te verlaten. De directeur van de immigratiedienst zou hebben verklaard dat in Kenya geen plaats is voor homoseksualiteit, omdat dit niet binnen de morele opvattingen van het land zou passen en schadelijk zou zijn voor de jeugd.

Cees van Wijk doet het COC er op het moment alles aan om de feiten boven tafel te krijgen. "Zo lang niet duidelijk is of het COC werkelijk de aanleiding is, is er moeilijk tegen te vechten. Verder proberen we via Buitenlandse Zaken de schorsing van de ILGA aan te vechten".

BD 26-11 Thais bouwen eerste homodorp

BANGKOK - In de lommerrijke bergen in het centrum van Thailand wordt driftig gebouwd aan een luxueus dorp vol karaoke bars, cafes, fitness-clubs, zwembaden en massagesalons waar in de toekomst 2.000 homo's komen wonen. Er is ook grote buitenlandse belangstelling.

Het eerste homo-dorp ter wereld wordt aangeprezen in een glimmende brochure met glanzende foto's van knappe mannen die in innige omstrengeling aan de rand van een zwembad liggen of uitgelaten dansen in

VK 25-11 Voorzitter van synode betreurt homobesluit

KOUDUM

Voorzitter W. Beekman van de Hervormde Synode betreurt dat het besluit over homoseksualiteit verkeerd kan worden uitgelegd. 'Als ik dat van tevoren had geweten, hadden we dit besluit niet moeten nemen', zegt hij.

Het was de bedoeling van de synode om homoseksuelen die in de eigen gemeente niet welkom zijn aan het avondmaal, binnen het geheel van de Nederlandse Hervormde Kerk wel veiligheid te bieden. Beekman erkent nu dat het besluit wordt uitgelegd in de zin van: homoseksuelen mogen van het avondmaal worden uitgesloten.

Vlaams dagblad bedenkt regels voor homonieuws

Van onze correspondent
André Lammerse

MAASTRICHT 30-11

Bij de grootste regionale krant van België, *Het Belang van Limburg*, is een relletje uitgebroken over het onderwerp homoseksualiteit. Aanleiding vormt een brief van algemeen directeur M. Leynen. Die liet in mei van dit jaar aan een lezer weten dat zijn 'christelijke krant homofobie niet als normaal en vanzelfsprekend beschouwt'. En dat zou volgens de directeur tevens het standpunt van de redactie zijn.

De gedupeerde lezer wilde een aankondiging op de servicepagina voor een nieuwe werkgroep van ouders met homoseksuele kinderen. Leynen stak daar een stokje voor. Ouders met homo-kinderen? De directeur krant gruwde al van het idee alleen. 'In de geest van dit onderwerp zijn service-mededelingen over gespreksavonden en dergelijke uitgesloten', schrijft Leynen in zijn brief. Ook een commerciële advertentie hoefde de werkgroep niet te proberen.

Berichten over homoseksualiteit kunnen enkel in uitzonderlijke omstandigheden worden meegenomen. De laatste maanden circuleerde de brief op de redactiebulletin. Niet iedere journalist van *Het Belang* kon zich met de inhoud ervan verenigen. Vandaar dat er speciale redactievergaderingen zijn belegd om richtlijnen te ontwerpen voor het item homoseksualiteit.

Redactieraad-voorzitter R. Tijdgat: 'Binnenkort hebben we overleg en we zullen Leynen vragen daaraan deel te nemen. Leynen kan brieven schrijven wat ie wil, maar er zijn bij ons nooit restricties geweest om aandacht te besteden aan dit onderwerp. Er is nu bijvoorbeeld een artikel in de maak over een zelfhulpgroep voor partners van homo's.'

De laatste keer dat er beroering op de krant was over homo's, was in januari 1993. Een stagiair schreef een - volgens de hoofdredactie te lang - artikel over homo's.

Sindsdien zegt de krant 'heel terughoudend' om te springen met homoseksualiteit. Een redacteur: 'In feite is ons gezegd die abnormaliteit niet extra in de verf te zetten.'

Directeur Leynen over zijn actie: 'Een brief geschreven? Dat weet ik niet meer hoor.'

'We proberen een onderscheid te trekken tussen het eerbare en onerebare, begrijpt u wel. Ik wens er verder niet meer over te spreken.'

NRC Arrestaties wegens mishandelen homo's

ALMELO, 3 NOV. De politie heeft elf Almeloërs, tussen de 16 en 24 jaar, aangehouden voor ernstige mishandeling van homoseksuelen. De verdachten waren actief in wisselende groepjes. Een van hen lokte steeds een man naar een plek. Daar doken andere leden van de bende op uit een hinderlaag. Zij takelden de homo's toe met honkbalknuppels en boksbekers.

AMSTEDAM (GPD) - Pensioenverzekeraar Amev biedt voortaan alleen nog partnerpensioenen aan waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen samenlevende hetero- en homostellen. S+E 9/11

Amev heeft zijn aanbod aangepast nadat er protest was gezezen tegen de mogelijkheid voor bedrijven om homo-partners uit te sluiten van het partnerpensioen. Dat is bij de wet verboden.

HOMO'S Hervormde gemeenten die gewetensbezwaren hebben tegen homoseksualiteit, mogen homo's vragen het avondmaal elders te vieren. Dit heeft de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk zaterdag uitgesproken. Om 'onrust en verwarring' aan de avondmaalstafel te voorkomen kan ook aan kerkleden die 'om des gewetens wille' homoseksualiteit afwijzen, worden gevraagd in de eigen gemeente tijdelijk af te zien van het avondmaal. De maatregel werd door 27 van de 75 synodeleden afgewezen. Synodebestuurder ds. Y. de Groot noemde met vele anderen de maatregel 'beschamend'. VK 21-11

Synode-lid acht uitsluiten homo's 'noodmaatregel'

Van onze verslaggever VK

AMSTERDAM 22-11

'Beschamend' en 'een noodmaatregel', zo omschrijft synode-bestuurder ds. Y. de Groot het besluit van de hervormde synode om homoseksuelen te vragen ergens anders ter kerke te gaan als een gemeente bezwaar heeft tegen hun deelname aan het avondmaal. De dominee spreekt van een 'beschamende oplossing' voor een probleem dat de Hervormde Kerk al jaren scherp verdeeld houdt.

De 'noodmaatregel', die de synode dit weekeinde nam, bewijst dat de eenheid van de kerk nog geen gestalte kan krijgen in de gezamenlijke viering van het heilig avondmaal, aldus de predikant.

Het is van belang dat zowel de homo's als de gewetensbezwaarden zich veilig voelen in de kerk en daar vrijelijk over hun opvattingen kunnen spreken, aldus de synode. Zolang dit klimaat van veiligheid ontbreekt, kunnen daarom beide partijen, homo's en gewetensbezwaarden, de vraag krijgen van het avondmaal af te zien.

Ook aan kerkleden die 'om des gewetens wille' homoseksualiteit afwijzen kan worden gevraagd in de eigen gemeente af te zien van het avondmaal. Om 'onrust en verwarring' aan de avondmaalstafel te voorkomen, aldus de synode.

Volgens tal van synodeleden is het besluit van de synode een stap terug. Ze verwezen naar het synodebesluit van 1989 dat elke vorm van tucht wegens homoseksualiteit van de hand wijst.

COC aanleiding voor schorsen ILGA?

XL NOV

Het COC zou de aanleiding zijn voor het opschorten van de waarnemersstatus van de International Lesbian and Gay Association (ILGA) bij de Verenigde Naties. Dat bericht verscheen op het computernetwerk Internet. Onduidelijk was waar het bericht vandaan kwam. Op 16 september besloot de Economic and Social Council van de VN de waarnemersstatus (het recht om officieel mee te praten) tijdelijk af te nemen van de ILGA. Dit omdat de Amerikaanse regering anonieme informatie had gekregen over groepen die lid zijn van de ILGA en pedofilie willen propageren, 'door de vingers zien' of legaal maken. De Amerikaanse regering had bedreigd de financiële bijdrage aan de VN te korten. Aanvankelijk dacht de ILGA de dreigende schorsing te ontlopen door het roeyment van een drietal pedo-organisaties, maar op 16 september kwam het toch zover. Onduidelijk is nu over welke lid-organisatie van de ILGA de Amerikaanse regering informatie heeft. Mocht het inderdaad om het COC gaan, dan wordt de zaak pas echt ingewikkeld. Als de Amerikanen vinden dat de beschrijving 'een organisatie die pedofilie propageert, door de vingers ziet of legaal wil maken' op het COC past, dan zijn er nog een heleboel van dergelijke organisaties. Bovendien komt het COC-standpunt over pedofilie grotendeels overeen met de huidige wetgeving in Nederland. Volgens COC-voorzitter

Een kerk van schijnheiligen

Ac 26.11



Rumoer rond
zondige Ierse
geestelijken

Een pedofiele priester bracht de Ierse regering ten val. Maar Brendan Smyth was niet de enige 'schijnheilige'. Talloze geestelijken blijken plotseling in zonde te leven. Macht wordt op het groene eiland nog altijd vanaf de kansel uitgeoefend. Maar hun aureool van zedigheid hebben de priesters definitief verloren.

In een van zijn romans verhaalt Graham Greene, de Engelse schrijver, de lotgevalen van een priester. Zoals zoveel priesters heeft ook hij een keer moeten toegeven aan de vieselijke verleidingen, maar de ironie wil dat die zwakte zijn redding wordt. Revolutionairen hebben in een Mexicaanse staat de clerus met wortel en tak uitgerooid, en zitten hem als laatste overlevende priester op de hielen. Wanneer de gewapende atheïsten uiteindelijk zijn dorp binnendringen, treedt een meisje naar voren, wijst op de priester, en zegt: "Dat is mijn vader".

Het was misschien natief van de revolutionairen om te veronderstellen dat iemand met een kind geen priester kon zijn. Als zij enige kennis hadden gehad van het hedendaagse Ierland, zouden zij zich niet zo gemakkelijk om de tuin hebben laten leiden door kleine Brigitta. Niet alleen blijken rooms-katholieke geestelijken kinderen te verwerken, ze blijken ook kinderen te misbruiken. Maar anders dan bij Graham Greene worden zij niet langer gered door hun eigen zondigheid.

Eamonn Casey, eertijds de rooms-katholieke bisschop van Galway, slijt thans zijn dagen in vergetelheid. Zijn zonde was dat hij tijdens een langdurige relatie een kind had verwekt, en vervolgens zijn maitresse ruim 200.000 gulden zwijggeld had betaald uit de kerkkas. Het schandaal kwam in 1992 aan het licht.

Geen incident

De zaak-Smyth is geenszins een incident. In de laatste maand alleen werd een 61-jarige

Voor de diepgelovige Ieren kwam de onthulling als een schok. Hun meest gewaardeerde bisschop, die zij als een soort heilige hadden bewierookt, was ontmaskerd als een schijnheilige. Sommigen verloren hun geloof, maar kennelijk voor de Ierse samenleving was misschien dat bijgeloof ervoor in de plaats kwam. Inch Strand, de smalle zandstrook waar bisschop Casey zijn zoon zou hebben verwekt, is nu een pelgrimsoord voor echtparen die geen kinderen kunnen krijgen.

Aanranding

Casey was de hoogste geestelijke die zijn primitiefste driften niet kon beheersen, maar niet de enige. Vorige week stond een 61-jarige priester terecht die zich aan een liftster zou hebben ver-grepen. Eerder kreeg een andere priester twaalf jaar cel wegens seksueel misbruik van zes jongens op de kostschool van zijn religieuze orde. En een derde geestelijke zal binnenkort voor het

gerecht worden gesleept wegens de aanranding van een 13-jarige jongen.

En dat is alleen nog maar de balans van dit jaar. Voor het jaar uit is, kan nog een zaak voorkomen die de Ierse kerk op haar grondvesten zal doen schudden. De aanklacht: het misbruik van honderd kinderen op een nonnen-school.

In Noord-Ierland hadden de justitiële autoriteiten ondertussen ook hun handen vol aan de katholieke geestelijkheid. Een kloosterbroeder hoorde de celdeuren achter zich dichtvallen, nadat hij schuldig was bevonden aan het misbruiken van drie 11-jarige kinderen. En Brendan Smyth, een priester, kreeg vier jaar gevangenis voor het molesteren van een groot aantal kinderen van beiderlei kunne.

Brendan Smyth kwam vorige week voor het voetlicht, omdat zijn misdrijven de val inluiden van de regering. Tot woede van de Labour Partij, die met de katholieke Fianna Fail een coalitie

vormde, had premier Reynolds een man tot opperrechter benoemd die eerder als officier van justitie zeven maanden lang de berechting van Smyth had tegengehouden.

Genegeerd

De eerste vraag is waarom de betrokken officier van justitie, Whelehan, gedurende meer dan een half jaar alle verzoeken van Noord-Ierland om uitlevering de priester had genegeerd. En de tweede, indringender vraag is waarom Reynolds uitgerekend deze man had gepromoveerd. Volgens veel ingewijden in Dublin ligt het antwoord in de macht van de katholieke kerk. Zoals generaal in semi-democratieën de politici soms ongevraagd 'adviseren', zouden de bisschoppen die laakbare rol spelen in Ierland. En het advies had in deze zaak geluid: niet uitleveren.

De Ierse clerus zweeg over haar rol in het schan-

daal, maar de katholieke aartsbisschop van Glasgow had minder scrupules. Gevraagd wat hij zou doen met een pedofiele priester die de wet had gebroken, zei kardinaal Thomas Wining: "Ik zou zelf met hem afrekenen. Maar ik zou hem niet aangeven bij de politie. Laat dat de ouders van de misbruikte kinderen maar doen".

Macht

Nog altijd oefent de clerus enorme macht uit over de Ieren. Vrijwel elke Ier wordt geboren in een katholiek ziekenhuis, gaat naar een katholieke school, wordt getrouwd door een katholieke priester, mag een katholieke begrafenis tegemoet zien. Het percentage kerkgangers belooft 82, minder dan voorheen, maar meer dan in enige ander Europees land. Nog altijd controleert de clerus alle kweekscholen en 97 procent van alle basisscholen.

Slechts drie decennia geleden vonden in Ierland

Schandaal beschadigt Ierse Kerk

door TEL
Henri van der Zee 19/11
LONDEN, zaterdag

De val van premier Reynolds, nasleep van een schandaal rond een pedofiele rooms-katholieke priester, heeft deze week in Ierland een beerput geopend die de Kerk ernstig in diskrediet heeft gebracht.

Ierse kranten komen nu met de ene na de andere onthulling waaruit blijkt dat de laatste jaren talloze geestelijken zijn betrappt op seksueel misbruik van minderjarigen. Een groot aantal affaires blijkt onder druk van de in Ierland oppermachtige Kerk in de doofpot te zijn gestopt.

De bisschoppen voelden zich na alle opschudding afgelopen woensdag genoodzaakt maatregelen aan te kondigen die een einde moeten maken aan het misbruik van kinderen door geestelijken.

Niet eerder

Vele Ieren vragen zich echter af waarom het hoofd van de Kerk in Ierland, kardinaal Cahal Daly, niet eerder heeft ingegrepen en waarom de Ierse geestelijkheid pas wakker is geschud door de rel rond de premier Reynolds van de conservatieve Fianna Fail partij.

Diens besluit om procureur-generaal Harry Whelehan te benoemen tot voorzitter van het Opperste Gerechtshof stuitte op hevig verzet van de



Harry Whelehan... uitlevering tegengehouden...

socialistische coalitiepartner Dick Spring, die om deze zaak zijn steun aan de regering opzegde.

Spring vond de benoeming onaanvaardbaar omdat Whelehan zeven maanden lang de uitlevering heeft tegengehouden van de priester Brendan Smyth, die in Noord-Ierland werd gezocht vanwege seks met kinderen.

Pas toen de geestelijke zelf deze zomer naar Belfast ging en daar prompt tot vier jaar werd veroordeeld, kwam de zaak aan het licht.

De grootste vraag is hoe Smyth zijn carrière als priester en kinderverzorger heeft kunnen voortzetten, terwijl men, zo bleek tijdens het proces, al 45 jaar op de hoogte was van Smyths seksuele geaardheid. Niet alleen werkte Smyth met kinderen in Belfast, maar hij was ook werkzaam in een kinderziekenhuis te Kerry.

VERVOLG TEL 19

rige priester in Dublin tot een voorwaardelijke straf van 15 maanden veroordeeld, omdat hij een 18-jarige lifier seksueel had belaagd, werd een andere priester ervan beschuldigd een 13-jarige jongen lastig gevallen te hebben en werd een geestelijke veroordeeld wegens een poging drie meisjes aan te randen.

Nu moet daaraan volgens de Ierse bisschoppen een einde komen. In de nieuwe gedragscode die woensdag werd bekendgemaakt, leggen zij er de nadruk op dat „het misbruiken van kinderen door een priester des te erger is, omdat het niet alleen een verderfelijke daad is, maar bovendien een heilig vertrouwen vernietigt”.

De bisschoppen onderstrepen dat iedere klacht van een kind direct onderzocht moet worden en dat de kerk verplicht is mee te werken met de autoriteiten.

„Dit is een doorbraak”, vindt Kevin Meyers, columnist van de krant *Irish Times*. „Want tot nu toe nam de kerk eerder de zondigende priester in bescherming dan zijn slachtoffers. De kerk zag zich in Ierland in deze gevallen als een instelling die buiten de burgerlijke wet staat.”

Vrouwen vallen tegenwoordig ook mannen lastig

VK 5-11

Ik heb schoon genoeg van de eenzijdige Postbus 51-voorlichting over seksuele intimidatie. Alsof mannen altijd perverse monsters zijn en vrouwen zachtmoedige Texelse schaapjes. Waarom hoor ik nooit klagende mannen die lastig worden gevallen door vrouwen? Vindt het mannelijk ras dat soms collectief aangenaam? Geniet men er stilzwijgend van?

Hoewel ik zelf op jongens val, geniet ik oprecht van vrouwelijke aandacht. Maar wat mij afgelopen weken overkomen is, dwingt mij tot klagen.

Ik zit klem tussen V & D-deuren en een Linera-moeder en dochter kraaien van de pret: 'Kijk maar uit dat je vuurtorentje er niet wordt afgeknepen!'

In de kroeg loopt er een meisje op me af. Ze rukt in één keer m'n drukknopjeshemd open en zegt: 'Handig hè, die drukknopjes!' (Dat had ik bij haar eens moeten flikken! Dan lag ik met een hersenschudding en een proces aan m'n reet op de klinkers.)

Ik drink een kopje koffie bij de Bijenkorf en merk plotseling tot m'n grote schrik dat ik rondom door tijgerinne-ogen word beloerd. Ze weten niet van ophouden. Ik durf geneens meer Natrena-zoetjes in m'n koffie te doen en gooi er maar vlug suiker in.

Op het Centraal Station neem ik de roltrap naar perron 4B. Word ik plotseling links en rechts in m'n billen geknepen door twee leden van het Always Ultra-volkje: 'Even voelen of ie slap is of strak.' Op mijn vraag waarom ze dat doen, krijg ik het onthutsende antwoord: 'Je hebt een lekker kontje, dus vraag je er gewoon om.'

Ach, ik zal mijn lot wel nooit vertaald zien in de reclame, want die wordt nog steeds door mannen gemaakt en die blijven hunkeren naar vrouwelijke aandacht.

Vrouwen, ga vooral zo door! Dan zijt gij binnen afzienbare tijd eindelijk gelijkwaardig aan de mannelijke monsters.

GRONINGEN - Tim ter Harkel

Opvang en hulp onvoldoende afgestemd op kind met aids

Ongewenste liefde

VK 19-11

Wie de film *Fatal Attraction* heeft gezien, weet dat een vrouw in staat is het leven van een getrouwde man in een hel te veranderen. Ook de directeur van een basisschool in Amsterdam-Zuidoost zegt dat gevoel te kennen, maar dan zonder dat hij daarvoor is vreemdgegaan. De directeur zegt sinds 1990 seksueel lastig te zijn gevallen door een lerares die verliefd op hem is.

Wat begon met een simpele liefdesverklaring, is nu onttaard in een juridische strijd. Gisteren stonden beide partijen voor de rechter.

Op een plek waar de geslachten in elkaars nabijheid vertoeven, springen wel eens vonken over, aldus het schoolhoofd. 'Maar als de ander daar niet van is gediend, moet het ook afgelopen zijn.' De afwijzing bleek voor de vrouw geen reden om op te houden, integendeel, haar passie laaide alleen maar op.

Volgens de directeur belaagt de vrouw hem nu al jaren met cadeaus en erotische voorstellen. Zij belt hem midden in de nacht op of sluipt zijn kantoor binnen om hem te wijzen op haar 'mooie lingerie'. Zelfs zijn vrouw zou door haar met de dood zijn bedreigd. De vrouw geeft toe dat zij meer dan collegiale ge-

Van onze verslaggeverster

UTRECHT

Opvang, ondersteuning, begeleiding en zorg zijn onvoldoende afgestemd op kinderen die seropositief zijn, lijden aan aids of in hun omgeving mensen hebben die besmet zijn. Behalve een aangepaste medische behandeling moet alles erop zijn gericht de kwaliteit van het leven buiten het ziekenhuis te verbeteren, zodat deze kinderen een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden.

Deze aanbevelingen staan in het advies *Kinderen en aids*, van de Nationale Commissie Aids-Bestrijding, dat deze week is gepubliceerd tijdens het symposium 'Hiv, het kind en het gezin'. Behalve het kind

zijn vaak meerdere gezinsleden geïnfecteerd, ziek of al overleden. Drugsgebruik van ouders of een andere culturele achtergrond kunnen de problemen nog vergroten.

Hoewel kinderen zijn besmet, is onbekend. Tussen de besmetting en ziek worden kunnen jaren liggen. Kinderen lopen een besmetting op via hun moeder, tijdens de zwangerschap, via besmet bloed (als hemofiliëpatiënt) of via seksueel contact. Al komt dat laatste in Nederland nauwelijks voor.

Hulpverlening moet zich niet alleen op het kind, maar op het hele gezin richten. De emotionele aspecten, zoals verlies van een toekomst en de opvoeding van een kind met een dodelijke ziekte, vergen extra aandacht.

voelens had voor de directeur, maar zegt dat zij na zijn afwijzende reactie is opgehouden met de avances.

Diverse bemiddelingspogingen om de vrouw vrijwillig naar een andere school over te plaatsen zijn volgens A. Haakmat, de advocaat van het schoolhoofd mislukt. 'Als een man hetzelfde had gedaan, was hij al lang van school getrappt.'

Özkan Gölpinar

Meidenkalender voor donkere kerstdagen

VK 29-11

Kerstmis werpt zijn schaduw al weken vooruit in de bladenwinkel. De eerste kerstuitgaven met cadeautjes lagen half november al op de plank. Het jongensblad *Webber* heeft ook een geschenk: de *Babes-kalender*, een verzameling mooie-meidenplaten voor de moderne puber. Lezers, jongens van twaalf tot twintig, konden dit jaar hun visuele verlangens kenbaar maken, zodat een representatieve Top-12 samengesteld kon worden. Pamela Anderson staat op één, gevolgd door de supermodellen Crawford en Schiffer.

Met *Webber* (nummer 8) gaat het goed, zegt hoofdredacteur Thomas Hendriks. De oplage groeit echter niet zo hard als de uitgever hoopte. Volgens plan hadden er maandelijks 35 duizend exemplaren over de toonbank moeten gaan; dat zijn er nu 25 duizend.

Hendriks signaleert het opmerkelijke verschijnsel dat het blad erg geliefd is bij de doelgroep, maar dat slechts weinigen het kopen. Kopen is vermoedelijk niet *webber*, denkt Hendriks. 'Meisjes kopen bladen, dat is bijna een één-op-één-relatie. Meisjes hebben ook een intieme band met hun blad, en dat is natuurlijk goed voor de bladbinding, zoals dat heet. Maar met onze lezers moet je juist geen intieme relatie aangaan, want daar houden jongens niet van. Je moet jongens afstandelijker benaderen. Het grappige is dat meisjes het blad ook accepteren. Gelukkig voor ons, want als er naar *Webber* wordt gekeken als dat rare blaadje voor jongens die denken dat ze een te kleine piemel hebben, dan kan je wel inpakken.'

Webber zal in het januarinummers fiks uitpakken met 'exclusieve' blootfoto's van Cindy Crawford, praktisch de meest gefotografeerde dame van het moment. Ook zal er wat radioreclame worden gemaakt. Redactie en uitgever hebben zich er al bij neergelegd dat de groei van het aantal abonnees dan maar wat langzamer op gang komt.

In het decembernummer de uitslag van de Watje-van-het-jaar-verkiezing. Een kwart van de inzenders verkoos zanger Gordon boven Willem Alexander (prins) en Rudi Völler (voetballer). De zanger geeft in het feestinterview prijs dat ie 'ruiger en stoerder' is dan op televisie lijkt.

Aids-remmer met voorzichtig optimisme begroet

VK 21-11

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Nederlandse aids-onderzoekers zijn voorzichtig optimistisch over de werking van een nieuwe aids-remmer. De eerste resultaten van een twaalf weken durend onderzoek naar de effecten zijn gunstig. Dat heeft dr S. Danner, internist in het Academisch Medisch Centrum (AMC) in Amsterdam, zaterdag gezegd. Het Amerikaanse farmaceutische concern Abbott heeft het middel ontwikkeld.

Danner waarschuwt tegen te hoog gespannen verwachtingen. Er is een groter opgezette vervolgstudie nodig om na te gaan of de werking van het middel na twaalf weken aanhoudt. Danner licht vandaag op een congres in Glasgow de resultaten van het eerste onderzoek toe.

Het middel, ABT-538, is gedurende vier weken getest bij 84 HIV-geïnfecteerden die niet of in lichte mate ziekteverschijnselen vertoonden. Bij 53 patiënten ging het onderzoek acht weken verder. Het aantal virusdeeltjes in hun bloed daalde aanzienlijk, en de hoeveelheid afweercellen steeg sterk. Het onderzoek is gedaan in zeven centra, waarvan in Nederland het AMC en het Academisch Ziekenhuis Utrecht.



FOTO MARTIN BEEKMAN

'Hoe je zo'n ding moet eten?', vraagt de achttienjarige verkoopster Janine, 'gewoon een hap nemen natuurlijk.' Ze zet wat spullen op hun plaats en vervolgt: 'Maar je moet wel uitkijken voor je tanden, want die dingen zijn hartstikke massief.' Het hoge woord wordt niet uitgesproken, evenmin door de klanten. 'Mag ik zo'n geintje van u?', vragen ze dan.

Janine praat over de donkerbruine falussen die fier rechtop staan naast marsepein kunstgebitten, varkens, dobbelstenen, olifantjes en geldbuidels. Voor 3,99 gulden zijn ze onder de noemer 'massief geintje' te koop in Ron's Notenbar aan de Albert Cuypstraat in Amsterdam.

'We zagen de vormen voor penis en borsten liggen bij de groothandel en het leek ons een leuk idee', zegt mede-eige-

Penis om op te vreten

VK 26-11

naar Michel. 'Nu brengen we deze snoeprijen het hele jaar door en het loopt als een trein. Alleen mensen van het platteland reageren nog wel eens geschokt, maar over het algemeen wordt erom gelachen. Klanten nemen het vaak als grap mee na een dagje Amsterdam. En nu met Sinterklaas verkopen we er natuurlijk veel.' De borsten van chocola zijn een gulden goedkope, 'omdat ze lichter zijn'.

Een lid van chocolade, in melk of puur. De eikel is in witte chocolade gedompeld. Volgens Janine worden op een zaterdag zo'n tweehonderd exemplaren verkocht. Vooral meisjes blijken erin geïnteresseerd. 'Die kopen ze vaak voor vriendinnen.'

De studente japanologie Sacha kocht er een voor haar vriend. Ze moest lachen om de vorm van het snoepgoed. 'Als er ongenereerd een hele plank van vol staat, dan hoeft ik me ook niet te schamen, dacht ik toen ik langs de winkel liep. En een paashaas of een penis, wat maakt het eigenlijk uit?' Uiteindelijk heeft haar vriend er echter geen hap van gegeten. Hij had er geen trek in, zegt hij. 'Dat ding stond er maar en ik hou wel van chocola, dus dacht ik: dan knauw ik die eikel er toch af. Nou, dat was wel wat anders dan in een chocolade-letter happen', lacht ze.

Janine weet dat ook en breidt haar eetadvies nog wat uit. 'Als je een kunstgebit hebt, moet je uitkijken, dat is zo kapot. Dan kan je er beter op sabbelen.'

Nanda Roep

Japan toch bereid sexslavinnen vergoeding te geven

VK 25-11

ANP

TOKYO

De Japanse regering overweegt het schrijven van excuusbriefjes aan vrouwen die in de oorlog als sexslavin door Japanse soldaten zijn misbruikt. Bovendien wordt er waarschijnlijk een fonds gesticht, waaruit de vrouwen een nog onbekende vergoeding krijgen. Het fonds moet worden gevoed met giften van het Japanse volk.

Japan reageert hiermee op een veroordeling door 45 gezaghebbende juristen, dinsdag in Genève, en op een deze week begonnen hongerstaking van drie Koreaanse oud-sexslavinnen. De juristen vinden dat Japan financieel over de brug moet komen.